

THOMAS SYDENHAM.

A. Nagtegael. sculp.

THOMÆ SYDENHAM

Med. Doct. ac Practici Londinenſis Celeberrimi

OPUSCULA

Quotquot hactenus ſeparatim prodiere

OMNIA.

Nunc primùm junctim edita, à plurimis mendis repurgata, ac

INDICE RERUM ET VERBORUM

acuratiſſimo aucta & ornata.

AMSTELÆDAMI,

Apud HENRICUM WETSTENIUM

cIↄ Iↄc LXXXIII.

NOBILISSIMO, CLARISSIMO, DOCTISSIMOQUE VIRO,

CASPARO BARTHOLINO

TH. F. CASP. N.

APUD HAFNIENSES MED. DOCT. ET PROFES. CELEBERRIMO

HENRICUS WETSTENIUS. S. P. D.

QUæ in desuetudinem fere abiit, anti-

 quam

quam consuetudinem nostram in mentem Tibi revocare animus est, Clarissime BARTHOLINE; *Eo scilicet consilio, ne quod pene nobis omne intercidit mutuum literarum commercium ignavia mea neglectum existimes. Ita enim volentibus fatis perpetua quadam malorum serie*

rie implicitus fui, ut postquam solido fere biennio ex dira febre laborassem, annus tertius vix instaurandæ valetudini sufficeret.

Tametsi autem viribus eo tempore fractus nullas ad Te parare potuerim epistolas, minime tamen mente abs Te aberam, utpote gratam Tui memoriam

 tan-

tantum non continuo mecum recolens, quamque facilem mihi feceris ad amicitiam Tuam aditum, quam moribus comis, lingua disertus, praxi felix, omnique elegantiorum literarum genere ornatissimus esses. Redibam interdum ad avitas laudes quas Generosa Familia Tua promeruit,

ruit, in quibus augendis Tu quidquid partium Tuarum erat egregie præstitisti. Sic integras horas alioquin tristissimas mirifica delectatione fallebam.

Hæc ne nescires jam ab aliquo tempore curare studui; nec vacuis manibus ad Te redire volebam, nec ferebat occasio offerendi ali-

quid, quod aut Tuis in me meritis, aut pietati in Te meæ par esset. Commodum tandem mihi visum fuit Opuscula hæc Sydenhamiana Celeberrimo Tuo Nomini inscribere. Quæ ut solita illa Tua qua hactenus mecum usus es benevolentia suscipias per nostram ego Te amicitiam ve-

be-

hementer rogo. Illud etiam velim habeas persuasissimum, me omni cura, industria ac sollicitudine in eo elaboraturum, ut favorem prolixamque voluntatem Tuam demereri ulterius possim. Interea pro Tua Tuorumque incolumitate fervida vota fero, utque diu vivas & rem

 feli-

feliciter geras, ex animo opto. Amſtelædami Idibus Martiis CIↃ IↃC LXXXIII.

Ty-

TYPOGRAPHUS
LECTORI S.

QUid hac editione præſtitum ſit nolo Te latere Benevole Lector. In eo deſudavi ut prodiret correctior priore illa Londinenſi, quæ mendis quam plurimis ſcatebat. De nitore chartæ ac characterum nolo contendere; hoc tantum dico me his minutioribus uſum, quò ſumptibus emptorum parcerem, neque in grandiorem molem excreſceret liber. Commendant illum præter innumeras ferè emendationes numeri ſectionum & capitum in ſummitate paginarum appoſiti; ratio item componendarum formularum remediorum medicinalium, quæ Londinenſis editionis contextui

con-

continua ſerie inſertæ erant, hic autem methodice digeſtæ conſpiciuntur. His adjeci Indicem elegantiſſimum ac accuratiſſimum rerum & verborum omnium, cura haut tralatitia Egregii Viri Juſti Schraderi Doctoris Medici ac Practici Amſtelædamenſis feliciſſimi æque ac celeberrimi compoſitum, qui pro ſua humanitate id operis præſtare ſicque de publico bene mereri voluit.

Et hic quidem locus eſſet de Opere ipſo ejuſque Auctore aliquid adjiciendi, eorumque laudes depredicandi. Sed hæc doctiori calamo libens relinquo, meque iis imparem agnoſco. Unum hoc præterire nolim me inſigni in evolvendis ac revidendis hiſce Doctiſſimi Viri lucubrationibus voluptate delinitum fuiſſe, ita ut ab earum lectione

ne

ne ſitim meam reſtinguere non potuerim, donec iterum iterumque relegiſſem. Profecto non facile adducar ut credam intra multos annos elegantius quicquam aut politius in re medica editum fuiſſe. Sed ne ſutor ultra crepidam. Tu Lector benevole labore hoc fruere ac ſtudiis noſtris fave.

S E-

SERIES
Tractatuum & Capitum.

OBSERVATIONES MEDICÆ CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM.

SECTIO PRIMA.

SECTIO SECUNDA.

SECTIO TERTIA.

SECTIO QUARTA.

II. *Cho-*

SECTIO QUINTA.

SECTIO SEXTA.

HEN-

Antequam progediatur Lector velim corrigat bina sphalmata, nulla præterea ni fallor reperturus quæ ipsum morari possint.

Pag. ~~137. l. 4. lege externum.~~
~~140. l. 3. lege habebat.~~

O B-

OBSERVATIONES MEDICÆ

CIRCA

MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM

ET

CURATIONEM.

AUTHORE

THOMA SYDENHAM
M. D.

Cicero de Nat. Deorum.

Opinionum *Commenta delet dies*: Naturæ *judicia confirmat*.

Amicissimo Viro

D^no. JOHANNI MAPLETOFT,

M. D.

In COLLEGIO GRESHAMENSI

Apud

LONDINENSES

PROFFESSORI;

Nec non *Societatis Regiæ* ibidem

SOCIO.

DUo *omnino sunt (Humanissime Vir) de quibus hîc mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, Tricesimus jam agitur annus à quo* Londinum *petens ut inde* Oxonium *denuò proficiscerer, (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat) in virum Doctissimum & maximè ingenuum*

Dominum D. Thomam Coxe (*qui per eos etiam annos, atq; ad hunc uſque diem Medicinam magnâ cum celebritate factitavit*,) *Fratri meo tunc ægrotanti conſulentem*, *auſpicatò inciderem: qui quidem Vir*, *pro nota ſua Humanitate ſuavitateque morum me percontatus eſt*, *cui me demum Arti*, *interciſa jam repetens ſtudia*, *ſumptâque togâ virili*, *pararem addicere. Ego verò incertus adhuc animi*, & *de medica Arte ne vel ſomnians quidem*, *tanti viri hortatu atque authoritate permotus*, *neſcio quo fato meo*, *me ad eam ſeriò accinxi. Et ſanè ſi quando hæc noſtra Conamina vel minimum in publica commoda ceſserint*, *illi grato animo accepta referenda erunt*, *quo Promotore atque Auſpice ea ſtudia primùm ſum aggreſſus. Poſt annos aliquot in Palæſtra Academica inſumptos* Londinum *reverſus*, *ad Praxim Medicam acceſſi*, *quam cùm intento admodum oculo omnique adhibitâ diligentiâ curiosè obſervarem*, *mox in eam veni ſententiam*, *quæ mecum ad hodiernum uſque diem crevit*; *Hanc ſc. Artem haud rectiùs perdiſcendam eſſe*, *quàm ab ipſius Artis exercitio atque uſu*; *veroque admodum eſſe ſimile*; *quod qui ad naturalia morborum Phænomena oculos animumque accuratiſſimè maximéque diligenter adverterit*, *in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi*, *ſatis ſecurus*, *quòd*

Na-

Naturam ſi ſequerer Ducem, *etiam* avia terrarum peragrans loca, nullius antè Trita ſolo, *nuſquam vel latum unguem à recto tramite diſcederem. Hoc me filo regens, primò ad preſſiorem* Febrium *obſervationem animum appuli*, & *poſt-devoratum haud mediocre tædium*, & *moleſtiſſimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permiſi, tandem in Methodum incidi quâ iſtæ poſſent ſanari; quam etiam, amicis flagitantibus in lucem promendam jamdudum conceſſi. Cùm verò ab illo tempore* novas *Febrium* ſpecies, *mihi hactenus incognitas, ſibi invicem jugiter ſuccedentes animadverterim, ſtatui apud me quæ ad eas pertinebant ſingula, vel ab eiſdem pendebant, ſummâ quâ poßem diligentiâ in unum congerere; quo tandem aliquando prioris cœpti mei tenuitatem atque anguſtias paulò accuratiori ac magis abſolutâ horum morborum Hiſtoriâ penſare valerem. Sed dum hæc animo verſarem, atque indagarem ſedulò*, & *proinde jam in eo totus eßem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus* & *verſatili ingenio medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, ſtatim didici me ideo tantum aperuiſſe oculos, ut pulvere, haudquaquam vero Olympico, iidem complerentur, atque* his *quidem, proprii cerebri phantaſmata*, illis, *nullum me prorſus habere ducem planè viderer. Quamvis optaßem Lucu-*

brationes hasce meas non nisi annorum porrò aliquot experientiâ auctas & confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus Vir Dominus Doctor Gualterus Needham, *tam Medicæ Artis, quàm rei Literariæ decus, & laus) ut mihi tandem consulerem, ac justam pararem Defensionem; ea nempe Facta prodens scriptis publicis, quæ ingenuos, quod spero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, exspectabo scilicet, quemadmodum acutè Romanus Philosophus*, quicquam Calumniæ sit sacrum, cui nec Rutilius sacer fuit, nec Cato? *Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam ac asperitate naturæ convitiandi libido adhuc incesserit, recténe an secus scripserim haud æstimantes æquâ lance, qui vitio statim vertunt, si quis novi aliquid, ab illis non priùs dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujusmodi ego homines æquo me animo laturum spero; certè Convitiorum serram neutiquam reciprocabo. Illud tantùm opponam, Viro Christiano sanè perdignum, quod olim* Titus Tacitus, *obtrectanti* Metello *regessit*: Facile est in me dicere, cùm non sim responsurus: Tu didicisti maledicere; Ego, Conscientiâ Teste, didici maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut quicquid lubet effutias; Ego Aurium mearum sum Domi-

mi-

minus, ut quicquid obvenerit, audiant inoffensæ. *Atque hæc sunt quorum victus pondere Librum hunc luce donandum esse sentiebam.*

Tibi verò (Charissime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam quâ nos invicem complectimur Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te meliùs judicare valeat, si quo in loco aut pretio habendæ sint quas hic trado Observationes; *cùm per septennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque insignioribus, quæ sequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis usurpaveris. Uti verò eâ es morum integritate probitateque notissimâ, ut religio tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de* Corio *humano agitur) ita eâ etiam polles sapientiâ atque eruditione, quæ tibi à me imponi, si id seriò agerem, nullatenùs paterentur; multo minùs tu tibi imposueris istis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hîc descripsi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem comprobasti. Nosti præterea, quàm huic meæ Methodo suffragantem habeam, qui eam intimiùs per omnia perspexerat, utrique nostrum Conjunctissimum Dominum* Johannem Lock; *quo quidem Viro, sive ingenio judicioque acri & subacto, sive etiam antiquis, hoc est, optimis moribus, vix superiorem quenquam inter eos, qui nunc sunt homines, repertum iri confido: paucissimos certè pares. Verum non opus est, ut ulterius tuam fidem solicitem, de*

 qua

quæ jamdiù perſuaſiſſimus ſum. Cæteros quod attinet, jacienda alea eſt, quæ utcunque ceciderit, ſortem haud gravatè feram. Cúm enim jam ſenex ſim, &, ſummi Numinis favore, tantum mihi ſit Viatici quantum reſtat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipſi mihi, neque aliis moleſtus eum aſſequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Fracaſtorius,

Felix ille animi, Diviſque ſimillimus ipſis,
Quem non mendaci reſplendens Gloria Fuco
Sollicitat; non faſtoſi mala gaudia Luxûs.
Sed tacitos ſinit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla ſilentia vitæ.

Quod reſtat, exorandus mihi es, ut hoc propenſi in te animi, &, quo te proſequor, Honoris pignus æqui bonique conſulas; præſertim cum nullo jure Tibi imputari poſſint quotquot in hoc Opere nævi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me ſolùm cudenda eſt faba; nec tu plectendus, ſi quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus quem exantlavi laboris omnes mihi fructus perierit, cum vel ex erroribus & hallucinationibus meis anſam nactus fuero quâ omnibus palàm faciam quantâ te colam amicitiâ, & quod ex animo ſim,

Tibi ſemper Addictiſſimus

Thomas Sydenham.

PRÆFATIO.

QUemadmodum à natura ita comparata eſt humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu ſibi ſemper conſtet, nec præ externarum rerum vi ſui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; ſic procul omni dubio à multis jam ſæculis ante natum non *Græcum* modò, ſed (qui mille annis hunc anteceſſit,) *Ægyptium Æſculapium*, hominum ingenia inveſtigandæ medelæ neceſſitas exercuit. Et profectò, ut quis primus ædificiorum, aut veſtimentorum uſum ad depellendum cœli inclementiam inſtituit, nemo facilè dixerit, ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem, indigitare nequimus; cùm iſta, perinde ac cæteræ artes, in uſu nunquam non extiterit, licèt nunc diligentiùs, nunc frigidiùs exculta pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præſtiterunt, abunde notum eſt; quibus ſcilicet, ac eorum ſcripta compilantibus maximam *Therapeuticæ* ſolertiæ partem acceptam ferimus. Quin & ſuccedentibus deinde ſæculis, emicuit nonnullorum induſtria, qui aut *Anatomiæ*, aut *Pharmaciæ*, aut *Methodo* ἰατρικῇ operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili ſategerunt: ut taceam nec in hac noſtrâ *Britanniâ*, ipſoque hoc ſæculo defuiſſe, qui in omni ſcientiarum genere, quo res Medica adaugeri poſſit, optimè meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterum quantacunque fuerint aliorum conamina, ſemper exiſtimavi mihi vitalis auræ uſum fruſtra datum fore, niſi & ipſe in hoc ſtadio verſatus, ſymbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium con-

contribuerem. Quocirca post diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam-multorum observationem tandem aliquando decrevi; Primò sententiam meam in medium proferre, quâ demum ratione Medendi scientia ulteriùs promoveri possit: Deinde meorum in hoc negotio conatuum specimen aliquale in lucem dare. Sentio autem nostræ Artis incrementum in his consistere ut habeatur (1.) *Historia*, sive *morborum* omnium descriptio quoad fieri potest graphica & *naturalis*; (2.) *Praxis* seu Methodus circa eosdem *stabilis* ac *consummata*. Sanè morbos crassè depingere satis obvium est; atqui Historiam eorum ita conscribere, ut evitetur Censura, quam *Clariss. Verulamius* in nonnullos ejusmodi Promissores vibravit, longè majoris est negotii: *Satis scimus* (inquit vir Nobiliss.) *haberi Historiam* Naturalem, *mole amplam, varietate gratam, diligentiâ sæpius curiosam: Attamen si quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controversias, Philologiam denique & ornamenta eximat (quæ ad convivales sermones, hominumque doctorum* Noctes *potiùs, quàm ad instituendam Philosophiam sint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè profectò abest ab ea Historia quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præstare, ut verba in facta transeant, atque eventus promissis respondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipsi scriptores, nec quispiam hactenùs medicorum sanare valuerunt.

Quod autem spectat ad *Historiam Morborum*, si quis rem attentiùs perpendat, facilè videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vul-

vulgò existimatur. Quorum pauca hæc impræsentiarum attingere suffecerit.

Primò, expedit ut morbi omnes ad definitas ac certas *species* revocentur, eâdem prosus diligentiâ ac ἀκριβείᾳ quâ id factum videmus à *Botanicis* scriptoribus in suis *Phytologiis*. Quippe reperiuntur morbi qui sub eodem genere ac Nomenclaturâ redacti, ac quoad nonnulla symptomata sibi invicem consimiles, tamen & naturâ inter se discreti diversum etiam medicandi modum postulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum species extendi nemo nescit;at verò parum accuratè faciet rei herbariæ scriptor qui generalem hujus Plantæ descriptionem, quâ scilicet à cæteris stirpibus discrepat, proponere contentus, propria interim & peculiaria cujusque speciei signa, & characteres quibus ab invicem discriminantur, contempserit. Eodem planè modo nec satis est scriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδοῦς apparentias annotasse. Esto sanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures esse qui, licèt ab authoribus sub eodem titulo citra ullam speciei distinctionem tractentur, dissimillimâ sint indole, in sequentibus pagellis, uti spero, palàm fiet. Imo etiam ubi distributio in species reperitur, id fit plerumque ut *Hypothesi* alicui quæ veris Phænomenis substruitur, suus reservetur honos; ac proinde ejusmodi discriminatio non tàm ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, Philosophandique theoriam accommodata est. Quantum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hâc in parte defectus, ostendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodiè non desideraremus, si scriptores, dum Experimenta & Observationes Medicas benevolo saltèm animo communicârint, unius sc. speciei morbus pro alio speciei diversæ substi-

ſtitutus non fefelliſſet. Atque hinc etiam arbitror profectum eſſe, quòd materia Medica in ſylvam tam immenſam, ſed fructu perexiguo, excreverit.

Porrò autem in ſcribendâ morborum Hiſtoriâ, ſeponatur tantiſper oportet quæcunque *Hypotheſis Philoſophica*, quæ ſcriptoris judicium præocupaverit; quo facto, tum demum morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per ſe accuratiſſimè adnotentur; exquiſitam *Pictorum* induſtriam imitando, qui vel nævos & leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enimverò dici vix poteſt quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiuſmodi Phænomena morbis affingant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa ac rata habent, conſtaret veritas. Adde quòd ſiquando ſymptoma aliquod, quod cum dictâ Hypotheſi appoſitè quadret, revera morbo competat cujus typum delineaturi ſunt, tum illud ſupra modum evehunt, ac planè reddunt ἐκ μυὸς ἐλέφαντα, quaſi in hoc ſcilicet totius negotii cardo verteretur: ſin Hypotheſi minùs congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi ſaltem pede tranſmittere conſueverunt, niſi fortè beneficio ſubtilitatis alicujus Philoſophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari poſſit.

Expedit autem tertiò ut in deſcribendo aliquo morbo peculiaria & *perpetua Phænomena* ſeorſim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia ſunt quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem & ætatem, ſed etiam ob rationem medendi diverſam variè ſe habent) enarrentur. Nam ſæpe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi proceſſu, ac nonnulla ſymptomata non tam morbo quàm Medico debentur; adeo ùt

eo-

eodem morbo laborantes, sed variâ Methodo tracta-tos, varia etiam symptomata exerceant. Undè nisi cautela adhibeatur, necesse est ut admodum vagum & incertum sit circa morborum symptomata judicium. Prætereo quòd *Casus oppido rari* ad morborum Historiam propriè non pertineant; quemadmodum & in descriptione *Salviæ* v. gr. Erucarum morsus inter signa discriminantia istius plantæ neutiquam recenséntur.

Denique, *Anni tempestates*, quæ scilicet cuivis morborum generi potissimùm faveant, diligenter observandæ sunt. Non inficior nonnullos esse omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ instinctu, annorum tempora, non secus quam quædam aves aut plantæ, sequuntur. Sæpe quidem subiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, satis obvium, à paucis tamen fuisse hactenùs observatum, cum quo sydere stirpes, aut pecudes solenniter procreentur plurimi curiosiùs adnotârint. Sed quæcunque sit hujus oscitationis causa, pro certo statuo tempestatum, in quibus ægritudines ingruere consueverunt, notitiam multùm Medico prodesse, tam ad speciem morbi dignoscendam, quàm ad ipsum morbum exstirpandum; atque horum utrumq; minus feliciter evenire, ubi istiusmodi observatio negligitur.

Hæc quidem etsi non sola, saltem insigniora sunt quæ in scribenda morborum Historia observari convenit. Cujus *Historiæ* utilitas ad Praxin, omnem æstimationem excedit, ac præ qua subtiles Disquisitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauseam ferè inferciuntur, nullo in numero sunt habendæ. Quâ enim aut compendiosiore aut etiam aliâ viâ, vel causæ morbificæ quibus obviàm eundum est, deprehendi, vel Indicationes cura-

rati-

rativæ elici possunt, quàm certâ ac distinctâ peculiarium symptomatum perceptione? Neque enim ulla est circumstantia tam levis aut exigua, quæ suos usus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficisci, nihilominus adeò æquabilis ac sibi ubique similis est naturæ ordo in producendis morbis, ut in diversis corporibus eadem plerumque reperiantur ejusdem morbi symptomata; ac illa ipsa quæ in *Socrate* ægrotante observata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri possint; non secùs ac universales plantarum Notæ ad omnia cujusque speciei individua ritè se diffundunt. Qui verbi gratia *Violam* accuratè descripserit quoad colorem, saporem, odorem, ac figuram cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ sub ea specie continentur, Historiam illam in plerisque fere omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem existimo, nos ob eam potissimùm causam accuratiori morborum Historiâ ad hunc usque diem destitui, quia sc. plerique eos pro confusis inconditisque Naturæ, malè se tuentis & de statu suo dejectæ, effectis tantùm habuere, ac proinde laterem lavare crederetur is qui justam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur. Non minùs certò etiam à minutissimis morbi circumstantiis Indicationes Curativas possit Medicus desumere, quàm ab iisdem sumpsit Diagnostica. Atque adeò non semel mihi in mentem subiit, quòd si morbi cujuslibet Historiam diligenter perspectam haberem, par malo remedium nunquam non scirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam quâ mihi incedendum foret haud dubiam

biam præmonſtrantibus ; Quæ quidem Phænomena, ſi inter ſe ſedulò conferantur, manu quaſi ducerent ad Indicationes illas maximè obvias, quæ ex intimo naturæ ſenſu, non verò Phantaſiæ erroribus depromuntur.

Atque his ſanè gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum aſcendit, ad Medicinæ nempe faſtigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam ſatis laudatus *Hippocrates* ; qui hanc Arti Medicæ inſuper ſtruendæ ſolidam ac inconcuſſam ſubſternens baſin, viz. νόσων φύσιες ἰητροὶ, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit ut morbi cujuſlibet Phænomena aperte traderet, nullâ Hypotheſi adſcitâ, & in partes per vim adactâ ; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre eſt. Regulas etiam quaſdam tradidit ex obſervatione methodi iſtius, quâ utitur natura tàm in morbo provehendo, quàm in eodem amoliendo, natas ; cujuſmodi ſunt *Coacæ Prænotiones*, *Aphoriſmi*, & reliqua id genus. Atque in his fere ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legitimam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta θεωρία nihil eſſet aliud quàm exquiſita naturæ deſcriptio, par erat omninò ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti quibus poſſet modis ſubvenire contenderet ; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coërceat & in ordinem redigat ; utrumque verò hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo quibus Natura morbum expellere ſatagit atque amovere : Animadverterat nempe ſagaciſſimus Vir, quod ſola Natura τὰς νόσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάντα πᾶσι. Atque hæc omnia peragit Na-

tura pauciſſimis ſimpliciſſimiſque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorſus nullis.

Altera ab hac Methodus qua Ars medendi, ſi quid ego judico, poſſit ulteriùs provehi, in eo potiſſimùm cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur; eam intelligo quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata ſuffultaque, huic vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neque enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi cujuſlibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neque hoc, neque illa univerſaliter atque in omnibus ſcopum attingere deprehendatur, (poſitis ſaltem his vel illis circumſtantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò ſcire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, ſi huic aut alteri Intentioni ſatis fecerimus, ac certò jam ſcimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri Intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licèt non ſemper & ubique, frequentiſſimè tamen, ϰὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium; ita *ſennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quàm ut anſas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque poſt diutina, & repetita ſæpius experimenta, Methodum ſibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum ſibi recedendum putet. Obſervationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam ſi id tantùm agit *Obſervator*, ut nos doceat hunc morbum ſemel, vel etiam ſæpius

us huic remedio cessisse, quid mihi, obsecro, profuerit si infinitæ ferè medicamentorum decantatissimorum copiæ, quâ jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accrescat? Quòd si repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unicè addixero, annon innumeris ferè experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumstantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipsam Methodum spectantes, antequam ex observatione solitariâ fructum aliquem queam decerpere? Si Observatori nunquam non responderit Medicamentum, quare in particularibus versatur, nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatim potiùs quàm in solido imposuisse orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi sit densissima hujus generis volumina conscribere, nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec è contrà quàm sit illud difficile perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac stabilire. Si vel unus tantùm per singula mundi sæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quæ Medicorum est provincia) à multis retro annis ad ἀκμὴν pervenisset, omnibus absoluta numeris, saltem in quantum fert mortalium sors. Quæ verò fundi nostri est calamitas, jamdiu ab antiquissimo & peritissimo duce *Hippocrate*, & priscâ Medendi Methodo, causarum conjunctarum (utpote quæ certò se prodant) cognitioni superstructâ, descivimus; unde est, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, confabulandi magis sit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegisse videar, fas mihi sit è via parumper deflectere, quo scilicet evincam Causas illas remotiores, in quibus assignandis & in lucem extrahendis hominum Curiosorum & περιέργων vanæ speculationes unicè desudant triumphantque, prorsus esse ἀκαταλήπτους ac inscrutabiles; solas verò proximas &

conjunctas à nobis posse cognosci, atque ab his solis Indicationes Curativas esse mutuandas.

Observandum est itaque, quòd si Humores vel diutiùs quàm par est in corpore fuerint retenti (quia sc. Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac aut illa aeris constitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem castra transierint; his inquam modis & his similibus, dicti Humores in formam substantialem, seu *speciem* exaltantur, quæ his aliisve Affectibus cum propria Essentia convenientibus se prodit; quæ quidem symptomata, licèt minùs cautis videantur oriri, vel à natura partis quam humor obsedit, vel à natura humoris ipsius antequàm hanc induerat speciem, nihilominus reverà Affectus sunt ab essentia dictæ speciei in hunc gradum recens evectæ, pendentes. Adeò ut quilibet *morbus specificus* Affectio sit ab hac vel illa specifica Exaltatione, vel specificatione succi cujusdam in corpore animato, ortum ducens. Sub hoc genere potest comprehendi maxima pars morborum qui certum aliquem typum ac formam agnoscunt. Et profectò haud minùs se Natura methodo astringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, sive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet sive Plantæ, sive Animali proprii quidam ac peculiares Affectus competunt, ita se res habet in qualibet succi cujuscunque Exaltatione, ubi semel in *speciem* proruperit. Exemplum hujus rei satis luculentum quotidiè nobis ingerunt, & ob oculos ponunt varia istæ Excrescentiarum species, quas Arbores, Fruticesque emittunt, vel ob succi Nutritii perversionem & depravationem, vel alias ob causas, in formâ sc. *Musci*, *Visci*, *Fungorum*, aliorumque id genus; quæ omnia *Essentiæ* sunt sive *Species*, à parente, seu Arbore, seu Frutice, diversæ planè atque distin-

diſtinctæ. Et ſanè qui ſeriò atque ad amuſſim penſitaverit φαινόμενα illa quæ Febrem v. gr. *Quartanam* comitantur; Quòd viz. ſemper ſub Autumno ingreditur; quòd certum ordinem ac Typum ubique ſervat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minùs certò repetens, quàm ſuas repetit Horologium, ſive aliud quoddam ejuſmodi αὐτόματον (niſi ab accedente aliquo extrinſecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quòd cum rigore ac notabili frigoris ſenſu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minùs ſenſibilis, quæ tandem in ſudore effuſiſſimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaſerit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari: Qui hæc, inquam, omnia penſiculatiùs trutinaverit, haud minùs firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc *ſpeciem* eſſe, quàm ſunt illæ ob quas credit Plantam eſſe ſpeciem, quæ parem ſemper ad normam è terrâ naſcitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Eſſentiæ ſuæ; neque facilè comprehendi poteſt, quî fiat ut hic *morbus* oriatur à combinatione ſive principiorum, ſive qualitatum evidentium, cùm *planta* ſubſtantia ac ſpecies diſtincta in rerum naturâ ubique agnoſcatur. Illud interim non diffitemur, quòd cùm ſpecies ſive Animalium ſive Plantarum ſingulæ (demptis perpaucis) per ſe ſubſiſtant, iſtæ Morborum Species ab iis dependent humoribus à quibus generantur.

Tametſi verò ex jam dictis conſtare videatur morborum plerorumque cauſas inſcrutabiles prorſus eſſe, ac ἀνεκδιηγήτους non tamen inſolubilis erit illa quæſtio, *Quo pacto ſanari poſſint?* cùm de cauſis remotioribus nos hoc aſſeramus: Nemo autem eſt qui non videat curioſos iſtos ſpeculatores in cauſis primò primis ferè ac remotiſſimis indagandis, ac in lucem (ut ut invitâ Minervâ ac reclamante naturæ ſenſu) protrahendis

operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen necessariò debent cognosci, & possunt etiam, sine ficulneis hujusmodi adminiculis; cùm Intellectui se apertè sistant, vel proprii sensûs testimonio, vel Anatomicis Observationibus ab aliis jampridem factis, retectæ. Atque ut impossibile planè est, ut Medicus eas morbi causas ediscat, quæ nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abundè enim sufficit ut sciat unde immediatè oritur malum, talesque ejus effectus atque symptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non dissimilem, valeat accuratè distinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur pravam illam Crasin & malè cohærentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui verò causam à quâ immediatè producitur rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque rite valeat distinguere, non minùs certò curandi scopum attinget, etiam neglectâ otiosâ istâ atque inutili remotissimarum causarum indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam verò si quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medicâ Desiderata duo, (Veram scilicet & Genuinam morborum *Historiam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio*? Assentientem me habet & in vota festinantem. Etsi enim *Methodus* sanandis morbis *Acutis* maximè accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipsa certum aliquem Evacuationis modum statuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta Evacuatione, ad morbi sanationem necessariò conferet; optandum est tamen ut beneficio *specificorum*, si quæ talia inveniri possint, æger rectiori semitâ ad sanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti est)

extra

extra aleam malorum, quæ ſequuntur Aberrationes iſtas, in quas ſæpe invita dilabitur Natura in morbi cauſâ expellendâ, (ut ut potenter & doctè ei ab aſſiſtente Medico ſubveniatur) poſſit collocari.

Verùm quod ad morbos *Chronicos* ſanandos attinet, licèt nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel à ſola *Methodo* poſſe ſperari, quàm qui in primam ſtatim cogitationem incurrant; attamen plus ſatis conſtat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè ſpectabilium inter eos quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipuè cauſam uſu venit, quia ſc. Natura in hujuſcemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, quâ materiam morbificam foràs ejiciat (perinde atque in *Acutis*) quô nos cum eadem manus jungentes & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo Chronico is demum jure meritóque Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejuſmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſſit deſtrui: non qui id tantum agit, ut è primis ſecundiſque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extinctâ ſpecie: v. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc podagrâ, necdum devictâ. Methodo hâc quâ diverſæ tantum qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediatè perdomantur; quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim obſecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è ſecundis qualitatibus quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus eſſentia in harum nullâ conſiſtit? Si quis hîc objecerit, ſatis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innoteſcere, hunc ipſum, ſi examen paulò diligentiùs inſtituerit, in oppoſitas partes facilè tranſiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à ſuis militet. Toto enim cœlo diſtant quæ huic aliive *Indicationi Curativæ* Specificè reſpondent Medicamenta,

cui si faciamus satis morbus abigitur; & quæ hunc aliumve *Morbum* specificè atque immediatè persanant, nullo habito respectu ad hanc aut illam Intentionem sive Indicationem Curativam: v.gr. *Mercurius*, & *Sarsæ radices* in *Lue Venerea Specifica* vulgò audiunt, quæ tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis atque irrefragabilibus possit confici, *Mercurium* nullâ excitatâ *Salivatione*, *Sarsæ* verò radices sine motis *sudoribus* tam egregiam operam præstitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cùm tamen quæ adhibentur Remedia non magis propriè competant immediatæ curationi istorum morborum qui eis sanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maxime propriè designantur, quàm *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*, quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facilè appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt, neque oscitantibus temerè se ingerunt: nullus tamen dubito quin in exundanti illâ plenitudine quâ turget Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in singulorum præservationem prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium quæ homines vexant; idque pro foribus & in patrio cujuslibet solo. Et sanè dolendum est *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis innotescere; quæ mihi videntur reliquæ omni, quâ patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum de quibus jam diximus Remediorum uberrimam nobis spem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimiùm convenire videantur, nimiùm diffidere *Mineralia*; unde est quod Mineralia Indicationibus potentiùs respondere, quàm vel Plantas vel ex Animalibus desumpta, lubens fateor; at non specificè tamen mederi, eo quo diximus sensu ac

modo.

modo. Me quod ſpectat, non hîc aliud mihi ſumo præter laborem ac tædium hæc atque hujuſmodi diu multumque jam per aliquot annos animo verſandi, necdum mihi tam feliciter ceſſit, ut cum prudenti fiducia quæ de iis cogitaverim in publicum dare auſim.

Quamtumlibet verò mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is ſum qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu deſumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo ſæculo hominum induſtriâ atque labore Intentionibus aptè reſpondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum ſibi locum vendicant quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* inſigniuntur, & à viro *Doctiſſimo*, & *ſolertiſſimo* tam Methodi quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, ſcopo, cæteris quibuſque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cùm in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoriâ Curationeque *Acutorum Morborum*. Qua in re licèt ſatis advertam, me ſupinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exantlavi labores, expoſiturum, malum tamen peſſimi hujus ſæculi genium ſatis habeo perſpectum, ut non aliam ex hac ſemente, quàm convitiorum atque contumeliarum meſſem expectem; Meque famæ meæ longè meliùs conſuluiſſe, ſi inanem aliquem atque inutilem ſpeculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde eſt: Mercedem aliunde præſtolor. Si quis hic objiciat alios æquè in hâc arte verſatos non idem mecum de his rebus ſentire; meum non eſt quid ſentiant alii diſquirere, ſed meis obſervationibus adſtruere fidem, quod ut faciam Lectoris patientiam deſidero tantùm, non favorem. Res ipſa

etenim brevî loquetur, an fidelitèr & fincero animo hîc egerim, an è contra ad inftar fceleratiffimi hominis morumque profligatiffimorum, homicidam me præftiterim vel in terra defoffus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minùs accuratè quàm propofueram Morborum Hiftoriam ac Curationem defcripfero; cùm non tam metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus pofthàc fe accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc reftat de quo monendus eft Lector, mihi in animo non effe fequentes paginas infinito particularium obfervationum numero diftendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem aftruam: Fruftra enim & cum tædio Lectoris repeterentur ifta fingulatìm, quæ in fummas contraxi. Satis autem habui ad calcem Obfervationis cujuslibet Generalis (faltem quæ ad annos nuperos fpectat) Particularem hîc illic adnectere, quâ Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim fpondeo nullam à me Methodum Generalem fuiffe evulgatam, quæ experientiâ reiteratâ non eft ftabilita, atque confirmata.

Sed & fpe fruftrabitur qui ingentem Remediorum, feu Formularum fylvam hìc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re natâ iis utatur; mihi fufficit innuiffe quibus Indicationibus fatisfaciendum eft, quo etiam ordine & tempore; Etenìm in eo præcipuè ftat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expifcari valeamus, non ut remedia excogitemus quibus illis fatisfieri poffit; quod qui minùs obfervabant, *Emperico*s armis inftruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quod fi quis objecerit me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciaffe, fed ea infupèr remedia propofuiffe, quæ ad materiam medicam vix poffint referri, adeò funt fimplicia atque inartifi-

artificiosa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis animis hac in re displicebo. Norunt enim Sapientes Bona ea esse omnia quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium usum in *Ileo* sanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsùs agendum præcipit, (atque ejusmodi alia quæ in singulis ferè pagellis scripta leguntur,) non minùs bene de re medica meruisse, quàm si pomposis remediorum formulis omnia implevisset.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Historiam* tradere, eorum saltèm quos frequentissimè tractaveram, sed cùm operosius id sit, cùmque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impræsentiarum supersedendum mihi esse duxi.

AUTHORI, IN Tractatum ejus de FEBRIBUS.

Febriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis.
Nam post mille artes, Medicæ tentumina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.
Præda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.
Dum quærit Medicus Febris causamque modumque,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;
Quas tractat patitur flammas, & Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focis.
Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.
Sic faber exesos fulsit tibicine muros;
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.
Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.
Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cùm perit artificis non minùs usta domus.

Se tandem Sydenham Febriſque Scholæque furori
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.
Non temere incuſat tectæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.
Non bilem ille movet, nulla hîc pituita: Salutis
Quæ ſpes, ſi fallax ardeat intus aqua?
Nec doctas magno rixas oſtendat hiatu,
Queis ipſis major Febribus ardor ineſt.
Innocuas placide corpus jubet urere flammas,
Et juſto rapidos temperat igne focos.
Quid Febrim extinguat, varius quid poſtulat uſus,
Solari ægrotos quâ potes arte, docet.
Hactenus ipſa ſuum timuit Natura calorem,
Dum ſæpe incerto, quo calet, igne perit:
Dum reparat tacitos malè provida ſanguinis ignes,
Præluſit buſto, fit calor iſte rogus.
Jam ſecura ſuas foveant præcordia flammas,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.
Nec ſolùm faciles compeſcit ſanguinis æſtus,
Dum dubia eſt inter ſpemque metumque ſalus;
Sed fatale malum domuit, quodque aſtra malignum
Credimus, iratam vel genuiſſe Stygem.
Extorſit Lacheſi cultros, Peſtique venenum
Abſtulit, & tantos non ſinit eſſe metus.
Quis tandem arte novâ domitam miteſcere Peſtem
Credat, & antiquas ponere poſſe minas?
Poſt tot mille neces, cumulataque funera buſto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.
Ætheriæ quanquam ſpargant contagia flammæ,
Quicquid ineſt iſtis ignibus, ignis erit.
Delapſæ cælo flammæ licet acrius urant,
Has gelidâ extingui non niſi morte putas?
Tu meliora paras victrix Medicina; tuuſque,
Peſtis quæ ſuperat cuncta, triumphus erit.
Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te ſimul & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock *A. M.* Ex Æde
Chriſti Oxon.

SECTIO PRIMA.

CAPUT. I.

De Morbis Acutis in genere.

DIctat ratio, si quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Causæ humano corpori adversentur, nihil esse aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem, in ægri salutem, omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente supremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impressionibus, forinsecùs advenientibus, excipiendis aptum natum sit, fieri non potest quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium; quæ quidem partim ab istis aeris particulis nascuntur, quæ cùm corporis humoribus malè convenientes in idem se insinuaverint, nudo sanguini permistæ corpus omne morbifico afflant contagio; partim à variis fermentationum generibus vel etiam putrefectionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideo sunt commorati, quia scilicet iisdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam suppar idem non fuit. Hisce rerum circumstantiis, ita intimè essentiæ humanæ intertextis complicatisque, ut nemo quisquam se ab illis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter solveret,

è suis

è suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequentiùs longè quàm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris, à recto, quem tenet cursu, detorqueretur, veruntamen cùm sibi relicta vel nimiopere satagendo vel etiam sibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque insolubili mortalitatis legi obsequitur cui debemus nos nostraque. Rectè enim *Boethius* atque ex rerum sensu,

Constat æternâ positumque lege est,
Constet ut genitum nihil.

Sed ut instantiâ unâ alterâve jam dictorum veritatem afferamus; Ipsa *Pestis* quid, obsecro, aliud est quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inspiratas unà cum aere particulas μιασμώδεις, per emunctoria, Apostematum specie vel aliarum eruptionum operâ, excutiendas? Quid *Arthritis* nisi Naturæ providentia ad depurandum senum sanguinem atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Potest & idem affirmari de plerisque aliis morbis perfectè formatis.

Jam verò nunc hoc munere celeriùs fungitur natura, nunc verò tardiùs, pro varia methodo, quâ causam morbificam deturbare nititur. Nam cùm Febris opem deposcit, quâ adjutrice particulas inquinatas à sanguine divellat, divulsasque progressu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrheam, Eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem expellat, cúmque in sanguinis massâ corpore pertenui ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, necesse omnino est, non solùm ut subitò vel in salutem ægri vel in mortem determinetur (prout sci. Natura vel materiam morbificam Criticè norit solvere vel ab eadem oppressa fatiscat) sed etiam ut pejora vehe-

vehementioraque ſymptomata ſe ubique comites adjungant. Atque hujuſmodi planè ſunt morbi iſti quos *Acutos* appellamus, qui velociter ſci. atque cum impetu & periculo ad ſtatum moventur. Quamvis, ſi minus accuratè, haud tamen minus verè loquamur, iſti etiam morbi pro Acutis ſint habendi, qui, licèt reſpectu Paroxyſmorum, ſi omnes ſimul ſumantur, tardiùs moveant, reſpectu tamen paroxyſmi cujuslibet particularis, citò atque etiam Criticè ad finem perveniunt, quales ſunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus eſt indolis ut febrem in partes ſuas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ ſeparationem univerſalem; aut cùm hujuſmodi materia parti alicui affigitur quæ eidem explodendæ prorſus eſt impar, ſive ob propriam conformationem (uti ſe res habet in materia Morbifica *Paralyticorum* nervis impactâ, in materia item ſuppurata in cavitate Thoracis *Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & ſpirituum, (ut cùm Pituita in pulmones decidit vel Senio vel Tuſſi diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, quâ ſanguis vitiatus & ad ejuſdem eliminationem unicè diſpoſitus, partem obruit gravatque: In his, inquam, caſibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujuſmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & ſunt: A duobus his itaque principiis ſibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod ſpectat, quos impræſentiarum tractare mihi eſt animus, eorum alii à ſecreta atque inexplicabili Aeris alteratione, hominum corpora inficientis, gignuntur, neque à peculiari ſanguinis & humorum craſi omnino dependeat, niſi quatenus oc-

cultâ

culta aeris influentia dictis corporibus eandem impresserit: Hi durante arcanâ illâ aeris constitutione nec ultrà pergunt lacessere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti sunt.

Acutorum alii ab hâc vel illâ particulari corporum particularium ἀνωμαλία oriuntur, qui cùm à causa magis generali non producantur, ideo neque plures simul corripiunt. Hi insuper Acuti quibuslibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiaritèr agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* sive *Sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt quo Epidemici grassantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi sumam, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

NIhil quicquam, opinor, animum, universæ quâ patet Medicinæ pomœria perlustrantem tantâ admiratione percellet, quàm discolor illa & sui plane dissimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam quâ varias ejusdem anni tempestates, quàm quâ discrepantes diversorum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diversitas tum propriis ac sibi peculiaribus symptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, ut ut externâ quadantenus specie & symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re

tamen

tamen ipsâ, si bene adverteris animum, alienæ admodum esse indolis, & distare ut *Æra Lupinis.* Haud equidèm satis scio, an diligentius examen (quali ritè instituendo vix unius hominis brevis ætas par esse videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continuâ quadam serie, ceu facto circulo, alios semper excipere; an verò omnes indiscriminatim nulloque servato ordine, pro occultâ Aeris diathesi & inexplicabili temporum ratione, mortales incessere. Hoc saltem pro comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, prædictas morborum species, præsertim Febres continuas ita toto, quod aiunt, cœlo differre, ut quâ Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eâdem ipsâ anno jam vertente forsitan è medio tolles: quodque, ubi semel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris species sibi vendicat, auspicatò inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec extinctâ illâ specie novoque gliscente malo, anceps rursum hæreo, quâ mihi viâ insistendum ut ægris subveniam, ac proinde nisi ingenti adhibitâ cautelâ intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vitâ periclitetur, donec investigato jugiter tamdemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuò procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines, quoad manifestas aeris qualitates, maximâ quâ potui diligentiâ notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad mani-

manifestam aeris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versâ. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occulta potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinantque, stante scilicet præfatæ Constitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo facessit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Constitutionum generalium propriâ ac peculiari sibi Febris specie funestatur, quæ extra illam nusquam comparet, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt. Ad hæc sunt & particulares quædam ejusdem anni, ut ita dicam, Crases, in quibus licèt secundùm manifestas aeris qualitates, ejusmodi Febres quæ generaliorem anni Constitutionem sequuntur magis minusve Epidemicè grassentur vel seriùs ocyùsve ingruant; præ cæteris tamen ejusmodi Febres, quæ omnibus in universum annis competunt (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifesto aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejusdem farinæ, quæ à subito calore, intensius ac diuturnum frigus statim excipiente, plerumque invadunt. Potest itaque fieri, ut sensibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet constitutione se exerunt, non verò ad istas alias quæ certæ alicui constitutioni quasi propriæ ac peculiares existunt: Fatendum tamen est, prædictas aeris qualitates corpora nostra ad hujus illiusve morbi Epidemici generationem magis minusve disponere; quod & de quocunque errore circa *sex res non naturales* dictum volo.

Animad-

Animadvertendum autem eſt, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem ſemper modo ſe habere, iiſdem planè Phænomenis & conformi ſymptomatum agmine in pleriſque ferè omnibus quos adoriuntur, ſtipatos; atque eâdem prorſus viâ ſibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Hiſtoria ediſcenda eſt atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licèt Epidemicorum inſigniantur nomine, enormes tamen ſunt & perquàm *anomali*, utpote qui nulli ſe Typo patiuntur aſtringi, & revera mali ſunt moris, tum quoad incertam ſymptomatum varietatem certiſſimamque diſſimilitudinem, tum quoad methodum quâ ſe ipſi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum diſparitas exinde oritur, quòd ſcilicet quælibet Conſtitutio morbos parit, à morbis ejuſdem generis, qui alio tempore graſſabantur, multùm abludentes, quod non tantùm in Febribus locum habet, ſed in pleriſque aliis Epidemicis. Neque hîc finitur *Oreſtes*: reſtat enim & aliud, paulo ſubtiliores θεωρίας, luxuriantis, ſi fas eſt dicere, naturæ luſus; quòd nempe idem morbus in ipſiſſima anni conſtitutione variâ ſæpe & diſſimili ſe facie oſtentat, quod ad tempora attinet Principii, Statûs, & Declinationis; quod quidem tanti poteſt eſſe momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ ſumendæve fuerint.

Porro obſervandum eſt, Epidemicos quoſcunque in duos omnino ordines diſpeſci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri poteſt, ut aliâ qualibet anni tempeſtate ſubnaſcantur, ad illam tamen ſunt relegandi, Ver Autumnuſve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conſpi-

rare, ut, eo fautore, ante tempus ſibi debitum miſeros invadat; & è contra eſt, ubi tam parùm illis inter ſe convenit, ut corpus prædiſpoſitum non niſi aliquandiu poſt aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnum*, non de ipſo ſtatim *Æquinoctio*, ſive *Verno* ſive *Autumnali*, ad amuſſim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore graſſantur, alii maturè admodum ſe ingerunt, menſe ſcilicet *Januario*, & exinde pedetentim increbreſcentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo ſenſim imminuti circa *Solſtitium Æſtivum* evaneſcunt, niſi quod pauciſſimæ poſtea forſitan hunc illúmve petant. In horum numero ſunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*: quæ, licèt feriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æſtivo Solſtitio* pariter ſe ſubducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invaleſcentes non niſi ſub *Æquinoctium Autumnale* ſtatum indipiſcuntur, quo præterlapſo paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujuſmodi ſunt *Peſtis* ipſa, & *Variolæ*, iſtis annis quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familiâ, menſe *Auguſto* exorſus, intra anguſtos unius menſis cancellos concluſus, percurrit ſua tempora. Sunt tamen alii qui eâdem tempeſtate prognati uſque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dyſenteria*, *Febres Quartanæ*, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes, utut eorum aliquos quos ſemel invaſerint longiori vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum menſium ſpatium & nomen & Epidemicorum naturam prorſus amittunt.

Febres autem ſpeciatim quod attinet, obſervandum eſt, maximam earum partem quæ *Continuæ* ſunt nulla hucuſque nomina, in quantum à Conſti-

tutionis

tutionis generalis Influentia pendent, obtinuisse; appellationes autem quibus dignoscuntur ab insigni aliqua alteratione sanguini impressâ vel evidentiori symptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ*, *Petechiales* &c. Quandoquidem verò singula fermè constitutio præter has quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis est, celebrioris nominis, cujusmodi sunt *Pestis*, *Variolæ*, *Dysenteriæ*, &c. non satis video, cur istiusmodi Febres non potiùs sortirentur nomina à Constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore quo comparebant, quàm a qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quæ diversæ speciei febribus pari jure possunt competere. *Intermittentes* verò nomina sibi desumunt ab intervallo Paroxysmis interjecto, atque hoc quidem charactere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempestatum quibus contingunt, Veris sc. & Autumni, habeatur ratio. Licèt nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participent, nullo charactere admodum visibili easdem prodente. Ut cùm præmaturè *Julio* mense v. gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque increbrescunt, non statim genuinum Typum induunt, (quod Intermittentibus Vernis quidem solenne est) sed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut nisi castigatissimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem discriminari non possint; at retuso paulatim Constitutionis impetu, & frænatâ vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larvâ abjectâ, Intermittentes se esse, quales ab initio reapse fuerunt, palàm fatentur, sive Quartanæ illæ fuerint sive Tertianæ; quod si non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum nostrorum malo medicantes hallucinabimur, dum

hujusmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero sunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porrò, quod sedulò advertendum, quùm plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quasi ditionem redactis, & parciùs id temporis sævientibus, ita ut illo augescente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescant. Atque ita vicissim mortales lacessunt, prout anni genius & sensibilis aëris temperies huic aut illi magis suffragantur. Qui verò morbus circa Æquinoctium Autumnale maximopere furit & cumulatissimam edit stragem, totius anni Constitutioni nomen impertit suum; quisquis enim fuerit morborum, qui eâ tempestate præ cæteris invaluerit, principatum omnium qui isto anno invadunt obtinuisse facilè deprehendetur, cujus ingenio Epidemici quòtquot sunt σύγχρονοι se accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cùm Variolæ eo tempore latissimè depopulantur, Febris toto anno sparsim oberrans ejusdem planè inflammationis est particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriusque Symptomata intercedit cognatio, (exceptâ Variolarum eruptione & reliquis quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad spontaneos sudores, tum ad salivam excernendam propensione, in qua utrique convenit, abundè constat. Pariter, cùm Dysenteriæ dicto tempore præcipuè fuerint grassatæ, Febris quæ eo anno infestat earundem indolem non leviter æmulatur, (nisi quod illæ causam morbificam per sedes eliminent, & pauca alia exinde nascantur symptomata,) quod tum à consimili utriusque morbi insultu, tum etiam quòd utroque malo correpti Aphthis similibúsque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evin-

evincitur. Et ſanè Dyſenteria de quâ agitur, ipſiſſima illa Febris eſt; hoc tantùm diſcrimine, quòd introvertatur, & in inteſtina ſe exonerans per eadem viam ſibi faciat. Notandum autem eſt, Epidemicorum illum principem qui ſub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia ſtraverat, ingruente hyemis frigore intra ſuum ſe alveum condere; cùm ex adverſo Epidemici inferioris ordinis, qui ſub eo merentur, tunc temporis præſertim ingraveſcant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Poſtremò obſervandum eſt, quoties Conſtitutio aliqua varias Epidemicorum ſpecies parit, ſingulas has ſpecies genere ab illis differre, quæ, cùm idem planè nomẽ ſortiantur, aliâ tamen Conſtitutione generentur. Quotcunque ſint autem Species illæ peculiares, quæ in una eademque Conſtitutione invadunt, in communi una atque generali cauſa, ſingularum productrice, omnes conveniunt, hâc ſcilicet aut aliâ aëris Diatheſi peculiari, & ex conſequenti, quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam ſpecificam, intervallo diſtent, Conſtitutio tamen omnibus communis ſubjectam ſingularum materiam ad ejuſmodi conditionem atque ſtatum effingit formatque, ut præcipua ſymptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinent, omnibus paria ſint; ſingulis etiam in hoc conſpirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant ſævitiam & remittant. Notandum eſt inſuper, quibus annis variæ illarum ſpecies graſſantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primùm aggrediuntur, atque invaſionis ſymptomatis conſentire.

Hinc itaque cernere eſt, variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate ſatis obſervando eſt aſſecutus. Atqui ex pauculis hiſce omnino conficitur

(cùm specificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum constitutioni innitantur) incassum desudare illos, quotquot diversarum Febrium rationes à causa morbificâ in humano corpore aggestâ deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancraticè licet valentem, si certa quædam hujus nostræ regionis loca adeat, Febre ibidem grassante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit, *manifestam* aliquam mutationem ab aere præfati viri humoribus tam brevi impressum iri. Neque minus difficile est, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem consistere, non liceat. In hâc itaque tam spissâ rerum caligine, nihil mihi prius est, quàm quando novæ Febres grassari incipiant, cunctari paulisper, & ad magna præsertim remedia non nisi suspenso pede ac tardiùs procedere, diligenter interim illarum ingenium atque morem observare, quibus itidem præsidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam: Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenωn suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique sigillatim accommodare, ut res est multi otii ac summè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut saltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad justum de iisdem observationum apparatum congerendum fortassè unius Medici ætas non suffecerit. At verò hic labor, ut ut sit improbus, prius est exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricanda tam multifaria horum morborum serie præstitisse jure possimus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus distinctarum specierum *Epidemicorum*, qui non tantùm

tùm, quatenus ſaltem nobis liquet, fortuitò incurſant, ſed etiam qui uno anno aut certâ aliquâ annorum ſerie ejuſdem ſunt generis, anno alio ſpecie ab aliis alii diſtinguuntur? Nulla hîc mihi unquam methodus æquè commoda eſt viſa atque illa, quæ per ſufficientem annorum numerum protenſa, eodem illos ordine deſcriberet quo ſe invicem excipiebant & inſequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Hiſtoriam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad Annum uſque 1676 (per 15 videlicet annorum ſpatium,) depopulabantur, ex accuratiſſimarum, quas mihi facere licuit, obſervationum fide orbi erudito tradam. Cùm mihi impoſſibile planè videatur, effectum id dare, vel cauſas eorundem exortûs aſſignando à manifeſtis aeris qualitatibus deſumptas, vel multo etiam minus à particulari aliquâ dyſcraſiâ in ſanguine atque humoribus, niſi in quantum ſecretæ aëris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, ſi fas eſt dicere, impoſſibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à ſpecificis aëris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud eſſe videatur, iſtis videlicet qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in ſpeculatione iſtarum alterationum, quæ in ſanguine humano atque ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri poſſunt, malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam ſequamur, optimam ſemper ducem, ſed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum ſpecies quot comminiſci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico concesserit, à quo in deſcribenda Plantarum Hiſtoria ſenſuum requirimus teſtimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet iſtâ polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi ſumo, ut me in his quæ jam trado omnem abſolviſſe numerum exiſtimem, forte ne in recenſenda quidem univerſa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapſis, de quibus nobis ſermo eſt, annis, ordine infra dicendo ſe mutuò exceperunt, venturis ſæculis eundem perpetuò ſervaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc ſe res habuit nuper, aſtipulante paucorum aliquot annorum obſervatione, enarrem, quod ad has ſcilicet regiones ſpectat & hanc in quâ degimus Urbem; ut meum, quale quale ſit, ſymbolum conferam ad opus inchoandum, quod, ſi quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedet, ubi tandem à Poſteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis ſibi invicem ſuccedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

C A P. III.

Conſtitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, *Londini.*

ANno 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana* præſertim *mali moris*) ſub initio Julii, & quotidie increbreſcentes, menſe Auguſto quàm immaniſſimè debacchabantur, inque multis locis, correptis ferè integris familiis, maximam hominum ſtragem edebant; dein verò ſenſim decreſcentes ſuperveniente hyemis frigore extinctæ ſunt, perpaucos Octobris menſe aggreſſæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa

illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præsertim discriminabantur. Ægri Paroxysmus atrocior, lingua magis nigra siccaque, extra paroxysmum ἀπυρεξία obscurior, virium & appetitûs prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandum proclivitas, omnia summatim Accidentia immaniora, ipseque morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funestior. Si quando ætate provectiores aut etiam Cachecticos invasisset, quibus pariter vena secta, aut aliæ quævis evacuationes minuissent vires, nunc ad duos nunc ad tres menses perdurabat. *Quartanæ*, rariores licèt, Febres jam descriptas comitabantur, utrisque verò primum brumæ impetum non sustinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) subsecuta est *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantùm abhorrens, quòd hæ statis solùm temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum siccitate, siti, linguæ nigredine, & sudoribus sub morbi finem materia morbifica in utrisque promptissimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium classem attinere, quod rarò admodum surgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quasi compendium quoddam, & è contra singuli earum Paroxysmi compendium hujusce mihi videbantur; atque adeò discrimen in hoc maxime versari, quòd *Continuæ* conceptam semel effervescentiam συνεχῶς eodemque semper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eâdem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non sum, quum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere,

 dere,

dere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse *Continuæ* Febris speciem usque ad annum 1665, ac *Intermittentes* Autumnales, quæ ad illum usque annum frequentes incursabant, jam deinceps rarissimas occurrisse.

Sed ut ad rem redeamus: Febris illa Tertiana, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapso intra angustiores limites se continuit: insequentibus verò Autumnis Quartanæ Epidemicis reliquis prædominabantur, stante hac aëris Constitutione. Quartanis semper post Autumnum vela contrahentibus, Febris Continua (quæ per hoc omne tempus, parcius licet, se immiscuerat jam inclementiùs debacchabatur ad usque ver, quo tempore Febres Intermittentes Vernales succedebant, quibus ad Calendas Maii pariter fatiscentibus, Variolæ hinc & inde sparsim se ostendebant, quæ denuò ad conspectum Epidemicorum Autumnalium (Febrem Continuam volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aëris Constitutionem pervadebant & se mutuò insequebantur. De his mihi sermo erit in specie, & nominatim tum de Febre hâc, tum etiam de Intermittentibus, sive Ver sive Autumnum attinerent, quibus hæc constitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hâc Febre Continua; quæ aliarum, quotquot sunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hâc præ aliis quibuscunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat elimineṭque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum constitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo

sæpius

ſæpius recurrant quàm illæ quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, neceſſariò ſequitur, ut quæ illas comitatur Febris Continua frequentiùs accurſet. At præter Symptomata quæ cæteras Febres ſtipabant, dicta Febris ſequentibus inſuper urgebatur: Æger plerumque animam tantùm non agebat, vomituriebat, lingua ſicca & nigra, ingens ac ſubitanea virium conſternatio, & partium externarum ſiccitas. Urina ubique vel craſſa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. In morbi declinatione, Diarrhæa, niſi fortè medicus principio obſtitiſſet, ſuperjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutiùs affligebat. Sed ſuopte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14 vel 21 perdurabat, quo primùm tempore, oborto ſudore vel potiùs leni madore, morbus ſolvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis ſigna prodebant, quod jam utplurimum eveniebat. Quin & alia ſuperveniebant Symptomata quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs eluceſcent ex peculiari Methodo quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (ſaltem quòd ad rem noſtram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris ſpeciem in rerum natura inveniri.

C A P. I V.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

1. PRimò quidem adverto inordinatam illam maſſæ ſanguineæ commotionem Febris hujus ſeu cauſam, ſeu comitem, à natura concitari, vel ut hetero-

terogenea quædam materia in eadem conclusa, ac ipsi inimica secernatur; vel ut sanguis in novam aliquam diathesin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quàm vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quòd inanis λογομαχίας occasionem præscindat, quam fortassis istiusmodi voces (quæ etiamsi explicationem non incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud satis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *Commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non desunt nihilominus qui eandem non uno modo, ab utraque plurimúm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterùmve ab illis sumatur exemplum. Primò, licet fermentescentia liquida vinosam quandam indolem ita nancisci soleant, ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum facilè desciscant, quod ipsum insigni acore pollet, & spiritum acidum destillando exhibet; neutram tamen ejusmodi mutationem in sanguine hactenus observatam fuisse contendunt.

Deinde adverti volunt quòd cum in liquoribus vinosis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quasi paribus passibus procedant, *depuratio* tamen sanguinis in Febribus ejusdem *æstuationem* non comitetur, sed consequatur, id quod in paroxysmo febrili per sudores soluto, vel oculorum testimonio, patere existimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet summopere refragantem, in multis nimirum casibus, quoties non adeò effrænis est cruoris orgasmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri possit. Verùm utut sit, (neque enim hisce controversiis me ul-

ullatenus immiſceri patiar;) quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quoque eadem ſubinde uſurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis ſatis conſtet voces iſtas in hoc Tractatu clariori ſolummodò dicendorum explicationi inſervire.

Porrò febrilem hanc ſanguinis commotionem ob materiæ cujuſdam heterogeneæ, ipſique naturæ adverſantis, ſecretionem ab eâdem concitari, omne genus febrium malignarum teſtatum facit; utpote in quibus iſtius ebullitionis ſanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & prava qualitate affecti.

Quinimo nec, meâ quidem ſententia, minùs liquet febrilem ſanguinis commotionem ſæpe (ne dicam ſæpiùs) non alio collineare, quàm ut ipſe ſeſe in novum quendam ſtatum, & diatheſin immutet, hominémque etiam, cui ſanguis purus, & intaminatus perſtat, febri corripi poſſe; ſicuti in corporibus ſanis evenire, frequenti obſervatione compertum eſt, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla inſalubris aëris anomalia, quæ febri occaſionem ſubminiſtraret. Nihilominus etiam hujuſmodi homines, præcedente inſigni aliquâ aëris, victûs, cæterarumque rerum nonnaturalium (ut vocant) mutatione, identidèm febre corripiuntur; propterea quòd eorum ſanguis novum ſtatum, & conditionem adipiſci geſtit, qualem ejuſmodi aër aut victus poſtulaverint; minimè verò quòd particularum vitioſarum in ſanguine ſtabulantium irritatio, febrim procreet. Etſi nequaquam dubitem materiam in ſanguinis deſpumatione poſt febrilem commotionem, ſolenniter excretam, vitioſam eſſe; quamvìs ſanguis laudabilem anteà diatheſin obtinuerat: id quod vix magìs mirandum eſt quàm quod eſculentorum portiones aliquot corruptæ,

ruptæ, & fœtidæ evadant, postquam insignem in corpore alterationem subierint, ac jam à reliquis segregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo consurgunt, in eo versari, ut sanguinis commotio intra modum naturæ proposito congruentem, sistatur; ea nimirùm ratione, ut nec hinc plus æquo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimium torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut sive materiæ heterogeneæ irritanti, sive cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobique eadem existat. Hisce positis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu instituo.

Quoties mihi cum ægris res est, quorum sanguis vel per se imbecillior existit (uti ferè in pueris) vel justâ spirituum copia destituitur (ut in decliviore ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ-sectione manum tempero. Enimverò si Phlebotomiam his imperarem, sanguis etiamnum citra ejusmodi imminutionem plùs satìs debilis, despumationi suæ obeundæ prorsus impar redderetur; unde totius massæ perversio, ac proinde forsan ipsius ægri interitus sequeretur (quemadmodum si cerevisiæ aut aliûs cujusvis musti fermentatio intempestivè sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas semel exterminare cœperit, quæque, tametsi dum reliquæ cruoris massæ æquabiliter immiscerentur, puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium natura ferre ampliùs non potest. Quanquam haud me latet ægros temerariâ sanguinis missione mulctatos, convenientium

tium Cardiacorum usu aliquando servari, sanguinémque ad tenorem defæcationi suæ peragendæ idoneum restitui posse. Sed præstiterat plagam non infligi, quàm sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento sanguineo præditis reperiri consuevit, primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ (præterquam in casibus inferiùs memorandis) sine salutis periculo hîc omitti nequit. Nam aliàs non solùm præ nimiâ sanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarúmque id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copiâ etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius massæ quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere, quantùm conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem præstet. Æstuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compescendo, prout motum illum vel efferari, vel languescere animadverto.

Post Venæ-sectionem (siquidem ipsa juxta casus præmemoratos necessaria fuerit) solicitus sedulúsque inquiro nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium interturbaverit. Id si contigerit omninò medicamen Emeticum præscribo, nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum suaserit. Sane Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas adeò est necessarium, ut nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quæ crucem figent

Medico

Medico toto durante medicationis tempore, ægrúmque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè solitis est *Diarrhœa*; quæ ut plurimùm in defervescentia Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea suadebat indicatio, omissa fuêre. In febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usque adeò corroduntur, ut non possit non insequi *Diarrhœa*.

Observavi nihilominus in Febribus quæ verè malignæ haberi debent, omissionem Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diarrhœam*, quemadmodum in aliis quibusvis Febribus, necessario non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhœæ* periculum, quòd æger satis jam morbo debilitatus, enervatur ulterius, & præterea (id quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac vim suam exerere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hac emissione.

Jam verò nequid dubites humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quasi ex insidiis aliquanto post daturum, inquisitione institutâ nunquam ferè non comperies, siquando Febrim *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatum. Porrò etiam compertum habebis etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen quamprimùm Vomitorium exhibueris plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires: Sæpiùs autem observavi Diarrhœâ semel obortâ, medicamenta adstringentia

tia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem ſiſtendam conferre, ſive introſumpta, ſive exteriùs applicata.

Emeticum quale paſſim à me propinatur hujuſmodi ferè eſt.

℞. *Infuſ. Croc. Metall.* ℥ vj.
Oxymel. Scillit. & Syr. Scabioſ. comp. aa. ℥ ß
M. F. Emet.

Quod hauriri jubeò tempore pomeridiano, duabus horis poſt leve prandium. Verùm quò tutiùs, ac feliciùs vomitio ſubſecutura ſuccedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogalæ* ℔ vj. vel viij. ſint in promptu, quippe quòd periculoſa ſint iſta medicamenta niſi copioſè diluantur: Ideóque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è veſtigio ſumendus erit hauſtus: quo facto, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auſpicatò procedunt.

Sæpè miratus ſúm dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curioſè contemplabar, eámque neque mole valde ſpectabilem, nec pravis qualitatibus inſignem, quî factum fuerit út ægri tantum levaminis exinde ſenſerint; Nempe vomitu peracto, ſæva illa ſymptomata (nauſea *v. c.* anxietas, jactationes, ſuſpiria luctuoſa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ & ipſos excruciârant, & adſtantes perterrefecerant, mitigari ſolent ac ſolvi, quódque morbi reliquum eſt ἀθύμως tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, Si ægri conditio utrumque auxilium poſtulaverit (Venæ-ſectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino eſſe, ut Venæſectio, Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vaſa ſanguine diſtenta ſunt, periculum imminet nè ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vaſa pulmonum, vel Cerebrum lædatur,

affuso cum impetu sanguine atque effuso, adeóque æger Apoplexiâ correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim; illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus maxima hac in re cautela utendum esse.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipso planè Febris initio, siquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo, locísque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, ægrum præmuniamus; immò verò & fortasse in ipsis quasi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum ægroti periculo grandescet, ac longævus evadet: nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel substantiâ suâ in penitiores corporis partes transmissi cum sanguinis massa commiscentur, vel ex ipsa mora pejores facti, atque venenatâ pravitate inquinati, ex foco suo jugiter pertranseunti sanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (nè longiùs abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando ut intempestiva opera vomitum in illo morbo cohibere satagentes (sive illud Laudano fiat, sive adstringentibus medicamentis) eo cohibito non minùs periculosam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptíque, quorum exclusionem tantisper permittere oportuerat ut satis evacuarentur, hoc pacto repulsi, vires suas, ac sævitiam in sanguine exercent, febrémque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus symptomatis stipata esse solet, ita nisi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nè quidem vomituriente.

Quòd si nobis (ut sæpe fit) serò accersitis non licuerit Emeticum propinando, ægrorum saluti sub febris initium consulere; certè tamen convenire existimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modo

vires

vires eò usque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam ampliùs nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cùm æger vomiturire desiisset, neque sine fructu: Eò namque Diarrhœam sustuli, quæ sanguinem in peragendâ despumatione impedivit; quin & seriùs idem facere minimè dubitarem, nisi virium attritarum ratio prohiberet.

Vesperi, celebratâ jam vomitione, semper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum consopiam, & quietem conciliem; ideóque sub noctem, vel horâ somni Paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Ex. gr.

℞. *Aq. papav. rhæad.* ℥ ij.
Aq. Mirab. & syr. de mecon. aa ʒ iij,
Syr. papav. errat. ℥ ß
M. F. Haustus.

At si vel ob copiosam sanguinis jacturam, quam curationis decursu passus est æger, vel ex vomendi frequentiâ, dejectionibúsque in Emetici hujus usu factis, vel ex præsenti ejusdem ἀπυρεξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit in posterum concitandæ nimiæ Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice haustûs præscripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ sociati exhibere jubeo. Præclarum sanè Medicamentum, modò eâ quantitate exhibueris, quæ remedii potiùs quam tituli mensuram impleat.

Hîc autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non est, omninò tutum non esse Vomitoria ex infus. Croc. Metall. parata puerulis, ullísve infra adolescentiam constitutis, vel minimâ quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, sed satis interim efficacia

ſuppeterent, quæ humorem hunc, in febris declinatione, ferè ſemper, Diarrhœam minitantem, radicitùs extirpare poſſit; vel ſaltem ut medicamento aliquo idoneo acrem iſtam materiam, ejuſque vim corroſivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpius profectò mihi moleſtum illud accidit, quòd ad infantes, puerόſque febre correptos, accerſitus, indicationem conſpexi, quæ quidem medicamenti uſum ſuaſit, cujus ope extra periculum collocari potuiſſent, quod tamen exhibere, veritus infælicem exitum, non ſum auſus Verùm in adultis nullam inde noxam hactenus obſervavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs diſquirere ſoleo, utrum evacuationibus prægreſſis non obſtantibus, ſanguis etiamnum adeò exæſtuet, ut illius efferveſcentiæ limites adhuc ponendi ſint, ac ſufflamen addendum; an verò eò uſque elanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti ſibi abſque ægri periculo poſſit. De horum ſingulis nonnulla mihi dicenda ſunt.

1. Itaque ſi ſanguis eouſque exæſtuet ut meritò adhuc ſuſpicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui moleſto ſymptomati, ex nimiâ ſanguinis ebullitione prognato, obnoxium eſſe, poſtridie Emetici exhibiti *Enema* præſcribo, idémque repeti, pro re nata jubeo; quo ſæpe fit ut ſanguine nonnihil ventilato refrigeratóque, illius efferveſcentia ſatis compeſcatur. Interdum tamen uſu venit, ut Venæ-ſectionem etiam ſemel adhuc atque iterum repetere neceſſe ſit, nempe in temperamentis admodum ſanguineis, & ætate florentibus, aut in iis qui nimio vini uſu, inflammatoriam quandam diatheſin ſanguini ſuo impreſſerunt. Verùm plerumque tanto, tamque inſigni remedio

(quale quidem est repetita Venæsectio) non opus est; ac proinde, si prædictos casus exceperis, effervescentiam illam Enematum adminiculo satis reprimemus. Quare si sanguis nimiùm æstuet, atque effervescat, alternis diebus Clysterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usque morbi diem vel circiter. Veruntamen si magna vis sanguinis missa fuerit, vel æger sit ætate provectâ, tunc temporis Enemata nulla impero, etiam si sanguis multùm efferbuerit. In his etenim casibus, uti metuendum non est, ne omissis Clysteribus, ebullitio concepta eò usque procedat, ut insignis alicujus, & infesti symptomatis periculum immineat; ita certissimum est, eorundem usu sanguinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etsi minùs propriè) tonum relaxari, eatenus quidem ut, in senibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam prosperè ac juvenibus cedere solent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod si vena secta quidem fuerit, sed non multùm sanguinis emissum, tunc, uti dixi, Clysteres adusque decimum, plus minùs diem impero; nonnunquam etiam adusque duodecimum; quod in illis præsertim obtinet, quibus sanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui post Intermittentes Autumnales (sive Tertianæ fuerint illæ sive Quartanæ) febribus continuis, ex purgationis, in præcedentis morbi fine, defectu, corripiuntur; His si sanguinem miseris, periculum est, ne sedimentum illud, quod prægressa fermentatio deposuerat, in massam sanguineam resorbeatur, novasque turbas excitet: Venæsectionis itaque loco, rebus ita se habentibus, Clysteribus utor, & quidem ad diem usque duodecimum, modò æger sit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verùm è contrario, sive Venæ-sectionem adhibueris, sive omiseris, si sanguinis effervescentia nimis elanguescat, adeóque stimulo egeat, ne Naturæ

juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clyſteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo prælapſo, prorſus abſtinendum arbitror. Quorſum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulteriùs compeſcere atque reprimere conaremur? Quod ſi verò poſt tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clyſteribus utaris, profectò non minùs abſonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quàm ſi quis effervеſcenti Cereviſiæ nimis amplum ſpiraculum aperuerit: Etenim aperto illo ſpiraculo præpeditur Natura, quo minùs ad morbificæ materiæ ſeparationem unitis viribus incumbat, poſtquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βελῶν poſitus fuerit, quantum ad illa ſymptomata attinet quæ ex nimiâ ebullitione naſcuntur, vel morbus jam declinaverit; quantò magis aſtrictam illi alvum præſtitero, tantò magis eam extra periculi aleam colloco: nempe febrili materiâ ad ſui concoctionem ſuaviter ac blandè propendente; Quocirca ſi præcedentes evacuationes, ſanguineæ maſſæ quaſi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam ſuam periodum pervenerit, non ſolùm Enemata procul haberi volo, ſed & Cardiacorum opem atque auxilium ſuggerendum arbitror, atque mox ad alvum adſtringendam memet accingo.

Cardiaca verò quod ſpectat, quoniam uſu mihi compertum eſt, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ ſcilicet nondum ſectâ metuendum eſt ne materia cruda adhuc exiſtens in Cerebri membranas *&c.* aut pleuram decumbat) ideò curæ mihi ſemper eſt, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omninò, vel parùm ſanguinis emiſſum, nulláque alia inſignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque enim

enim video, quorsum sanguis ejus per se satis locuples, ulteriùs in ipsius perniciem ditesceret: Locuples autem atque opulentus satis est, neque succendiculis eget, quamdiù evacuationes insignes calorem ejus insitum non postraverint. Hujusmodi ægris domi nascuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut frustranea sunt, aut etiam damnosa: quapropter ego vel nulla omninò, vel saltem levissima, permiserim. Interim verò si æger ex profusis evacuationibus lassus & languidus, vel ætate fuerit provectus, solenne mihi est, Cardiaca vel in ipso febris initio propinare: Morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad secretionem vergente, medicamentis calidioribus liberaliùs indulgendum censeo; (imò paulò maturiùs idem fieri potest, modò non metuendum sit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur;) Namque hoc tempore quo magis calefecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverâ cogitando assequi possum, quid sibi velint Medici, cùm sua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem administrandis, id quod in morbi initio accersiti sæpe faciunt: nihilominus tamen eodem ipso tempore medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim scilicet attemperare possint. Profectò enim est Febris ipsa Naturæ instrumentum, quo partes impuras à puris secernat: hoc illa modo planè imperceptibili præstat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verùm in ejusdem declinatione apertiùs, atque manifestiùs idem opus aggreditur, id quod ex urinâ cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverâ significat, quàm peccantis materiæ à sana separationem. Hanc igitur ut acceleres, non satagendum nescio quibus, attemperantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permittenda est, quamdiu salus ægrorum passa fuerit; cum autem finem spectat, atque declina-

clinationem, ſecretione jam conſpicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo inſequemur, ad rem eo celeriùs ac certiùs perficiendam. Atque hoc reipſa eſt, febrilis materiæ concoctionem promovere; cùm evacuationes, & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipſamque ſanitatem jam appropinquantem abigunt, uti ſæpiùs à me fuit obſervatum.

Si fermentatio ſatis progrediatur, deſpumatio circa diem decimum quartum peragetur: Verùm ſi refrigerantia quælibet ſeriùs adhibueris, atque ita eorum ope efferveſcentia ſufflaminetur, mirum non eſt, ſi febris ad diem viceſimum primum, quin & in effœtis corporibus, malè tractatis multò longiùs excurrat.

Illud porro obſervatu dignum eſt, quandoque accidere, ut æger Clyſterum, aliorumve catharticorum uſu circa declinationem morbi intempeſtivè præſcriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam apyrexiâ omnimodâ frui; poſt diem autem unum alterùmve ſenties, non tam priſtinam febrim vires ſuas redintegrâſſe, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror ſubitò invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem ſtadium (niſi forſan in intermittentium claſſem ſe reponat) decurſura, quod in præcedentibus monſtratum fuit. Cum ita ſe res habeat, non aliter tractandus eſt æger, quàm ſi antea febre non detentus fuiſſet, verùm quoad res agendas calcata jam veſtigia repetenda; deſpumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non niſi prædicti temporis, ſcilicet 14 dierum ſpatio peragetur, utcunque moleſtum fuerit ægro, à prægreſſo morbo ſatis jam debilitato, eouſque ſanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, paſſim ſunt ejuſmodi, quæ ſtatim ſubindicabo, quorum *moderatioribus* utor

in morbi principio, æstuatione maximè fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper memor licere, siquidem multum sanguinis missum, vel æger senex fuerit, ut Cardiaca fortiora administrentur, quàm cum vel nulla præcesserit Venæsectio, vel æger ætate floruerit.

Moderata autem illa, quæ dixi, Cardiaca fiunt ex aquis stillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. composs. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Melissophyll. Fernel. Caryophyll. & de succo Citr. &c. *fortiora* verò ex pulver. è Chel. Cancror. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliisve ejusdem indolis. Quæ sequuntur in frequenti usu sunt.

℞. *Aq. borag. citri, Scordii compos. & cerasor. nigr. aa.* ℥ ij.
Aq. cinamomi hordeati ℥ j.
Margarit. præparat. ʒ ij.
Sacchari crystallini ℥ jß
Misce, sumat cochl. iiij. *sæpius in die, præcipue in languoribus.*

℞. *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥ iij.
Aq. cord. frig. Saxon. ℥ j.
Aq. theriac. stillat. syr. melissophyl. Fernel. Caryophyll. & de succo citri aa ℥ ß
Misce, f. Julapium, de quo capiat sæpius.

℞. *Pulv. è chelis. cancrorum compos. lap. bezoardici* Oriental. & Occidental. *contrayervæ aa* ℈ j.
Fol. auri n. j.
Misce, f. pulvis subtilissimus:
Capiat ad quant. gr. xij. *quoties opus fuerit; ex syr. è succo citri, Caryophyll. aa* ʒ ij. *superbibendo cochl. aliquot Julap. præscript.*

℞. *Aq. theriac. ſtillat.* ℥ iiij.
Semin. citri ʒ ij.
Contundantur ſimul & f. Emulſio.
Colaturæ adde ſacchari perlati q. ſ. ad gratum ſaporem.
Sumat cochl. ij. *ter in die.*

Plures verò formulas recenſe e ſupervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ ſunt aut eſſe ſaltem poſſunt, & in morbi decurſu juxta varia ejus tempora, ac diverſa ſymptomata, variandæ ſunt.

3. At ſi Fermentatio neque nimium æſtuet, neque langueat, eam in iſto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, niſi ægrorum vel amicorum, quibus ſtipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipſis citra inſtituti, & ſcopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me ſæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accerſitum, nil feciſſe aliud poſt Venæ-ſectionem, & vomitionem peractam (ſiquidem eas poſtulaſſet indicatio) niſi quod ipſis præſcriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non niſi juſcula avenacea, & hordeacea vel ſimilia haurirent; tenuem cereviſiam (dempto frigore) moderatè biberent ad ſitim ſedandam; & verſùs febris finem, cœptâ jam ſeparatione, ſiquidem ſegnior eſſet, ad eam juvandam fortiorem ſubinde potum, Cardiacorum loco, bibere ipſis permiſi: Atque ita ſine ulteriore aliquo apparatu, niſi quod leve Catharticum in fine morbi addere ſoleam, eos ſalvos, & incolumes dimiſi.

Sed ut ad inſtitutum meum revertar, ſi prædicta methodus ſollicitè obſervata fuerit, uſitatò circa 15 diem, tum ex laudabilis in Urinâ ſeparationis ſignis, tum etiam ex manifeſtâ omnium ſymptomatum remiſſione, percipio tempeſtivum tunc eſſe potionem purgantem exhibere, quæ ſedimentum è prægreſſa fermen-

fermentatione hic illic depofitum fubducat; quod nifi tempeftivè factum fuerit, periculum eft, ne in fanguinis maffam remigret; ejufdemque febris recidivam conciliet, vel etiam fua in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram, tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum, feparatione jam factâ, humores craffi ac impuri ex arteriis fanguini in venis refluo, immiffi, regreffum ejus facilè impediunt, ex quo varia obftructionum ac tandem fermentorum genera nafcuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè neceffarium effe poft febres Vernales, atque poft Autumnales purgationem celebrare; idque propterea quod fedimentum à Vernalibus depofitum tum copiâ, tum qualitate terrea, malignaque ab autumnali fuperetur. Quod ipfum etiam in Variolis obtinet, multífque morbis aliis Verno tempore graffantibus, in quibus Purgantium ommiffio non tam grave periculum (quod ego quidem obfervaverim) quàm in cafibus priùs memoratis, inferre folet.

Et fanè non multùm is à veritatis fcopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi fcil. poft morbos Autumnales omiffione) plurium morborum colluviem, quàm ab ullo alio, quo demum cunque caufarum fonte, dependere.

Si valdè debilis fit æger, vel alioquin perfecta adeò depuratio facta non fuerit ut audactèr poffim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam feptimam; quo tempore fequentem, vel fimilem, pro ratione ægri virium, potionem propino.

℞. *Thamarind.* ℥ ß

Fol. fennæ ʒ ij.

Rhubarb. ʒ jß

Coq. f. q. aq. Colaturæ ℥ iij. *diffolve mannæ & fyr. rofac. aa* ℥ j.

Mifce f. potio cap. mane.

Pur-

Purgatione peractâ, ægrum, hactenus lecto, ex præscripto meo, defixum, surgere, & paulatim ad pristinam victûs rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usque tempus præscripsi, eadem propemodum est cum illa quam modò commemorabam; Utì juscula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aquâ cum saccharo confectæ; juscula tenuia ex decocto pulli; Cerevisia tenuis lupulata; cui quandoque æstuante ardore Febrili, immisceri potest succus Aurantiorum recens expressus, & super ignem ad cruditatis tantummodo sublationem coctus; & his similia; quamvis juscula Avenacea sint instar omnium. Negare verò cerevisiam tenuem, quæ subinde in mediocri quantitate sumatur, severitas est minimè necessaria, imò sæpenumerò etiam detrimentosa.

Accidit interdum (maximè in senibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore satis jam superque purgato, nihilominùs valde debilem esse; & quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi, viscosíque phlegmatis copiam expectorare: quod symptôma non tantùm ægro terrorem injecit, sed & ipsi Medico, præsertim minùs cauto, imposuit, eúmque in opinionem induxit, quasi affectus iste Phthisi viam sterneret; licèt observaverim ego, rem adeò periculosam non esse. Hoc in casu ægrum jubeo Vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pane tosto ei immisso, bibere; quod crasin multùm prægressâ æstuatione sanguinis debilitati (proindéque nuper-ingestorum succis assimilandis imparis) corroborans, symptôma illud paucorum admodùm dierum spatio abigit, ut crebrâ experientiâ mihi constat.

Hâc ipsâ, quam proposuimus ratione, ægrum à multis affectibus, symptomatibusque, quæ malignitati tribui solent, tutum præstabimus; cùm nihil magis

gis ſolitum ſit Medicis in arte ſuâ minùs exercitatis, quàm, quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel uſu Enematum intempeſtivo, craſin ſanguinis ita relaxârint, Naturámque in perficiendâ ſanguinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliáque ſymptomata (quæ genuina ſunt ejuſmodi impedimentorum arte poſitorum effecta) contingant, *malignitati* culpam tranſcribere: at ſi diuturnitas in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque ſymptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, ſed utrumque rei malè geſtæ debetur, quemadmodum crebrò id à me obſervatum eſt.

Non quod ego, aut quiſquam alius, qui Morborum hiſtoriam vel delibaverit, neſcius eſſe poſſit, Febres eſſe, quæ non intemperie ſolâ, aut putrido tantùm calore, ſed etiam maligna qualitate (cujus ſigna evidentiſſima in ægris non poſſunt non apparere) conſtent: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos poſſe; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò ſæpe in litem vocari.

Si fermentatio ſanguinis ritè proceſſerit, fiet omninò materiæ morbificæ deſpumatio intra tempus modò dictum. At ſi remedia refrigerantia, vel Enemata ſeriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævis, malè à medico curatis; ad quos quandoque accerſitus; poſtquam Febri per quadraginta dies & ampliùs laboraverant, nihil non expertus fui quo deſpumationem ſanguini inducerem: ſed nempe uſque adeò debilitatus erat ſanguis, partim ſenio, partim enematibus, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardia-

cis,

cis, neque ullis allis corroborantibus remediis scopum meum assequi possem; sed vel illorum Febris, virium suarum tenax permanebat, vel alioqui, si adesse videretur ἀπυρεξία, vires ægrorum admodum prostratæ erant, & tantùm non emortuæ.

Aliorum autem remediorum successu frustratus, aliò consilium vertere sæpe coactus fui, cum successu non vulgari; nempe adolescentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec est quod quis multùm miretur, hâc methodo, licet inusitatâ, ægrum tantopere corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut semet à materiæ secernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret; cùm proclive sit intelligere, insignem effluviorum vegetorum copiam à sano, & athletico corpore in corpus ægri exhaustum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præstare valuisse, quòd modò præscripta methodus præstitit, ubi calor applicatus tum magis est humano corpori congener, tum simul blandus, humidus, æqualis, perennisque. Atque hæc ratio, spiritus, & halitus, forsitan Balsamicos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipse illam adhibui tempore, licèt aliena primum videretur, ab aliis cum successu fælici fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminisse, tametsi petulci quidam homines atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti supercilio contemnentes, me forsitan hoc ipso nomine aspernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac salutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam censeo.

Methodus hactenus enarrata, si quis illam prudenter, & cum destinato animi consilio observaverit, ægros, si non ab omnibus, saltem à plerisque molestis illis symptomatibus immunes præstabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem superve-

nire ſolent, quæque Medicum animi ancipitem, atque ſæpè in curationis decurſu conſilii penè expertem reddunt, immò & illius curæ commiſſos non rarò è medio auferunt, etiamſi morbi natura mortem non interminari viſa ſit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ, Medicum non ſatis opportunè accerſentium, vel ipſius Medici minori ſive peritiâ ſive cautelâ, ejuſmodi accidentia ſæpiſſimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam ſummatim hic attingere; verùm ad ea tantùm ſymptomata me reſtringam, quæ, tametſi ſæpenumerò præverti potuerint, modò viâ, atque ordine prædicto quis uſus fuiſſet, cum tamen ſemel acciderint, diverſam quandam, ſibique propriam curam poſtulant.

PHRENITIS.

Atque (ut hinc ordiar) ſi æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempeſtivè ſumendo, vel calido nimis temperamento ſuâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapſus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) ſi non omninò dormiat, ſæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, ſi vultu ac loquelâ ferociat, ſi medicamenta, potúmve communem avidè & quaſi raptìm bibat, vel denique urinam habeat ſuppreſſam, in hoc, inquam, caſu, liberaliori manu, quàm ſuprà indulſi, ad venæ ſectionem, clyſteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præſertim, (quo etiam aliàs ſymptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore præditi, ejuſmodi auxilia ſine multo diſcrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eouſque ſuſtinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodùm difficile erit eum & à morbo & à ſymptomate unâ eâdemque operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò doſi exhi-

exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ ναρκώσεως vi prædita ſunt non omninò proſint, neque deſtinatum à Medico ſcopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: antea verò prodeſſe non poſſunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem ſiſtere nequeunt, etiam in maximâ doſi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti eſt) materiæ peccanti tunc temporis maſſæ ſanguineæ æquabilitèr admiſtæ neque verſus ſeparationem adhuc vergenti; ab exhibito hujuſmodi medicamento manus injicitur, adeóque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verùm ſive hæc ratio ſit hujuſce phænomeni, ſive alia aliqua magis abſtruſa, judicent illi, quibus animus atque otium eſt talia ſpeculari. Interim ex fideli atque idoneo obſervationum plurimarum complexu rem ipſam certiſſimam eſſe pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel ſtatu morbi ad ſymptoma hoc levandum, vel non prodeſſe omninò, vel quod ſæpe accidit etiam, obeſſe; verùm in ejuſdem morbi declinatione eadem mediocri doſi adhibita non ſine ſucceſſu uſurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo uſus ſum, nec fruſtra; citiùs autem nunquam proſperè exhibitum novi. Quodſi autem illius uſum ad decimum quartum uſque diem diſtuleris, tanto magis proficuum evadet, ſeparatione nempe perfectiori tum factâ. Neque verò hæc mora, tametſi forte aſtantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc ſymptoma, mortem ſtatim ſubinfert; cùm ſæpe obſervaverim, hanc rem plerunque inducias ferre poſſe ac ſolere, donec ad Narcotica deſcendere fuerit opportunum; ſaltem ſi caveatur nè *Cardiacis*, calidiſque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberiùs, quo caſu ægri ſubitò pereunt. Narcotica, quibus

ego uti soleo, sunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. 1. Vel sequens.

℞. *Flor. Paralys. M.* 1.

Coq. s. q. aq. cerasor. nigr. Colaturæ ℥ iij. *Dissolve syr. de meconio* ℥ ß *succi limonum* g. viij. *vel* x. *Misce.*

Illud unicum hìc addere placet, quod ad hanc rem observasse non inconsultum arbitror; nempe si symptomata hoc eousque inducias ferat, ut æger ante assumptum Narcoticum commodè purgari possit, medicamentum illud tantò fæliciùs effectum suum editurum. Quocirca ego imperare soleo Pil. coch. ma. ℈ ij. in aq. Betonicæ dissolut. atque hoc 10 vel 12 horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum est à tumultu illo, quem calidior illa massa pil. aliàs excitare solet; subsequentis enim Narcotici vis pensabit illas turbas, & quietem suavissimam, blandissimamque inducet.

Quodsi vigiliæ ultra febrem excurrant, cessantibus aliis symptomatibus, observavi, linteum in aqua rosar. immersum, & frigidè sincipiti, ac temporibus applicatum, plus quàm Narcotica quævis prodesse.

TUSSIS.

Sæpe accidit, ægrum per totum morbi decursum *tussi* molestâ divexari; nimirum commotâ vehementèr ac tumultuante sanguineâ mole, omnibus jam ad seditionem & partium studia spectantibus, fit ut humores quidam soluti, diffluentesque è massâ sanguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in tracheæ membranam interiorem, teneriorem scilicet atque exquisito sensu præditam, transferantur: hinc *tussis* oboritur; quæ primò sicca est, quoniam tenuis adhuc materia vim explutricem eludit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit, eò quòd sensim febrili calore torreatur,

atque assetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires desunt ad lentam hanc viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc affectu rarò alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recentèr expressum, nisi forsan acciderit (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorsus aversetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, siquidem illo per ægrum uti licuerit, Bechicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam præcipuè, quòd cùm necesse sit hæc liberalius, & majori quantitate exhibere, modò prodesse velimus, hoc pacto ventriculum jam satis superque debilem & ad nauseam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eâdem operâ præpedimur, nê reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. Neque verò satis aut intellectu assequor, aut experientiâ edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in febribus abhorreamus, eo quòd scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum ne febrim adaugeat. Fac enim, illud suâ naturâ calidum esse, certè tamen calor ille tantus non est, ut aliundè non abundè pensetur: præ cæteris enim manifesta vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ (præsertim si copiosior acciderit) tum exoneratur sanguis à molesto humore, commode jam excreto, tum eâdem operâ nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodùm malè habet, siquando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ eâdemque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim est ne & ventriculo nauseam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque sed frequentèr interdiu, noctuque propinandum erit, quo non solùm expectora-

ctoratione factâ tussim leniemus, verum etiam, quod alicujus momenti est, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil solabimur.

Narium Hæmorrhagia.

Fit nonnunquam, ut *hæmorrhagia narium* superveniat; sive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, sive quòd ebullitio non satis coercita fuerit, ægro nempe, vel in florenti ætate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodùm juvabunt ea, quæ ad sistendum sanguinis motum vulgò fieri consueverunt, qualia sunt venæ sectiones, ligaturæ, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, *&c.* quamvis enim pro Medicorum consilio, ac prudentiâ, his atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod sistat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem est, si symptoma seorsim spectetur, ea quæ supra enumeravimus (ac venæ sectionem potissimum) accommoda satis esse; nec ego ipse dubitarem, iisdem uti; sed nempe symptomatis hujus causam (saltem si phlebotomiam exceperis) non satis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm si gladio ignem extinguere satageres. Ego itaque in hoc casu, frustrà aliis tentatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam.

℞. *Aq. portulacæ, & papaveris ceratici aa* ℥ jß
Syr. de meconio ʒ vj.
Syr. paralyseos ʒ ß
M. f. haustus.

Nolim autem hæc ita intelligi, quasi hæmorrhagiam quamlibet ita statim curari velim; quin potius illa sæpe permittenda est, atque ægro plurimum prodesse potest; partim nimiam ebullitionem reprimendo;

partim etiam criticè aliquando morbum ſolvendo. Atque revera parum proderit huic ſymptomati fræ-num prædictum aptare, priuſquam illud aliquantiſper excurrerit, vel etiam priuſquam vena in brachio ſecta fuerit. Illud diligentèr advertendum eſt, hanc ipſam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illæ quomodocunque ſedatæ fuerint, niſi leniens aliqua purgatio celebretur, metus eſt ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (ſi Febris tempora ſpectentur) ſerius aliquanto id fieri ſoleat, atque debeat, niſi ſymptoma hoc accederit.

SINGULTUS.

Hoc ſymptoma plerumque ſenibus accidit poſt copioſas evacuationes, vel per ſeceſſum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque ſæpenumero mortem præ foribus adeſſe denunciat. Ingenuè fateor, me mihimet ipſi de *Singultus* cauſa diſquirenti ſatisfacere non poſſe; nihilominùs obſervavi, ſæpe illum ex turbis, ac tumultu ab aſperioribus medicamentis in ventriculo, lociſque vicinis excitato, ortum ducere, quibus ſedandis atque in priſtinam pacem reducendis cum naturæ vires non ſuffecerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque conſentaneum exiſtimavi, curam eo derigere, ut quod natura per ſe nequibat, artis adminiculo ſuffulta perficeret. *Diaſcordium* igitur largâ doſi exhibitum, nempe ad ʒ ij. à ſcopo meo non aberravit; cùm *ſemine anethi*, aliiſque, quæ tanquam ſpecifica decantantur, uſus nihil profeciſſem.

DIARRHOEA.

Si in morbi hujus decurſu *Diarrhœam* obortam conſpexeris, quæ (uti jam alicubi ſuprà notavimus) accidere tum ſolet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio ſe obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc caſu convenire, ut quo-

quovis morbi tempore (nisi vires contraindicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio præterierit. Quoniam autem hac de re satis, opinor, in superioribus pagellis à nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto sit opus, si exhibito licèt emetico nihilominùs *Diarrhœa* supervenerit. Quod tamen oppidò rarum est, nisi in Febre verè malignâ, ubi vomitorium, hoc symptoma non solum non impedit sed quandoque creat; quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, præ quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi.

℞. *Cort. granator.* ℥ ß
Rof. rubr. p. ij.
Coq. in lactis vaccini f. q. Colaturæ ℔ ß *dissolve*
Diascordii ʒ iij.
M. F. Enema.

Non suaserim ut majori quantitate Clysterem injicias, quamvis enim propriâ vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne suâ mole lacessat intestina, adeóque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberiùs provocet.

Sed forsitan objiciet his aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potiùs quam sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Febrium universim loquuti, fluxûs hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, meâ quidem sententiâ animadversione non indignum, nempe ad genuinam sanguinis depurationem non tantum ne-

cessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit, sed requiritur etiam ut secernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidiè cernimus. Itaque si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat primò excernetur. Fateor equidem separatione illâ per flores jam facta (quæ, ut obiter id attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque plerunque paulo pleniori διαπνοῇ potiùs quàm sudore manifesto) Diarrhœam, si forte acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio subducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit; quæ quidem fæces morâ suâ fermenti alicujus maligni indolem adeptæ, intestina jam ad excretionem irritant, stimulantque; ut omittam dicere, liquidissimam illam excrementorum consistentiam (tali enim formâ plerunque visuntur) satis indicare ea pro criticâ morbi solutione habenda non esse.

ILEUS.

Forsan etiam inter symptomata Febribus supervenientia recenseri potest *Iliaca passio*, eo quòd vomitus enormes qui initio Febrium accidere solent, huic occasionem quandoque subministrent.

Horrenda hæc affectio est, & huc usque omnium fere judicio funesta, ex intestinorum motu inverso, ac præpostero originem ducens. Nimirum intestinorum fibræ, quæ à superioribus versus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad superiora, & quæcunque in intestinis continentur non versus alvum sed ventriculum protunduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, emetica evadant, uti etiam cathar-

thartica per os assumpta per vomitum subitò excernuntur. Et, meâ quidem sententiâ, exquisitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo superveniens, non aliunde oritur quàm ex præpostero intestinorum motu modo dicto. Cùm enim sinus illi quos multiplices intestinorum circumvolutiones constituunt, ita à naturâ formati sint ut ad descensum fæcum quàm aptissimè conducerent, cùm ii, inquam, motui suis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti instar terebelli infigitur, cùm aut valvula quæ ad initium coli apposita excrementorum ad ileon regressum impedit, aut alia quævis membrana ad sinum pertinens, vim hujus præposteri impulsus sola sustinet.

Hujus verò inversionis unde dolor ille exoritur duplicem causam assignare licet. Obstructionem nempe, vel irritationem.

Primò igitur quæcunque intestina vehementèr obstruunt ut nihil per inferiora descendere valeat, hunc contrarium in intestinis motum ut producant necessè est, & nemini non notum. In horum censum ab Authoribus referri solent fæces induratæ, flatus crassi magnâ copiâ collecti, ac intestina velut in nodum convolventes, constrictio intestinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui cavitatem internam intestini occludunt. Interim verò haud negandum quòd motus contrarius hisce caussis originem debens, potius ingestorum, quàm intestinorum motus habendus, neque hæc totius intestinorum ductûs inversio est, sed illorum tantùm quæ supra sedem istius obstructionis sita sunt. Quam ob causam *affectio iliaca* hinc profecta, à me *notha* appellatur.

Secundò verò opinor, quòd in affectu iliaco caussa inversionis peristaltici intestinorum motûs utplurimum ita se habet. Nimirum ex tumultuante sangui-

ne in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima inteſtina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum ſuum invertere ac violento impetu materiam moleſtam in eo contentam per os rejicere cogitur: Ventriculi tandem motui validiori, inteſtina *tenuia* ipſi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in conſenſum trahuntur, vomituriente ventriculo quaſi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci eſt. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de uſu *argenti vivi*, & *globulorum*, quæ præterquam quòd parum conducunt, noxam ſæpe haud contemnendam inferunt. Ego cum felici ſucceſſu hâc methodo utor.

Quando liquet ex Clyſteribus per os rejectis & aliis ſignis verum eſſe ileum, tunc in hæc tria enitor. 1. Ut contrarius iſte ventriculi motus, qui ſimilem motum in inteſtinis efficit, impediatur. 2. Ut inteſtina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus ac inteſtina ab iſtis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut ſatisfaciam, curationem hoc ritu inſtituo. Primò *ſalis abſinthii* ℈j. ex cochleari uno *ſucci limonum* mane, & ſerò ſumendum præſcribo, intermediis vero temporibus *aquæ menthæ ſtillatitiæ* ſine ſaccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque horâ propino, cujus vel ſolius repetito uſu & vomitus & dolor ex eo natus ſubitò evaneſcent. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo ventri indeſinentèr accumbere jubeo. Poſtquam verò dolor cum vomitu per ſpatium diei unius, vel alterius omnino ceſſaverit, tum *pil. coch. ma.* ℥j. *in aqua menthæ*, diſſolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certiùs vomitûs recurſum prævertam) toto catharſeos tempore ſæpius ſumendam injungo. Neque catulus removendus antequam uſum pilularum æger aggrediatur.

Obſer-

Observavi frustra pilulas istas vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte, propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeo ad motum naturalem reducto, intestina etiam ad proprium motum æquè reducta fuerint. Alias enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferent. Inde est quod remediis purgantibus viam facere non aggredior donec per spatium quoddam medicamentis istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præscribo, ita ut nonnisi cochlearia aliquot jusculi ex pullo Gallinaceo parati sorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ sanationis signa appareant, ac etiam post sanationem per longum tempus in prædictæ aquæ usu persistere & laneis duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis est obnoxius.

Pauca hæc universam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam à nemine consulto ob simplicitatem suam & splendidioris sive verborum sive pharmacorum apparatûs defectum aspernatum iri confido.

Atque hæc sunt illa symptomata, quæ in febre hac occurrere solent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc supersedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti sunt; partim verò, quòd peculiarem nullam curationem postulent, febre enim ritè tractatâ sponte sua cessant.

De Febre continua hujus Constitutionis, ac de symptomatibus ejus hactenus.

CAP. V.
Febres Intermittentes.

QUandoquidem, ut jam sumus præfati, quæ prædictos annos omnes Constitutio pervasit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis feci observationes haud indiligentes, hic impertiam: Addam insuper & quæ de paucis illis intermittentibus observavi, quæ ab illo deinceps tempore sporadicè contigerunt, quò minùs orationis filum insequentium deinceps annorum historiam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco, quò naturam illarum atque genium conjecturâ saltem assequamur, advertendum est, quòd in paroxysmis Febrium intermittentium hæc tria tempora spectanda sunt. 1. Tempus *Exhorrescentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3 Tempus *Despumationis*. Et quidem ad *exhorrescentiam* quod attinet (ut de his rebus summatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgescens à massa sanguinea utcunque assimilata fuerat, jam tandem non solùm inutilis verùm & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque lacessit: ex quo fit ut naturali quodam sensu irritata & quasi fugam molita, rigorem in corpore excitet atque horrorem, aversationis suæ testem & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis assumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores statim inferre solent, aliaque id genus symptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam transeamus) quo faciliùs hunc hostem à suis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, solennem nempe machinam, quâ in Febribus & quibusdam aliis acutis morbis uti consuevit, cùm sanguinis molem ab intestinis inimi-

cis

cis liberare conetur: hujus enim effervescentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ sanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeo leviori operâ subigi possunt, ut ad despumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quod qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore (*exhorrescentiæ* scilicet) fato fungantur, nam si ad tempus effervescentiæ pertigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus quod *despumationi* dicatum est, insequitur, quo succedente, symptomata omnia primò leviora fiunt, atque tandem planè evanescunt. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quàm materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ, expulsionem, seu separationem; atque illud quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fæcum* rationem & sortem obtinet.

His ita positis, videamus quomodo fiat, ut redeat Paroxysmus, quandoquidem ægrorum sors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed quemadmodum apum Embrya statis temporibus sensim succrescunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ facessit, idem stadium decurrens quod in præcedentibus modò ostendimus. Nunc autem si quis à me causam quæsiverit, cur fomes ille delitescens effervescentiâ præcedenti non satis subactus, ac proinde cum reliqua materiâ peccante non expulsus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem

tem

tem perveniat novumque Paroxyſmum excitet) de hac re, inquam, ſi quis mihi negotium exhibeat, ego plane me neſcire fateor. Neque verò quiſquam alius, quod ſciam, in hac cauſa tam præclarè ſe geſſit, ut arcanum hoc opus naturæ ſatis enarraſſe videatur. Ego Philoſophi nomen non ambio, & qui titulum illum ſe mereri exiſtimant, atque me fortaſſis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus ſim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obverſantur, vires ſuas experiri velint, antequàm aliis dicam ſcribant. Libenter enim quæſierim, cur *equus* ad ἀκμὴν ſuam pertingat ſeptem annorum ſpatio, *homo* 21; cur in *Plantarum* regno, hæc Menſe *Maio*, illa *Junio*, iſta alio, florere ſoleat, ut innumera alia nunc ſileam. Quod ſi doctiſſimos quoſque viros non pudeat ſuam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, ſi in re non minus difficili, atque forſitan prorſus inexplicabili, manus ab ἀπολογίᾳ abſtineam: quippe cùm perſuaſiſſimus ſim, naturam non minus hic loci quàm in aliis quibuſcunque, methodo quadam certâ, atque ordine progredi: *quartanoſa* enim (ut ſic dicam) ac *tertianoſa* materia non minus naturæ legibus ſubjacet iiſque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in univerſum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor ſuccedit, atque huic deinceps ſudor; Per utrumque paroxyſmum, tum illum quo riget æger, tum quo plus ſatis incaleſcit, vomiturit utplurimum, vehementer ægrotat, cum ſiti & lingua arida, &c. Quæ quidem Symptomata iiſdem omnino gradibus recedunt, quibus provehitur ſudor, quo uberiùs prorumpente Paroxyſmus ſolvi videtur. Satis rectè valet qui modò ægrotabat, donec Poroxyſmus periodo ſibi conſuetâ denuò

nuò recrudeſcat; in *Quotidianâ* ſcilicet quolibet νυχθημέρῳ, in *Tertianâ* alternis diebus, in *Quartanâ* tertio quoque die; calculatione videlicet factâ ab unius Paroxyſmi initio, ad initium ſubſequentis. Licèt haud rarò ingeminentur poſteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto, quem primùm aſſumpſit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu activitateque nimiâ producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in ægro nempe nimiùm illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive refrigeratione intenſiore, ſive etiam evacuationibus præter modum effuſis: in hoc verò caſu cùm Paroxyſmus adventitius primarium inſequitur, mitiùs inſuper, neque ita prorſùs diu atque alter ægrum affligit. In priore inſtantia, materiæ turgeſcentia ſive ὀργασμὸς tardiùs revertentem ſibi debitam periodum nequaquam præſtolatur, ac proinde aliquanto præmaturiùs deſpumatione ſuâ defungitur: in poſteriore autem cùm ſanguis non jam eâ vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ ſufficiat, mox alium de novo Paroxyſmum ſubſtituit, quo ejus reliquias è ſinu ſuo exturbet. Quinimò è duabus hiſce cauſis ſibi invicem adverſantibus fortè etiam pendet tam Paroxyſmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinariâ atque regulari, quàm eorundem tardior acceſſio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ, ut jam dictum, νυχθήμερον omne percurrunt, vel ſolitum Paroxyſmi tempus anticipantes, vel eo ſeriùs accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* ſunt,

ſunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempeſtatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes ſunt, & ad prædictas reduci poſſunt (illas nempe quibus magis appropinquant (idcirco omnes ſub duobus hiſce generibus, *Vernalibus* nempe atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menſes ſunt *Februarii* atque *Auguſti*; licèt quandoque maturiùs invadant, tardiùs etiam nonnunquam; prout ſcilicet uberior parciorve in aëre apparatus, vel ad eaſdem producendas facit, vel officit, & ex conſequenti magis etiam minuſve Epidemicè deprædantur. Cujus rei exemplum habemus ſatis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ ſuæ Paroxyſmo, ipſo ſcilicet *Johannis feſto* correptam fuiſſe. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ poſtmodum adeo Epidemicæ evaſerunt; quod argumento eſt magnum tum fuiſſe in iſtâ quæ tunc obtinebat aëris temperie, ad iſtos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno ſtipatiores graſſabantur.

Et quidem uſque adeò neceſſaria eſt hæc Febrium diſtinctio, ut niſi eandem in praxi ſedulò contemplemur, neque de earum duratione prognoſtico aliquo ritè facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habitâ tum tempeſtatum, tum naturæ Febrium diverſæ ratione. Verum quidem eſt Febres utriúſque tempeſtatis ingenium non planè diſſimile nanciſci, ſive modum ſpectes primi inſultûs, qui cum horrore primùm incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per ſudorem ſolvitur; ſive typorum diſcrimina, quorum reſpectu quædam *Tertianæ* ſunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres

bres istæ totâ suâ naturâ sive essentialiter distinguantur.

INTERMITTENTES VERNALES.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ omnes vel *Quotidianæ* sunt vel *Tertianæ*, & vel seriùs vel ocyùs ingruunt pro vario tempestatis apparatu. Nam per brumale frigus spiritus concentrati vires in suo recessu sibi acquirunt, quos appropinquantis postea solis calor jam vegetos evocat, qui cum viscidis humoribus (minùs tamen viscidi sunt hi, quàm quos in Autumno prægressi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commissi, quos durante hyeme natura in sanguinis massa congesserat, dum avolare nituntur implexi detinentur, & quasi irretiti, adeoque vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem planè modo quo vasa cerevisiâ repleta atque in arena vel cellâ frigidâ diutiùs reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, & liquor ad volatum pronus est. Sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatilium ope negotium hoc sat citò peragit, nisi fortè nimiâ viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem cœptam remorentur; & licèt hoc ipsum accidat, effervescentia tamen verna rarò continua suique similis manet, verùm dissilire atque in diversos Paroxysmos quasi findi solet. Sanguine enim opulentis hisce spiritibus jam turgido, natura negotium suum quasi præceps aggreditur, & quarundam partium secretionem ad modum perfectæ solutionis per Paroxysmos particulares peragit, priusquam universali separatione defungatur: Atque hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quòd vernâ tempestate, præsertim illâ quæ æstatem propiùs attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, nisi fortè constitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel subitò consopiuntur, vel ad intermissionem properant;

vel denique partes humorum ad separationem proniores, præmaturè & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, *Pleuritides* aliæque id genus pestes succrescunt, quæ desinente potissimum vere caput suum exerunt.

Animadverti Febres Intermittentes Vernales rarissimè fuisse diuturnas, semper verò salutares; ita ut vel maximè senex vel debilis quispiam, officiosissima damnosissimâque inperitissimi cujuslibet περιεργίας, modò probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre Tertianas Vernales, quæ ob Phlebotomiam & Catharsin indebitè celebratas, & regimen insuper cum morbo malè quadrans moras traxere etiam usque ad tempus illud quo Autumnales solent invadere; quæ tempestas, cùm hujus morbi genio sit admodum contraria, eundem continenter extinguit; ægro interim frequenti Paroxysmorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis versari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hactenus observare licuit) semper est eluctatus. Neque in convalescentibus ab hoc morbo mihi adhuc subiit videre gravissima illa symptomata, quæ, ut infra dicetur, Intermittentes Autumnales diuturniores sequuntur; *Lethalem* intelligo *tonsillarum inflammationem*, *ventrem induratum*, *tumores Hydropicos*, &c. Plus semel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate & Paroxysmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad summan debilitatem redactos, ubi primùm ceperint convalescere, in *Maniam* incidisse, quæ pari cum illo passu recessit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes verò Autumnales longè aliter se habent. Primo enim *Tertiana*, licèt quibus annis Epidemica non est, & sanos invadit, citò nonnunquam se proripit, neque pluribus stipatur Symptomatis,

tis, quàm quæ Verno tempore contingere ſolent Tertianæ, ubi tamen Epidemicè graſſatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quinetiam ad menſes duos vel tres, fortè etiam in ſequuturum uſque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartanæ* & periculoſiores ſunt, & obſtinatiores longè quàm ſunt illæ de quibus ultimò diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eoſdem paucis adhuc Paroxyſmis multatos quandoque jugulant; quo in caſu æger tempore *exhorreſcentiæ*, ineunteque adeò Paroxyſmo, utplurimùm moritur, quod jam dictum. Quod ſi æger in ſenectutis tantùm fuerit confinio; nec-dum ejus limen prætergreſſus, licèt non in eodem verſetur diſcrimine ne inter Paroxyſmos primò laceſſentes luce privetur, haud tamen facilè à Febre hac elabetur, niſi vertente anno, appetenteque illo tempore quo primò corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec niſi à morte, langueſcenti decutitur. Quartana interim Typum ſubinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. gr. *Ventrem induratum*, *Hydropem*, &c. Juniores verò ferendo huic morbo pares ſunt, à quo nonnunquam circa *Solſtitium Brumale* liberantur, frequentiùs tamen non niſi adveniente *Verno Æquinoctio*, vel etiam Autumno inſequenti, ubi ſci. venæ-ſectionem aut Catharſin admiſerint. Sæpe non ſine ſtupore ſum intuitus, Infantes tenellos cum hoc morbo per totos menſes ſex commiſſos, nec oppreſſos tamen, ſed de eodem, *Herculis* inſtar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quòd cujuſcunque demum ætatis aut temperamenti fuerit, is qui Quartanâ corripitur, ſi quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotiſſimo) eâdem ſemel laboraverit, non diu admodum eum ſecundâ hâc vice fatigabit morbus, ſed poſt paucos aliquot Paroxyſmos ſponte ſuâ ſolvetur, quod ſcitû dignum erat.

INTERMITTENTIUM VERNALIUM CURATIO.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod spectat, licèt illas suo semper arbitrio permittendas existimaverim, & nihil prorsus movendum, cum nemo quisquam, quod sciam, earum unquam operâ satis concesserit; atque ex adverso, qui illas abigere sategerunt, remediis præsertim evacuantibus, id tantùm egerint, ut morbus inde confirmatior pertinaciùs obsisteret, si tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixè efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abundè constitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempestivè propinatum, ut nempe ante Paroxysmum negotio suo defungi possit, fælicissimè successit; præsertim si quantitatem mediocrem Syr. de Metonio vel cujusvis Narcotici post finitam Emetici operationem, exhibueris immediatè ante Paroxysmi insultum.

Est ubi sanitatem videas restitutam per diaphoretica, quæ sudorem in Paroxysmi solutione obortum promoveant, ægro interim optimè stragulis cooperto, id quod tantopere ac tamdiu faciendum est, quamdiu vires ægri patiuntur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipuè Quotidianis, sæpe obtinuit: humoribus enim in hac tempestate non admodum crassis existentibus, solutio aliàs imperfecta futura, in perfectam adolescit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quòd Clysteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum adhibiti beneficio, Tertianas aliquando curaverim.

Interim, si ob Phlebotomiam, liberiori manu celebratam, quò tempestas ipsa parùm cautos facilè inclinat; vel ob ægri debilitatem antecedaneam, spiri-

tus illi qui subitò ad despumationem se accingerent, pauperiores facti minùs valeant; accidere potest, ut hujusmodi Febres Vernales, auxiliis quibuscunque frustrà tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed sanè non solent illæ eousque durare; quippe quæ vel sponte suâ desinant, vel leviori remediorum ope facilè in fugam vertantur.

INTERMITTENTES AUTUMNALES.

Intermittentes autem *Autumnales* non tam levi operâ se amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda sunt. Si Autumnalis Constitutio fuerit Epidemica, circa Junium adultum solent invadere. Sin minus, *Augustum* præstolantur & *Septembris initium*; in subsequentibus verò mensibus rariùs occurrunt.

Cum earum ingens aliquod agmen simul invaserit, observare licebit earum Paroxysmos plerunque unâ eâdemque diei horâ contingere, accessionibus nunc prævertentibus, nunc postponentibus, simili planè modo, atque eodem tenore, nisi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Observandum est etiam quòd in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipuè quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi est Typum sub primis Invasionis diebus ritè distinguere, quandoquidem Febre continuâ adscitâ primùm adoriuntur, neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam desinit Intermissionem, & Typum anni tempestati aptè respondentem.

Typorum ratione vel Tertianæ sunt vel Quartanæ. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse Autumni sobolem. Utræque profecto ea affinitate inter se connexæ sunt, & sæpenumero

numero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium rediturae. Sed Tertianae Vernales, Quartanarum typos nunquam induunt, cùm toto (ut ita dicam) coelo à se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam, hac tempestate, Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρολόγως appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo ferè modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus, nempe anno surgente atque progresso, sanguis etiam pro rata proportione exaltatur (haud secùs ac vegetabilia quaevis augmentis atque declinationibus suis anni cursum referunt) donec ad ἀκμὴν suam ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipse incipit, ac tum praecipuè cùm ab accidentali aliqua causâ promotus fuerit, putà sanguinis immodicâ jacturâ, frigore admisso, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo, aliisque non paucis. Jam verò sanguis in hoc decidentiae statu constitutus, impressioni morbificae cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quaelibet aëris constitutio, quae hoc tempore dictis Intermittentibus est Epidemica. Atque hùc spectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem sanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, & malignis atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accidit ut sanguis spiritibus suis magnam partem exutus, & ab aestate praecedenti plurimùm adustus, ebullitione suâ non nisi tardissimis motibus defungatur, suaeque despumationi longissimam periodum postulet.

Jam verò ut manifestum evadat quàm difficulter hae Febres (Autumnales puta) curationem admittant,

hoc loco perpendendum eſt, Continuarum hujus tempeſtatis, atque intermittentium diſcrimen in eo maximè verſari, quòd *Continuæ* conceptam ſemel efferveſcentiam συνεχῶς unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diverſis temporibus eâdem defungantur. Interim in utriſque fermentatio naturæ ductu peragitur ſpatio horarum 336 aut circiter, neque enim citiùs aut tardiùs maſſa ſanguinea in humano corpore ordinariò repurgatur, ſi negotium naturæ permiſeris; haud ſecus ac pomatium ſuam, vinum atque cereviſia ſuam, ac peculiarem habet periodum quâ depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus ſanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) ſex menſium ſpatio deſpumationem ſuam molitur, ac tandem perficiat; non tamen (ſi ritè calculum ponas) plus temporis in eadem abſolvenda impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter ſolet; quatuordecim enim νυχθημέρα ſive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxyſmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14 dierum h. e. horas 336. Jam ſi quis dixerit quartanam, verbi cauſâ, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio ſubintelligenda eſt) ultra ſex menſium ſpatium aliquando excurrere, antequam periodum ſuam abſolvat; reſpondeo idem etiam non rarò in continuis Febribus ſpectari, quæ ſæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum caſu ſi efferveſcentiam (præſertim circa Febrium finem) ritè atque ordine decurrere, ac ſuſtineri vegetam curaveris, deſpumatio intra prædicti temporis ſpatium, hoc eſt quatuordecim dierum, vel 336 horarum peragetur: quòd ſi verò efferveſcentiam illam, ſeu fermentationem refrigerantium medicamentorum aut Clyſterum uſu tunc temporis (ſcilicet verſus Febrium declinationem) importunè inhi-

inhibueris, & quasi frænum illi injeceris, mirum non est si in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus, unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Imo verò in corporibus debilibus & effætis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Verùm illud hìc jam porro notandum arbitror, ea quæ de fermentationis spatio atque continuatione suprà tradidimus, de illis solummodo Febribus intelligenda esse, quæ statam quandam naturam, atque habitum nactæ sunt. Sciendum enim est, neque me præterit, Febres quasdam esse, tum continuas, tum intermittentes, quæ transeuntis & incerti genii sunt, neque in suis effervescentiis ad destinatam periodum pertingunt. Hujus generis sunt quæ à levi aliquâ offensâ ex sex rerum non naturalium quas appellant, ut cibi, potûs, aëris, & his similium, abusu, nonnunquam ortum ducunt; his enim morbis correpti subitò sæpe convalescunt. Idem etiam in adolescentulis, sanguine puro, ac multis spiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum spirituosâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes suas citiùs perficiunt, ac celeri gradu spatia sua emensæ, evanescunt. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermentescibilis, sive illa sanguis sit, sive vinum aut alius aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viscositate polleat, ut spiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris massa moveri atque agitari possint, eodem ferè modo, quo aves visco captæ, aut muscæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura sua peragere possunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obitèr illud

lud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant opprimantque, adeò ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem neſcio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quàm quæ in Febribus continuis ad deſpumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo diſcrimine ſejungantur, ſi ordinem ſpectes quo natura earundem materiam expellere ſolet, ſcilicet per effervеſcentiam certâ periodo comprehenſam. Etſi quod ad earum ſpeciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à ſe invicem plurimùm differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ ſe natura liberare ab hoc morbo ſolet, cautè, ſoliciteque obſervando indicium ſumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad ſanitatem ægros perducamus; vel in ipſam cauſam ſpecificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus, ac ſpecificis morbo obviam eatur. Ab horum alterutro indicationes ſumendæ ſunt. Ego utramque viam ingreſſus aliquando fui, atque illæſâ (uti opinor) verecundiâ profiteri poſſum, non ſine ſummâ curâ, atque attentione animi indefeſſâ, ſed nondum eam felicitatem adeptus ſum, ut Autumni Febres intermittentes certâ aliquâ praxi, atque medicandi ratione tollere poſſim, antequam ſtatas illas fermentationes (de quibus ſuprà locuti ſumus) peregerint, utcunque moleſtum hoc febricitantibus videatur, qui eouſque ſanitatem ſuam expectare inviti coguntur. Revera autem ſiquis inter mortales reperiatur, qui ſive methodo aliquâ certâ, ſive remedio ſpecifico adhibito, Febrium harum intermittentium curſum non ſolùm inhibere, ſed etiam omnino abrumpere novit, exiſtimo eum omni

jure teneri, ut humano generi rem illam summopere expetendam patefaciat: quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare ausim; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, divinâ benedictione semetipsum privare, quam à summa bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos, ratio habetur, quàm virtutis & sapientiæ.

Quamtumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

INTERMITTENTIUM AUTUMNALIUM CURATIO.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, (nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur) præsertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hac methodo sanandis, nisi Chirurgi gladiolus eodem ictu quo venam pertundit, ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & Athleticè cæterà valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectioribus autem, diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excepit, quam præ foribus jam esse haud raro denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde quòd Venæ-sectio alia etiam symptomata illa maturiùs accersivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo sequi. Quartanariis verò in tantum obest Phlebotomia ut Juvenes qui à morbo

à morbo aliàs intra ſex menſes fuiſſent liberati, per ſex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiores, qui, niſi ſanguinem detraxiſſent, intra annum poterant ſanari, morbum etiam ultra ſtatum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi ſuccumbere. Quæ de Venæ-ſectione jam dixi, levi operâ ad Catharſin poſſint transferri, niſi quod hæc non uſque adeò pernicioſa ſit, niſi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo compoſito, & ſtragulis undiquaque cooperto, ſudores provoco ſero lactis Cereviſiato, cui Salviæ folia incocta fuêre, quatuor circiter horis ante Paroxyſmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ℈ ij. Pilularum Cochiarum majorum ſolutarum in ℥ j. ſequentis miſturæ, ℞ Aq. vitæ ℔ j. Theriac. Andromach. ℥ iij. Croci Angl. ℥ j. M. ſtent ſimul pro uſu. Hæc ubi aſſumpſerit, in ſudoribus continuò eliciendis perſiſtat, donec elapſæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore quo Paroxyſmus ingruere debuerat, magnâ cum cautela ſe muniens contra illas ſudationis interruptiones quas illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sæpiùs mihi ex animi voto ceſſit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxyſmis, quàm uſu receptum illud ad eundem ſcopum tendens, Decoctum ſc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur.* &c. cum paucâ *Sennæ* atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios ſudandi ac dejiciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari iſto effectum obtinet, ordinatum ſc. Paroxyſmi proceſſum confundendo atque interturbando; idque efficaciùs, nec tamen tutò minùs. Atque hâc ſanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum præſtantiorem aliam experiri mihi licuit.

In tertiana duplici, quæ Typum variavit, ob æ-

grum vel evacuationibus vel alio quovis modo debilitatum, sudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futura Paroxysmi invasione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò Pilulæ Cochiæ, cùm nec tutum sit, nec ad rem faciat, Cathartico, jam ab eodem fractas ægri vires ampliùs dejicere, & Paroxysmis ejusdem ope ingeminatis suppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo δραστικωτέρῳ atque efficaci, quod etiam repeti potest Paroxysmo genuino proximè subsequenti: In summa ægri debilitate à dicta Paroxysmi ingeminatione, Electuarium, quod jam sequitur, præscribo:

℞. *Conserv. fl. Borag. Buglos. an.* ℥ j.
Conserv. Anthos. ℥ ß
Cortic. citri condit.
Nucis Mosch. cond.
Theriac. Andromachi an. ʒ iij.
Confec. Alkermes ʒ ij.

M. F. Opiata, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & vesperi, superbibendo cochl. 6. sequentis Julepi.

℞. *Aquæ Ulmariæ & Theriacalis stillat. an.* ℥ iij.
Syr. Cariophil. ℥ j.

M. vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam simpliciorem saccharo dulcoratam exhibeo, Interdicto Enematum usu; ægro Juscula è pullorum carnibus, Avenacea, &c. concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo est, opinor, in hâc arte vel mediocriter versatus, qui nesciat quàm parum votis respondeant methodi istæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus destinantur, si *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias sæpiùs impetrat morbo, quàm eundem debellat, cùm postquam ad septimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo malè multatus paululum inte-

rim respirat, mòx de novo recrudescens haud segniùs quàm priùs lacessit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Curandum est ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quàm morbus suo se marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs sumendum esse dictaverint) neque enim illud solum est metuendum ne à præpropero ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vitâ agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharsi, multò minùs Venæ-sectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex suo fungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiusque recrudescent Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque à Paroxysmis intervallo, leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo suum opus pleniùs absolvat, & evitatur quicquid id est periculi quod ægro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione istâ εὐεξία tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum

dum cæteris antepono *Peruviani corticis* ℥j *cum Conservæ Rosar. rub.* ℥ij misceatur; æger verò quantitatem Nucis moschatæ majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu usurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis, quâ Autumnalibus, quam in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem ἀπροσδιονύσως ostentemus; Si harum Febrium alterutrâ correptus æger vel infans sit, vel ætate floreat, convenit omnino (quantum ego hactenus edoctus sum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aëris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, si modò totam rem naturæ permiserim. Id quod ego non sine admiratione, præcipue in infantulis, sæpe observavi; sanguine namque depuratione suâ defuncto, Febres illæ sponte suâ evanuerunt. Quòd si autem è contrario vel strictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia subinde adhibeas (adhiberi scilicet solent eo prætextu, ut obstructiones expediantur, atque humores in primis viis stabulantes exturbentur) vel si, quod præcipuum est, in constitutione Epidemica Venæ-sectio celebretur, fiet ut morbus in longissimum tempus procurrat; atque interim ut ægri mille symptomatis, iisque periculosissimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis sint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non solum diuturnitatis, verùm etiam ipsius mortis grave periculum imminet.

Hic itaque Medicum illud agere oportet, si neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quâvis methodo morbum submovere valuerit, ut naturæ saltem suppetias ferat,

eamque

eamque illis adminiculis ſublevet quibus ad negotium ſuum peragendum opus habuerit. Certè enim in effætis corporibus, niſi fermentatio cardiacorum & corroborantis diætæ, ut vini *abſynthitis* ac id genus ſimilium, beneficio ſuſtineatur, illud accidet ut ægri incertis atque fruſtraneis Paroxyſmis divexati debilitentur, atque morbus eouſque duret, donec languida priùs natura, Paroxyſmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non poſſit, adeoque in ipſo exhorreſcentiæ tempore diem ſuum obeant ægroti. Atque hoc in ſenibus non rarò uſu venit, qui longâ Catharticorum ſerie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando viſum eſt, in ipſo vel primorum Paroxyſmorum rigore, penitùs defecerunt, cùm exhibito cardiaco ſatis forti ſaltèm ad tempus aliquod ſuſtineri potuiſſent.

Cùm ſanguis tempus illud exegerit quod ad deſpumationem ſuam perficiendam requiritur, neceſſarium eſt ut provectioris ætatis ægri, eodem ipſo tempore, vel paulo antea, inſignem aliquam aëris mutationem ſubeant, ſive (quod potiùs optandum eſſet) in calidiorem aliquam regionem commigrando, ſive mutando ſaltem locum in quo primùm hoc morbo correpti ſunt. Mirum ſane eſt quantum valeat hæc aëris mutatio ad morbum hunc prorſus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantum non neceſſarium eſt ad ſanitatem ex hoc morbo reſtituendam, ſed & minùs convenit. Etiamſi enim quis in regionem quantumcunque Auſtralem & calidam migraverit, ſanguis tamen ejus in morbido hoc motu ſemel conſtitutus, depurationem ſuam ut peragat neceſſe eſt, quod quidem beneficii fruſtra expectabitur ab inuſitato novoque aëre, priuſquam procedente atque adulto jam ſanguinis motu, ſanitatis recuperandæ capax fuerit. Inſignis ergo illa aëris mutatio tum demum adeunda eſt,

cùm primùm æger à Paroxyſmo liberari poteſt: Exempli causâ. In Quartana quæ primùm in Autumno invaſit, non citiùs aër mutandus eſt, quàm circa Februarii initium. Interim ſi æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipſius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus eæ ſint vires, ut uno quaſi ictu langueſcentem illam depurationem potenter promoveat, & ſi fieri poterit perficiat. Ad hanc rem conſulerem ego, ut Electuarii de Ovo, vel Theriacæ Andromachi ſeſquidrachma in aquæ Cœleſtis, vel aquæ Vitæ communis unciis duabus diſſoluta exhibeatur. Id quòd à me, cum ſucceſſu non infelici, in morborum hujuſmodi declinatione factum eſt. Licet agnoſcam calidiora hæc citiùs exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod ab aliis jamdudum obſervatum eſt. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteſt, cautelâ adhibitâ. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantùm non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum obſervavi.

Priuſquam huic argumento clauſulam addamus illud monendum venit. Ea quæ de Febrium Autumnalium intermittentium duratione, atque de tempore ad ſanguinis deſpumationem requiſito, jam dicta ſunt, ita intelligenda eſſe, ut nos ſolum illud nunc ſpectemus quod Natura vulgaribus atque uſitatis tantum medicamentis ſuffulta, præſtare ſoleat. Nequaquam enim eo conſilio de his rebus ita locuti ſumus, ac ſi doctos ac ſolertes Medicos deſpondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis ſpem totam abjicere, quorum ope hujuſmodi morborum ſanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc propoſito abſum, ut non deſperem vel à meipſo tale quidpiam ſive methodi, ſive remedii aliquando repertum iri.

Sub-

Sublato morbo æger ſedulò purgandus eſt; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu poſt Febres Autumnales ſubnaſcatur. Miror autem hoc à Medicis minùs caveri, minùs etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provectioris ætatis hominibus accidiſſe vidi, atque purgationem etiam omiſſam, certò prædicere potui periculoſum aliquem morbum eoſdem poſtea adoriturum, de quo tamen illi nondum ſomniaverant quaſi perfectè jam ſanati.

Omnino interim cavendum eſt, ne purgetur æger niſi morbo penitus depulſo. Quamvis enim partes Naturales illuvie iſtâ quam in illas congeſſit Febris, hoc pacto quadantenùs ſublevari videantur, nova tamen materia derepente ſuccreſcet, Febre ſc. à Cathartici impetu atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem ſuppeditante; ac proinde id tantùm à Purgatione lucri fecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi παρακμῇ, ut *Theoriæ* iſti morem gerant quæ in tollendis obſtructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis ſpem omnem ponit, repetitis purgationibus miſerè plectuntur; quibus ſanè quicquid id demum eſt humorum quod à corpore divellitur, atque eliminatur, compertiſſimum eſt nobis Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs ſtationem ſuam tueri, quam ſi non fuerit proritata. Quapropter religio mihi eſt Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxyſmi perceptibiles, ſed etiam alteratio iſta qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis in quos Paroxyſmus incidere debuerat, perſentiſcitur, omnino evanuerint, atque unus inſuper menſis fuerit elapſus: quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præſcribo, atque eandem ſemel in ſeptimanâ ad menſes duos treſve ſubſequen-

tes

tes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus Haustulo aliquo Paregorico, horâ somni assumendo, finitâ jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxysmo se de novo ingerendi ansam præscindamus, quam aliter fortè arriperet ex occasione tumultûs atque orgasmi, quos vel mitissima excitant Cathartica.

Purgationibus instituendis idcircò spatia ista ampla interpono, ut sc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebrâ & confertim repetita sanguinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cùm jam ista res vacet periculo, Apozema sequens frequenter usurpari poterit.

℞. *Rad. Rhabarb. Monachor.* ℥ ij.
Rad. Asparag. Brusci, Petrosel. & Polypod. quer. an. ℥ j.
Cortic. Median. fraxini, & Tamarisci an. ℥ ß
Fol. Agrimon. Ceterach. & capill. Ven. an. M. j.
Sennæ mund. ℥ jß (*irrorat.* ℥ iij. *vini albi*)
Epithimi ℥ ß
Agarici troch. ʒ ij.
Sem. feniculi ℈ iiij.
Coq. in aqua fontana ad ℔ jß *sub finem adde succi aurantiorum* ℥ iij. *In colaturâ dissolve Syr. Cichor. cum Rheo, & Magistral. ad melancholiam an.* ℥ jß

F. Apozema, de quo capiat ℔ ß singulis matutinis per triduum, & repetatur quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres Intermittentes in declinationis statu comitantur, observandum est, Vernarum paucissima esse, si ad illa comparentur quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent istæ, tum etiam quia in humoribus non usque adeo terrenis, & minùs etiam malignis fundantur.

HYDROPS.

Primum hìc ſibi locum vendicat, ſubinde occurrens Hydrops; unde primò quidem Crura intumeſcunt, deinde etiam venter; qui exinde naſcitur quòd. ſc. ſanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas (præcipuè in natu grandioribus) pluresSpirituum manipulos prodegit, unde ſummâ eorundem inopiâ jam laborans, ſuccos cum alimentis ingeſtos non amplius valet aſſimilare, quorum cruda adhuc indigeſtaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam diſtentis, neque ulteriùs quicquam admittentibus, in ventrem etiam unde verus Hydrops formatur. Raró autem juvenes obſidet hæc malorum Ilias, niſi Catharticis per Febris decurſum, ſæpenumerò iteratis, eandem inconſultò nimis ſibi accerſiverint.

Verùm Hydrops ex cauſa memorata ſuperveniens aperientium & catharticorum uſu facilè ſanatur, ſi modo recens fuerit. Neque mihi moleſtum eſt, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim uſu Apozematis jam præſcripti, *vel* ſine admiſtione Hydropi magis appropriatorum, perſanavi.

Veruntamen obſervavi, fruſtra eſſe, ſi quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundiùs agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops; expectandum itaque donec Febris exulet, ac tum demum negotium proſperè ſuſcipiendum.

Verum enimverò ſi tam importunè atque acriter inſtet ſymptoma hoc, ut ejus curatio non eo uſque videatur differenda donec Febris receſſus Catharticorum uſum permittat, aggredienda omnino illa eſt Infuſionibus *rad. Raphani ruſticani*, *fol. Abſynthii*, *bac-*

carum Juniperi, *Cinerum Genistæ*, &c. in vino factis, quæ non solum huic symptomati obsistunt, effœtas sanguinis vires de novo instaurando, sed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori subveniunt.

RACHITIS.

Infantes autem post Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; sæpe etiam tussis, aliaque tabidorum symptomata subnascuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego sequenti modo tractandos consulo. Paratur potio Cathartica quam in Febrium continuarum fine assumendam præscripsi. Hujus capiat infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane per 9 dies, uno atque altero die, si opus fuerit, intermisso. Interim verò purgatio ita moderari debet ac regi, dosim vel augendo vel minuendo, ut ultra 5 vel 6 sedes singulis diebus non procedat. Post finitam catharsin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti soleo.

℞. *Ol. lilior. & tamarisci an.* ℥ ij.
Succi rad. brioniæ & apii an. ℥ j.
Bulliant ad succorum consumptionem, addendo unguenti de althæâ & butiri insulsi an. ℥ j.
Gummi ammoniaci in aceto soluti ℥ ß
Ceræ flavæ q. s.
F. *linimentum.*

Sanè quamplurimi infantes, etiam verâ Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut antè monuimus) cavendum sedulo ne purgationem aggrediamur, nisi Febre jam perfectè fugatâ; licèt enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non sine causâ videri possit, nihilominus ab ipsa Febre nova subinde pravæ materiæ copia suggeretur, quæ non

solum

ſolum purgationem reddet fruſtraneam, verùm & ipſum morbum diuturniorem præſtabit, ob rationes anteà memoratas.

Obſervatu non indignum eſt, quòd cùm Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciârint, nulla ſpes ſit eaſdem abigendi, donec abdominis regio, circa lienem præcipuè, indurari atque tumefieri occæperit; iiſdem enim gradibus quibus hoc ſymptoma ſupervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque fortè ex meliori aliquo prognoſtico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quam ſi ſedulâ animadverſione ſuboriri hoc ſymptoma perſpexeris. Idem porrò in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando ſpectantur.

Ventris tumor qui Infantibus accidit poſt has Febres, quibus annis aëris conſtitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemicè determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac ſi materiam aliquam continerent viſcera in Scirrhum induratam; cùm qui aliis annis, ſimili licèt προφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tenſio tantùm foret Hypochondriorum à ſubjectis flatibus. Hinc, niſi annis quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rariùs occurrunt, quod obſervatu dignum.

Tonſillarum dolor & inflammatio poſt Febres ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum deglutiendi primùm difficultate & moleſtiâ, ſupervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocraticâ facie, mortem certò imminentem præmonſtrant, interciſâ planè omni redintegrandæ ſanitatis ſpe. Funeſto huic ſymptomati producendo evacuationes juſto copioſiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, longiori Febris moræ ſociam operam ut plurimum commodaſſe obſervavi.

MANIÆ SPECIES QUÆDAM.

Multa alia ſunt accidentia quæ morbos hoſce conſequi ſolent ob purgationem vel non omnino, vel non ritè celebratam, quibus in præſentiarum enumerandis ſuperſedebimus, cùm curationis eadem ferè ratio ſit utrobique, nempe ſedimenti ab effervescentia præcedaneâ depoſiti repurgatio, quippe quod ſuâ morâ malis hujuſmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum ſymptomatis genus referre, quod non tantùm purgationibus & evacuationibus aliis quibuſcunque, Venæſectioni præſertim, cedere dedignatur, verùm & ab illis vires ſibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam eſt ac ſui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aſpernatur, & poſt evacuationes fortiores adhibitas in miſeram quandam ſtultitiam degenerans, non niſi cum ipſa ægrorum vitâ terminatur. Miratuſque ſæpenumerò ſum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuiſſe, cùm non rarò accidiſſe viderim. Cùm reliquæ Amentiæ ſpecies copioſis evacuationibus, & Venæ-ſectione, & Catharſi ut plurimum perſanentur, hæc neutram poteſt ferre. Sed cùm jam æger in ſanitatis limine eſt, ſi *vel* Enema ex lacte ſaccharato ſemel injeceris, ſtatim de novo recrudeſcet malum. Et ſi reiteratis Purgationibus, venæ-ſectioneque contranitamur, ejuſmodi evacuationes morbi quidem ferociam poſſunt domare, ægrum verò certiſſimè non tantùm Fatuum, ſed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui ſecum reputaverit, alteram Amentiæ ſpeciem à nimis exaltata & vivida ſanguinis craſi produci; hanc verò ab ejuſdem debilitate, & ut ita dicam, vapiditate à diutina Fermentatione quam invexit Febris, quâ mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè ſunt.

Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generosioribus exhibeo dosi paulo liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi*; *Elect. de ovo. pulverem Comitissæ. pul. Gualteri Raughleigh*, vel similem in *Aq. Epidemica*, *Theriacali*, vel aliâ. Possunt etiam in aliâ quavis formâ exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generosiore reficiendus est, foras ne exeat, in lecto se diu multúmque contineat. Alvus sub hoc regimine justò erit astrictior, unde ut etiam à calidorum medicamentorum usu à Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cùm spiritus antecedente morbo penè exhausti novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt Cardiaca ad dies pauculos, Diæta verò Analeptica jugiter instituenda, & post brevem intermissionem repetendus est denuò Cardiacorum usus, atque in eo persistendum donec integrâ sanitate fruatur.

Dicta methodus maniam etiam quæ has Febres minimè excepit, quandoque sanavit, frigidiori sc. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapso *Sarisburiam* accersebar, ut cum Medico erudito & sagaci, mihique conjunctissimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili consulerem, cui imaginatio haud parùm fuit læsa. Adhibitis, etiam cùm jam prægnans esset, remediis modò dictis, ad sanam omnino mentem rediit.

Febris Continua atque *Intermittentes* quas supra descripsimus, soli fermè erant morbi Epidemici, qui durante illâ Constitutione quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum non habeo dicere; id certò scio, quòd ab anno 64. ad hunc usque quo hæc edimus, rarissimæ omninò Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *variolis*, quales nam ſcilicet erant iſtæ quæ tum contingebant, reſpectu habito ad Conſtitutionem illam; quandoquidem (ut jam ſubindicavi) vario admodum ſe habent modo pro variâ Conſtitutione quâ inceſſunt: ſed cùm non ſatis attentè per id temporis animum ad eas adjecerim, miſſas jam facio: id tantùm tradam illis peculiare, quòd ſc. iis annis labentibus, ſub initio Maii confertiſſimæ invadebant, ſupervenienti verò Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare ſolebant. In puſtularum ſummitate foveolæ quædam ad inſtar capitum acicularum minorum plerumque ſubſidebant; atque, in *diſcreto* genere æger octavo maxumè die periclitabatur, quo tempore, abrupto, derepente, quo hucuſque dimanaverat, ſive ſudore, ſive madore, externa exareſcebant, nec revocari poterat ſudor Cardiacis quibuſcunque; æger phrenitide, atque anxietate inſigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parvâ quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magnâ ſpe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

CAPUT. I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665. *&* 1666. *Londini.*

PRægressâ Hyeme frigidissimâ, & sicco gelu in veris usque tempora indesinenter perdurante, cùm ex improviso solveretur, fine sc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumonia*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, à Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Constitutione vigebant, longè diversa; quarum vix ullæ eâ anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quàm in priore illâ intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant, in plerisque *Diarrhœa*, quam priùs diximus assumpto Emetico præcaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio. Externa hîc pariter ac in Febribus Constitutionis præcedentis sicca reperiebantur, attamen, præmissâ maximè Venæsectione, æger in sudorem solvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cùm in Febre prægressâ nec tutò ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facilè voti fueris compos. Sanguis sæpe Pleuriticorum, & Rheumatismo laborantium sanguinem colore referebat, non verò usque adeo Galatinâ illâ albescente quâ

illorum ſanguis prætexitur. Hæc primò erant Phænomena hujus morbi Διαγνωστικὰ, Anno verò ſurgente ipſa *Peſtis* irrupit magno ſymptomatum Pathognomicorum numero ſtipata, *Carbunculis*, *viz. Bubonibus*, &c. Hæc indies magis ac magis invaleſcens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam inſtante, unius ſeptimanæ decurſu octo plùs minùs hominum millia delevit; à quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantùm non evanuit, niſi quod ſparſim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & inſequentis veris exordium; quo appetente & ipſa omnino eſt deleta; manſit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno ſequente, imò ad Ver uſque ortum Anni 1667. De his nonnulla hic ſubnectam.

CAP. II.

Febris Peſtilentialis & Peſtis:

IN ſuperioribus obitèr admonui è febribus nonnullas in malignarum claſſe vulgò reponi, cùm indomita ſymptomatum ſævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenosâ morbi indole ſed à therapeiâ perperam adminiſtratâ proficiſcatur. Nam cùm ad morbi ſolutionem à naturâ deſtinatam haud ſatis attenditur, ſed alia medendi ratio temerè inſtituitur, hinc perturbatâ totius corporis œconomiâ, ac omnibus ſuſque deque converſis, non modo triſtiſſima rerum facies ultra conſuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à ſeipſo alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum ſatellitio ſtipatur. Atqui *Febris verè maligna* non eſt omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrium ſpeciebus,

bus, ob ſymptomatum anomaliam eâ nomenclaturâ utcunque inſignitis, totâ ſuâ ideâ ac ingenio diſſideat. Reverâ enim cum ipſiſſimâ Peſte, ſpecie convenit, nec ab eâ niſi ob gradum remiſſiorem diſcriminatur. Quocirca utriuſque affectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aëris maſſæ occultam ejuſmodi ſive craſin ſive texturam obtingere, quæ diverſarum diverſis temporibus ægritudinum anſa atque pararia exiſtat, nemini obſcurum eſt, qui modò animadverterit unum eundemque morbum certâ aliquâ tempeſtate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixiſſe contentum, ulteriùs non graſſari. De Variolis, ac imprimis de Peſte, hujuſce capitis argumento, res eſt ſat ſuperque manifeſta.

At verò quæ qualiſque ſit illa aëris diſpoſitio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans Philoſophantium turba nugatur, planè ignoramus. Quicquid ſit, hoc ſaltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritiſſimo jure veneramur, quod aëris conſtitutiones λοιμώδεις, id eſt, Peſtem malorum omnium immaniſſimum, ac humano generi maximè internecinum, inferentes, rariùs evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus minùs exitialibus ſuſcitandis inſerviant. Unde fit quod hunc orbem noſtrum *Britannicum* Peſtis vix frequentiùs quàm poſt annorum circiter quadraginta intervalla, ſummo perniciei vigore, ac totâ furiarum acie adoriatur. Quæ per annos aliquot Peſtem inſigniorem ſubſequentes, ſparsìm occurrunt, peſtiferorum funera paulatim imminui, ac evaneſcere ſolita, Peſtilenti aëris diatheſi etiamnum ex parte perſeveranti, nec dum in aliam ſalubriorem penitùs immutatæ, attribuenda ſunt, quippe quæ antegreſſæ meſſis duntaxat ſpicilegia

reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, fit ut Febres quæ anno post graviorem Pestem uno aut altero passim grassantur, Pestilentes esse soleant; & licet aliquibus veræ Pestis notis destitutæ, tamen ejusdem naturam ac indolem quamplurimùm referant, necnon consimilem medendi rationem sibi vendicent, quemadmodum inferiùs ostendemus.

Verùm præter istam aëris constitutionem, ceu causam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μιάσματος sive seminii à pestifero aliquo corpore, vel immediatè ac propiore consortio, vel mediatè ac per fomitem aliundè transmissi, susceptio. Hoc enim si instante qualem diximus aëris diathesi fieri contingat, ab exiguâ primùm scintillâ mox horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aëri per istum terræ tractum à Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeo ut ad tristissimæ ægritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel personali consortio opus sit, verùm quemcunque hominem, vel summâ curâ à Peste correptis semotum, ipse aër cum spiritu intrò subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modò ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus, cùm duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen ubi adest etiam Epidemica aëris constitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus essentia in humorum φλογώσει sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea atque accommodata sit. Porrò & sua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non secùs ac cæteræ rerum naturalium species. Nascitur

ſcitur eo quo diximus tempore, creſcente anno adoleſcit, eodemque vergente collabaſcit, donec tandem aërem in diatheſin huic morbo adverſantem, glacialis bruma tranſmutet.

Quod ſi tempeſtatum anni viciſſitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm ſeminium Peſtilentiale, nullâ aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetuâ propagationis ſerie tranſmitteretur, fieri non poſſet, quin ubi in frequentiorem aliquam Urbem ſemel pedem intuliſſet, continuatâ ſtrage funera uſque & uſque denſaret, donec tandem nemo ſupereſſet in quem Peſtilentis miaſmatis labes impingat. Atqui contrarium ſæpe eveniſſe animadverſum eſt, numero extinctorum, quos unica menſis *Sextilis* ſeptimana ad aliquot millia extulerat, ſub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodùm nullo. Nec tamen diffiteor fieri poſſe, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Peſtis aliis etiam anni tempeſtatibus caput primùm exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejuſmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aëris diſpoſitionem, quantumvis λοιμώδη, peſti ſuſcitandæ per ſe imparem eſſe, vehementer ſuſpicor; quin Peſtilentiæ morbum alicubi ſemper ſuperſtitem aut per fomitem, aut per peſtiferi alicujus appulſum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non niſi accendente ſimul idoneâ aëris diatheſi popularem fieri. Aliâs enim non aſſequor quî fiat ut in eodem cœli tractu dum unum aliquod oppidum Peſte graviſſimè affligitur, aliud non longè diſſitum, omnem commercii neceſſitudinem, cum loco contagioſo cautè inhibendo, prorſus immune ſe præſtiterit; quemadmodum non ante multos annos Peſti per univerſam ferè Italiam immaniter graſſanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitùs intercluſit.

Primus inſultus rigorem ac horrorem, quemadmo-

modum & Febrium intermittentium accessiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem (ac si torculari premerentur) Febris ardens usitatâ symptomatum συνδρομῇ stipata, indesinentèr ægros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna Bubonis vel Parotidis eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rariùs quidem accidit, ut citra ullam Febris præsensionem ingruat, ac homines de improviso è medio tollat, maculis purpureis, præsentanei interitûs nuntiis, etiam dum in foro versantur erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadversione dignum) nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit; remittente ac refractâ jam lue, aut in annis in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo symptomate prægresso; quanquam suspicor rigorem, & horrorem leviusculum, ac minùs perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro libitu obambulare, ac communia vitæ munia sanorum more, spretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterùm quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleatè definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere, videbitur, qui à me postulârit quid hanc aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissìm sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes Natura parens exequitur, quæq; uspiam è causarum gremio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæq; morborum non minùs quam

quam animalium aut vegetabilium ſpecies, affectiones ſibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab eſſentia ſua promanantes, ſortita eſt. Neque interim magnoperè urgebit iſta Quæſtio, Quî demum morborum medela adminiſtrabitur dum cauſæ ipſorum nos latent? Quandoquidem non cauſarum, ſed methodi convenientis atque experientiâ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio abſolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam ſimilarium omnium morborum ortus à qualitatum vel primarum vel ſecundarum vitio (quod ſolum in hac rerum caligine nobis licet) deducere ſolemus, propè eſt ut credam Peſtem peculiarem ac ſui generis Febrim eſſe, quæ à particularum ſanguinis ſpirituoſiorum inflammatione, originem ducit, utpote cujus naturæ ſubtiliſſimæ, præ tenuitate ſuâ, maximè proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod ſi ſubtilitate quâ poteſt maximâ pollet (ut in principio & ſtatu conſtitutionis Epidemicæ videre eſt) ſubitò ac quaſi ex improviſo calorem nativum diſſipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam ſubitò extinctorum, maculis purpureis undiquaque conſperſis, atque fœdatis; nempe Fibris cruoris præ inteſtini conflictûs violentiâ diſſilientibus, & compage ipſius prorſus diſſolutâ. Atque hæc tragœdia præ hujus quaſi flammæ ſubtilitate eximiâ, etiam ſine aliquâ ſanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ægritudinis præſenſione, cietur. Secùs quàm ut plurimùm accidit ubi cauſa morbifica minùs ſubtilis exiſtit & quaſi obtuſiori telo vitam impetit. Diſcriminis modus pinguiori exemplo ſic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuſpide graciliori præditum pulvinari ſupponatur ac vi adigatur, illud, æquè ac ab obtuſiore inſtrumento ſimilitèr adacto, in ſublime non attollitur, ſed perforatur. Verum ejuſmodi ſubitanea extinctio, rariùs occurrit, nec niſi (ut ſupra innuimus)

mus) circa initium Pestis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantisper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatæ provido naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad instar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres quas Pestilentes vulgò appellant producere solet; ut in fine pestilentis constitutionis sæpenumerò accidit, ac forsitan etiam uno alteróve post anno, donec ista Febrium species prorsùs dispareat.

Certè, me judice, inflammatione ista quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet. Estenim morbus hic apud saniores Medicos, Febris Continua à sanguinis parte tenuiori corruptâ, ac inflammatâ originem ducens, quâ ut natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis sæpe non appareat) Macula rubra, lata, dispersa, quam *Rosam* appellant, oritur. Solvitur autem ista Febris, postquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis sub alis vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peste fieri consuevit. * Et ferè invadit hoc malum ut Pestilentia, cum horrore & insequenti calore Febrili, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue pestifera se corripi, donec tandem in crure aut alio loco sese affectus prodat. Quibus accedit quod & maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli Authores suspicantur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque alexipharmacorum usu constituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ sanguinis leviusculè ustulatæ ac quasi syderatæ brevi spatio

* Vid Sennertum, lib. 2. cap. 16. de feb. Sympt. contin.

tio foràs ablegantur, ſponte ſuâ, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamèn Ignis noſter iſto *Sacro* longè *divinior* eſt, ut qui ſummâ quâ pollet ſubſtantiæ tenuitate intimiores corporis receſſus ad inſtar fulgetri permeare aptus natus ſit, ſpiritibus cruoris de repentè profligatis, ipſiuſque compage nonnunquam citiùs diſſolutâ, quàm Natura præcipiti malo oppreſſa, Ebullitionem Febrilem (ſolennem nempe machinam quâ quicquid ſanguini infeſtum eſt, ſuis è finibus amovere ſatagit) concitare valeat.

Quod ſi quis mihi hîc litem paret de eo quod hunc morbum ab Inflammatione oriri exiſtimem, is attendat non modò Febris præſentiam, ſed & complura alia huic ſententiæ ſuffragari; nempe ſanguinis detracti colorem, qui Pleuriticorum ac Rheumatiſmo laborantium ſanguinem planè æmulatur; aduſtam Anthracum faciem, Pyrotici actualis impreſſioni non abſimilem; necnon Bubones ipſos, qui inflammationem æquè ſolenniter excipiunt ac eandem alii cujuſcunque generis tumores conſequi ſolent, uti & inflammationes pleræque omnes in abſceſſum terminantur. Quin & anni tempeſtas quâ Epidemica Peſtis ut plurimùm exoritur, ad hanc rem ſymbolum ſuum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æſtivumque medium eſt, *Pleuritides*, *Anginæ* aliæque inflammati ſanguinis affectiones populariter ingruere conſueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi viſæ ſunt, quàm per aliquot ſeptimanas, quæ nuperæ *Peſtis Londinenſis* exortum anteceſſerunt. Nec verò nullius eſt momenti illum ipſum annum tot millium ſtrage funeſtum, alioquìn mitiſſimum ac ſaluberrimum extitiſſe; omnèſque qui à Peſte immunes perſtiterunt nunquam meliori valetudine uſos fuiſſe; quin & eos qui ab eadem con-

valuiſ-

valuiſſent, cachexiæ aliiſque affectibus à reſidua priorum morborum labe provenire ſolitis, non magìs obnoxios deincèps vixiſſe. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis apoſtemata & carbunculi, poſtquam inflammatæ particulæ una cum ſanie deceſſiſſent, Chirurgicis auxiliis, iiſque non admodum conquiſitis facilè ſanata fuerint.

Verùm perquirat hìc fortaſſe aliquis, ſi Peſtis in inflammatione quadam conſiſtat, qui fiat ut medicamenta calidioris cenſus, qualia ſunt *Alexipharmaca* propè omnia, tùm ad hujuſce affectus Therapeiam, quàm Prophylaxin tanto cum fructu uſurpentur. Cui reſpondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præſtare, nempe Diaphoreſeos, quam ſuſcitant, beneficio, quo particulæ ſanguinis inflammatæ diſflantur, atque exterminantur. Quòd ſi fortè exhibita ſudores commovere non valeant (ut perſæpe accidit) mox ſanguinis incendium ab addititio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non ſum neſcius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum uſum paſsìm deprædicari, at quo emolumento adhuc probandum reſtat. Imò vinum liberiùs ingurgitatum, aliaque fortiora præſervativa ſtatis horis dietim aſſumpta, complures, qui aliàs ſalvi intactique veriſimilitèr permanſiſſent, in hunc effectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapeiam* attinet, erunt fortaſſe qui me temeritatis atque arrogantiæ eo nomine inſimulabunt, quòd ab Urbe dum nupera Peſtis graſſaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo ſemotus, adeóque obſervationum copiâ minùs inſtructus, de hac re tamen diſſerere ſuſtineam. Verùm cum Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitoſæ luis decurſum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuiſſet, tamen ea quæ crebriori

briori uſu de hujuſce morbi ingenio annotaſſent, in lucem edendi voluntas hactenùs defuit, mitiorem, uti ſpero, de conſilio meo ſententiam laturi ſunt omnes boni, quòd meam de truculentiſſimo affectu ſententiam, paucis quidem, ſed propriis obſervationibus ſuperſtructam, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in univerſum dirigendæ ſunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè ſequentes, eidem ſubſidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in inteſtino hoc hoſte debellando uti ſolet, minimè fidentes, diverſam ac tutiorem ex noſtro penu atque artificio vicè illius ſubſtituamus. Niſi fortè hîc aliquis regerat rem etiam ſatìs felicitèr per peſtifuga alexiteria geri poſſe, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire eſt. Verùm enimverò annon auxilium quod præſtant hujuſmodi medicamenta, potiùs manifeſtæ ipſorum facultati, quâ ſudores affatìm proliciendo ſimul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli quâ à Natura ad Peſtilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atque ancipitem habet diſceptationem. Nec de hiſce tantummodò, ſed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas eſt, utrùm evacuationem aliquam ſollicitando, potius quàm virtute quadam ſpecificâ ægrotantibus non ſuccurrant. Qui enim, verbi gratia, in *lue Venerea* vel *Mercurium* vel *ſalſaparillam*, veneni in iſto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda ſunt ei curationum exempla, in quibus ille ſine ſputo aut ſeceſſu, hæc vero ſine ſudoris ſuſcitatione ſanitatem aliquando reſtituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem veriſimile eſt, peculiare Peſtis remedium, propriumque ipſius perniciei alexiterium adhuc in naturæ ſinu abditum deliteſcere, nec eandem niſi ratione quâdam mechanicâ tolli poſſe.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò pleniùs expendamus, quæ eò spectat ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione suo more & modo auxilium suppeditetur, advertendum venit, quòd in verâ Peste Natura, dum neque sponte suâ aberrat, neque vi aliquâ transversìm agitur, per abscessum aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atqui in Febre quam Pestilentem nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversa, quam natura in utroque morbo præmonstrat, viâ ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum siquis materiam veræ Pestis, ope sudoris amoliri satagat, is diversâ à natura viâ insistit, utpote quæ id per apostemata molitur. Contrà verò qui aliàs quàm per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum naturæ ductu ac ῥοπῇ nequaquam convenientem. Cæterùm in Peste verâ, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id est, apostematum eruptio promoveri possit, nondum constat; nisi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre posse existimet; quæ tamen multùm dubitarem ne ægrum, jamjam plus æquo calescentem, in majorem æstum conjiciant. Certè sudores in hoc casu frustrà esse compertissimum habeo; quanquam haud inficior, post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos, ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare; quem ego à sudore proficisci minimè arbitror; utpote quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium; finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirùm cùm jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plùs satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis, vehemen-

mentiùs incalescat. Verùm quàm fallax & infida sit, hæc peccantis materiæ per apostemata à sudoribus foràs evocata, exterminatio, testor funestos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt; è quibus vix tertius quisque (ut modestissimè dicam) medicationis ac morbi periculum evasit. È contrà vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec ullius sive naturalis sive vitalis sive denique animalis facultatis læsione perceptâ, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejúsque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optimè valentes, ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deteriùs se habere inceperint, ac denium ingravescente ægritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. Verùm lubricam atque aleæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem ex eo manifestum est, quòd interdum Bubo qui primùm laudabilitèr ac cum symptomatum remissione protuberavit, posteà ex improviso disparea, ejusque loco, Maculæ purpureæ, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire ac sustentare debuerat, alioversùm per ambitum corporis distrahendo ac dissipando leves in auras difflaverint. Ut ut sit, hoc saltem planissimè constat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ causæ morbificæ rationem; huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minùs commodè, quam á malignitate, eximiæ perniciei causa atque origo peti possit. Nam & in *Arthritide* aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspicionem, materiæ

morbificæ recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifestò consequitur, medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propensionem pressìm, ac passibus æquis sequi tenetur, hìc ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem quia paucissimi hactenus perspexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Pestis intulit, haud paulò auctior evasit.

Quare cùm minimè securum sit in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, quâ demum arte secundæ quam diximus Intentioni satisfiat, nempe aliam atque à Naturali diversam, hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autèm dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud plerósque audire in hoc morbo venæsectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hac quæstione momenta, quâ par est æquitate atque candore, paulispèr expendam. Ac primùm quidem medicorum, qui grassante nuperâ lue in Urbe perstiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadverterit? Parcam quidèm vel tumore jam conspicuo sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siquidem cùm mediocris tantùm quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratio è manibus eripitur, nec intereà alia satis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæ-sectio, cùm à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adversantem. Nihilominùs vix quicquam frequen-

quentiùs factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverſo hoc ritu adminiſtratæ, noxam, à contrariæ ſententiæ patronis universìm ac in genere adverſus ſanguinis in hoc morbo detractionem validiſſimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio* aliiſqueObſervationum ſcriptoribus paſsìm videre eſt. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi aſſentiri non poſſum, donec intellexero; quid Quæſtioni ſuperiùs propoſitæ reſpondeant. Sanè Venæ-Sectionem in Peſte convenire, complures iique graviſſimi ſcriptores jampridem ſenſerunt; quorum præcipui ſunt *Ludovicus Mercatus*, *Joannes Coſtæus*, *Nicolaus Maſſa*, *Ludovicus Septalius*, *Trincavellius*, *Foreſtus*, *Mercurialis*, *Altomarus*, *Paſchalius*, *Andernacus*, *Pereda*, *Zacutus Luſitanus*, *Fonſeca*, aliique. Verùm qui totum curationis negotium in copioſa, qualem nos poſtulamus, ſanguinis detractione collocaverit, unus, quod ſciam, repertus eſt *Leonardus Botallus*, medicus ſuperioris ſæculi celeberrimus, quem, ne ſolus in hac palæſtra verſari videar, Lector accipiet ſuis ipſius verbis de hac re diſſerentem. **Ego* (inquit) *ut uno verbo dicam, nullam Peſtem eſſe puto, cuî hæc non poſſit eſſe ſalutaris ſupra omnia remedia; modo opportune & quantitate convenienti uſurpata ſit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuiſſe, propterea quod aut tardius aut parcius quàm opus eſſet, aut quod utroque modo circa eam uſurpandam peccatum ſit.* Et paulò poſt hæc ſubjungit; *At in tanta timiditate & parca detractione quî fieri poteſt ut quis recte poſſit judicare quantum ea in Peſtilenti morbo prodeſſe valeat, aut obeſſe? Non enim morbus pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor ſanguinis, in quo una tantum detrahitur, ſi hominem interficiat, ideo interficit, quia ſanguis eſt miſſus, ſed quia non juſto modo miſſus eſt, nec fortè etiam opportune. Verùm nebulones nequiſſimi & ignaviſſimi in id ſemper cul-*

* Cap. 7. De curatione per venæ-ſectionem.

pam convertere ſatagunt, non quod nocuit, ſed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut ſi id nequitiâ non faciant, ignorantiâ tamen pravæ diſpoſitionis efficiunt: utraque certe pernicioſa, ſed illa magis. Quæ omnia experientiâ confirmaturus, paulò inferiùs ſic pergit, *His obſervatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare miſſionem ſanguinis poteſt, ſed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter uſurpare; quod ipſe profecto ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Peſtilentibus, in obſidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium & Pariſiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proxime acto, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præſentius ac ſalutarius reperi ipſa largâ & tempeſtivâ ſanguinis miſſione.* Deinde ad curationum exempla deſcendit, quæ brevitati ſtudens, hùc transferre ſuperſedeo. Libet tamen rei in hâc noſtra *Britannia* ante aliquot annos geſtæ hiſtoriam oppidò raram ac à propoſito noſtro non alienam, hìc loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates quæ hanc patriam noſtram miſerrimè afflixerunt, peſtis etiam multis in locis graſſaretur, ac fortè in Caſtrum *Dunſtar*, quod in provincia *Sommertonenſi* ſitum eſt, aliunde invecta, aliquot præſidiariis cum macularum efflorеſcentia derepentè exanimatis, complures etiam alios corripuiſſet. Chirurgus quidam qui à longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis ſtipendia inter alios faciebat, à præſidii præfecto enixè rogat ut ſibi liceret commilitonibus ſuis truculento morbo correptis pro virili ſuccurrere, quo annuente, ſingulis ægris, ſtatim à primo morbi inſultu, atque nullo adhuc tumore conſpicuo, ſanguinem ingenti copiâ detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam ſtantibus ac ſub dio vena pertuſa eſt, nec aderant vaſcula quæ cruoris in terram effluentis

men-

menſuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola ſua ad decumbendum demiſit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omninò remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis quos hoc modo tractaſſet, mirum dictu, ne unus quidèm deſideratus eſt. Vir Nobiliſſimus juxta ac morum probitate atque fide ſpectabilis D. *Franciſcus Windham* militum Tribunus, ac prædicti caſtri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnùm in vivis eſt, pro eâ quâ eſt humanitate rei geſtæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipſi circa hanc rem ſingulare ac memoratu dignum aliquando obſervare contigit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea quæ deſæviente nuperâ Peſte *Londinenſi* à me uſu atque experientiâ annotata fuerunt, inferiùs oſtendam.

Hujuſce autem praxeos utilitatem etſi non mente tantùm ac judicio aſſequor, verùm etiam reipsâ atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Peſtilentis fermenti per diaphoreſin diſſipatio, præ ejuſdem per Venæ-ſectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires æquè proſternat, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus ſuis non vacat; Primò enim, multis, ac preſertìm calidioris temperamenti juvenibus, ſudores ægriùs proliciuntur; cujuſmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoreſin concire ſatagas, eò in manifeſtius Phrenitidis periculum adduces; aut quod triſtioris adhuc ominis eſt, vana ſpe aliquantiſpèr lactatus, tandem pro ſudoribus *Exanthemata Peſtilentialia* elicies. Cùm enim præcipua hujuſce mali labes in ſpirituoſiori maſſæ ſanguineæ parte reſideat, unde craſſiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quàm in aliis inflammationibus plerumque exiſtat, tenuior illa portio novi

caloris acceſſione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultrà texturæ modum diſtenſas prorsùs frangit ac comminuit. A quâ fibrarum ſanguinearum diſſolutione macularum Peſtilentialium cauſam petendam eſſe cenſeo; quippe non ſecùs ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis muſculoſam inflictâ, primò intenſiùs rubicundæ in cute effloreſcunt, ac brevi pòſt tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deindè verò, in corporibus quæ ſatis promptè in ſudorem ſolvuntur, ſi diaphoreſis juſtò præmaturiùs (nempe totâ materiâ morboſâ nondùm penitùs diſſipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabilitèr quidem ſub finem ſudoris prodire inceperant, poſtea deterior evadit conditio. Nam ſubductâ quæ eos in molem attollere deberet materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut ſaltem ad legitimos abſceſſus, nunquam perducuntur (quemadmodum etiam in Variolis accidere ſolet, quoties æger per primos dies impenſiùs ſudavit) recepto autem denuò intra muros hoſte ferali, in ſanguine commotio excitatur, cujus operâ eo quo ſuperiùs innuimus modo, ſæpe ecthymata imminentis lethi indicia foràs propelluntur.

Verùm quibuſnam modis his aliiſque difficultatibus obviàm iri poſſit, ut luculentiùs pateſcat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum obſervatumque fuerit; initio à nuperæ luis primordiis ducto, ſummâ fide ediſſerere lubet.

Nobilem fœminam ineunte *Maio* anno 1665 ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento ſanguineo præditam inviſi. Præter Febrem ardentem quæ paulò antè invaſerat, vomitiones importunæ; aliaque ſymptomata Febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ-ſectione auſpicatus, poſtero die ad præcavendam Diarrhœam, quæ, ut in hujuſce Tractatûs initio monuimus, ob omiſſam, quod poſtulabat in

prin-

principio morbi vomendi propensio, Emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit, Vomitorium imperavi, quod satis commodè ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cùm ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res, ab aliquod annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi (quemadmodùm etiam eventus docuit) proindeque aliam ab eâ, quæ superiùs tradita est, quæque constanti successûs serie hactenùs à me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca, adscito in negotii societatem medico alio seniore, venæ-sectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata est; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valdè anomala ac inconsueta, malignitatis egregiæ indicia, ingruebant, ex Alexipharmacorum classe fortiora aliquot præscripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum è vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem, etiam post reiteratam venæ-sectionem, in prædicta ægrâ perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxisse; necnon sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non absimilem fuisse; quin & tussim aliquam & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porrò & eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris ac initium æstatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minùs esset idonea (illæ enim hoc

tempore sua sponte quasi dissiliunt & in intermittentium classem se reponunt; vel in Pleuritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse, judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescentis; quippe nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni ut eâdem omninò mihi methodo procedendum fuisse in prædicto casu arbitrarer, quâ in Pleuritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venæ-sectionibus, quales ad Pleuritidem suprà laudantur, curationem commisi & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè popularitèr grassabatur) prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immanitèr debacchari cæpit calamitosa illa Pestis, quæ eò tandem truculentiæ devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in una urbe extinxerit.

Febri autem illi de qua modo loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, non ausim definitò pronuntiare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto post tempore, ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in mea vicinia afflixit, eandem tàm in primo morbi insultu quàm in decursu, accidentium συνδρομὴν adfuisse. Cæterùm cùm proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium

tur-

turbis me adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides subductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitosæ illius Luis in tantum perseveraret sævitia, ut fieri non potuit quin meliorum medicorum penuria ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multò pòst complures Febricitantes invisi, quorum Febrem, illius quæ ante decessum meum tam prosperis ægrorum rebus à me tractata fuisset, morem atque genium æmulari non sine magna admiratione deprehendi. Ideóque propriâ experientia fretus ceu duce, quibuscunque præceptis umbratilibus anteponendo, Phlebotomiam similitèr administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberaliùs sanguinem (cui etiam Ptisanæ ac diætæ id genus refrigerantis usus accessit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandèm in nonnullorum tractatione solito successu destitutus præ adstantium proterviâ, qui præjudiciis inanibus occupati, debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, magno ægrotantium malo, quibus (saltèm dum in hoc cardine curandi scopus versaretur) sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat, insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proindè alium à venæ-sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnoperè ex usu futurum judicavi. Nocumenti quod aliquando insons dedi, non ex eo quod sanguinem ademerim, sed quod ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hîc adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cùm nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies

cies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat, præscriptâ etiam ptisanâ cum jusculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, quâ etiam sequente aurorâ similiter mulctatus est. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum invisens, eum quidem multò meliùs se habere, & nihilominùs amicos ejus adversus ulteriorem venæ-sectionem animis vehementèr obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendi, superesse alteram duntaxàt venæ-sectionem dictitans, quæ ægrum in sicco collocaret; sin contra niti pergerent, satiùs fuisse ut nullo omnino sanguine detracto curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certò certiùs interiturum. Præsagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occasionem corrupisset, maculæ purpureæ postridiè eruperunt; nimirùm materiæ peccantis reliquiis, quas radicitùs evacuari opportuit, cùm jam omnem abscessus spem Phlebotomia totiès repetita abstulisset, morâ suâ universam cruoris massam pervertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximiâ disrumpentibus: Æger autèm post aliquot horas fatis concessit. Cùm ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occursus mihi molestiam facesseret, magnâ cogitandi sollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri possit medendi modus qui morbum non minùs efficacitèr abigeret, nec hominum offensionem æquè incurreret. Re diù multùmque apud animum meum deliberatâ, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris absolutam deincèps expertus sum.

CURATIO.

Primò, siquidem tumor nondum protuberaret sanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento moderatè detraxi, quo facto, Diaphoresis, cujus aliàs sollicitatio in nonnullis corporibus non modò sum-

summam habebat difficultatem, verùm etiam majoris incendii proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs gravissimum incommodum attulisset, diaphoreseos immediatè insequentis beneficium abundè compensavit. Post Venæ-sectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cùm jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minimâ interpositâ morâ stragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam sincipiti alligari jussi; quæ quidèm capitis obtectio ad sudorem ciendum plùs proficit quàm quis facilè crediderit. Deinde, si vomitus non adessent, hæc & similia hydrotica exhibui;

℞. *Theriac. Androm.* ℥ß
El. de ovo ℈ j.
Pul. è chel. crancor. comp. gr. xij.
Cochinell. gr. viij.
Croci. gr. iiij.
Cum. s. q. succi. kermes.
F. bolus, quem sumat. 6â quaque hora, superbibendo Cochl. vj. *seq. Julapii.*

℞. *Aq. Car. benedicti & scord. comp. an.* ℥ iij.
Aq. theriac. still. ℥ ij.
Syr. caryophill. ℥ j.
Misc. f. Jul.

Quòd si vomitio interpellaret, ut in Peste ac Febribus Pestilentialibus sæpissimè accidit, medicamentum sudoriferum tantispèr propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quod linteaminis pars subindè ad colligendos halitus vultui superinduceretur) sudor promanare inciperet. Nam (quòd quidèm observatu summè dignum est) cùm materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illicò alvi profluvium & vomitiones, ab eisdem introrsùm reflexis, ac in ventriculum & intestina

stina decumbentibus provenientes, ultrò sedantur: Adeò ut quantacumque stomachi subversio præcesserit, assumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant. Memini cùm me aliquandò Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre Pestilentiali graviter ægrotante vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo, sermonem injicerem, retulit se jamjam varia eaque fortiora sudorifera incassum propinasse, siquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis quæ antea exhibuisset vel ingratissimum ac summè fastidiosum, me facilè effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promissi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à sola stragulorum mole paululùm maduisset, largiorem Theriacæ Venetæ bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copiosiorem sudorem conjectus, incolumitatem recuperavit. Sed ut ad institutum redeam, inceptam jam diaphoresin, haustibus Zythogalæ salviâ alteratæ, vel cerevisiæ, cui macis aliquantulum incoxerit, subinde repetitis, ad naturalis diei spatium continuari præcepi, abstersione interim omni religiosè interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à sudoribus finitis indusium, utcunque madidum ac immundum mutari permitto. Id quod summâ cautelâ observari velim. Quòd si sudatio angustiori temporis limite circumscribatur, recrudescit illicò symptomatum sævitia, atque ægroti salus, quam prolixior diaphoresis extra aleam constituisset, in acie novaculæ relinquitur. Et profectò *Diemerbroeckium* aliosque nequeo satis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet ægrotantium viribus consulatur. Primò enim ægrum sudore diffluentem viribus meliùs quàm anteà constare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillùm versato non

pot-

poteſt eſſe animadverſum. Quid me in hac re uſus atque experientia docuit, palàm eloqui ac etiam propugnare non verebor. Multi, me authore in 24. horarum diaphoreſin conjecti, tantum abeſt ut ſe exinde debiliores factos quererentur, quin potiùs quantum ſupervacanei humoris ſudando deceſſiſſet. tantundem novi roboris ſibi accreviſſe profiterentur. Circa horas autem aliquot poſteriores ſæpe non ſine ſtupore obſervavi erumpere ſudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expreſſerat, magis naturalem, genuinum, copioſum, quique multò plus levaminis afferret, planè ac ſi verè criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porrò in ſummo ſudoris vigore juſculis ac ſorbilibus confortativis ægrum reficere, quid ſecum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos ſudores perferendos impotentiâ. Si qua igitur defectio ſub finem imminere videatur, juſculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his ſimilia ſorberi permitto; quæ cum cardiacis & hauſtibus ad ſudorem continuandum ex more deſtinatis, virium labefactationi abundè ſuccurrunt. Cæterùm in re adeò manifeſtâ non opus eſt ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeωs utilitatem palàm proclamat, videre eſt, quòd quamdiù æger ſudore diffluit benè ſe habere exiſtimet, neque minùs ex aſtantium judicio res tota in vado conſtituta videatur; Atqui quamprimùm corpus areſcere incipit ac ſudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quaſi poſtliminiò redeunte.

Per horas à finito ſudore viginti quatuor, moneo ut frigus cautè vitetur, induſium ſponte ſuâ in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſculè hauriantur, & Zythogalæ ſalviâ alteratæ uſus etiamnum continuetur. In ſequenti luce commune Catharticum exhibeo. Atque hâc medendi ratione,

tione, anno à Peste proximo, complurimis Febre Pestilentiali correptis sanitatem restitui, adeò ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus est, postquam eandem exercere inceperam.

Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hactenus non sustinui, veritus ne materiâ morbificâ in depleta vasa confertìm remeante, subitaneus ægri interitus destinatam diaphoresin anteverteret. Nihilominus fortasse satis tuto administrari poterit Phlebotomia, modò confestìm ab ea peractâ, ac nullâ morâ interjectâ eliciantur sudores, qui ad spacium superiùs requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere ac dissipare valeant; idque longè minore salutis periculo quàm si legitima apostematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodùm incerta ac fallax existit, seriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, sicubi circa Theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque uspiam proposuisse, nisi quod probè exploratum habeam. Sanè cùm supremus vitæ meæ instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis testem, me non solùm ægrorum omnium, cujùscunque demum sortis, qui sese curæ meæ concrediderant, summâ fide ac diligentia salutem procurasse (quorum interim nemo à me alias tractatus est, quàm ego memet tractari cuperem, si mihi ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut si quo modo fieri possit, morborum medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantulamcunque in hoc scientiæ genere accessionem, etsi nihil magnificentius, quam *odontalgiæ* aut

clavó-

clavorum pedibus innascentium, curationem edoceat, longè maximi faciendam esse, præ inani subtilium speculationum pompâ, ac levicularum rerum notitiâ, quæ fortassè Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quàm *Architecto* ad construendas ædes *Musicæ* artis peritiâ.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè sinistrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In præcedenti nempe Diatribâ, *Naturæ* nomine sæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quasi rem aliquam singularem & seorsim subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihi repræsentarem, quæ ratione aliquâ & consilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur: quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitâsse videntur. Verùm ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solùm, verùm etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ brutæ licèt, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud Numen cujus vi producta sunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinitâ suâ sapientiâ sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certò quodam ordine atque methodo accingant, neque frustrà quicquam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti Rerum Fabricæ, suisque privatis naturis maximè accommodum, exequentia: perinde atque automata non pro suo, sed artificis consilio moventur.

SECTIO TERTIA.

CAPUT. I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667, 1668, *partim etiam Anni* 1669, *Londini.*

ANno 1667, appetente Æquinoctio Verno *Variolæ*, quæ durante illâ quæ proximè est prægressa, constitutione Pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latiùs grassantes, sub Autumno Ἐπιδημικώτατοι factæ sunt; à quo tempore paulatim imminutâ vi, superveniente brumali frigore parciùs lacessebant; at proximo Vere adolescente, postliminiò invaluit hic morbus viguitque, donec ab insequentis hyemis gelu, uti priùs, retuso impetu coerceretur. Posthæc tertiò demum cum Vere surgente increbuit at jam languidior, & succiso quasi poplite, minùs latè dominabatur, quàm duabus quæ præcesserant æstatibus: Mense verò Augusto 1669. penitus intercidit, Dysenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc Constitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur quàm unquam aliàs quantum ego meminì, seu prorsum spectes, seu retrò: Quo non obstante, cùm genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primùm tempore Variolæ incessebant, &

novum quoddam Febris genus exortum eſt, à Variolis, quales ſe tum gerebant, non multum abhorrens, ſi puſtularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in ſequentibus ſpeciatim agemus. *Febris* hæc, licèt multò pauciores invaderet quàm Variolæ, eaſdem tamen duratione æquabat: Hyeme verò cùm jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invaleſcentibus, receſſit, prædominium Epidemicorum hujus conſtitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominùs per hæc tempora non planè deſiit unquam, donec tandem cum Variolis menſe Auguſto 1669 omnino diſparuit.

Binos hoſce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultimâ præſertim æſtate, quam dicta Conſtitutio defamabat, *Diarrhœa* ſcilicet, aëris Conſtitutione jam tum ad ſubſequentem *Dyſenteriam* vergente: Utut verò hæc ſe res habuerit, id ſaltem conſtabat, morbum hunc Febrem, quæ tunc regnabat, ita proximè attingere, ut nihil aliud eſſe videretur, quàm ipſa Febris introverſa, & viſceribus incumbens.

De tribus hiſce morbis, qui ſoli in hac *Conſtitutione* Epidemicorum nomen ſibi jure vendicabant, ſigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fuſiùs tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi Genuinæ præ cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorſus exhibentes φαινόμενα, & parili ſymptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum etiam medendi methodus eſt deſumenda. Notandum enim eſt, non tantùm Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari conſtitutioni competere, ſed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem ſpeciem referunt durante hâc annorum ſerie, aliam verò

annis sequentibus, quantumlibet inter se convenire videantur quoad certa φαινόμενα omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Historiam ante omnia perscribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* subsequentium annorum valeam dispescere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem θεραπεία ex animo votoque maximè cessit.

CAP. II.

Variolæ Regulares.

VAriolæ, quibus annis Epidemicè grassantur, si *Regulares* etiam sint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ de quibus sermo nobis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm grassantur Epidemicè, sed & *irregulares* atque periculosioris sunt generis, maturiùs nonnunquam, mense putà *Januario*, invadunt. Integras familias contagio suo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi priùs hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, priùs obsederit. Duplex est harum species (ut & Variolarum quæ quibuslibet annis infectant;) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licèt essentialiter, ut aiunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata quæ *hanc* comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

1. *Interstinctæ* vel Discretæ cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, Capitis & dorsi vehemens dolor, vomituri-

tio,

tio, ingens in sudores propensio (quod de Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi διάθεσιν mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post;) doloris sensus in partibus quæ scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam & somnolentia, in infantibus præsertim, nonnunquam & Paroxysmi Epileptici: Qui si infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, suspicor ego ubique, Variolas in procinctu stare, quæ intra pauculas horas se exerentes, Prognostico ut plurimum fidem conciliant, & authoritatem; ita ut si fortè infans insultum Epilepticum sub vesperam, quod fieri solet, patiatur, Variolæ sequente aurorâ in conspectum se dederint, & (quod sæpe sæpiùs observavi) quæ Variolæ infantes statim ab hujusmodi paroxysmis aggrediuntur, pustulas emittunt magnitudinis conspicuæ, mites etiam sunt, atque boni moris, & rarissimè confluunt. Atque hæc ferè sunt illa symptomata, quibus hic morbus sub initio stipatur, quæque eruptionem pustularum ut plurimum antecedunt. Quamvis interim hîc loci consentaneum fuerit subindicasse, in sanguine laxiori atque ἀμεταβλήτῳ nonnunquam accidere, ut separationis periodus sensim atque gradatim sine insigni aliqua ægritudine transigatur, priusquam expulsio materiæ, pustularum eruptione se prodat.

Variolæ discretæ quarto ut plurimum die, (si primum etiam incluseris) ab invasione erumpunt, nonnunquam seriùs aliquanto, ante illum verò rarissimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum symptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitus evanescunt; ac proinde iis affectus satis pulchrè sibi videtur valere, nisi quod adulti in sudores propensi vix ab illis possint cohiberi, ut ut leviter tegantur; quæ quidem διάθεσις non nisi pustulis jam maturationem attingentibus ægrum deserit, idque suâ de-

mum ſponte. Eruptionem quod ſpectat, hoc ſe ferè habet modò: Primò puſtulæ ſubrubræ, tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, ſparſim ſe produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus univerſum. Per id temporis & fauces dolor infeſtat, qui unà cum puſtulis ſurgentibus augetur, quæ indies grandeſcentes, & in majus faſtigium elevatæ, cutem carneſque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione. Circiter enim *octavum* à primo inſultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique ſervo) intervalla, quæ priùs ſubalbebant, pro puſtularum quibus obſidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non ſine partium dictarum dolore tenſivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam ſternit; ita ut progrediente morbo palpebræ uſque adeo impleantur extendanturque, ut æger luce fermè privetur; qui quidem palpebrarum tumor veſicam inflatam ac reſplendeſcentem per eaſdem extenſam non malè refert.

Eſt etiam ubi temporiùs oculis capiuntur ægri, ſi nempe major puſtularum vis à prima eruptione ſe in illos effuderit. Proximæ à facie intumeſcunt manus, digitique, pro puſtularum numero, diſtenduntur. Uſque ad hunc diem puſtulæ quæ faciem obſederant, læves ad tactum fuêre atque rubræ; jam verò aſperiores evadunt (quod quidem primum eſt incipientis maturationis indicium) & ſubalbidæ; paulatim inſuper ſuccum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad ſummum evecta apicem, colorem exhibet in puſtularum interſtitiis ſatis floridum, & Roſarum Damaſcenarum æmulum. Et ſanè quò mitiores ſunt Variolæ & genuinæ magis, eò etiam magis, tum ipſæ puſtulæ, tum & cutis in earundem interſtitiis, dictum colorem ad vivum exprimunt qualem

lem jam descripsi. Uti verò quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contrà, quæ manus & reliquum corpus, minus asperæ, albæque magis conspiciuntur indies. Die *undecimo*, faciei tumor atque inflammatio satis apertè recedunt, & pustulæ tam faciei quàm reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad pisum grandiusculum ascendebat) exarescunt deciduntque; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc, albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei & reliqui corporis pustulæ desquamatione, at verò manuum quæ sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primùm decidunt pustulæ, nulla adhuc in cute cernitur inequalitas; at verò hujusmodi squamulis exurgentibus recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveæ istæ quæ sæpenumero in convalescentibus ab hoc morbo diu visuntur; quamvis raró admodum *Variolæ Interstinctæ* ulla sui linquant vestigia; atque illæ fermè solæ, quæ sex postremis anni mensibus invasere; cùm quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, nisi fortè confluxerint, ut postea dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque hæc de Variolis *Discretis* dicta sunto.

2. Symptomata cum Discretis communia habet & illa Variolarum species, quas *Confluentes* appellavimus, nisi quòd hîc atrociora sint omnia: Febris scilicet, anxietas, atque ægritudo, vomituritio, &c. immaniùs affligunt, quibus signis Medico sagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* se produnt. Nihilominus

non ita promptè hîc in ſudores diſſolvitur æger ac in alio genere jam ſuprà deſcripto. Diarrhœa inſuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve poſt illam protrahitur; quod quidem in *Diſcreto* Variolarum genere nondum mihi contigit obſervare.

Tertio ut plurimum die erumpit ſpecies hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *poſt* illum; cùm *Diſcretæ* vel ipſo die *quarto* incluſivè à primo inſultu morbi, vel poſtea, ante illum rarò admodum ſe monſtrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præſtolentur unquam; fit tamen, licèt oppido raro, ut ob atrocius aliquod ſymptoma, ad quartum vel quintum uſque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutiſſimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxyſmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis pleuriticos vexat, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hiſce in caſibus, licèt infrequentes ſint, Variolas ſolito ſeriùs erumpere animadverti, utpote ab immani ſymptomatum dictorum violentia conſtrictas atque impeditas: Quæ quidem ſymptomata ſolitis vehementiora, cùm agmen ducant, mihi ſatis apertè indicant ſecuturas Variolas & è *Confluentium* genere eſſe & periculo minimè vacare.

At verò (quod jam proximè dicendum) licèt in *Diſcretis*, mox ab eruptione (uti dictum eſt) quæ morbi inſultum comitabantur ſymptomata nullum jam ampliùs faceſſant negotium, in *Confluentibus* longè aliter ſe res habet; cùm tam Febris, quam alia ſymptomata etiam ad multos dies à puſtularum eruptione ægrum diſcrucient.

Variolæ dictæ nunc Eryſipelatis ritu, nunc Morbillorum,

lorum, erumpunt, à quibus non nisi à Medico in his morbis versatissimo distinguuntur, saltem quoad faciem externam: Nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, aliásque circumstantias, quas utriusque historia longè ab invicem discrepantes exhibet, sedulò animum adverterit, haud difficulter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem, uti *Discretæ*, attolluntur, quæ faciem præsertim occupavêre; at sibi invicem implicitæ primò se habent instar vesiculæ rubræ, vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant quàm solent *Discretæ*; dein adinstar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, solitam cutis superficiem non multùm superantes. Præterlapso die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur judice digito, & ad colorem fuscum non verò flavum, ut in *Discretis* accedit, intenduntur indies tum asperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis desquammatur, quod in quibusdam faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post vicesimum diem solet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis pustulæ maturescentes ad colorem subfuscum vergunt, tantò etiam lentiùs, si suo utantur genio, abscedunt; ut è contrà quantò minùs confluxerint, tantò magis & flavescunt, & se ocyùs proripiunt. Pellicula hæc seu scabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit nullâ quidem scabritie vultum afficit, at verò mox illam excipiunt squammulæ furfuraceæ indolis perquam corrosivæ, quæ non modò patentiores excavant foveas quàm solent Variolæ distinctæ, sed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, si admodum sævierit morbus, humerorum etiam & dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus subjectis expositisque.

Animadvertendum est autem, Morbum hunc magnum æstimari non pro Variolarum frequentia, quæ reliquum corpus, sed pro earum numero tantum quæ faciem obsedêre, quæ si his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, ut ut paucæ atque discretæ sint eæ quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minùs periclitatur æger, quàm si membra omnia denso agmine pervaserint: Atque ex adverso quantumlibet spissè truncum & artus occupaverint, si in facie rariores comparuerint, magis in vado res est. Quod de numero diximus, & de Variolarum more potest affirmari; malusne scilicet is fuerit, an secus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique observavi Pustulas manuum atque pedum majores fuisse quàm reliqui corporis, & quò altiùs ab artuum extremitate truncum versùs ascenditur, eò sensim minores & contractiores semper extitisse. Atque hæc de *Pustulis* censui dicenda.

Sunt verò & alia symptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti quàm vel pustulæ ipsæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis; *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa*. Horum prius ita perpetuum se comitem adjungit, ut unicum tantûm viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nullâ superveniente Salivatione. Utrùm providens natura has evacuationes idcirco substituerit, quòd in pusillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat extermimnari, ac in pustulis istis majoribus ac magis fastigiatis generis *Discreti*, nullus definio; cum Historiam tantùm scribam, non solvam Problemata. Hoc certò scio, quòd non solum Variolas *Confluentes* ubique comitantur, sed etiam quod quæ per illas fit evacuatio tam est necessaria, quàm sunt vel Pustulæ, vel faciei & manuum intumescentia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam ſub primum eruptionis tempus ſe prodit, nonnunquam non niſi poſtridie, biduóve præterlapſo. Materia primò tenuis excernitur, ac facilè ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eâdem nocte conſpurcante. Neque ſanè multum cedit Ptyaliſmus hic alteri illi qui ope *Mercurii* excitatur, niſi quod non ita malè oleat. Die autem ferè *undecimo* ſaliva viſcidior jam facta, ægerrimè excreatur; ſiticuloſus eſt æger, tuſſit ſubinde inter bibendum, & potus per nares revertitur, atque ab hoc die ceſſat ut plurimum Salivatio; licèt aliquando, (rariùs tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino ceſſaverit, tandem poſtliminiò recrudeſcat.

Diarrhœa non ita maturè infantes ſolet invadere, atque adultos *Ptyaliſmus*; quocunque verò tempore ingruerit, niſi arte ſiſtatur, ſingula morbi ſtadia decurrit.

In utraque Variolarum ſpecie Febris à primo ſtatim inſultu ad eruptionem uſque præcipuè dominatur; quâ peractâ inducias ferè dat uſque ad puſtularum maturationem, & tempus in quo pus conficitur, quo demum elapſo prorſus deſinit.

Obſervavi ſemper in morbo vehementiori, ægrum ſub veſperam quaſi Paroxyſmo laboraſſe, & funeſtiora ſymptomata veſpertinis præſertim horis ſe oſtendere, atque exacerbari.

En juſtam Variolarum hujus generis Hiſtoriam, vera ac genuina hujuſce morbi Phænomena, prout ſcilicet naturaliter ſe habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, ſuperveniunt jam proximè diſſeremus.

Animadvertendum eſt itaque, iſta quæ die *octavo* in genere *Diſtincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (tacto ſemper à primo morbi inſultu computandi initio) maximum ad

ad ægri ſive vitam, ſive interitum pondus habere, magiſque ad amuſſim expendi debere, cùm liquidò conſtet, maximam eorum partem qui utrolibet morbi (ſc. *jam deſcripti*) genere intereunt, præfatis ſingulatim diebus defungi. Primò enim qui *diſcretis* Variolis laborat æger, cùm ſatis promptè ſudoribus diffluat, (quod hîc in adultis fieri ſolere jam diximus,) ac ſibi omnia bona promittat, ſi morbi, ut ſperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo inſiſtit, tum remediis Cardiacis intrò aſſumptis, tum regimine calidiore, ut par eſt, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio ſibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Aſtantium opinionem propiùs accedat.) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis, quæ ad puſtularum elevationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licèt interim rubeſcant puſtulæ atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hunc uſque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubitò ſuâque ſponte evaneſcit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidiſſimis, revocari poteſt. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus, urinam parcè reddit, ac frequenter, ac tandem pauciſſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hîc eſt notandum, quòd, ſi paucæ compareant Variolæ, hyems ſi fuerit, æger ætate provectior, aut venæ-ſectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgeſcentiam impedit, & proinde mortem accerſit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver æſtaſve fuerit, æger ætate florens, neque ſanguis detractus.

At verò in *Confluentibus* maximè periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur, die *undecimo*; nam cùm hoc ferè tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto posuit, soleat desinere sponte suâ, nisi faciei & manuum intumescentia adhuc persistens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quòd in hoc Variolarum genere; ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non Salivatio tantum, sed faciei insuper & manuum intumescentia ad materiam morbificam ritè eliminandam omninò requiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam verò nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis Crasi à regimine præfervido disjectâ, fractâque, atque eò usque accensâ ut particularum inflammatarum exterminatione sensim faciendæ non ampliùs competat, (ut quæ sudoribus importune extortis debentur mala, jam taceamus,) itaque vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille unà cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterùmve omnino recedere: manuum interim tumore persistente vigentéque; quo quidem vix aliud est minùs fallax Convalescentiæ προγνωστικὸν, uti neque contrariò certum magis imminentis periculi indicium.

Sed ut ut id sit, materia Ptyalismi quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta & tenax, ægro suffocationem intentat; Potus quem assumit in pulmones ferè delabitur, unde cum Tussi violentâ per nares rejicitur, voce est raucâ, somnolentiâ & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur, eò quem jam diximus die.

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet

morbi

morbi ſtatu occurrunt, tam *Diſcreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis v. g. à nimiâ ſanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum eſt patiens, ut magnis viribus, ac furibundo niſu injectas prehendentium & lecto incarcerantium manus, eludere conetur.

Aliquando eadem cauſa effectum longè diverſum, ſeu contrarium, ut videtur, producit, Affectum ſc. *Comatoſum*; ita ut æger nunquam fermè evigilet, niſi continuo pulſu excitatus.

Eſt etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peſte, laxatâ, inflammationis vi, ſanguinis compage, *maculæ purpureæ* ſe oſtentant Puſtulis interſperſæ, mortis ferè ſemper prænunciæ. Frequentiùs hoc evenit, ubi aëris Conſtitutio morbo iſti epidemicè graſſanti præ cæteris favet. Aliquando in puſtularum ſummitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio verò ſubſidentes, ſe produnt variis in locis; quæ cùm nimio fervori ortum debeant ſuum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuſcum colorem acquirunt, poſteaque pedetentim ſubflavum illum, qui variolis genuinis, ac ſuum morem obtinentibus, naturaliter competit; quod ſatis liquidò cernitur illâ quæ circa morbum hunc verſatur praxi, in quo omnia Symptomata eò ſunt mitiora, quò magis puſtulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adoleſcentum porrò, & ætatis flore vigentium, præcipuè ſi vino, aut alio quovis liquore ſpirituoſo ſe nimiùm impleverint, uſque adeo in hoc morbo nonnunquam ſanguis accenditur furitque, ut per Arterias & veſicam viam ſibi faciat, & quâ data porta, ruat; quo quidem *mictu ſanguineo* vix aliud ſymptoma pejoris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab eadem insuper causa nonnunquam, licèt rariùs, sanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque verò Hæmorrhagia hæc sub morbi initio plerumque contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis quæ in maximè *Confluentes* adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ suppressio* tot malis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præsertim, idque in statu, vel etiam declinatione *Discreti* generis.

Sunt & alia symptomata quæ à προφάσει aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur, si nempe æger à frigore nimis intenso fuerit læsus, vel si præter jus fasque vena fuerit pertusa, aut alvus Catharsi subducta; unde pustulæ nonnunquam fastigiis cedunt & derepente considunt, superveniente insuper *Diarrhœa*, à qua ægro, (adultus si fuerit, ut suprà innuimus,) ingens est discrimen, & anceps morbi exitus, materiâ sc. Variolosâ intrò versâ, ita ut natura eidem per cutis poros debitè exterminando impar prorsus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minùs in bonis ægri rebus est censendus, quàm ipsa Pustularum eruptio, nisi eæ fuerint *perpaucæ*.

Quæ verò à suscepto frigore pendent symptomata, raro admodum occurrunt, si cum illis conferantur quæ à contrario, calidiori nempe regimine, nascuntur; Cùm enim morbus hicce inter calidissimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur, quàm ab altera.

Qualis verò sit hujus morbi essentia, ob naturalem & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectûs defectum, nescire planè me fateor; veruntamen prædicta symptomata pensiculatim trutinata mihi viden-

videntur ſubindicare, *inflammationem* eum eſſe (à cæteris tamen Inflammationibus ſpecie diverſam) tum ſanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda, per dies priores duos treſve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque; quas poſtea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & ſub Abſceſſulorum forma ſuis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus ſuperſtruatur, notandum eſt, duo eſſe hujus morbi tempora, quorum primum *ſeparationis* eſt, ſecundum *expulſionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione tranſigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi ſolet, quorum decurſu natura id ſatagit, ut partes ejuſmodi inflammatas ſeligat congregetque quæ ſanguinem laceſcunt; atque etiam ut illas in carnoſas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto priſtinâ quiete fruitur, ſedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in ſanguine ciebatur. *Separatione* ſic ope ebullitionis, in ſanguine peractâ, *Expulſio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis *abſceſſibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abſceſſuum ſuâ ſpecie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditatis, maturationis, atque exareſcentiæ ſtatum percurrere ſolent; quæ omnia ſi ritè atque laudabili modo abſolvant & exequantur, in tuto res eſt, cùm exinde curationis ſumma dependeat; ſin minùs, omnia peſſum ruitura ſunt. Et quidem poſtremum hoc negotium priori illo *ſeparationis* opere, tanto plus temporis ſibi vendicat, quòd prius illud in tenui fluidoque corpore tranſigatur, atque in ipſo (ut ſic dicam) naturæ foco; poſterius autem denſo ſpiſſoque theatro, atque à vitæ fonte paulò remotiori, partes ſuas exequi cogatur.

His ita præmiſſis, Indicationes exurgunt: 1. Ut

æquabilis ille tenor ebullitionis in ſanguine conſervetur, qui neque nimis properè ſeparationem nimiâ ſuâ vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non ſatis idoneam præſtet. 2. Ut abſceſſuli, puſtulæve ſummâ curâ ſuſtineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in ſe materiam omnino avehant, ipſæque etiam evaneſcant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus: ſolicitè inprimis cavendum eſt, hoc tempore præſertim, ne nimium aſſurgat ebullitio, ſive id fiat ex congeſtis ſtragulis, ſive ex aëre loci in quo decumbit æger, igne nimium excalfacto, ſive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum uſu; præcipuè verò ab his cavere oportet, ſi æger in ætatis flore conſtitutus fuerit, vel ſanguinem habeat generoſiori potu nimis exaltatum, vel anni tempeſtas aut Verna ſit, aut ſaltem ultra æſtatis initium non proceſſerit. Hinc enim fiet, ut ſeparatio, quæ ſenſim lentiſque gradibus peragi debebat, ut ad univerſalem quandam deſpumationem opportuniùs pergat, præcipiti curſu feratur; atque ita vel non ſatis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad ſecretionem damnentur, quas aliàs Natura illam ſubire noluiſſet, niſi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc ſibi creet: ſecretis enim illis quæ ad ſeparationem minùs opportuna ſunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeóque redduntur expulſioni minus accomoda. Mihi quidem rationi conſentaneum videtur, ut quo diutiùs natura *ſeparationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat, eò certiùs atque univerſaliùs eadem *ſeparatio* abſolvatur. Atque ex illa ſic abſoluta, curationis inſequentis ſucceſſus potiſſimùm ut dependeat neceſſe eſt, uti ex methodo contraria, contrarius planè rei exi-

tus: ex calido enim isto regimine nihil boni naſcitur, ſicut ex præcoci fructu, nihil frugi; cùm frequenter uſu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapſu ruat; vel (quod pejoris notæ eſt) ſudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non ſecerni aptæ, neque *puris* naturæ reſpondentes (quod ipſum tamen pus, genuina ſoboles eſt hujuſce excretionis) eliminentur; vel ex cardiacis illis adminiſtratis, calidâque cuſtodiâ, Variolæ nimis protruſæ in unum confluant, fœdo certè ſpectaculo, triſtemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujuſmodi ſymptomata ex his erroribus progigni ſolent, cùm ex altera illa methodo nihil unquam mali obſervaverim. Natura enim ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac viâ tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim vegetiſque temperamentis) noſtrâ ope, noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis opibus locuples, ſuo denique ingenio ſatis edocta. Neque ſanè vel ipſe vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periiſſe, quòd Variolæ primò non eruperint, & ſi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum ſumma ſpe erumpentes, poſtea recedentibus puſtulis præmaturè detumuerunt.

Quemadmodum autem inconſultum eſt atque periculoſum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo, mediantibus venæ ſectione, clyſteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cùm hoc pacto partium ſeparabilium commoda ſecretio plurimùm impediatur. Licèt enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adverſus Phlebotomiam, aliaſq; evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentia ad centrum movere humores, cùm natura in hoc

hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum planè virium sit; eo quòd ex earundem usu contrarius omnino effectus, subitanea scilicet variolarum eruptio, sæpissimè consequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu sunt, quæ vehementer suadent, ut, siquidem ullo modo vitari possit, ab hac praxi manus abstineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per hasce evacuationes, non tantùm ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes despumandæ accuratè secerni debuerant, verùm etiam illud ipsum subducitur, quod cœptæ secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde sæpenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius, quòd evacuationes jam dictæ præcesserant) paulò pòst ex improviso quasi repercussæ detumescunt, idque ob eam potissimùm causam, quòd materia desit, quæ quasi à tergo præeuntem insequeretur, atque agmen clauderet.

Tandem, ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata, parvorum abscessuum sive pustularum ope, amandatur atque expellitur; nempe illud hic agendum est, ut pustulæ debito modo sustineantur, quo rite atque ordine destinatam periodum assequantur.

Sicut itaque supra satis, ut opinor, ostensum est, inprimis periculosum esse, si æger præsenti Febre, ac pustulis vix dum apparentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præsertim quod ad expulsionis initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis: Quamvis enim sanguis, peractâ jam *separatione*, atque relegatâ ad carnosas partes materiâ, ab intestino tumultu magnam partem immunis sit, interim tamen tener adhuc,

recenſque, ac vix novo ſtatu & quaſi textura indutus, εὐπαθὴς eſt, faciléque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeò leviſſimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis eſt; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *ſeparationem* jam molitur (illam quippe peractam ſupponimus) verùm illius loco, non tantùm ſymptomata ſuperiùs memorata excitat, ſed & cœptam per puſtulas *expulſionem* interturbat, & contentam materiam exagitando, noxam parit. Vel itaque partes jam ſecretæ, atque in corporis ἕξιν depoſitæ, vehementi illo rapidoque ſanguinis ebullientis curſu abreptæ, in ejuſdem maſſam reſorbentur; vel partes carnoſæ ultra gradum ſuppurationi debitum excalfactæ, minùs commodè illam exequuntur; vel denique fortaſſis obortâ hâc novâ ægritudine, ſanguinis œconomia, ipſarumque carnium tonus pervertitur, uſque adeò ut materiam illam expulſam vincere, eamque ſolenni more abſceſſuum coquere nequeat.

Interim non uſque adeò nos illuc intentos eſſe oportet, quo ebullitionem nimiam in ſanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, puſtularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulſionem promovendam accommodatiſſimus, naturalis ſit oportet, atque ejuſmodi quæ carnoſarum partium temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculoſus eſt.

Ex dictis itaque ſatis manifeſtum videtur, in quàm incerto lubricoque ſit loco, tum morbus ille de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda eſt. Atque etiam exinde pronunciare auſim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter ſeſe exercet, in anguſto verſari; quandoquidem non vulgus ſolummodo mortis cauſam ſatagenti

genti nimis Medico tranſcribere paratum ſit, verùm etiam ejuſdem artis profeſſores calumniandi anſam inde cupidè arripiant, atque coram iniquis judicibus cauſam dicentes, ſeveriſſimam ſenteniam facilè eliciant; eo ſcilicet conſilio, ut ipſi pluris æſtimentur, & ſuper aliorum ruinis viam ſibi ſternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorſus eſt, imò & vilioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porrò cernere eſt, quòd minùs mirum ſit, ſi Nutricibus, per ſe nimium plerumque officioſis & ſatagentibus, res male ſæpenumerò ſuccedat; Nempe res ardua eſt, & quæ muliercularum ingenium atque judicium ſuperat, gradum caloris huc requiſiti definire, præſertim cùm anni tempeſtas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc ſpectantia ſimul penſanda veniant, id quod prudentum profectò atque ſagacem Medicum omnino poſtulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomiâ minùs opportunè celebratâ, vel admiſſo frigore puſtulæ reciderint, vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum eſt. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii ſimus: Quamvis enim ſanguinem ademeris, fieri tamen poteſt, ut virium inde jacturam metuens, adeòque Cardiacis aut fortioribus aut ſæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improviſo ſuſcites. Nimirum ſanguis adhuc tenerior eſt, & vim calidioris ſtimuli facilè ſentit; unde fit, ut ſæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda eſt quàm prægreſſæ venæ-ſectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus ſatisfacere poſſint, dicta ſunto.

CURATIO.

Jam ut calcata veſtigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quamprimùm manifeſta hujus morbi indicia ſe produnt, ægro aurâ liberiore, vino, ac carnium eſu interdico, cerevifiam vero tenuiorem pa-

ne tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac nonnunquam pro arbitrio, hauriendam concedo; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam rusticamque dietam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuso vescatur; modò cautum sit ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab usu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius est ac naturalis, temerè propellere nonnulli satagunt: Cùm pro certo habeam, eò magis universalem fore materiæ Variolosæ separationem, quò tardiùs istæ prorumpunt, proinde & securiores possumus esse ne se denuò intrò condant, & rectiùs maturescent: cùm, si ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quæ ad instar fructuum præcociorum inani spe lactat. Adde, quòd ab hac nimiùm festinata diligentia periculum est (in calidoribus præsertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus satis Cardiacorum supplent vicem) ne natura nimis incitata coactaque, universam penè corporis substantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ nisi plùs æquo properasses, in *distinctarum* ordine lætiori omine substitissent. Porrò non ideò statim foràs propellendæ sunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia sc. æger ante eruptionem vehementer utplurimum laborat angitúrque; cùm ne vel unâ quidem instantiâ possit ostendi, quempiam ideo interiisse, ut ut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ; vel naturam iisdem seriùs ocyus extrudendis defuisse, nisi sicubi regimine calidiore & re-

mediis

mediis Cardiacis, præmaturè ingestis, fuerit impedita. Etenim non semel observavi in junioribus & temperamento sanguineo præditis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita, ut Variolas ante justum tempus exturbent, ita parum eruptionem accelerasse, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Variolosæ separationi ritè peragendæ par esset, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia se prodidêre, latentibus intra cutim pustulis, neque se ultrà efferentibus, quibuscunque demum Cardiacis solicitarentur, donec tandem sanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, concessâ sc. Cerevisiâ tenuiori, demptoque partim stragulorum quibus torrebatur onere, pustulis exiturientibus commodùm viam stravi, atque ægrum in tuto, Favente Numine, collocavi. Neque magis, si quid ego judicando valeo, ab illis stat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modò cubiculi ambitu se contineat, quàm ab his qui adeo præmaturè atque intempestivè Cardiaca ingerunt, Etenim *Sanguinis mictus*, *maculæ purpureæ*, & reliqua symptomata lethalia, (de quibus suprà,) eo tantùm nomine, præsertim ætate florentibus, superveniunt, quòd nempe lectulo præproperè nimis affigantur. *Quarto* verò die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, si eruptio parum pro votis succedat, rectè exhiberi potest Cardiacum aliquod blandius, unicâ saltem vice, quo exigantur pustulæ. Inter ista quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia sunt *Laudanum Liquidum*, *Diascordium*, &c. si in pauca quantitate Aquis Cardiacis Appropriatis admisceantur, cæteris prælucent. Hæc enim cùm sanguini æstuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportuniùs atque liberiùs ejicit, atque amolitur. Neque etiam consulerem,

Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhœâ* atque illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, (quod antea innuimus,) nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa*, quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus è massa sanguinis, per primos dies exagitati atque æstuantis, in intestina exoneratis; non tamen hic magis deerit Natura dictis materiæ variolosæ halitibus in corporis habitum propellendis (quo facto, sua jam sponte sistetur Diarrhœa,) quam solet in halitibus istis extrò vertendis eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò est, quòd si ad adolescentem vegetiorem accerior, & qui insuper liberaliore sive vini sive liquoris cujuscunq; spirituosi compotatione morbo ansam dedit, non satis habeo ad frænandam sanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quam Cardiacis abstineat, nisi ad hæc sanguis è brachio mittatur: uod si non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, missionem mihi saltem esse petendam existimo. Superinductâ enim Inflammatione istâ, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum Fervor, intenso illi calori quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non rarò in vesicam vasorum ductu irruat, vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata, quæ per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis quæ ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

Ubi primum eruperint Pustulæ, jam proximè diligenter mecum perpendo, an *Discreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cùm longo hæc intervallo ab invicem distent, quantumlibet conveniant quoad symptomata quædam utrisque communia. Si itaque ex pustularum magnitudine, & paucitate, tardiore-

dioreque eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque ſymptomatum graviſſimorum, quæ in *Confluentibus* etiam poſt eruptionem fatigant, evaneſcentiâ, de genere *Diſcreto* mihi conſtet; ægrum Cereviſia tenuiori, juſculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo quem ſuprà deſcripſimus. Atque ſi tempore æſtivo eoque calidiſſimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorſum attineat ægrum in lecto jugiter ſtratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potiùs ſingulis diebus, per aliquot horas de toro ſurgat, eâ lege, ut tam loco, quàm veſtitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abſtinente, morbus minori cum moleſtiâ, ac etiam breviori ſpatio tempora ſua peragat, quàm ſi eidem continenter affigatur; quod non modò ægritudinis tædium adauget, verùm etiam Febrilem æſtuationem fovet, & prodeuntibus veſiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quod ſi aut frigidior anni tempeſtas, aut copioſior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi neceſſitatem ægrotanti imponat, proſpicio ut non intenſiore caloris gradu, vel adjectis pluribus ſtragulis in lecto decumbat, quàm quibus in proſpera valetudine uti ſolebat, accenſo interim non niſi hyeme incumbente, mane & ſerò foco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco ſemper jaceat, nempe ne ſudores erumpant, quos ego tum rationibus ſuprà allatis, tum ipſâ experientiâ fretus, fidenter affirmo non abſque ingenti periculo promoveri poſſe.

Determinante morbo, cùm halituum, à materia jam in pus converſâ prodeuntium, Eruptio liberior à puſtulis tandem cruſtoſis ac duriuſculis impediatur, abs re non erit Vini Canarini ſemi-cocti cochl. 3 vel 4 vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum, exhibere, ne ſcilicet halitus illi putridi in ſanguinis maſ-

ſam poſtliminio revertantur, Et ſanè jam nunc, neque priùs, Cardiacis locus eſt. Eodem pariter tempore Diæta paulo calidior & Cardiaca magis poteſt concedi; juſcula v.gr. ex Pane & Cereviſia Saccharatis, è farina Avenacea cum Cereviſia & Saccharo, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere ſc. *diſcreto* ac leniori, ſi æger hâc Methodo ac Diætâ, utriſque moderatis, ſe tractare patiatur.

Hæc ſanè, reclamante licèt immani iſto ac malè fundato hominum præjudicio quod ex adverſo militat, vera eſt ac genuina Methodus huic Variolarum generi Medendi, & obtinebit demùm, me vitâ functo. Et licèt non negem, multos regimine admodum oppoſito tractatos nihilominùs convaleſcere, fatendum eſt tamen, (& ſanè dolendum etiam, ſi nobiſcum reputemus quàm omni prorsùs periculo vacat ex ſua natura hoc *Diſcretum* genus) plurimos etiam interire; quin & alii complures fatis pariter concederent, niſi vel à frigidiore tempeſtate in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter ſupervacaneâ atque inutili) nuper celebratâ ſervarentur. Quo nomine, ſi vel obſtinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini intercefferit, tutius mihi videbatur ſanguinem detrahere; quod quidem, licèt per ſe officiat (quatenus ſc. & ſeparationem perturbat confunditque, & pabulum inſuper tum puſtulis, tum tumori elevandis deſtinatum ſubducit) aliquantiſper tamen ſecuturum regimen calidius penſat, ac proinde hanc, quam non niſi coacti uſurpamus, Methodum, non uſque adeò periculoſam atque ancipitem reddit.

Ex dictis, (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud Problema ſolvere; quî fiat ſc. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, ſi ad eos comparentur qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam cauſam poteſt referri, quàm quòd

ob

ob rem domi anguſtiorem, & agreſte vivendi genus, vix illis fiat copia ſibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimo & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diaſcordii*, *Decocti* C. C. &c. uſum didicere, quàm in ſeculis *indoctioribus* quidem, at magis *ſapientibus*; cum in ſingulis fermè ædibus reperiatur ſtolida aliqua ac ſciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interſtinctas* appellavimus, curatione.

At ſi *confluant* Variolæ, periculoſæ plena res aleæ eſt; arbitror enim ego, genus hoc non minùs ab altero illo diſcrepare, quàm ab hoc ipſa peſtis, licèt apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus ſunt, utriuſlibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi ſpecie, cùm intenſioris ſanguinis inflammationis proles ſit, major pariter adhibenda eſt cura ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum eſt. Quamvis autem ſpecies hæc ex ſua natura majorem ſibi vendicet refrigerationem quàm altera iſta, ad promovendam tamen faciei ac manuum intumeſcentiam, (ſine qua de ægro actum eſt) & puſtularum elevationem atque augmentum, tum etiam quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abſtinere nequeat, expedit ut in eodem contineat & ſe, & manus etiam ſuas, modo ſtragulis modicè contectus ſit, & conceſſa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio ſuo transferendi, ut in genere *Diſcreto* innuimus. Præſertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Maturationis*, non tantum hâc libertate demerendus eſt æger, ſed monendus etiam ut eâ utatur, quin & verſandus perſæpè nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur ſudores, quibus amandatur lenis iſte humor quo diluendæ ſunt Variolæ ut miteſcant.

Quandoquidem verò ut diximus, *Ptyaliſmus* hanc ſpeci-

ſpeciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis ſit Naturæ Evacuationibus, atque hîc in ejus locum quæ per puſtulas fieri debuit, ſubſtituatur (quæ quidem per puſtulas evacuatio in hac ſpecie humili ac depreſſiore non æque atque in altera procedit) ſummopere annitendum eſt, ut dicta Salivatio in vigore perſtet & conſervetur, nec ante diem ſuum ſiſtatur, vel remediorum calidorum uſu, vel à cereviſia tenui aut ſimili alio liquore, liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cum Ptyaliſmi mos ſit naturaliter ſe habentis, ut cum prima eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen niſi poſt diem adhuc unum aut alterum omnino deſinat, ſi ante diem illum penitus ceſſet, in lubrico ſunt ægri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nunquam non eo ipſo die diſpareat, ſi Salivatio eodem pariter tempore ſe ſubducat, æger materiâ Varioloſâ jam putreſcente, ceu Veneno, inficitur; cùmque nulla amplius detur porta per quam evacuari poſſit, in buſti limine conſtituitur; niſi forte (quod fit nonnunquam) manuum intumeſcentia, quæ ut ſeriùs quàm illa faciei ſe oſtendit, ita tardiùs recedit, ejus ſit molis ac momenti ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hîc eſt tamque neceſſaria, admodum promovetur, ſi ægro affatim propinetur Cereviſia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad ſudores provocet.

Præter hæc verò ut conſopiatur vehemens illa ſanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum ſpecies alteram illam longè ſuperat, & ſuſtentetur *Ptyaliſmus*, (neceſſaria nempe hujuſce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuſcunque: quæ licèt ob vim quâ donantur incraſſantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me iſto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc

morbo adhibui, astipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem excesserit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi stadium plerumque satis bene dormiunt) cùm mitiùs ferveat, nullo hujusmodi eget sufflamine; atque insuper horum usu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura instituit, cum ægri damno sistitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, si frequenter usurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, somnum moderatè conciliando, efferam nimis sanguinis ebullitionem ac proinde Phrenesin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum usu Faciei & manuum intumescentia, quam insignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri securitatem, cùm non rarò justò citiùs detumescat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usque naturæ terminum suffulcitur & protrahitur; mitigato enim sanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis superficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyalismus* denique hisce propagatur, qui licet vi medicamenti ita fortitèr incrassantis ad horas aliquot sistitur in quibusdam, mox tamen aucto novis hisce suppetiis robore, insurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quinetiam animadverti *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citiùs, cum ingenti ægri periculo minui solet exhibitis plus semel *Paregoricis* de novo fuisse redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & post illum, desiisse. Propino ego ut plurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel ℨ vj aut ℥ j *Syr. de Meconio* in *Aq. flor. Paralys.* vel similii stillatitiâ solutam: Quæ si Adultis post plenam eruptionem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, sed & ma-

gnum

gnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut censeo, paulò temporiùs quam aliter fieri solet, *Paregoricum* exhibere; facilè enim observatu est in Variolis pessimi moris, caloris, ut ita dicam, Paroxismum vesperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacessere, quæ, si *Paregoricum* horâ sextâ septimâve vespertinâ sumatur, aliquatenùs præcaveri possint.

Proximo loco, cùm in Variolis *Confluentibus* haud minùs certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyalismus*, naturâ, ut supra ostendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique constituente; ut nec hic *Ptyalismo*, ita neque istic *Diarrhœæ* frenum injicio, cùm utrumque ex æqo sit absurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot muliercularum opera in sistenda hujusmodi Diarrhœa, multa infantium millia letho dedit, dum falsò secum reputant, Diarrhœam par in *hac* Variolarum specie atque in *Distincta*, discrimen apportare; nesciæ scilicet, *illic* tantum officere Diarrhœam ubi per pustulas fit evacutio, hìc verò naturæ opus illam esse, morbo effugium quærentis. Missâ itaque Diarrhœâ ἐν τῇ φύσει ex præcepto Divini senis συμπεράτων, quo cœpi pede pergo, in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; & si fuerint ablactati, eandem, quam superiùs Adultis, Diætam istis concedo.

Ultimis morbi Diebus, cùm facies ob pustulas crustosas, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. d.* inungo persæpe, tum ad migitandum dolorem à rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cum *Olea, Linimenta*, &c. id tandum agunt quo

quo tardiùs evanescant albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus excipientibusque, postquam æger jam lecto surrexit ac mediocriter valet, paulatim succedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ minùs exacerbatæ nullam qualitatem Causticam contraxêre.

CURATIO SYMPTOMATUM.

Jam verò, licèt Methodus hæc (si cautè sc. ac prudenter circumstantiis particularibus accommodetur) prædicta illa, à naturâ abhorrentia atque periculosa symptomata præoccupet, & securum atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamen causa exorta sint hæc, me nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quæ hîc subnectam, aliâ viâ insistere, eadem ut submoveam atque debellem.

Imprimis igitur, si in *Discreto* genere ob regimen justo calidius, & continuos sudores, ægri facies die *octavo* non intumescat (pustulis interim satis densè se exerentibus) sed flaccida sit, & palleant pustularum interstitia; in casu posito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compescendum sanguinis ὀργασμὸν velis remisque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è vestigio hauriendum præcipio; quod quidem somnum blandè conciliando (nisi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem sanguinis ferociam, sanguinem unà cum calore ad faciem, prout morbi ratio postulat, tempestivè determinat. Quod si eò usque processit malum hâc περιφάσει ortum, ut sudor qui huc usque copiosè manavit, sponte suâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehementi quæratur ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat; nullo jam alio auxilio (cùm in propinquo mors sit) ægro subveniri posse autumo, quàm sanguinem è brachio satis largâ quantitate extrahendo, corpusque exponendo auræ liberiori. Et profectò haud ita temerarium atque

que ἄτοπον videbitur quod jam proposui, si ad illos animum advertamus, qui ob copiosas narium Hæmorrhagias subitò ingruentes, ferreas imminentis lethi manus salvi evasêre. Illud insuper est perpendendum, quòd in extremo hoc agone, non idcirco instat mors, quòd pustulæ intrò recedant, (extant enim hæ, ut jam diximus, eminentque cum insigni rubore, etiam animam agente ægrò) sed quod facies non turgescat; ad promovendam verò hanc faciei intumescentiam, quicquid id demum est quod ad sanginem contemperandum facit (Venæ-sectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) necessariò, æquè ac Paregoricorum usus, atque ob easdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac si in qualibet *Phrenitide*, Variolis superveniente, (cum nullum hîc symptoma frequentiùs occurrat) Venæ-sectionem statim suaderem; sed in illa tantùm quæ ideo accidit, quia facies non turgescit, in *distincto* sc. genere, & pustulis copiâ satis magnâ comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum usum, sanguis adeò efferus est, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat, donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit. Cùm enim ita se res habent, Medicus, ad conscientiam suam potiùs, quàm ad incertam famam se componens, vel sanginem, ut antè dictum detrahere debet, vel ut æger aere liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut efficeretur, satis mihi visum est, ut æger lecto aliquantisper exurgeret; quo facto plures à morte liberavi. Præter ista verò quæ oculis ipsus usurpavi, innumera sunt illorum exempla qui his modis quasi Orci faucibus erepti sunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris sc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapsi, aëris frigori semetipsos etiam noctu exposuerunt

runt

runt: Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam, hauserunt, adeoque felici errore salutem jam planè desperatam consequuti sunt.

Unicam hîc loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi cujus res agebatur. Is nempe *Bristolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipso ætatis flore, Variolis correptus est, iisque paulò post Phrenitis accessit: Nutrix in urbem ingressa, interim ægrum suum aliorum curæ commisit, mox nempe reditura. Verum dum paulò diutiùs moratur, ægrotus (ut astantibus visum est) interea moritur. Astantes & anni tempestatis, & habitus ægri, crassi sc. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto sublatum ac nudum mensæ imponunt, linteo superstrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quædam vitæ indicia conspicari sibi visa est, ac proinde statim projectum corpus in lectum reposuit, adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid satagens, ægrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

Sed ut ad propositum revertar; Proximo loco, si in Variolis *Confluentibus* Saliva eo usque excocta sit & viscida ob calorem præcedentem, ut tantum non suffocetur æger, (quod *undecimo*, ut supra diximus, die non insolens est,) *Gargarisma* necessariò in usum trahatur, & ut sæpe die nocteque syringâ in fauces sedulo injiciatur, seriò imperandum. Componatur verò illud è Cerevisia tenui, vel aqua Hordei, cum melle Rosarum. Quod si æger ritè fuerit tractatus, *Ptyalismus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchrè suo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit ut æger singulis momentis à suffocatione periclitetur, stupore ob-

rutus, & ſpiritu ferè undiquâque præcluſo, non ſatis tutò huic remedio fiditur: *Ægro* ita ad incidas redacto *Emeticum* peropportunè ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infuſione Croci Metallorum* ſed doſi paulo majori, ſc. ℥ j ß; quando, ob eximiam quâ laborat æger ſtupiditatem, minor doſis haudquaquam operabitur, atque interim, eos exagitando humores, quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ diſcrimen conjiciet.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt ſymptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*; e. gr. ut *Phreneſis* ante dicta, à nimia cerebri excalefactione prognata, ſanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eâdem Methodo & *Comati* (quod alteri contrarium prorſus videtur ſymptoma, & ab obſtructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à ſanguine, regiminis ac medicamentorum calidorum uſu attenuato magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc ſanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi ſublatas: Sed neque hâc neque aliâ Methodo quâcunque, vel *mictum ſanguinis*, vel violentam ejuſdem è pulmonibus eruptionem adhuc ſufflaminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hactenus obſervare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinæ ſuppreſſione*, quæ juniores ac vegetos nonnunquam inceſſit (à confuſione ſc. magnâ & ſpirituum ἀταξίᾳ, ejuſdem excretioni ſubſervientium, ob ſanguinem & humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accerſivi; ſed nihil æquè feliciter hîc mihi ceſſit atque è lecto eximere ægrum, qui poſtquam adſtantium manibus ſuffultus, cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam ſatis copioſè reddet, haud parvo cum levamine. Teſtes hic poſſim compellare medicos quoſdam è familiari-

liaribus meis, qui in hoc casu, ex meo consilio, idem fieri præceperunt; neque eos fefellit eventus.

At verò quæ à materiæ variolosæ repercussione ob frigus externum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt symptomata, usu Cardiacorum & conformi regimine sunt tollenda; qui tamen non ultra spatium quo ista perstant continuandus. Horum præcipua sunt Pustularum depressio seu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Discretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Pustularum depressio mali quidquam ominatur, cùm ea sit morbi natura; neque *Diarrhœa* infantium iisdem laborantium, cùm salutem ista adferat non periculum. In utroque hoc casu potio Cardiaca ex *Aquis stillatitiis* appropriatis, cum *Diascordio, Laudano liquido*, &c. jure optimo, concedetur, idque non tantùm ad dicta symptomata submovenda, sed quolibet morbi tempore, si æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, symptomata hujus generis oppidò rara sunt, si cum illis conferantur quæ extremorum alteri exitiabili magis, licet minùs culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebra pustularum retrocessione invaluit, ex eo natum esse, quòd qui earundem depressionem in genere *Confluentium* observaverint, illam pro materiæ Variolosæ ob susceptum frigus recessu habuerint, cùm nihil sit hic præter morbi morem: Atque in genere *Distincto* idem suspicantur, quia sc. pustularum eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cùm non satis attenderint ad tempus illud quo natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere.

Ægro jam convalescente pustulisque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem degustaverit, circa diem nempe *primum & vicesimum*, sanguinem è brachio extrahendum censeo, si morbus fuerit vehementior; cùm inflammatio, quam sanguini impresserunt

Variolæ, ſive adultus fuerit æger, ſive infans, non minùs Venæ-ſectionem indicet, quàm colluvies, quæ eidem accrevit, Catharſin: quod ſatis liquet, *tum* à ſanguinis colore, qui poſt atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum ſanguini omnino ſimilis, *tum* etiam à magnis iſtis inflammationibus, quæ poſt morbum hunc in oculos decumbunt aliiſque diris ſanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam qui antea pancraticè valebant, poſtea cum humoribus calidis acribuſque, in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At ſi pauciores extiterint puſtulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Poſt Venæ-ſectionem, Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro à *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & è lecto quotidiè ſurgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac moleſtus; qui tamen vel ſponte faceſſit poſt Venæ-ſectionem & Catharſin, vel uſu Herbarum Emollientium ac Diſcutientium, (quales ſunt *Malvæ*, *fol. Verbaſci*, *Sambuci*, *Lauri*, cum *flor. Camomillæ* & *Meliloti*,) in lacte coctarum, facilè fugatur. Atque hæc de Hiſtoria & Curatione Variolarum, quæ per duos hoſce annos graſſatæ ſunt, quas, ut ab aliis ſpeciebus quæ inſecutæ ſunt dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

CAP. III.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

JAm ut de *Febre* illa dicam quæ durante *Varioloſâ* hac *Conſtitutione* dominabatur, & cum Variolis ingreſſa, ſtetit cum iiſdem, ceciditque. Ita ſe hîc res habuit; Doluit æger in regione quæ cordis ſcrobiculo ſubjicitur, nec ſuſtinuit ut manu illa premeretur; quod quidem ſymptoma non memini me obſervaſſe

ſervaſſe in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc ſpeciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam Petechiæ, ſatis manifeſto indicio ſe prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua ſanorum ſimilis non raro comparuit, niſi quod quandoque albida, ſicca rariſſimè, nunquam verò nigra. Æger in ſpontaneos eoſque effuſiſſimos ſudores ab initio morbi ſolvebatur, ſed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur iſti, periculum erat ne mox Phrenitide corriperetur: Petechiarum inſuper numerus augebatur, atque alia ſymptomata adhuc efferabantur omnia. Urinæ ſeparatio, quæ ſatis videbatur laudabilis *vel* ab initio, ſpem faciebat ſalutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat quàm poſt διαφόρησιν, de quâ priùs diximus. Si minùs rectè tractaretur hic morbus diutiſſimè protrahebatur plerumque; neque Criſi aliquâ factâ, nec ſponte, more aliarum Febrium, deſinens, ſed vehementibus ſymptomatis miſerum excrucians ad ſeptimanas ſex vel octo, niſi Mors intercederet. *Ptyaliſmus* quandoque ſatis copioſus ſub finem accedebat, ſi nempe nulla inſignior præceſſerat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, ſi neque evacuationibus, neque uſu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra ſpem omnem fugam ſibi quærebat. Ut verò Febris hæc ab iſta aëris Conſtitutione Epidemicâ pendebat quæ eodem tempore Variolas producebat; ita profectò dicta Febris, ſi non eadem planè eſſet, ejuſdem ferè *cum* illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis ſolummodò ſymptomatis iſtis, quæ eruptionis vel conſequentiæ vel effecta erant neceſſaria; Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus quæ cordis ſcrobiculo ſubjacent, ſi manus admoveretur. Linguæ

item color; Urinæ consistentia, *&c.* Sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant. Propensio itidem quam habeat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat atque in Variolis hisce, quoties scilicet *confluebant.* Cùm insuper hæc Febris eò præcipuè tempore sæviret, quò latiùs quam unquam aliàs, quantum ego observavi, hic locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omninò sint prosapiæ. Id certò scio, Phænomena practica omnia quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utroque morbo, exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusque effecta in isto morbo indicabant, quæ, cùm nulla esset in hac Febre, indicari proinde non potuêre; quod quidem mihi abundè constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem: Quâpropter danda mihi est venia, (non quod nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi sunt invisa atque illi cui maximè, sed ut hanc Febrim à cæteris distinguam) ut istam, à similitudine quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrem Variolosam* insigniam.

Ut ut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen sanus eâdem illam methodo debere curari facilè sibi persuaserit, cùm in his mediantibus Abscessulis particulæ inflammatæ in habitûm corporis amandentur eliminenturque: Qui enim in morbi principio manabant sudores profusi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hic evacuationem videretur designavisse quam *Salivationem*, quam tamen ipsa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhœa*, quæ sæpissimè à radiis inflammatoriis, per arterias mesentericas in intestina delatis, atque eadem ad excretionem solicitantibus, exoritur, (quod etiam in *Pleuritide* usu venit, aliisque Febribus Inflamma-

flammatoriis, ob ſanguinis particularumque fervidarum orgaſmum,ut eventilentur ſatagentium, atque in auras faceſſant,) vel immenſis etiam *ſudoribus*, quæ morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præſcripto ubique comitabantur: quibus cùm ſymptomatici eſſent ipſi, *Salivatio* quæ Critica aliàs erat futura aliò derivabatur; ita ut niſi evacuationem aliam ſuggereret Ars, ad ſeptimanas aliquot perſeveraret morbus nec aliarum Febrium more Concoctionem ſubiret.

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter ſubſternamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, ſuperſtrui poſſint; omninò animadvertendum eſt, quòd in *Febre* illa, quæ in *Conſtitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigebat, materia quæ à ſanguine erat ſejungenda tantæ erat craſſitudinis, ut ſeparari nequiret ſine præviâ Digeſtione, quâ ad debitam evacuationem diſponeretur, (determinato ſc. ad hoc tempore,) idque vel διαπνοῇ paulò pleniori, vel Dejectionibus Citricis; ita ut id tantùm negotii Medico daretur, ſic ſe ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in ſymptomata periculoſa aſſurgeret atque ebulliret, neque ex alterâ ita parum efferveſceret, ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorſus eſſet, cùm Febris Naturæ inſtrumentum fuerit, ad hujus ſecretionis opus deditâ operâ fabricatum. Quin & in *Peſte* materia aliqua reperiebatur à ſanguine ſegreganda; ſed cum ſubtiliſſimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque ubi ſummè exacuerentur, ſanguinem, fulguris inſtar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec niſi in glandula aut parte aliqua externa ſiſtebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, poſtea in Apoſtema, pertraxit. Eſt autem *Apoſtema* Naturæ machina,

quâ ista quæ carnibus infesta sunt amolitur; sicut *Febris* ejusdem est machina, ad difflanda ea quæ sanguinem malè habent. Quo in casu, Medicorum est, evacuationem materiæ Pestilentialis, quam per hos Abscessus natura molitur, prout decet, regere; nisi fortè quis magis consultum esse putaverit, aliam aliquam evacuationem substituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certiùs obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda Variolarum materia, licèt ea species sit inflammationis pinguioris ac magis crassæ, quæ per pustulas ubique sparsas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum*, &c. Atque in hoc etiam casu, Indicationes Curativæ eò sunt dirigendæ, ut Naturæ per pustulas evacuatio ritè administretur. Jam vero cùm in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi præviâ Digestione egerenda, sicut in Febre superiùs descriptâ, incassum Ebullitioni obsecundamus ad obtinendam hujusmodi Digestionem; quinimò è contra, haud leve est periculum ne huic viæ insistentes, stimulos addamus morbo, cujus *esse* in inflammatione plus satis violenta consistit: Atque porrò, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in Febre Pestilentiali & Variolis fieri cernimus, (ut ut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat;) necessariò in hoc stabit rei summa, ut sedetur inflammatio evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris Curationem aggressus sum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

CURATIO.

Ad ægrum accersitus, mox sanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præser-

tim verò provectior ætas, non contra-indicaret; & Venæ-sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & saccharo, vel simile, injiciendum præcepi; præscripsi & Julapium sequens vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum;

℞. *Aq. Portul. Lactuc. fl. Paralys. an.* ℥ iiij.
Syr. de Limon. ℥ j. ß.
Syr. Violacei ℥ j.

Cap. ℥ iij. quater vel quinquies in die, & ad libitum; serum lactis, Aquam hordei, & similia ejus farinæ pro Potu ordinario concessi; pro victu juscula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, &c. jusculis verò è carne pullorum, vel alia quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi ne se in lecto assiduè contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidiè; quàndo observaverim in hâc Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Rheumatismo*, aliisque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-sectio & Refrigeratio primas obtinent,) medicamenta summè Refrigerantia, & repetitam sæpissime Phlebotomiam ne hilum prodesse, dum interim æger, lecto indesinenter affixus, ejus calore torreatur, æstate præsertim. Quocirca nec sudores quibus subinde diffluebat æger, ab hac Methodo Refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant: Etsi enim, sumptâ à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuriâ polliceretur, refragabatur tamen ubique experientia, quâ magistrâ didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, sed è contra vehementiùs incalescere; ita ut non rarò *Phrenesis*, *Petechiæ*, cæteraque

 pes-

pessimi ominis symptomata mox hujusmodi sudores exciperent, quæ non tam à morbi *malignitate* quàm *sinistro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adversari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectissimè ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certissimæ ac constantis Experientiæ testimonium, mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia, viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle sudores qui à præviâ Digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoque ut per διαφόρησιν eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verumenimverò longè aliter hîc se res habet; æger enim à primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt, & si Phænomenis omninò omnibus sit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore, & sanguinis æstu, quàm ab humore aliquo delitescente, & post debitam Concoctionem è sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri; quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore; cùm non minùs sudores respiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda*?

Stante hâc Constitutione, accersebar ad Virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petvvorthiæ* Medicinam cum laude facit,) hâc

hâc Febre, cum effusissimis sudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Consentientibus aliis aliquot medicis, utrique nostrûm familiaribus, Vena-secta fuit, surrexit è lecto, absterso primum sudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox difflatis; &, cùm eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc sæpissimè comitabatur, me à dicta Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus sum (cùm sc. ab halitibus inflammatoriis è sanguinis massa per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æquè conducere atque Venæ-sectionem, & sanguinis contemperationem, *aquâ Hordei*, *sero lactis* atque aliis supra nominatis procurandam.

Hæc sanè Methodus optimè mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam viâ longè contrariâ incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo sæpe liberato: ita tamen ut mihi semper videtur is non mediocre discrimen adiisse nullâ id suadente necessitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numerosissimæ scatebant; sitis, quæ ut plurimum vix molestabat, jam intensiùs urgebat; Lingua, quæ aliàs humida solebat esse, neque à sanorum linguâ, nisi quòd, ut diximus, subalberet aliquantisper, multùm abhorrens, sicca in hoc regimine, arefactaque, quin & nigra sæpe comparebat. Postremò illi ipsi sudores, quos Cardiacorum usu extorquere satagebant, tandem eorundem ope penitus intercidêre: Exactâ enim

enim per corporis habitum nimis largâ seri copiâ sanguis humori istiusmodi ulteriùs suppeditando par non erat, cùmque ista, quâ dilui debuerat, humiditate, in solidum jam spoliaretur, exarescebat protinus æger, atque in externis partibus constringebatur, omnino præter naturæ morem, quem in hac Febre observare solet; donec tandem sanguis humiditate, ab assumptis mutuatâ, denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, serum hoc recèns ingestum, ac cum illo Febrem, à finibus suis pelleret. Quæ quidem Crisis erat coacta nimis, & nimis periculosa, & (quod adhuc pejus,) rariùs etiam contingebat.

Jam verò, ut supra monuimus, Febris hujus solutio, ut etiam Variolarum, (quæ soror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non raro fiebat; quæ quidem nunquam non salutaris fuit, ita ut eâdem liberaliùs procedente tam maculas reverâ purpureas, quàm Febrim ipsam evanescere oculis vidi meis. Obortâ itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertusâ, nec injecto quæ fit Enemate; cùm ab utrâque periculum sit ne humor aliò divertatur. At serum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia necessariam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant; materiam inspissando, ejusdem eductioni officiebant.

DIARRHOEA.

Superstite adhuc Febre hâc necdum extinctâ penitus, anno maximè 1668. *Diarrhœa*, sine manifesto aliquo Febris indicio, Epidemicè grassabatur: Jam enim *Constitutio* ad *Dysentericam* illam accedebat, quæ insequenti anno invaluit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego censui Febrem esse cum *Variolosa* adhuc regnante, formâ tantum diversâ, atque alio se symptomate efferentem.

Cùm

Cùm enim mihi constaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere solere, atque illam insuper ut plurimum ex eadem προφάσει invadere, ex qua solebat ista quæ tùm depopulabatur Febris, verisimile mihi est visum, Febrem hanc ortum suum debere radiis inflammatoriis in intestina inversis, atque eadem ad expulsionem hanc solicitantibus, cùm interim sanguinis massa, ope hujus diverticuli à malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat atque illæsa, nullo Febris visibili signo exteriùs se prodente. Adhæc æger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem symptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Constitutionis* accidisse jampridem ostendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo sæpenumero externè in Epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apostemate atque ægri morte demum terminabatur. Quæ, omnia luce clarius indicabant, *Diarrhœam* hanc ejusdem omninò naturæ fuisse atque essentiæ cum illa, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ-sectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis Refrigerantium usus, quæ in *Febris Variolosæ* curatione usurpasse nos sæpe diximus, in sananda etiam hac *Diarrhœa* perpetim habuere; utpote quæ huic Methodo promptè cessit: Cùm verò aliâ longè diversâ tractaretur, *sive* exhibitis *Rhabarbaro* aliisque Catharticis Lenitivis (ad deturbandos sc. mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritasse) *sive* etiam Astringentibus; ex levi, suâ naturâ, morbo in exitialem sæpissime evasit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus satis testantur. Atque hæc dicta sunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Constitutione* pendebant.

SECTIO QUARTA.

CAPUT. I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669, *atque integrorum*, 1670, 1671, 1672, *Londini.*

MDCLXIX.

INeunte *Augusto* An. 1669. *Cholera Morbus*, immania *Ventris tormina sine Dejectionibus*, uti etiam *Dysenteria*, quæ per decennium jam parciùs comparuerat, grassari cœperunt; *Cholera morbus*, quem nunquam antehac ita fuisse Epidemicum animadverteram, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra *Augusti* cancellos stetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas evagatus. Ventris autem *Tormina absque dejectionibus* ad *Autumni* exitum usque perseverabant, & *Dysenterias* comitabantur, quibus etiam latiùs spargebantur *illa*: Superveniente verò hyeme tormina ista sine dejectionibus penitus disparebant, nec deinceps infestabant per sequentes Annos quibus vigebat hæc *Constitutio*, quâ nihilominus Dysenteriæ ἐπιδημικωτάτως sæviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quòd scilicet *Constitutio* ista nondum ita perfectè in *Dysentericam* transierat, ut symptomata illa omnia quæ Dysentericos affligunt, in singulis valeret producere. Etenim insequente Autumno cùm jam redirent tormina, nullo non symptomate Pathognomonico stipatus incessit mor-

morbus. Inter *Tormina* hæc, dejectionibus cassa, & *Dysenterias* jam memoratas, quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique comes, quæ non eos tantum invadebat qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc solutâ alvo, nunc verò adstrictâ; quæ cùm illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysentericæ* nomine ab aliis distinguenda est; maximè cùm, ut mox docebimus, à *Dysenteriæ* genio atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* istis caruerit quæ in *Dysenteria* indesinenter molestabant, cæterisque iis effectubus quæ huic evacuationi necessariò debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysenterica* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus, quibusdam in locis impetebant.

MDCLXX.

Anno verò subsequente vix dum ingresso, ipso nempe *Januario*, successère *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* sensim invalescentes, ab illo tempore, iisdem ferme quibus insurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanuêre, non ampliùs visi per eos annos omnes quibus dominabatur *Constitutio* hæc; nisi quod proximo anno eâ ipsâ tempestate quâ in præcedente eruperant, rari hâc illâc dissiparentur.

Morbilli isti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam sternebant, quas ut à cæteris distinguam, ob Phænomena irregularia inusitataque à me observata (quæ postea in earundem Historia tradentur)

tur) à præcedentis *Constitutionis* Variolis longè distantia, *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licèt morbillis longè infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense *Julio*, *Febres Dysentericæ* prævalerent, Epidemicè incursantes; approximante verò Autumno, *Augusto* scilicet, *Dysenteriæ* postliminio revertebantur atque omnia pervastabant, etiam inclementiùs quàm prægresso anno desævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut priùs. Verumenimverò his fugatis *Dysenterica Febris* & *Variolæ* hyemem omnem funestabant.

MDCLXXI.

At circa initium *Februarii* Anni insequentis, substitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dictæ *Intermittentes*, licèt non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quàm quovis alio tempore observâsse me memini, à quo sc. expiravit *Constitutio* ista, quam sibi adeò faventem illas habuisse supra notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernarum*, Solstitio æstivo vix præterlapso omnino evanuêre. Incipiente mense *Julio*, *Dysentericæ Febres* quam præcedentibus annis obtinuerant stationem de novo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dysenteria* jam tertiò regressa est, sed contractior quàm anno ultimo elapso, quod ad ἀκμὴν pervenisse videbatur; supervenienti autem Hyemi tertiùm etiam cessit, *Febre Dysentericâ* & *Variolis* reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

MDCLXXII.

Cùm verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invalesceret, *Morbilli* sc. exoriente Anno 1670; *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671. inchoato, quorum prædominio ita interdicebantur *Variolarum*

larum

larum copiæ, ut fines suos, prædictis annis ineuntibus, longè latéque propagare nequirent: Hâc, inquam, de causâ remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672.) cùm solæ dominarentur Variolæ, *Epidemicè* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus *Julio*, *Febres Dysentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quarto *Augusto*, *Dysenteriis* mox facessebant; *Dysenteriæ* verò non pauciores tantùm quàm prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porrò *Variolis* hinc indeque simul sparsis, haud facile erat dictu, quis morbus præpolleret. Existimo quidem ego *Constitutionem* aëris, ad *Dysenterias* progignendas minùs facientem, Variolis eam subministrasse facultatem, quâ pari passu procedere valerent, secus atque iis annis quibus *Dysenteriæ*, *Augusto* mense confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas*: Variolæ hîc etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò subsequente *Vere*, ut etiam *æstatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores quàm pro hoc genere.

Verum enimverò quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non statim dico, eum, qui pellitur ac cedit morbum in solidum evanescere, at verò rariùs invadere. Durante enim hâc *Constitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illâ tempestate qua cum minùs ei conveniebat; e. gr. *Dysenteriæ*, etsi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortasse aut alium, licèt raro admodum, *Vere* incessebat.

Satis itaque evicimus, quòd per integram hanc *Constitutionem*, subintrante *Julio*, (qui mensis certissima est *Febrium Autumnalium Epocha*, uti *Verna-*

rum Februarius) Febres Dysentericæ grassabantur, Autumno verò jam se propiùs admovente, *Dysenteriæ* (morbus, si accuratiùs loqui velimus, verè Autumnalis) iisdem succedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant *Febris Dysenterica*, & *Variolæ*; quæ quidem Variolæ non eam tantùm hyemem sed & subsequens etiam Ver, necnon æstatem illi conjunctam peragrabant, donec reverso *Julio*, à *Febribus Dysentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices dum vigeret prædicta *Constitutio*.

Observare insuper est, quòd sicuti Epidemicorum quilibet in subjecto particulari suas habet periodos, *Augmenti* sc. *status*, & *Declinationis*; ita etiam *Constitutionis Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis quo dominatur, suas etiam periodos habet, quatenus sc. indies magis ac magis Epidemicè grassatur, donec ἀκμὴν attigerit suam, atque exinde iisdem ferè gradibus decrescat, donec tandem penitus exoluerit, alteri *Constitutioni* locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia ubi primùm se ostendit; quæ quidem paulatim mitescunt, & in Constitutionis Catastrophe tam sunt benigna atque ἀφόρητα, quàm patitur morbi natura in quo fundantur; quod satis demonstrant *Dysenteriæ*, & *Variolæ* hujus *Constitutionis*, ut mox fusiùs declarabimus. Hujus *Constitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipsi servarunt ordine.

CAP. II.

Cholera Morbus.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669. se latiùs diffuderat quàm alio quovis anno quantum

tum ego obſervaveram, eam anni partem quæ Æſtatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unicè ac eâdem prorſùs fide, quâ veris primordia Hirundines, aut inſequentis tempeſtatis fervorem Cuculus, amare conſuevit: Qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis diſcrimine paſſim excitatur affectus, ratione ſymptomatum non abſimilis, nec eandem curationis methodum reſpuens; tamen alterius eſt ſubſellii. Malum ipſum facilè cognoſcitur; adſunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & anguſtia per alvum dejectio; Ventris ac inteſtinorum dolor vehemens, inflatio & diſtentio; Cardialgia, ſitis, Pulſus celer, ac frequens, cum æſtu & anxietate; non raro etiam parvus & inæqualis; inſuper & nauſea moleſtiſſima, ſudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis conſimilis notæ ſymptomatis, quæ aſtantes magnopere perterrefaciant, atque etiam anguſto viginti quatuor horarum ſpatio ægrum interimant. Eſt etiam & *Cholera ſicca* à ſpiritu flatuoſo ſuprà & infrà erumpente, idque ſine vomitu vel ſeceſſu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidiſſe memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa ſpecies mihi creberrimè & facto quaſi agmine ſeſe obtulit.

CURATIO.

Sedula mentis applicatione, & multiplici etiam experientiâ edoctus, quòd ſi hinc acres iſtos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere ſatagit, cùm Cathartici vel leniſſimi operatio omnia magis perturbaret & novos inſuper excitaret tumultus: Et ſi ex adverſo medicamentis Narcoticis aliiſque adſtringentibus in ipſo ſtatim limine primum humoris impetum compeſcerem, dum naturali evacutioni

obsisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubiè conficeretur. Has, inquam, ob causas mediâ mihi viâ insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hâc arte, mihi à multis retrò annis compertâ ac comprobatâ, toties quoties in ordinem coëgi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeò ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris possetici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus Enematis successivè injiciendis inservit, donec quà per superiora, quà per inferiora, tandem omne jusculum absumptum ac denuo rejectum fuerit. Hisce haustibus, pariter ac Clysteribus, Syruporum *Lactucæ*, *Violarum*, *Portulacæ*, *Nymphææ*, eorumve alicujus, uncia subinde admiscetur; quanquam & citra ejusmodi additamenta, jusculum ipsum per se rem satis commodè exequatur. Ita Ventriculo insigni liquoris quantitate sæpius onerato, atque, ut sic dicam, subverso, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs elimantur, vel retusâ acrimoniâ ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penso, quod tres vel quatuor horas sibi vendicat, medicamentum aliquod *paregoricum* curationi coronidem imponit: Mihi hoc crebro in usu est,

℞. *Aq. Paralys.* ℥ j.
Mirab. ʒ j.
Laudani liquidi gut. xiiij.

Cujus loco Narcoticum quodvis officinale succenturiari poterit. Atque hæc, quam proposui diluendi humores via, multo tutiùs, ac expeditiùs quàm quæ vel per evacuantia, vel per astringentia vulgò instituitur, periculosissimo affectui occurrit, quippe cùm ab

illis

illis tumultus concitatior & ferocior evadat ac omnia ſuſque deque vertantur; *hæc* è contra hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advena reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejuſmodi mora, quâ in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facilè accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At verò diligenter eſt animadvertendum, quòd ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu ac dejectionibus, ad horas aliquam multas continuatis, puta 10. vel 12, fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant extrema membrorum; hoc, inquam, caſu, omiſſis aliis quibuſcunque auxiliis, recto curſu ad ſacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum eſt, quod non tantùm exhibendum eſt urgentibus Symptomatis, ſed etiam ceſſantibus Vomitu ac Diarrhœâ, mane & ſerò quotidie repetendum; donec priſtinas vires æger, ac ſanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rariſſimè tamen (quod ſuprà dictum eſt) *Augusti*, quo primum cœpit menſe, terminos exceſſit; ex quo mihi ſubeſt contemplari elegantiſſimum illud ſubtiliſſimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: Licèt enim eædem prorſus maneant cauſæ, unde plures ſub finem *Septembris* æquè ac menſe præcedente, hoc morbo poſſint corripi, nimia ſc. Fructuum Horariorum ingeſtio; eundem tamen non ſequi videmus effectum: Quiſquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quôcum ſolo nobis impræſentiarum res eſt, Phænomena ſtudioſè collegerit, fatebitur morbum iſtum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eâdem occaſione prognatum, atque eorundem ſymptomatum nonnullis ſtipatum, ab hoc noſtro toto cœlo diſtare; haud

aliter ac si in aëre peculiaris mensis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod specificam hujusmodi alterationem, soli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP. III.

Dysenteria.

VEntris *tormina sine dejectionibus* initio *Augusti* 1669, ut suprà innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dysenterias*, quæ cum iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. Dysenteriarum per id tempus grassantium torminibus dicta Ventris tormina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ verò sequebantur Dejectiones vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos sequentes hujus *Constitutionis* Epidemicè ampliùs invadebant. Cùm verò tormina hæc sine dejectionibus neque naturâ suâ neque illâ, quâ promptissimè sopiebantur, methodo, à *Dysenteriis* multum diffideant, ad has me confero.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cùm verò annorum series eidem Epidemicè producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quovis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, fortè etiam maturiùs (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit;) plures aliquot incessere. Unde, perpauci licèt fuerint qui hoc corripiantur morbo, cùm id tempore ita alieno contingat, satis scio illam *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos, qui-

quibus *Dysenteriæ* ita latè depopulabantur; quandoque enim, circa finem hyemis aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc illúmve vexabat.

Nunc cum rigore horroréque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor, (ut in Febribus solenne est,) atque hunc, brevi post, ventris tormina, ista verò, dejectiones: Sæpe verò nulla antecedit Febris præsensio; agmen autem ducunt tormina, dejectiones subsequuntur: Semper tamen adest ingens cruciatus, & intestinorum depressio cum dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu. Dejectiones *mucosæ* sunt omnes, non *stercorosæ*, nisi quod nonnunquam stercorosa interponitur; idque sine dolore insigni. Mucosis hisce dejectionibus intertexuntur sanguinis quædam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem sanguinis per omnem morbi decursum iisdem admiscetur; quo non obstante, (modò frequentes sint Dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minùs rectè *Dysenteria* vocabitur, quàm si unà manaret sanguis. Interea temporis æger, si vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incalescat, febricitat, linguâ subalbidâ quadam mucilagine densè obsitâ, &, si vehementiùs fuerit excalefactus, nigrâ etiam atque siccâ: Prosternuntur admodum vires, dissipantur spiritus, nullum non adest Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm summos atque ægritudinem adfert hoc malum, sed, nisi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ discrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris Vitalis ac spirituum copiæ à crebris hisce dejectionibus ante exhauriantur, quàm peccans materia possit è sanguine exturbari, manuum ac pedum frigore superveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod si intentatas *Parcarum*

manus hâc vice eluserit, plura tamen diversi generis symptomata miserum expectant: v. gr. nonnunquam progresso morbo, loco filamentorum sanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permista conspici solebant, *sanguis sincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate singulis conatibus egeritur, quod, cùm corrosionis majorum aliquot vasorum, quæ intestina perreptant, argumentum sit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam intestina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque acris ad partes læsas affluxus copiosior, *Gangrænâ* insanabili afficiuntur. *Aphthæ* insuper exeunte morbo oris interna faucesque sæpenumerò obsident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis astringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quòd si prædicta symptomata superaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem intestina ordine quæque suo deorsum versus affici videntur, donec in *rectum intestinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmum* desinat; quo facto, longè secus atque in Dysenteriis Dejectiones *stercorosæ* vehementissimam intestinis dolorem inferunt, alvi sc. fæcibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucosæ* eo tantum tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creënt, quo materia in eo solo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licèt *adultis*, maximè *grandævis*, haud rarò exitialis, *Infantibus* nihilominùs perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modo res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Epidemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cùm nondum ea mihi innotuerit; quin & in

in his, quas incolimus, regionibus quomodo se habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est; cùm fieri quidem possit, ut variæ enascantur *Dysenteriarum* species, ut sunt *Variolarum*, & Epidemicorum aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantopere demiremur; cùm in confesso apud omnes sit, quòd quo profundiùs in quæcunque naturæ opera penetremus, eo luculentiùs nobis affulgeant ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum longissimè superant. Adeò ut quisquis ille fuerit, qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis ausis excidat, neque voti per omnia compos reddatur: Convitia interim, (si quid judicando valet,) pro Repertorum *vel* utilissimorum, quam fecit, semente, certò certiùs sibi metenda proponet, idque eam tantùm ob causam, quòd primus invenit.

Porrò observandum est, quòd *Epidemici* omnes ubi primùm è Naturæ sinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phœnomenis licet conjicere, principio magis spirituoso ac subtili videntur inhærescere, quàm ubi jam magis adoleverint, quòque magis ad occasum vergunt, eò magis indies crassi atque humorales fiunt: Etenim quales quales demum fuerint inimicæ istæ particulæ, quas aëri intimè permixtas *Constitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omnino par est ut easdem majori agendi potentiâ per ea tempora pollere existimemus, quibus primum eruperint, quàm postquam earum vires fuerint refractæ, eâ scilicet mensurâ quâ easdem aëri in Crasin statumque Epidemicum evehendo impertierint. Ita primis mensibus, quibus grassabatur *Pestis*, nullo fe-

rè non die ejus contagio afflati, dum in triviis versarentur, inopinantes extincti sunt, nihil prorsus mali præsentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi Febre atque aliis symptomatis præcedentibus, unquam prostravit: Ex quo abundè conficitur, morbum hunc in ipsis incunabulis magis efferatum atque Acutum fuisse, quàm post principia licèt pauciores primâ acie jugulaverit, aucto jam sc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dysenteriis* pariter, de quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant, & licèt si ad ægrorum numerum respexeris, latius indies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quo ex consequenti plures interibant quàm ineunte morbo, symptomata tamen sub initio sæviebant magis quàm in *statu*, ac multo adhuc magis quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero, Ἔλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Adde quòd, quo diutiùs perseverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v. gr. primo quo invasit Autumno, quam-plurimi nullis omnino Dejectionibus molestabantur; Torminum verò quod spectat atrocitatem, Febris intensionem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum Dysenterias longo intervallo post se reliquit. Quinimò Dysenteriæ cum Dejectionibus, quæ primæ incessebant, principio magis spirituoso ac subtili videbantur inhærere, quàm quæ illas sequebantur. Etenim in primis Dysenteriis & conatus & ad desidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsæ verò Dejectiones, stercorosæ præsertim, & minores & magis insolentes. Quibus autem gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminuebantur tormina, dejectiones verò magis stercorosæ erant, donec tandem fatiscente *Epidemicâ* hâc *Constitutione* Tormina vix percipe-

ciperentur, Dejectionesque stercorosæ magis essent quàm mucosæ.

CURATIO.

Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus cùm varia, quæ huic morbo accidunt symptomata, diligenter ac maturè mecum pensitassem, *Febrem* eum esse (sui sc. generis) in intestina introversam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in massa sanginea contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori sanguinis atque humorum eò contendentium impetu patefactis vasorum orificiis, sanguis per sedem effunditur. Interea temporis importuno intestinorum nisu, quæ omnem adhibent operam ut humores acres continuò infestantes expellant, mucus iste, quo naturaliter obducuntur, singulis sedibus, nunc parciùs, nunc copiosiùs, una egeritur. Proindè ultrò se *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere existimavi, quàm ut primùm acres istos humores sectâ venâ immeditatè revellerem, quo facto insuper reliquam massam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica subducerem. Hâc itaque Methodo sum usus; Quò primùm accersebar die, venam cubiti tundendam suasi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi; & sequenti aurorâ Potionem hanc Catharticam Lenitivam mihi familiarem.

℞. *Tamarind.* ℥ ß.
Fol. Sennæ ʒ ij.
Rhei. ʒ j ß.
Coq. s. q. Aquæ Colaturæ ℥ iij *dissolve Mann. & Syr. Rosf. Solut. an* ℥ j.

M. f. Potio sumenda summo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei paucâ quantitate parato, soleo præponere; licèt enim *Rhabarbarum* Choleræ atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis

cuandis sit dicatum; attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, ea quantitate admisceatur ut ad pleniorem Catharsin assurgat, non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium, Medicamenta Cathartica etiam lenissima, & tantùm Ἐκκοπρωτικὰ, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque ἀταξίαν universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo sanguinem ac humores commovent inter operandum; eapropter solenne mihi est *Paregoricum* temporiùs aliquanto subjicere quam post Cathartica consuevimus, horâ sc. pomeridianâ quâcunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum denuò sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo, alternis sc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam post singulas Purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuis tam manè quàm serò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar, maximè *Laudano liquido*, guttis nempe 14 vel 15 in Aqua qualibet Cardiaca, pro dosi una: Post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam, Aquam Cardiacam è temperatioribus subinde degustandam concessi: *Aquam* sc. *Epidemicam*, *Aquam Scordii compositam*, aut similem, (idque inprimis in senioribus ac Phlegmaticis,) quo nempe spiritus magnâ Dejectionum vi, quod in hoc morbo usu venit, prostratos erigerem quadantenus, & resarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo, aliquando etiam Lac Cerevisiatum, vel Cerevisia cum panis cortice & Maci incoctis; Panatellâ item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem

liarem liberaliùs indulſi, quàm infantibus aut junioribus par erat: Laudata Methodus omnibus, quæ mihi hactenùs innotuêre, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perrarò ultra tertiam Purgationem duravit.

Quòd ſi morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui ſingulis diebus mane & horâ ſomni, donec omnino convaleſceret; nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit, (quamtamlibet noxam inde ſequuturam comminiſcantur inexperti,) licèt plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad ſeptimanas aliquot continuas quotidie uſurpaverint.

Ut unicâ inſtantiâ (neque enim pluribus Convaleſcentium exemplis, nulla cogente neceſſitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propoſitam commendatam faciam; Vir Pietate atque Eruditione inſignis *Joh. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* à Sacris Domeſticis, durante hâc Conſtitutione, *Dyſenteriâ* Acutiſſimâ laborans, me in ſubſidium accito, ipſiſſimâ hâc Methodo reſtitutus eſt.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi; ſanguis tamen extrahendi quantitate, tum etiam medicamentorum, tam Cathartici quàm Anodini, viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni ſuffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, uſu mihi erat, hanc ad normam ſimpliciorem præparavi.

℞. *Vini Hiſpanici* ℔ j.
Opii ℥ ij.
Croci ℥ j.
Pulv. Cinamomi & Garyophyllorum ana ʒ j.

Infundantur ſimul in B. M. per duos vel tres dies,

dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat, Colatura servetur pro usu. Hanc nostram præparationem *Laudano* Officinarum *solido* anteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cùm sc. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii quicunque instillari possit. Et profectò non hic mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων δωτῆρα ἐάων non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miseriarum solamen, concessisse, quàm sunt Opiata, Medicamenta sc. ab aliqua *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli, qui credulis persuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosa ac debita, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientiâ judice certaverit, & tam simplicem succum à natura oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum ferè discrimen intercedere comperiet, & mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydedali solertiæ deberi, certò sciet. Quinimò ita necessarium est in hominis periti manu organum jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit ac claudicet Medicina; qui verò eodem instructus fuerit, majora præstabit quàm quis ab uno Remedio facilè speraverit; rudis enim sit oportet & parum compertam habeat hujus medicamenti vim qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhoeæ sistendæ applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium Cardiacum, unicum penè dixerim, quod in rerum naturâ hactenus est repertùm.

Hâc

Hâc Methodo erant tractandæ *Dysenteriæ* in genere. Observandum est autem, quòd cùm primò quæ ingrediebantur anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quàm quæ sequentibus annis infestabant, idcirco non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis, atque illis quæ tam sanguinem diluebant contemperabantque, quàm acres istos humores qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno quo *Tormina sicca* & *Dysenteriæ* invadebant, Methodum sequentem constanter ad utrumque morbum abigendum adhibui eventu ubique astipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minùs efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cùm jam magis à subtilitate recederet morbus, prorsus inutilem.

Ita verò processi: si æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsâ horâ unâ aut alterâ, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in *Cholerâ morbo*, factitaram, non verò, ut illic, jusculo è carnibus pullorum, aut Lacte Cerevisiato, at Lactis ipsius sero, quod eâdem quâ illic copiâ, frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec aliâ re quacunque. Tormina, & Dejectiones sanguine permistas, rejecto jam quarto Enemate semper evanescere animadvertebam: Hoc labore exantlato, & transmisso sero lactis omni, quod duarum triumve horarum spatio fiet, si diligenter operam navaverit æger, lectulo protinus eum commisi, ubi brevi sponte suâ in madorem solvebatur (à sero lactis sanguini immixto,) quem ad horas 24. continuari jubebam, nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur solo ad dies tres vel quatuor postquam è lecto surrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis usum nimis prematurè intermissum, recidivam pateretur

retur æger, eadem vestigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, si certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd fastoso Remediorum apparatu non se venditet.

Hujusmodi *Febrem* symptomatis, qualia supra descripsimus, stipatam iis in locis & temporibus reperiri quibus *Dysenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc quam delineavimus, eidem omnino deberi, testimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* amplius confirmabitur, qui Nobilissimum D. D. *Henricum Hovvard* à S. Maj. Regia *Britannica* ad *Moroccensem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipsus retulit, observavit *Dysenteriam* per ea tempora, uti semper, Epidemicè grassari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi similem quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tingitana* quàm aliis in locis, sive *Nostrates* essent ægri sive *Mauri*, dictâ Methodo, felici semper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortuna in eandem diffitissimi incidimus. Profitebatur autem, optimè istic sibi cessisse in illius morbi Curatione Methodum illam, quâ liquoris diluvio submerguntur *Dysenteriæ*. Atque existimo ego, omnino par esse ut in calidiori isto Climate longè rariùs successu careat hæc Methodus quàm in nostrâ *Britannia*.

Primo illo Autumno quo vigebat hæc *Constitutio* *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & omnifariâ eruditione ornatissimus, *Dysenteriâ* acutissima laborans, me, quem consuluit, suadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè sanatus est; post tertium sc. quartumve Enema, dum lecto assiderem & Tormina & Dejectiones sanguineæ evanuêre; nec qualibet re aliâ, præter lecti ad dictum spatium patientiam & Lacteam Diætam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem postea

alios

alios quàm plurimos hoc malo affectos restituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem spes fefellit.

Jam olim diximus, quòd sæpenumerò hic morbus, si diutius excurrat, intestina seriatim omnia deorsum versùs afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum assiduâ desidendi cupiditate, quâ nihil præter Mucosum quiddam & subcruentum excernitur. Hoc si fiat, frustra erit, me judice, qui medicari satagет vel quâvis Methodo prædictâ, vel Clysteribus Abstergentibus, Glutinantibus atque Astringentibus, pro variis ulceris, quod supponitur, temporibus, injectis; vel etiam Fotu, Incessu, Suffumigiis ac Suppositoriis dictos scopos respicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, sed ex illo potiùs, quòd *Intestina* quibus gradibus vires resumpserint, iisdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indesinenter proritatum singulis sedibus mucosam illam materiam, quâ ex naturæ providentia intestina duplicantur, elidit. Corroboranda est itaque pars affecta, quò possit, aliorum intestinorum exemplo, jam fatiscentes mali reliquias funditùs eliminare. Hoc autem ea sola præstabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cùm Alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quàm robur subministrabit. Tolerandum itaque est ægro, donec Diætâ Analepticâ & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maximè, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu suâque sponte proripiet se hoc *Tenesmi* symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt rarò admodum, ut *Dysenteria*, sub initio non ritè curata, particulare subjectum ad annos aliquot discruciet, integrâ sangui-

nis maſſâ Craſin quaſi Dyſentericam jam indeptâ, unde acres calidique humores inteſtinis continuò ſuppeditantur, ægro interim ſingula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus ſpecimen ſe mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicinâ, quæ per tres annos hujus *Conſtitutionis* poſtremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quam plurima eſſet experta antequam ad me accederet, Venæ-ſectionem tantùm, miſſis cæteris præſidiis quibuſque, celebrandam cenſui; quam ut ſæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum ſanguinis color, Pleuriticorum ſanguinis æmulus, tum inſigne illud quod poſt ſingulas vices magis ac magis auctum, ſentiebat levamen, mihi addebant animos: cujus ope tandem priſtinam ſanitatem conſequuta eſt. Atque hæc de *Dyſenteriis* dicta ſunto.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

EO ipſo tempore quo ſæviebat *Dyſenteria*, & *Febris* quædam illi ſimillima, quæ Dyſentericis accidere ſæpe ſolebat, unà exorta eſt; quæ quidem non eos tantùm quos jam ſauciaverat Dyſenteria, ſed ab illa prorſus immunes, (niſi quod ſubinde, at rarò, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc *ſine* illis, paterentur ægri,) pariter inceſſit: Eaſdem enim ubique προφάσεις ſeu cauſas manifeſtas & apparentes habuit, quas *Dyſenteria*; eadem etiam per omnia ſymptomata, quæ Dyſentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, ſi evacuationes per alvum Dyſenteriâ laborantium excipias, & quæ ab iſtis neceſſariò pendebant ſymptomata, dicta Febris ejuſdem prorſus naturæ cum ipſis Dyſente-

ſenteriis videretur; & deinceps per hujus *Conſtitutionis* decurſum omnem, parem cum illis ſubiit ſymptomatum quorumlibet alterationem, eiſdem ſcilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum & Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dyſenteriæ*. Hæc itaque *Febris Dyſenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, ſed mitioribus, ingrediebatur, (prioribus annis maximè quibus invaſit) vel iſta ad eam pòſt accedebant, ſæpiùs verò nulla erant. Sudores, qui in Febre *Conſtitutionis* prægreſſæ copioſiſſimi erant, ut ſupra notavimus, in hac rari ac parci, ſed Capitis dolor in hac quàm in illa ſpecie immanior: Linguæ ægrorum, licèt humidæ atque albæ ut in altera ſpecie, craſſâ inſuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyaliſmum* ſibi fugam quærebat, quod in aliâ non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam diſceſſum meditaretur, erat propenſior quàm vel prior iſta, vel alia quævis Febris ſpecies quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquàm familiare fuit (uti & Febri etiam illi quæ Dyſenteriis ſupervenit) cùm jam ferè deſineret, materiam fœdam atque acrem è ſanguine in os atque gulam deponere, unde naſcebatur dictum ſymptoma, in iis præſertim quos contumacior morbus diutiùs maceraverat, & regimen juſto calidius ampliùs infirmârat.

Eodem etiam modo generabantur *Aphthæ* iſtæ, quæ *Dyſenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præſertim ſi præter regimen calidius, evacuationes etiam per alvum medicamentis aſtringentibus priùs fuerint coërcitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharſi exigeretur.

Hæc erant certiſſima hujuſce Febris κριτήρια; reliqua ſymptomata variabant quotannis, & pro manifeſtis aëris qualitatibus certis quibuſdam tempori-

bus, & pro Dysenteriæ in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut hæc clariùs intelligantur, cùm hoc præsertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulo altiùs repetam. Notandum est itaque, quod, licèt aëris *qualitates manifestæ* non eam vim cuilibet *Constitutioni* imprimant, ut causæ sint Epidemicorum, qui ad illam propriè referuntur Productivæ, (cùm à reconditâ atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici* aut etiam excluduntur, prout illis favent Qualitates manifestæ, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint istæ, sive quadantenus retardârint. Unde etiam est, quòd, cùm varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic aut ille morbus particularis eâ potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aëris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demum illa sit quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimùm sæviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parciùs infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim à prægressa æstate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus* fasces resumit, istis omnino recedendum est.

Sicuti verò nominatæ *Febres* sensibili aëris Qualitati acceptum referre debent quòd jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, qua-

quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali pendent, prorsus aliena, à manifestarum qualitatum, quæ in illum incidunt *mensem*, peculio sumunt mutuò. Hinc est, quòd quibus annis dictæ Febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, præter illa quæ eis sunt propria quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali procreantur; eædem tamen ipsæ maneant, licèt apud vulgus ob φαινομένων diversitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantum septimanas perseverant symptomata hæc magis peculiaria, quibus elapsis propria solummodo symptomata, quæ eis accidunt quatenus Febres sunt *Stationariæ* talis *Constitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dysentericis* mensis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis æruginosa, cum magna in Diarrhœam propensitate sub morbi finem, continuò observabantur: In *posteriore*, doloris sensus in partibus corporis musculosis, Artubus maximè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens: Faucium insuper Inflammatio, mitior tamen quam in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specificâ* coibant, & eâdem plane medendi ratione utraque profligabantur; differebant autem respectu tantùm qualitatum sensibilium quibus donabantur tempora illa in quæ incidebant. Improvisa verò subitaneaque harum Febrium circa dicti mensis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies (licèt neque specie distarent, neque methodo medendi quam postulabant, à Febre illâ quæ integrum percurrebat annum:) Hæc, inquam, plus satis evincunt, quàm sit difficile, certam Febris speciem omni tempore è Phænomenis elicere; licèt eam satis rectè possit dignoscere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter at-

tenderit, & propria insuper Febris symptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum spectant, ritè observaverit. Nec parùm facit ad investigandam Febris speciem consideratio sive Methodi sive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas symptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias spectat, *varia* Constitutionis *tempora* eæ tantùm respiciunt, atque eo nomine vel sunt intensiora vel remissiora, prout intenduntur vel etiam remittuntur symptomata aliorum Epidemicorum ad quos ipsa pertinent. Sed ut ad rem revertamur. *Febris* hæc quæ cum *Dysenteriis*, ut supra dictum, est ingressa, parem cum iis passum tenuit, nisi quòd se paululum subduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; persistebat tamen illa, nunc plures nunc pauciores petens, durante hâc *Constitutione*.

CURATIO.

Pro hujusce *Febris Curatione*, cùm observassem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Dysentericorum* quamplurium eadem planè esse cum illis quæ hujus anni *Febres solitarias* comitabantur, consentaneum mihi videbatur, sanatos iri ægros meos, si evacuationem illam quadantenus imitarer, quâ natura materiam illam corrosivam atque acrem, quæ & ipsius Dysenteriæ, & supervenientis Febris causa *continens* est, solet ablegare. Ac proinde eadem ipsâ Methodo, tum quoad Venæ-sectionem, tum repetitas Purgationes, & Cardiaca, Febrem hanc aggressus sum, quam in Dysenteriæ curatione supra fusiùs disduximus; nisi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm non hîc juvare, sed & obesse deprehenderim, secus atque in *Dysenteriâ*, cùm ab his detineretur materia illa quæ Catharsi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeaceâ, Panatellâ & simi-

ſimilibus ſub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cereviſia tenuis parum tepefacta: Poſt celebratam verò ſemel iterumve Catharſin, nulla ſuadebat neceſſitas pullorum carnibus aut ſimilibus Eupeptis ægro interdicere; cùm hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi ſi alii viæ inſiſteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interpoſito ſemper die, morbum abſolvit; neque tamen perpetuum id fuit, ſed aliæ inſuper nonnunquam inſtituendæ erant. Si Febre jam pulſâ, fractiores adhuc eſſent ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardiùs convaleſceret (quod *Hyſtericis* frequentiſſimè accidebat,) *Laudano* in parva doſi exhibito eaſdem reſtaurare, & ſpiritus transfugos ac diſſipatos in deſertas ſtationes revocare conabar; rarò autem remedium illud repetebam; neque unquam præſcripſi niſi biduo triduove à poſtrema Catharſi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandoſque ſpiritus faciebat, atque auræ liberior uſus mox ut Febris receſſerit.

Anſam autem ad praxin hanc inſtituendam hinc primùm arripui; quòd nempe, naſcente fermè *Conſtitutione* hâc, dum irrequieto ſolicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad juvenculam mihi vicinam advocabar, Febricantem quidem illam atque acerbiſſimo ſincipitis dolore ferè enectam, aliiſque ſymptomatis, quibus *Febrem Dyſentericam* onerari jam diximus: Hæc cùm à me interrogaretur, & de modo quo Febris primùm invadebat, & de ejuſdem duratione, faſſa eſt, ſe à *Dyſenteria*, quæ tum ubique ferè graſſabatur, à quatuordecim retro diebus fuiſſe liberatam; cui ſive ſuâ ſponte diſcedenti, ſive medicamenti ope depulſæ, protinùs ſucceſſit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectiſſimè occurrere poſſe conjectabam, ſi *Dyſenteriæ* loco aliam evacuationem ſubſtituerem, ejus ſimilli-

mam, quâ præclusâ Febris oborta est; ac proinde methodo supra laudatâ eandem restitui: Atque huic quidem se promptissimè dedebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobandam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitissimarum mulierculärum temeritate sanentur nonnulli,) sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suopte genio cedat, atque abitum affectet quantum ejus fert natura. Sed hæc extra oleas.

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobilissimus ac Prudentissimus Dominus Comes *Salisburiensis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non solutâ, accersiri me jussit, & Methodo propositâ sanitati redditus est. Neque aliâ mihi ullâ fuit opus dum hæc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus, Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proximè accedente, perculsi. Hoc illis præ cæteris accedebat, qui sub morbi principio, in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicatò collocârant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licèt nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hactenus notis in suppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Constitutionis* possint sufficere.

CAP. V.

Morbilli.

SUb initio *Januarii* $167\frac{0}{1}$. (ita ut solent præmaturè) *Morbilli* sunt ingressi, atque indies magis invalesce-

lescebant, donec instante *Verno Æquinoctio* ἀκμὴν adepti, exinde iisdem gradibus imminuti, tandem *Julio* sequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Historiam (cùm omnium quos hactenus vidi in suo genere perfectissimi illi mihi videantur,) certam atque exquisitam, quatenus mihi tum observare licuit, literis consignabo.

Ortum habet hic morbus atque Occasum temporibus supra notatis. Infantes plerumque aggreditur, omnesque adeo ex illis, iisdem mœniis conclusos. A rigore atque horrore, calorisque & frigoris, quæ se mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem effulgente *secundo* die in Febrem consummatam desinit, vehementi ægritudine, siti, inappetentiâ, linguâ albâ, (non verò siccâ) tussiculâ, capitis atque oculorum gravedine, & somnolentiâ perpetuâ stipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis stillat humor, sternutat æger tanquam à suscepto frigore, intumescunt palpebræ (paulò sc. ante eruptionem,) vomit, sæpius tamen laborat *Diarrhœâ* cum Dejectionibus coloris subviridis; Dentientibus maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimùm symptomata ad *quartum* usque diem, quo tempore plerumque (licet ad diem *quintum* aliquando differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morsibus persimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis, variæ figuræ, interstinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibusdam papulis rubris haud longè ab invicem dissitis, supra cutis superficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantiâ, digito leviter admoto, tactu potest deprehendi, licèt oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A vultu ad pectus ventremque, crura deinde ac tibiàs

ſe diffundunt hæ maculæ, licèt truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nullâ eminentiâ ſenſibili cutis æquabilitatem tranſgreſſæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur ſymptomata, atque *Variolarum*; Vomitum tamen poſt eruptionem nunquam obſervavi; Tuſſicula nihilominus, Febriſque intenduntur, cum ſpirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eoſdem decumbente; ſomnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti priùs, adhuc perſeverantibus. Die *ſexto*, aut circiter, frons & facies aſpereſcunt emorientibus puſtulis, ruptaque cuticulâ, & per id temporis, maculæ per reliquum corpus & latiſſimæ ſunt, & maximè rubeſcunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore cernuntur, *nono* verò nullæ ſunt prorſus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quaſi farinâ conſperſis; particulis ſcilicet diſruptæ cuticulæ paulum elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in fruſta diſtrahitur, & poſtea à toto corpore ſquammularum formâ decidit. Evaneſcunt itaque *morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (à ſpacio quo perdurare ſolent Variolæ, deceptum) eoſdem introverti affirmat, licèt reverâ illi curſum à natura deſtinatum abſolverint, & ſymptomata quæ iiſdem recedentibus ſuperveniunt ex eo nata autumat, quòd juſto citius ſe intro *Morbilli* receperint. Obſervare enim eſt, Febrem atque ſpirandi difficultatem tunc temporis augeri, importuniùs urgere Tuſſiculam, ita ut nec interdiu nec etiam noctu ferè ſomnus poſſit obrepere. Infantes præſertim ſub regimine calidiori, aut qui calidioribus uſi ſunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo ſunt obnoxii, quod Morbillis jam faceſſentibus ſe oſtendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat quàm aut Variolæ ipſæ, aut ſymptoma quodcunque ad

ad eum ſpectans morbum; licèt omni prorſus periculo vacent *Morbilli* ſi modo peritè tractentur. His etiam non raro accidit *Diarrhœa*, quæ vel morbum ſtatim excipit, vel etiam ad plures ſeptimanas excurrit poſt morbi, omniumque ejus ſymptomatum fugam; haud ſine magno ægri diſcrimine, in quo ab hinc ortâ ſpirituum profuſione continuâ, verſatur. Aliquando etiam poſt regimen intenſè calidum Exanthemata liveſcunt primò, mox nigreſcunt; id verò *Adultis* tantum contingit, de quibus conclamatum eſt ubi primum nigredo iſta conſpicitur, niſi Phlebotomiâ & temperatioris regiminis refrigerio iis actutùm ſubveniatur.

CURATIO.

Morbillis ut naturâ, ita & medendi, quam ſibi poſcit hic morbus, ratione, cum *Variolis* ſatis convenit: Medicamenta, & Regimen calidiora periculi pleniſſima ſunt, ut ut frequenter in uſum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul ſubmoveatur. Feliciter præ aliis mihi ceſſit methodus illa, quâ æger ad dies binos ternoſve ab eruptione lecto aſtringebatur, quò ſanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facilè ſeparabiles, à quibus offendebatur, per cutis ſpiracula difflaret; nec lodicibus, nec igne, præter modum quem ſanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuſcunque arcebam, juſcula avenacea, hordeacea, & ſimilia, nonnunquam & pomum coctum concedebam: Potus vel erat Cereviſia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tuſſim, quæ huic morbo ferè aſſidua eſt, decocto aliquo Pectorali ſubinde hauſto delinitam volui. Rariſſimè perit qui hoc utitur regimine; nec, præter neceſſaria atque inevitabilia morbi ſymptomata, novis inſuper malis atteritur: Tuſſis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil eſt periculi niſi morbo ſublato, cumque adhuc per ſeptimanam

manam unam aut alteram persistat, auræ liberioris usu, *Decocto Pectorali*, *Syrupo Violarum*, *Capillorum Veneris cum oleo Amygdalarum dulcium* atque id genus remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimò sponte suâ & paulatim decrescit & tandem fatiscit. Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis justo Calidiorum usu, vel *Morbillis* adhuc vigentibus, vel post eorum discessum (quod magis est familiare) Febre vehementi atque *Dispnœâ* aliisque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* solent affligere, in vitæ discrimen adducatur, felicissimo semper eventu, *vel* tenerrimorum Infantum venas in brachio secui, eductâ eâ sanguinis quantitate quam ætas viresque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud sum veritus. Profectò haud paucos Infantes hoc statim symptomate enecandos, benedicente summo Numine, misso sanguine eripui. Infantibus autem accidit illud post *Morbillorum* recessum, quibus ita est exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* ministros jure habeatur, plures jugulans, quàm vel ipsæ Variolæ; nec dum mihi visus est qui certâ aliâ methodo, eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœâ*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-sectione pariter sanatur: cùm enim halitibus inflammati sanguinis in intestina ruentibus ortum suum debeat, (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, aliisque, qui ab inflammatione creantur, morbis usu venit) à quibus illa ad excretionem stimulantur, sola Venæsectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres isti humores, tum etiam sanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque est cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-sectionem instituendam suadere, cùm sanguis, quantum ego hactenùs potuerim observare, haud minùs tutò ex eorum venis quàm ex adultorum extrahatur. Et profectò ita est illa necessaria, ut nec sym-

ſymptomati memorato, nec aliis quibuſdam quæ infantibus accidere ſolent, omiſſâ Phlebotomiâ certò mederi valeamus. Exempli gratiâ, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono decimoque* menſe ſuperveniunt, (cum Gingivarum intumeſcentiâ doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam Paroxyſmi iſti naſcuntur) ſine Venæ ſectione opem feremus? Quæ ſola in dicto Affectu *ſpecificis* quibuſcunque *vel* decantatiſſimis, quæ hactenus innotuere, longè eſt anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam; & dum occultâ aliqua proprietate morbo adverſari creduntur, manifeſto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræſentiarum ingens illud ſolatium quod adfert Venæ-ſectio Infantum *Pertuſſi*, (quam Noſtrates vocant *Hooping Cough*) in quâ Remedia quælibet Pectori dicata longo poſt ſe linquit intervallo.

Quod de horum ſymptomatum, *Morbillis* decedentibus ſupervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eiſdem florentibus poteſt competere, ſi nimirum artificiali, ſi fas eſt dicere atque adſcititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670. famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, unà cum *Febre, Dyſpnœâ*, *Maculiſque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliiſque ſymptomatis quam plurimis periculoſiſſimis, Medicus inviſebam; cùm regimini, & Medicamentis, quæ ſatis multa uſurpaverat, calidioribus iſta omnia tribuerem, ſanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptiſanam Pectoralem atque Refrigerantem ſæpe aſſumendam præſcripſi, quorum ope, & regiminis ſimul temperatioris, & maculæ, atque alia omnia ſymptomata pedetentim evaneſcebant.

Hicce Morbus, menſe *Januario*, ut dictum eſt, natus, ad *Æquinoctium* uſque *Vernum* creſcebat indies,

dies; à quo tempore imminutâ paulatim vi, sequenti *Julio* planè desiit; nec est reversus per omnes annos quibus hæc *Constitutio* dominabatur, nisi quòd insequenti Vere, nonnullibi, licèt rariùs, se ostenderet. De *Morbillis* hæc dicta sunto.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

MOrbilli prædicti, (quod jam supra innuimus,) *Variolarum* speciem, ab illa, quam propagaverat *Constitutio* præcedens, diversam introducebant, eodem ferè cum illis tempore ingredientem, initio sc. *Januarii* 16$\frac{69}{70}$; quæ licèt non usque adeo Epidemica atque ipsi Morbilli, eosdem tamen comitabatur per omne illud tempus quo dominabantur, atque iis etiam fatiscentibus, per residuos hujus Constitutionis annos perseverabat. *Dysenteriis* nihilominus primas concedebat, sub auspiciis *Autumni* iisdem faventis atque amicissimi, grassantibus; *Hyeme* verò *Dysenteriis* alienâ tempestate pressis, denuò recrudescebat hæc de quâ agimus species. Atque hunc servabant ordinem per singulos hujus *Constitutionis* annos, nisi quòd postremo quo illa vigebat *Autumno*, Anno sc. 72, (languescente jam istâ *Constitutione* & Dysenterias jam exolescentes segniùs promovente) *Variolæ* præter solitum, hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenteriis* concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licèt quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin & hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorum-

rumlibet, primo ſtatim inſultu atrociores erant, atque indies increbreſcebant donec ad ſtatum perveniſſent, quem ſemel tranſgreſſæ, tum quoad ſymptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, ſenſim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem iſtud quamplurimis Phænomenis inſignioribus ab eo differre quod produxerat *Conſtitutio* præcedens, & in quibus obſervandis me operam ſatis ſedulam olim collocaſſe rebar. Hæc tantùm *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis diſſidentia, impræſentiarum tractabo, prætermiſſis iis quæ cum Variolis ita prolixè ſupra deſcriptis habebant communia.

Diſcretum Variolarum genus *his* tantùm à genere *Diſcreto communi* alterius *Conſtitutionis*, diſterminabatur: Primò, quòd cùm in iis, quoties erant *interſtinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non ſoleret, hîc in *tertium* plerumque incidebat; quod *Confluentibus* ſolenne quidem eſt. Deinde, non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc aſſurgebant puſtulæ atque in alio genere; magis autem exaſperabantur in minori mole, & ſub diebus ultimis ubi jam maturuerant *nigræ* frequentiùs viſebantur. Illud etiam addam, quòd nonunquam, licèt rariùs, ægrum etiam pauciſſimis notatum puſtulis, *Ptyaliſmus*, haud ſecus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Diſtinctas* hujus *Conſtitutionis* Variolas, ad *Confluentium* naturam propiùs accedere, atque *Inflammationis* magis intenſæ eſſe participes, quàm quæ in *Diſtincto* Genere uſu venire ſolet.

Confluentes verò ab aliis, quos per alios annos ego obſervaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recenſebo, diſcrepabant. Nunc *ſecundo*, nunc *tertio* die ſe primùm monſtrabant, ſpecie tumoris ſubrubri,

rubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Eryſipelatæ* quidem denſioris, nullo ferè viſibili puſtularum diſcrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores,) ex infinitis propemodum puſtulis rubris efferatis in unam conflatæ variegabant, inter quas ſparſæ, in femoribus præcipuè, veſiculæ quædam ſatis conſpicuæ, ambuſtorum ad inſtar, ſero limpidiore diſtentæ eminebant; quod quidem diſruptâ ſubinde pelliculâ copioſè effluebat, ſubjectâ carne nigredine & Sphacelo quaſi affectâ. Rariùs autem occurrebat hoc tam dirum ſymptoma, idque primo tantum menſe quo hæc ſpecies regnabat: Quo tempore inter alios ita malè multatos, ineunte *Januario* $16\frac{69}{70}$. accerſiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepſa in Parochia *S. Ægidii*, cujus filius adhuc infans veſiculas habuit in femoribus juglandem nucem exæquantes, ſero limpidiore repletas; quibus diſruptis ſubſtrata caro quaſi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu poſt æger fatis conceſſit; quæ & eorum omnium ſors fuit, quos hoc tam funeſto ſymptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba reſplendens tumori ſubrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta eſt. Pellicula hæc alba brevi pòſt materiam quandam cruſtoſam ſplendeſcentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fuſco, (qui duo in aliis Variolarum ſpeciebus reperiuntur,) ſed rubro ſaturato, concretum ſanguinem imitante, qui matureſcente puſtulâ ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmulâ, tingeretur. Cumque in alia Variolarum *Confluentium* ſpecie dies *undecimus* in maximum vitæ diſcrimen ægros adduceret, & pleriſque emorientium ſupremus eſſet; in hac ſpecie æger, niſi regimine immoderatè calido oppreſſus mortis refrigerium maturiùs

præ-

præoccupaſſet, *decimum quartum* ut plurimum diem; aliquando etiam *decimum ſeptimum* expectabat, quo demùm elapſo ſalva res erat. Notandum eſt tamen, quòd qui lethalibus iſtis veſiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo menſe quo hæc ſpecies invadebat accidiſſe memoravimus, Libitinæ deſtinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & ſymptomata alia omnia quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quàm in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifeſta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores. Puſtulæ & efferatiores, & mole longè minores; ita ut non facilè, ubi primùm apparebant, ab *Eryſipelate* quis eas diſcreverit, vel etiam à *Morbillis*, niſi quòd hi ex die Eruptionis certò innoteſcant. Puſtulis decidentibus furfures diutiùs hærebant, fœdioraque ſtigmata inurebant cuti. Operæ pretium eſt & illud adjungere, quòd durante hâc omni *Conſtitutione*, quâ tam Epidemicè ſæviebant Dyſenteriæ, *Variolæ* regimine juſto calidiore provocatæ per Dyſenteriam nonnunquam viam ſibi facerent, quod ne ſemel accidiſſe hactenus quidem animadverteram.

Obſervare autem convenit, *Variolas* haſce non ita diris ſymptomatis per omnia ſua tempora fuiſſe ſtipatas, poſtquam enim binos exegerant annos, tertio, ſc. 1672, miteſcere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* ſimilem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* matureſcentibus eſt proprius; ita ut poſtremo hujus *Conſtitutionis* anno, benignæ plane eſſent & boni moris, habitâ generis ratione. Quo non obſtante, ſatis liquebat, illas ad aliam prorſus Claſſem relegandas eſſe, ex puſtularum nimirum exiguitate tam eximiâ, ad ſalivationem diſpoſitione, atque aliis.

CURATIO.

Quamlibet ob causarum Differentiæ cujuslibet specificæ quâ immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Constitutio*, contradistinguuntur; mihi tamen liquidò constabat ex singulis Phænomenis *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniorem fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effrænata sanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (post *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo sc. ægro usum liberaliorem liquoris alicujus qui non eum excalefaceret, sed potius fervidissimum illum æstum (quo hic morbus, pustulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miseros præ cæteris quibusque morbis fatigat atque exurit) ilico commitigaret. *Decoctum Album* dictum, ex *pane sc. & C. C. C.* exiguâ quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hîc juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis unâ simul coctis, & ægri palato & votis magis ut-plurimum, refrigerando respondit; nec eò tantum profecit ingesti liquoris copia, quò insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, restingueret, sed quatenus Ptyálismum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri si æger nimio æstuaret calore. Præter hæc omnia, sæpenumerò ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu *Variolæ*, quæ cum pessimis *Confluentiæ* signis exibant, progrediente morbo *Distinctæ* sint factæ; pustulæ quæ maturescentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuissent, flavissimæ comparerent; pro efferatis insuper atque minutulis *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque

Neque etiam *Fluxus Menſium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum uſum quicquam prohibet; imò verò & ſuadet, ſi nempe tempore non ſolito iſti fluant. Etenim non jam alia de cauſa periclitantur fœminæ, niſi quòd ſanguis ab immodico morbi calore plus juſto attenuatus, quâ data porta ruat, naturæ ductus ſequens; præſertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ*, &c. adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem ſanguinem potenter diluit contemperatque, (licèt non immediatè, in quantum tamen ejuſdem fluxum cohibet) tum puſtulis, tum faciei manuumque tumori in ſtatu conſervandis neceſſariò conferet; cùm ex adverſo Remedia calidiora, licèt ad hunc ſcopum rectiùs videantur collimare, cùm tamen jugem hunc ſanguinis fluxum promoveant, longiſſimè aberrent. Quinimò nec dubium mihi eſt, quampluri mas mulieres hoc errore periiſſe; dum ſc. Aſſiſtentes, ne puſtulæ ob ſanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis, occurrere niterentur; quo facto miſellas certo certiùs peſſundederunt; quantumlibet *adſtringentia* varia Cardiacis admiſcentes, Hæmorrhagiam ſiſtere, atque puſtularum unà tumoriſque debitam elevationem tueri ſategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm ſtirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus ſanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento eſſet admodum ſanguineo, viridi juventâ vegetâque, fervida etiam anni tempeſtas accederet, derepente, tertio ſcilicet die ab eruptione, ita largo *Menſium profluvio*, tempore illis non debito, correpta eſt, ut aſtantes mu-

lieres eam jam abortiviſſe ſuſpicarentur. Licèt hoc ſymptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco exiſtimavi, Lactis & Aquæ uſum à me præſcriptorum, intermitti deberi: quid quod magis jam neceſſarium illum eſſe, & liberaliùs adhuc indulgendum cenſuerim? quod etiam per omnem morbi decurſum factitavimus, præſertim cùm appeteret *Febris Maturationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctiſſimus Candidiſſimuſque, Dominus *D. Millington*, ejuſdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amiciſſimus, ad ſociam operam invitabatur; qui cùm omnia ſatis bene reſpondere, pro hujus morbi genio, animadverteret, mihi lubens aſſenſit ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipſa ſibi gratiſſimos & tam ad ſalivam facere quàm ad refrigerium & refectionem ſæpe affirmabat. Cùm verò jam indurari facies cœperit, & cruſtâ obduci, ab halitibus putridis à materia purulenta, quæ in hoc peſſimo *Variolarum* genere male olebat, intromittendis ægræ noſtræ metuentes, vini Canarini ſemi-cocti cochlearia paucula, ſemel in die aſſumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam perſentiſceret, conceſſimus. Pauculis hiſce, niſi quod hauſtulum etiam *Paregoricum* horâ ſomni quotidie imperaverimus, convaluit; neque delirio, neque alio quovis ſymptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, adſtantibus moleſta. Facies manuſque ſatis intumeſcebant; puſtulæ, quantum tulit morbi ſpecies, ſatis magnæ erant; Salivatio copioſa & facilis ad metas uſque; poſtremò, quantumlibet puſtulæ quæ faciem obſidebant, cùm matureſcerent, nigredinem affectare viderentur, in pleriſque tamen ejus partibus flaveſcebant.

Quibuſcunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum ſpecies*, huic *Conſtitutioni* peculiaris, alias aliarum *Conſtitutionum* ſpecies ſupera-

peraverit, cùm tamen *Discretæ* essent Pustulæ, vel saltem *paucæ*, docuit experientia, non opus esse tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerendâ; satis autem fuit, ut æger pro sitis modo atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto subinde, vesceretur; & si ex Ephebis excesserat, *Paregoricum*, (*minoribus* non concedendum,) cùm vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quòd ægros lecto addicerem) ubi pustulæ *raræ* comparebant. Atque hâc solâ Methodo Charissimus mihi filius, *Gulielmus Sydenham*, distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans mense *Decembri* 1670. Favente Numine, restitutus est.

De Variolis hujus *Constitutionis* nihil superaddam; cùm jam aliam speciem fusiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantùm discrepant, quòd naturæ sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde sequitur, diligentiorem adhuc operam fuisse navandam, ut restingueretur intensior iste calor, qui tàm iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAP. VII.

Colica Biliosa.

PEr omnes hujus *Constitutionis* annos, cùm sanguis ad humores cholericos fervidósque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licèt *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cùm tamen ab eâdem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique qui tum grassabantur, vel eo nomine hîc mihi veniet

tractandus; præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantùm affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, æstate præsertim, adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmus, quem æger præsentiens, vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & aversatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu; neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatiùs in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi adstrictio; donec tandem ab ineluctabili horum symptomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum motûs inversio* (nisi maturiùs quis tulerit suppetias) atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* statim transeunt: Enemata etiam injecta, unâ cum alvi fæcibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, sincera si fuerit atque ἀμιγὴς, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cùm

Cum singula hujus Affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sanguinea in intestina excusso, nasci apertè doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eo tendentium impetus, & mitigetur immitissimus dolor.

CURATIO.

Sanguinem itaque è brachii venis paulò liberalius educi (si nempe id fuerit hactenus intentatum) & post horas 3 vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quòd si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ originem suam debeat, unde sc. succi pravi corruptique primùm in sanguinem transmittebantur, atque ex eodem postlimio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus est Lacte Cerevisiato affatim hausto & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primùm vena secanda, & in cæteris eo quem jam docuimus ordine, procedendum.

At verò cùm & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticorum operationi obsistant, intendendæ sunt eorundem vires, neque Leo subere excipiendus; frustra enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facilè solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem

inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarind. fol. Senn.* & *Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna*, & *Syr. Rosaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minùs exagitet & commoveat: Cùm tamen sive ob ægri aversationem medicamenti formæ liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessariò in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placuêre, utpote certissimo pede, quam cœperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*; eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licèt *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cùm autem hîc, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat, (saltem finitâ jam operatione, quâ quidem vigente mitiùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primum expiravit *Cathartici* ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certiùs dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata.

Peractâ *Catharsi* humorum ὀργασμὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane & vespe-

vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius aliquando est repetendum: nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse nisi Dosi largiori & reiteratâ; quæ enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutissimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summè viget dolor, *Paregoricum* mane & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est supra descriptum, cujus *guttæ* ℥vi. in Aqua Cardiaca stillatitia solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc Methodus, quâ primùm Humor peccans Venæ-sectione & Purgatione evacuatur, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissimè cessit præ aliis quæ mihi hactenus innotuêre omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta, ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hîc autem imprimis animadverti volo, quòd licèt tam Phlebotomiam quàm Catharsin huic sedandi Methodo necessariò esse præmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, ea utrâque omissâ à *Paregoricis* ordienda tela est. Exempli gratiâ, ubi ob prægressam ægritudinem aliquam, Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* adventum institutæ fuerint; (non rarò enim ob viscerum debilitatem, maximè si accedat major caloris gradus à vino, vel spirituoso liquore alio immodicè hausto, qui nuper ab alio con-

convaluêre morbo, in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu non modò non necessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quòd in hoc Affectu æger ut plurimum, priùs quam consulatur Medicus, repetito *Enematum* usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671. Nobilissimus Dominus Baro *Annesly*, *Colicâ Biliosâ* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus, ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit; nullum non Enematum genus, atque alia insuper remedia à Medicis Doctissimis Experientissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum Narcoticorum usum ad normam jam traditam suasi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex sua natura recidivus sit, omnis ei revertendi ansa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibito præscindenda est. Quod si, quoties intermittitur Narcoticum, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hactenùs excogitari potuit quod ad persanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuêre; Anodyno interim mane & serò indesinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, sanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quasi depuratur, ipsaque demùm intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio

citio in partes adſcito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus ſemel penitùs expuliſſe. Neque verò illud tentandum eſt, niſi poſt evacuationes debitas ſufficienter celebratas, neque ab eo niſi poſt dies aliquam multos deſiſtendum.

Pauper quidam mihi vicinus, qui & adhuc eſt ſuperſtes, *Colicâ Bilioſâ* vehementiſſimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis*, *Clyſteribus*, *Globuliſque plumbeis* devoratis expugnare, diu, ſed fruſtra, erat conatus: Hîc *Ego* ad frequentem Narcoticorum uſum confugi, neque pœnitendâ operâ; quamdiu enim iſta repeterentur, ſatis rectè habuit; ſed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primum erat exhauſta Narcoticorum vis,) Ego hominis miſertus, & gravi morbo, & re anguſtâ afflictiſſimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viſcera eas vires recepêre, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam eſſent, & ſine Anodynorum præſidio omnino convaleſceret.

Et ut quod res eſt loquar, non in hoc tantùm caſu, ſed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu uſurpatum memini, modò quis in illo improbiùs perſeveraret. Si enim nobiſcum reputemus ventrem inferiorem, in quo diſponuntur organa ſecretoria, hoc maximè exercitio vibrari, eaque ſuccuſſationibus aliquot mille uno in die exagitari ſolere, facile credemus, eadem ſuccum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii poſſe excutere, & (quod majori adhuc eſt momenti) validiori iſta caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in ſanguine depurando rectè defungantur.

Diæ-

Diætam, ſi junior fuerit æger & calidioris temperamenti, refrigerantem atque incraſſantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, &c. tertio quoque die, ſi latret adhuc ſtomachus, pullum teneriorem, merulamve piſcem coctum; Potum non alium concedo quàm cereviſiam tenuem mitémque, vel lac cum Aqua coctum: neque ulteriùs quicquam indulgeo, niſi Equitatio ad redintegrandam ſanitatem neceſſaria, pleniorem victum & generoſiorem poſtulet liquorem, quibus rependantur ſpirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò obſervatione conſtat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutiſſimè fatigaverit, ita ut viſcera elangueſcerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non eſſet confectus, in hoc, inquam, caſu liberalior ſive *Aquæ Epidemicæ*, ſive *Mirabilis*, ſive aliûs demum cujuſcunque quâ ſanus maximè delectabatur, uſus, hoc tempore eundem ultra ſpem omnem juverit; hujus enim ope pauciſſimæ iſtæ caloris nativi ſpirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale, viſceribus adhærens, & novis paroxyſmis fomitem ſubinde miniſtrans, à liquoribus magis ſpirituoſis extinguebatur.

Porrò ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulſo, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquamdiu eſt obſervanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque inſuper ſedem ſibi delegerit præcipua Coctionis inſtrumenta, (*viſcera* intelligo, jam ab eodem infirmata) vel leviſſimus hujus generis error malum haud leve confeſtim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viſcerum Affectibus cibi δύσπεπτοι cane pejus & angue ſunt vitandi; & qui conceduntur εὔπεπτοι, ea tantum quantitate ſumendi, quæ ad vitam ſuſtinendam poſſit ſufficere.

Co-

COLICA HYSTERICA.

Fœminarum nonnullas vexat *Affectûs Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere; aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires & naturam maternas nimis exhausit, vix evasêre. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in Passione Colicâ Iliacâve primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio desperatioque quàm in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve facessit dolor, qui post paucas septimanas revertitur, nihilo leniùs sæviens quàm antequam solveretur Paroxysmus. *Icterum* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira sive à dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis suscepto dicendum est; cum ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cùm sive istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur φαινόμενα.

Hi

Hi vapores, sive Convulsiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasêre, parti accommoda; ac proinde licèt unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen quibus miseri cruciantur affabrè simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes *Colo* adjacentes insederit, *Colicam Biliosam* ad amussim imitatur. Neque minùs id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. gr. nonnunquam *Renum* alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persæpe delatus, *calculum* simulat, & cùm ab Enematis aliisque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno eodemque tenore diutissimè affligit, subinde etiam (præter morem suum, cùm per *se* omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesicæ calculum* omnino referebant: Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento & urinæ suppressione derepente correptæ, consulerem: Cùm ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus; at horum loco atque Emollientium v. gr. *Syr. de Althæâ*, &c. quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subitò compescuit. Neque sanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam quæ tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verbere fuerint emollitæ.

Quem-

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hystericæ* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosâ* falsò haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublatâ causâ tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ-sectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertissimè indicantur, hìc locum non habent nisi in casu infra dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & invalescere symptomata alia omnia, à tumultu, quem ista cient, adjuta; atque adeò plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quæ morbum hunc à spirituum potius ἀταξίᾳ atque inordinato motu, quàm humorum vitio aliquo produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimùm originem suam debet: Hujusmodi sunt, magnæ atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa suadent proscribenda, à quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licèt *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim est atque minutior colorum speculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito, morbum hunc (qui licèt acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen apportat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sæpenumerò evadere. Adde, quòd si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æquè

viri-

viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Obſervandum eſt tamen, eam quandoquè ſanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò uſque obſiſtat, ut, quamlibet ſæpiſſimè repetatur, orgaſmum tamen cohibere nequeat, niſi ſectâ priùs ægrè venâ, aut alvo ſubductâ; quod in fœminis temperamenti magis ſanguinei atque viraginibus mihi ſubiit notare. Si ita ſe res habeat, vel Phlebotomiâ, vel Catharſi, fortè etiam utrâque, *Anodyno* via aperienda eſt. Celebratâ enim harum utravis, *Narcoticum*, quod priùs ſummâ licèt doſi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri doſi, effectum obtinebit cui deſtinabatur. Raró autem hoc contingit, neque tum reiteranda ſunt hæc remedia. Quibus præmiſſis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colicâ Bilioſâ* propoſuimus, exhibendis progrediendum eſt, quæ crebriùs parciuſve ſunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præſens atque inſtans vehementiſſimi doloris *ſymptoma* tantùm reſpicit; cùm non hîc loci illam, quâ morbi *cauſæ* occurritur, tractandam in me receperim. Atque hæc de morbis hujus *Conſtitutionis*.

SECT.

SECTIO QUINTA.

CAPUT. I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1673, *atque integrorum*, 1674, 1675.

MDC LXXIII.

Circa initium mensis *Julii* 1673. alia quædam *Febris* species est ingressa, *Constitutione* verò necdum ita ad eam unicè dispositâ ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species quæ Anno 1670. primùm cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè passu procederent, neuter verò multùm grassaretur: *Priori* Constitutione nondum ita prorsus evanescente ut nullos proferret morbos veteris prosapiæ, (*Dysenteriæ* enim perpaucæ adhuc reperiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hùnc & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantùm non extinguebantur *Dysenteriæ*. *Novembri* autem tùm currente, post acerrimum Gelu, ad dies aliquot perdurans, succedente insperatò tempestate calidiori quàm ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculæ Dysenteriæ &

paulò antè, & circiter Festum *Nativitatis Domini* hîc illic spargebantur: Hæ autem extremum morientis Lucernæ conatum referebant, mox enim morbus hicce, (ista saltem ejus species) omnino intercidit.

MDC LXXIV.

Præmaturè admodum sequente Anno, mense sc. *Januario* invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici atque erant isti qui eodem fermè tempore Anni 1670. fuerant ingressi. Etenim in nullam non ferè familiam se insinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita ad amussim servabant, atque isti qui prædicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantia plura dicam, ubi de illis agam particulariùs. Hi magis indies magisque grassabantur ad *Æquinoctium* usque *Vernale*, à quo tempore iisdem gradibus decrescebant, donec paulò post elapsum *Solstitium Æstivum* tandem evanescerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem descriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* speciem introduxêre isti persimilem. Cùm enim (quòd priùs est notatum,) *Variolæ* præcedentis *Constitutionis* post priores annos duos pustulas emitterent minùs ac minùs nigricantes, majores insuper sensim & majores, donec sub finem anni 1673, pro speciei ratione, mites essent & benignæ, jam receptâ pristinâ feritate & pessimis symptomatis stipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarum species Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ, cùm solitis calidior multò esset, morbo favebat; appetente verò tempestate frigidiore imminuta est, Febri jam grassanti mox locum cedens.

MDC LXXV.

Febris hæc quæ per annum perseverarat omnem, initio

initio *Julii* 75. longè latéque depopulata eſt; ſed *Autumno* jam appropinquante in viſcera cœpit converti, nunc *Dyſenteriæ* ſymptomatis, nunc *Diarrhœæ* ſe prodens, licèt quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, ſed caput magis tentabat, ſtupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, ſub *Æquinoctium Autumnale* penitus diſparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos, anni prædominio potiebatur. Obſervandum eſt nihilominus, quòd cùm proclivior eſſet Febris hæc materiam morbificam in viſcera deponere, quæ Dyſenteriam quandoque, ſæpius autem Diarrhœam excitabat, ex hac occaſione Ventris Tormina eam edidiſſe ſtragem vulgò putabantur quæ Febri huic revera fuerat imputanda; licèt nemo qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, neſcius ſit, quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam, *Dyſenteriam* dictam & *Diarrhœam* pro *ſymptomatis* magis quàm *morbis* Eſſentialibus ac *Primariis* haberi debuiſſe.

Hunc Febris iſta curſum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viſcera, ubique ſæviens ſub perſona ſymptomatum iis partibus accidentium, ad finem uſque *Octobris*: Quo tempore quæ eò uſque tepida atque ad inſtar æſtatis placida fuerat tempeſtas, derepente in frigidam humidamque eſt mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tuſſes* increbuêre magis quàm alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tuſſibus hiſce ſupervenire ſolebat *Febris* hujus Conſtitutionis *Stationaria*, quæ anſâ hinc arreptâ & magis graſſabatur, & quædam etiam ſymptomata variabat. Cùm enim paulò antè, inſultus, ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde ſymptomata naſcebantur *Peripneumonica* & *Pleuritica*: licèt eadem omnino Fe-

bris esset, quæ *Julio* 1673. ingressa, sine quavis symptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* isti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tusses* usque ad exitum *Novembris* perseverabant, quo elapso derepente minuebantur. Febris autem eadem planè mansit atque erat antequam Catarrhi se ostenderent; licèt nec ita prorsus Epidemica, neque iisdem symptomatis stipata, cùm horum utrumque per Accidens à Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibus Catarrhis *Variolæ* hinc inde spargi cœperunt, ejusdem planè generis cum *Variolis* anni præcedentis; sed cùm jam secundum fermè annum explevissent, non ita atrocia erant symptomata ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc stabit hæc *Constitutio*, dicere non habeo; id certò scio, illam perquam *Anomalam* atque Irregularem hactenus fuisse, atque morbos omnes per eam natos ejusdem omninò indolis.

De hujus *Constitutionis* Epidemicis, eo quo se invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAP. II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

HÆc, perinde atque alii Epidemici, mox ab ingressu socia habebat symptomata, quæ indicia haud obscura dabant, majorem & spirituosam magis tunc esse inflammationem, quam ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti & *Vere* insequente, symptomata Pleuritica Febri superveniebant, & sanguis è venis extractus (saltem pro prima & secunda vice) *Pleuriticorum* referebat sanguinem; at morbo jam provectiori cessabant ea signa Inflammationis intensioris.

Præ-

Præter ſymptomata Febribus *univerſis* communia, *hanc* Febrem iſta ſequebantur: Ut plurimùm afficiebatur æger dolore Capitis & Dorſi ſatis atroci, ſtupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tenſivo, imò & totius corporis, at mitiori aliquanto quàm Rheumatiſmo laborantes. Primis diebus calor & Frigus ſibi invicem ſuccedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in ſudatiunculas erat propenſior.

Lingua, ubi Febris ſuo genio erat permiſſa, nec ſicca, nec à colore naturali multum recedens, niſi quòd magis alberet, neque ſitis multùm urgebat: Quòd ſi excalefieret æger ultra ordinariam Febris ſortem, lingua aridiſſima erat cum flavedine ſubfuſca, ſitis etiam intendebatur; Urinaque, quæ aliter colorem ferè naturalem ſervare ſolebat, intenſè rubebat.

Febris his tantùm gravata ſymptomatis, ſi peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinaciſſima, *primo poſt viceſimum*.

Inter hujuſce Febris ſymptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud diſſimilis, quo correptus æger obſtupebat delirabatque, imò ad ſeptimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec niſi valido clamore expergiſcebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & poſt ingeſtum ſive medicamentum, ſive potum cui aſſueverat, mox in ſtuporem dilabebatur, ita quandoque profundum, ut in Aphonia deſineret abſolutiſſima.

Qui ſic fuerat affectus æger ubi ad ſe rediit, die viceſimo octavo vel trigeſimo cœpit convaleſcere; cujus primum ſignum erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod inſuetum aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc verſùs hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ Caput plurima fuiſſe paſ-

passum ostenderent. At quo passu vires restituebantur, eo ipso discessit dictum symptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen subinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandescentiæ & furoris ascendebat, quo solent ii qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam discriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, stertebat etiam profundiùs. Adhæc non ita erat acutum hoc symptoma atque illud, sed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat aut iis qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utrisque verò si ingererentur Calidiora remedia & solicitarentur sudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis symptomatis ansam præbebat.

Ubi verò symptoma hoc nec sponte suâ accessit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimùm, nonnunquam etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut supra innuimus, Febris hæc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrebat stupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti observatione assequi poteram, nihil erat aliud quàm Febris symptoma.

CURATIO.

Curationem hujus Febris quod attinet; sub primum introitum, nempe *Julio* 1673. tum ex variis Phænomenis ab istis longè diversis quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo quòd Catharticis minùs pareret, quibus felicissimè Febres omnes Constitutionis prægressæ deviceram, statim didici, Febrem hanc esse alterius planè familiæ, & diutiùs quàm solebam aliàs, in ejus specie investiganda hærebam,

rebam, & ex consequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum sibi σύγχρονον, cujus perspecto genio, de hujus natura verisimile aliquid conjectare possem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum istarum, quæ anno 1670. invaserant, reliquias omnino referrent, jamque & mitissimæ essent & tantùm non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum & ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia* & *Lædentia* quàm diligenter maximè potui semper intento, viam pro virili, Exploratoris instar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propensioque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam sanguis Pleuriticorum similis, me statim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri subesse, nec tamen eam posse ferre largiorem istam evacuationem quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim post primam aut secundam saltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur superficies, protinus amisit, nec repetitâ adhuc venæ-sectione levabatur æger, nisi fortè morbus in Pleuritidem veram transiret; quod nonnunquam accidebat post regimen justo calidius, præsertim primo *vere* quo invadebat, sc. Anno 1664; quo tempore à solis accessu occasionem nactus (cùm etiam nondum adolesceret morbus & principio magis spirituoso inniteretur quàm postea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientia & exemplo à repetita Phlebotomia deterrerer, licèt luce clarius esset Febrem hanc, præcipuè sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse, nihil jam restabat quo ejus calor restingui posset præter Enemata sæpiùs repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos

Affectus Inflammationem apertè prodentes, illud *stuporis* Phænomenon, Febri huic, quàm alii cuilibet familiarius, omnino indicabat continuò repetenda esse Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita promptè caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ-sectioni repetitæ, quam ægrè tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placidè ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potiùs ex usu fore quàm in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti cui imponuntur solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter sponteque suâ cedebat; quantumlibet sæviret si methodo ab hac diversa eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque cursum institui: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum Epispasticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum ita tempori injiciendum præcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, horâ scilicet secundâ tertiâve post meridiem. Repetebatur Enema illud singulis diebus donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imò & maturiùs, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu licèt

ab

ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam retusâ, atque ægro ἔξω βέλους constituto, & à symptomatis violentioribus quæ ab eo pendebant, securo, nihil prius erat, quàm ut morbum suo uti Genio, & quasi sensim deflagrare ac suis viribus ruere sineremus. Quod mihi semper cessit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cerevisiam verò tenuem ad arbitrium concessi.

Restat & aliud, quod, quia multiplici experientiâ astipulante, ægris optimè solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minimè prætereundum fuit, nempe ut æger quotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliquot; vel si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, & supra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam simul sanguinis Diathesin contemplarer, subiit mihi in mentem, ægrum à corporis positura nonnihil emolumenti capere posse, si nempe ea talis fuerit ut à circumambiente nullatenus augesceret calor (quod omnino fieri necesse est si in lecto se jugiter contineat) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindéque spiritus animales calefiant atque exagitentur, à quibus & vehementior Cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantumlibet autem ægris conducat in Febribus omnibus quæ inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur, animadvertendum est tamen, eosdem si diutiùs quàm par erat pro una vice à lecto absfuerint, declinante præsertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatismo* desine-

deſinere poſſint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam ſuperficiem corpora *Ictero* deturpari; quæ ſi cui contingant, lecto addicendus eſt, quo apertis cutis ſpiraculis commodè difflari poſſint iſtiuſmodi particulæ quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantùm, ſudore non provocato: Hujuſmodi autem Accidentia oppidò rara ſunt, nec niſi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cùm jam morbus mitior eſt, longè tutiùs ægro permittes ut in lecto aſſiduè decumbat, quàm vel initio, vel in ſtatu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, ſi æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis, atque incenditur.

Hîc ſi quis objecerit, dictam Methodum, licèt ad ſanguinis impetum à Capite amoliendum reficiendum ægrum, ſatis commodam, minùs tamen expedire, eò quod evacuationi per ſudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat: Reſpondeo, nihil agere contra-ſentientem, niſi priùs argumentis confecerit, hujuſmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facili eſt. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Febrium ſpecies per Diaphoreſin, quæ per Catharſin ſit exterminanda, *&c.* Quinimò eſt cur arbitremur, dari quaſdam Febrium ſpecies, quas Natura methodo ſibi peculiari, ſine viſibili aliquâ Evacuatione, ablegat, reducendo ſc. in ſanguinis maſſam eique aſſimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minus quadrabat. Quâ ego nixus ratione, ſæpenumerò tam in hac Febrium ſpecie, quàm aliis, mox à primo inſultu, totoque ſanguine nondum inquinato, eaſdem in ordinem redegi, imperato tantùm Lactis cum Aqua Potu, eſuque Carnium & juſculorum è carnibus ægris interdicto;

dicto;

dicto; Permiſſis interim & exercitii conſueti uſu, & aurâ liberiore, nullâque prorſus evacuatione vel ſemel inſtitutâ.

Quòd ſi demus, Naturam non aliâ methodo quàm per Diaphoreſin morbum vincere poſſe, an non eos volumus ſudores, qui morbo jam fatiſcente prorumpunt & à præviâ Digeſtione fluunt, non verò iſtos qui primis morbi diebus protruſi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ naſcuntur? Hujuſmodi, opinor, ſudores non erunt promovendi, at compeſcendus potius tumultus ille cui ortum ſuum debent. Iſtiuſmodi autem ſudores multas Febrium ſpecies, licèt non omnes, ſolent comitari. Neque enim ſum neſcius, quaſdam Febrium ſpecies ejus eſſe indolis, ut in παρακμῇ ſudorem hunc Criticum ſibi poſtulent: Tales ſunt particulares Intermittentium Paroxyſmi; magna item & frequentiſſima Naturæ Febris ab illa pendens Conſtitutione quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, ſi cui methodo inſiſtatur quæ non eò tendit ut materia morbifica digeratur primùm, dein per ſudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hîc evacuationes locum habere debent, niſi quatenùs morbi impetum primis diebus quibus aggreditur, ſufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato ſuccumbat. Quin & Febris Peſtilentialis cauſa, cùm tenuiſſima ſit & perquam ſubtilis, vel primis morbi diebus, ſudoribus diffiari poteſt, ſuffragante ubique experientiâ.

Iſtis autem in Febribus in quibus ordinario ſymptomatum ductu, & ſi ſuo genio uti permittantur, nuſquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare ſolere; neſcio an non plus ſatis temerarius is fuerit, qui ſudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum eâ ſolâ methodo reſtituere, [cùm, ut docet

Di-

Divinus senex, Τῆς φύσεως ἀντιπρηττούσης κενεὰ πάντα :]
Atque illud quidem usu venire autumo in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experientiâ edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; ægrum etiam, dum eosdem importuniùs solicitamus, sæpenumerò nulla cogente necessitate in manifestum vitæ discrimen conjici, à materiâ morbificâ in caput sursum latâ: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet vel ex eis quæ sudore Critico solvi non solent, si fortè hujuscemodi sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debitæ Concoctionis sobolem esse arbitremur, medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi verò non ita sponte exit, qui certò scire possumus an non hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus ad ejusmodi sudores disponere nitimur? Si quis fortè in Thesaurum inciderit, nisi desipiat, humo tollet; stultus autem sit oportet qui hâc fretus fortunâ, omnem adhibet operam ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiscatur. Quo verò cunque modo hæc se res habeat, mihi abundè constat, solam Febrem calorem eum secum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ possit sufficere, neque eo intensiorem à regimine fervido forinsecùs accersendum.

Præfatam Methodum per Venæ-sectionem atque Enemata in hujusce Febris curatione quàm felicissimè succedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis lacesseretur, non solùm Anomala malique moris symptomata, sed etiam dubium semper exitum habuisse: Inter symptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam insanâ loquacitate se prodebat, quàm *stupore* Coma æmulante, quod uti diximus huic Febri frequens solebat accidere. Hoc symptoma, (licèt nonnunquam sponte suâ ortum il-

lud viderim,) à nimia Curatricum diligentia in provocandis ſudoribus malè poſitâ, ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica quæ in hâc Febris ſpecie ſudoribus morem gerere recuſabat vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum diſcrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Conſtitutionis alterius, quòd per ultimos annos hujuſmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos qui ex ephebis vix exceſſerant ſubinde invadebat, ſed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licèt huic inferiorem, multò minùs hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licèt nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ-ſectionibus non in brachiis tantum, ſed cervice etiam & pedibus, Emplaſtris Veſicatoriis, Cucurbiculis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c.. in partes adſcitis. Tandem ſtatui, poſt ſanguinem è brachio eductum, Epiſpaſticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam ampliùs moliri, niſi quod ægrum & à carnibus & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego veſtigiis inhærens ſymptoma hoc ſuperare tandem diſcerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo inſiſtendum mihi eſſe duxi in Febribus quas deinceps tractavi univerſis; quod quidem ſi & ſymptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis reſpondentem ſpectamus, haud parvi momenti mihi videtur. Et ſanè mihi nonnunquam ſubiit cogitare, nos in morbis depellendis haud ſatis lentè feſtinare, tardiùs verò nobis eſſe procedendum, & plus Naturæ ſæpenumero committendum, quàm mos hodie obtinuit.

Errat enim, ſed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere exiſtimat. Namque id ſi fieret, parciùs humano Generi ea proſpexiſſet, quàm poſtulat ſpeciei Conſervatio: cùm ne minima ſit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates quibus pollent homines ad eoſdem fugandos, vel iis ſæculis quibus Medendi Ars maximè caput extulit, & à quampluribus exulta eſt. Aliis in morbis quid hoc profecerit neſcio. Illud ſatis ſcio ex diligenti obſervatione mihi aſtipulante, quòd in Febre de quâ jam agimus, dictum ſymptoma poſt uſurpatas evacuationes generales, Venæ-ſectionem dico & Enemata, ſolo tempore feliciter ſolebat vinci.

Antea diximus Convaleſcentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem uſque Triceſimum differri ſolere, (in ſtupore ſcilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam Aphoniâ correpto: quibus elapſis, incongruum aliquod atque abſurdum ſive cibi, ſive potûs genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impenſe vitiato. Hoc in caſu quandoquidem jam exhauſtæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam conceſſi quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Menſæ Septembri 1674. filium Novennem Librarii cujuſdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hâc Febre unà cum ſymptomate jam ſæpe memorato laborantem tractabam: Extracto è brachio ſanguine, & Clyſteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importuniſſimæ Matri obſtabam, quæ rem ocyùs expediri acriter urgebat quàm ego cum ſalute filii ſtare poſſe arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potiùs deſtinabantur, quàm filio reſtituendo, tri-

trigesimum circiter diem melius habere cœpit; edulia varia etiam absurda miserè discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuisset; atque ita tandem prorsus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam, huic Febri aliis symptomatis frequentiùs superveniebat, quandoque tamen, at rariùs, *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in quâ æger insomnis dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi aliáque patiebatur symptomata iis similia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in Phrenesin actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc, ut solebat Affectus Comatosus jam memoratus, donec fieret digestio, ægrum verò intra paucos dies tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Aque hîc mihi suppetias præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quem post Venæsectionem atque Enematis unius alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatum pro potu ordinario concessi: Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ sæpe Experientiâ mihi abundè constabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysentericæ* superveniebant quandoque & *Diarrhœa*. Istas ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non verò, ut in Constitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obstante, cùm morbi causa in sanguinis massâ clauderetur, Venæsectionem ea indicabat; quæ quidem, propinato etiam pòst Narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accersivit; laboraverat ea hâc Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ dein-

deinceps excipiebant Dejectiones ſanguineæ ac mucoſæ: Licèt protritæ jam ab aliquot diebus, ob morbum diutinum vires eſſent, maximè verò à Dejectionum frequentia quæ nocte prægreſſâ multum fatigaverant, ſanguinem tamen è brachio ſtatim educendum curavi, & paulo poſt Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipſâ nocte Dejectiones ſtercoroſæ conſpiciebantur. Mane & veſperi ſequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori quo ſpiritus refocillarentur: atque ab his ſtatim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud raròaccidebat, minùs adhuc iſta faceſſebat negotii; cumque ea neque ægro prodeſſet, neque etiam officeret, quantùm mihi obſervare licuit (ſive adeſſet ſtupor, ſive etiam abeſſet) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos ſtaret limites ut æger ab eâ de vitâ non periclitaretur: quo in caſu Narcoticum ſine dubio indicabatur; atque in eo ſolo probandus Anodynorum uſus per omnem morbi hujus decurſum: ingens enim illa propenſio quâ hâc Febre laborantes in ſtuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde niſi urgente neceſſitate in uſum nunquam erant revocanda.

Notandum eſt haud raro accidere tam ab hâc Febre quàm Febribus aliis convaleſcentibus, iis maximè quos illæ diutiùs maceraverant, nec niſi poſt longas magnaſque evacuationes tandem demiſerant, (præſertim ſi invalidiori eſſent corporis habitu) ut noctu in lecto cubantes incaleſcerent primùm, mox ſudore diffluerent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm ſymptoma hoc non aliunde naſci exiſtimarem, quàm à ſanguine ob morbum contumaciorem eò uſque depauperato debilitatoque ut

ſuc-

ſuccos, quos recenter advectos nequiret aſſimilare, per ſudores ejicere moliretur; ita affectis author ſemper fui, ut ſingulis auroris noctibuſque cochlearia tria quatuorve Vini Malacenſis annoſioris haurirent, cujus uſu ægris vires creſcebant jugiter, & evaneſcebant ſudores. Atque hæc de Febre hujus Conſtitutionis continua.

CAP. III.

Morbilli.

ORiente anno, menſe ſc. *Januario* $167\frac{3}{4}$, ingreſſa eſt *Morbillorum* ſpecies quædam ab eâ diverſa quæ eodem menſe Anno $166\frac{69}{70}$ invaſerat; neque tamen minùs Epidemicè ſæviebant hi atque iſti, ſed non perinde erant regulares, neque ita conſtanter Typum obſervabant: Nunc enim citiùs, nunc ſeriùs erumpebant; cùm in alia ſpecie, eruptio in diem ab invaſione *quartum* ſemper incideret. Adhæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm iſti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim ſpargerentur. Nec hâc in ſpecie obſervare licuit, niſi rariſſimè, eas cuticulæ deſquammationes ad inſtar farinæ inſperſæ, quoties recederent Morbilli; quæ in aliâ ſpecie haud minùs certò conſpiciebantur, quàm poſt Febris Scarlatinæ deceſſum conſpici ſolent. Plures inſuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi. *Febris* enim & *Dyſpnœa*, quæ Morbillis abiturientibus ſolebant accidere, vehementiores erant; & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata ſymptomata, in præcipuis tamen ſatis iis competebat Hiſtoria quam de morbillis tradidi cùm morbos An. 1670. Epidemicos

describerem, quæ idcirco impræsentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam Priores isti, ad Vernum usque Æquinoctium invalescebant, à quo tempore decrescentes, appetente Solstitio æstivo, aut non diu post, evanuere.

CURATIO.

Curatio, cùm nullâ ferme in re ab illa differat quam in Morbillorum historia jam fusè tradidi, exinde petenda est. Unicam tantùm hîc pro meo more, instantiam adferam Methodi quâ illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa *Sarisburiensis* me accersivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem vel 6 erant) quos omnes eâdem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternosve ante eruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret. Neque autem vel stragulis, vel igni quibus sani assueverant, quidquam adjici patiebar; ab esu carnium arcebam, juscula Avenacea, Hordeacea, ac subinde pomum coctum concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu. Urgenteque, pro more, Tussi, Ptisanam Pectoralem sæpe assumendam præscripsi. His peractis omninò convaluere, brevi illo spatio quod hic morbus solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eodem fatiscente, symptomate quôvis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus primis mensibus quibus hæc morbillorum species se prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbillosa* hîc illic sparsa, in quâ ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præsertim posteriora, atque humeros erumpebant, ἐκθύματα Morbillorum imitantia; à quibus in illo saltem distermina-bantur, quòd non universum corpus pariter occuparent,

rent, quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licèt ejuſdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-ſectionem tulit hæc Febris, nec Enemata, ab utriſque irritata; at Methodo quæ Morbillis ſuperiùs dicata eſt, lubens conceſſit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Conſtitutionis.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670. incurſantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxêre, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè graſſabantur initio Anni 1674, Variolarum ſpeciem introducebant tam earum ſimilem, ut eadem iſta revixiſſe omnino videretur, non alia ſubnaſci: cùm enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum ſpecie poſt elapſos priores annos duos, puſtulæ minùs indies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conſpicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus eſſet; jam priſtinâ ferociâ, & infauſto malorum ſymptomatum agmine ſtipatus denuò revertebatur. Etenim puſtulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluxerint, & æger non priùs extingueretur quàm ad maturitatem iſtæ pervenerint; immaturæ enim fuſcæ tantum erant colore. Puſtulæ quinetiam perpuſillæ erant ſi numeroſæ, (Paucæ enim ubi fuerant tantùm, haud erant minores, quàm in aliis Variolarum generibus, nigræ vero rariſſimè.) Verbo dicam, iſtas quas anno 1670. deſcripſimus ſatis referebant; licèt non in omnibus cum iis quadrarent, diſtarent autem pauculis quibuſdam, quæ

quidem majorem ſub his quàm illis aliis putredinem latere, naturæque eas eſſe magis craſſæ & inconcoctilis oſtendebant: Maturæ enim pejùs olebant, ita ut eiſdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum abſolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla ſpecies alia quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim eſt perdignum, quòd quanto mitior eſt morbi ſpecies, tantò citiùs puſtulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in ſpecie iſtâ regulari Variolarum Confluentium quæ anno 1667. ingreſſa eſt, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ diſcrimen, quo ſemel elapſo, non ampliùs ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè ſequenti ſpecie anomalâ Confluentium quæ initio anni 1670. cœperunt invadere, æger die *Decimo quarto* vel ad extremum *Decimo ſeptimo* maximè periclitabatur, quos ſi æger ſuperaverit, ſalvus omnino erat, nec quenquam poſt hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenùs obſervavi. At verò in hâc ſpecie Confluentium, æger etiam poſt diem *viceſimum* contrucidabatur; nonnunquam & ſi convaleſceret, quæ paucorum ſors erat, non tantùm tibiæ intumeſcebant, (quòd quidem in Variolis Confluentibus quibuſque familiare eſt,) ſed brachia inſuper, humeri, crura, parteſque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; poſtea haud raro ſuppurabantur, & in ſinus ingentes & partium muſculoſarum apoſtemata deſinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à diſceſſu Variolarum adhuc verſante. Adeò ut mihi luculenter conſtaret de gradibus quibus hic ſe Epidemicus promoveret per tres haſce Conſtitutiones, quarum poſterior priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ, quas jam tracto, *Variolæ*, nova quædam Variolarum ſpecies, è priore jam inveteraſcente ſuborta. Quamvis pro aëris diatheſi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primùm ſe oſtendebant, ad τὴν ἀκμὴν ſuam uſque progrederentur, tamen ad inſtar recidivæ alicujus morbi à materia priſtina denuò fermenteſcente, aër rurſùs ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu eaſdem deprompſit; qui quidem morbus redintegratus ſumptiſque de novo viribus, reviviſcere planè & quaſi rejuveneſcere videbatur. Tantò autem magis Anomalæ hæ erant, tantóque magis intenſam redolebant putrefactionem, quantò materia, è quâ generabantur, iſtâ craſſior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quòd ut magis eluceſcat, exiſtimandum omnino eſt, nullam ejuſmodi diatheſin in ipſo aëre ſupponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longè diverſum in alio non ita multùm diſtante; hoc enim ſi fieret (fit autem ſubinde) quilibet ventorum motus Conſtitutionem difflare valeret; vero autem ſimilius mihi videtur, hunc vel illum particularem aëris tractum effluviis repleri à minerali aliquâ fermentatione, quæ aërem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbos variis terræ Affectibus appropriatos eò uſque propagant, donec expiraverit ſubterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam denuò fermentationem agi poſſit, ex reliquiis nempe materiæ exoleſcentis, uti in caſu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipſa loquitur ſapere audeo, perinde eſt, an hæc, an alia aliqua Hypotheſis Phænomena rectiùs ſolvat. Id ſaltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Conſtitutionis Variolis fuiſſe ſimillimas, niſi

nisi quòd & crassiorem naturam, & putredinem longè intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant quàm species alia quælibet quam mihi hactenus videre contigit; &, si quid meo judicio tribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrotorum, pernicie æquabant; licèt, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum quàm alia quævis species, & tam pustularum magnitudine, quàm colore, aliisque circumstantiis boni se moris esse faterentur.

CURATIO.

Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus sum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori regimine symptomata, quæ à nimiâ inflammatione pendent, statim produci, Febrim sc. Phrenesin, maculas Purpureas, & similia, quibus hic morbus præ cæteris quibusque est obnoxius; *inde* verò regimen justò frigidius faciei manuumque intumescentiæ, quæ hic apprime est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam hæc diu multumque apud me satis anxiè revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri. Usum enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cerevisiæ tenuis, aut liquoris alteriùs similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀργασμὸν frænare; Atque ex adverso ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularum elevationem & faciei manuumque intumescentiam valebam promovere. Neque hæc secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finitâ, particulas inflammatas in corporis habitum eructasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materiæ secretionem indigere: Ita ut, cùm jam in

habitu corporis, maturandisque Abscessulis rei cardo versetur, id tantum sit agendum *sanguinis* nomine, ut sc. sanguis ab halitibus calidis, à carne pustulis obsessâ retro agendis, sartus tectus conservetur; *Pustularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, ut ut feliciter mihi cesserit hæc Methodus, uti priùs docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in istis tamen hujusce Constitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique qui vehementius laborabant interirent, sive methodo jam à me laudatâ, sive regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, desiderari adhuc aliquid præter ista, quæ vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem, manuumque atque faciei intumescentiam facerent; desiderari sc. aliquid, quod Putrefactioni magis intensæ, quam in his Variolis præ cæteris quibusque observaram, vincendæ par esset. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem existimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, satisfacere posse. Quamobrem Ægro sibi relicto, donec & dolor & vomituritio, quæ eruptionem præcedere solent, jam desinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto sextove* dictum *spiritum*, cerevisiæ tenui ad levem aciditatem instillatum, pro potu ordinario concessi ad libitum sumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convalesceret, imperavi usurpandum quotidie.

Hic spiritus, ceu morbo reverâ specificus, symptomata omnia ad miraculum ferè compescebat: Facies & maturiùs, & longè altiùs intumescebat: Variolarum interstitia, ad colorem magis rubrum, & Rosæ Damascenæ æmulum magis accedebant: Pustulæ quoque minutissimæ grandescebant, saltem quantum ea spe-

cies pateretur: Pustulæ etiam quæ aliter nigræ comparuissent, hîc materiam quandam flavam & colore Favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo saturato ubique tincta conspiciebatur: Celeriùs maturescebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius spatio, citiùs percurrebant. Hæc autem accidebant omnia, si liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quâpropter, quoties ægrum copiam subjugandis symptomatis debitam respuere animadverterem, spiritum istum, vel Syrupo aliquo in cochleari permistum, vel Aquæ Destillatæ cum Syrupo junctæ additum, subinde ingessi, quo pensaretur sc. liquoris parcior usus.

Varia hujus Medicamenti commoda recensui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenùs potui deprehendere: Licèt enim Salivatio die undecimo decimove ferè ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot subire solent; tamen ab his minùs ægro erit periculi, quàm ab ista fuit; Quandoquidem, quod plus semel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eò præcipuè urgentur discrimine, quòd saliva his diebus viscidior reddita fauces præcludat, cui quidem symptomati hoc in casu Diarrhœa succurrit, quæ vel sponte suâ desinet, vel saltem, ubi nullum amplius à variolis periculum est, Lacte & Aquâ mistis, & Narcotico assumptis facilè compescetur.

Ægro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis, stragula præter solita adjici non patiebar; concessi etiam, ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim Avenaceis atque Hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret æger, vel ægrotaret stomacho Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulsi. Haustum

verò

verò Paregoricum jam à quinto sextove die singulis vesperis temporiùs propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus,) præscripsi; *Laudani Liquidi* sc. *guttas* 14. *in Aq. fl. Paralys.*

Die Decimo quarto, ægrum è lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem è brachio educendum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conspiciebatur, quàm solebat eorum quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quod Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis mihique Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domesticum è suis meæ curæ commisit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum à nimia Compotatione recens inciderat: Confluebant pustulæ densiore agmine quàm alias vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur quâ distingui possent. Remedii hujus δροσικωτάτȣ confisus viribus, venam nullus secui, licèt tempus quo accersebar id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissem, cùm à nimiâ Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisiâ tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Nosocoma hoc symptomate territa, me ocyùs accersendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico sanguinis calore & impetu inusitato illud oriri animadverterem, Cerevisiam tenuem dicto spiritu impraegnatam uberiùs adhuc hauriendam impe-

ravi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius est coërcita. Salivatione satis copiosâ, faciei & manuum intumescentiâ, pustularumque augmento ritè procedentibus, morbus se satis feliciter expedivit; nisi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucosæ sanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum fascessissent negotium, si venam, eo quo diximus nomine, mox accersitus aperuissem. Nihilominus nullo alio præsidio Dysenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, si hoc symptoma non ursisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat donec evanescerent pustulæ; posteaque extractâ è brachio sanguinis quantitate satis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim haustis, subitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustulæ utrisque perpusillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spiritum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem non obstante ætate, Junioris præsertim, tenellulá, ne hilum aversabantur; quin & nullo symptomate graviori affecti convaluêre ilico. Amicissimus mihi Vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utrosque mecum invisens, ætate majorem jam convalescentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quod, sicuti Variolæ hujus Constitutionis quæ non confluebant, satis erant benignæ, ita neque remedio jam præscripto opus habebant; satis verò erat istâ eas Methodo tractare quam generi *Distincto* jam supra deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licèt non nemo fortasse parvi penderit pro sæculi genio, scio tamen ego, haud parvo mihi labore, curâ atque industriâ, per multos annos

nos continuos ea ſtetiſſe; neque jam à me fuiſſe evulganda, niſi viciſſet charitas in proximum, & ſtudium aliis benefaciendi vel pretio exiſtimationis propriæ, quàm ſatis intelligo à ſubjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem malè habeat nova Methodus ei morbo medendi; cujus nec apud *Hippocratem* veſtigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (niſi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non inſtitutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, ſi quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ ſunt iſtæ Febres quæ ab iis pendent Conſtitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ ſunt; Etenim ſi in prioribus illis mundi ſæculis Variolæ nuſquam gentium comparuerint, ſequitur neque iſtiuſmodi Febres uſpiam locorum extitiſſe unquam. Vero autem ſimillimum eſt, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuiſſe repertas: ſi enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluiſſet, ſagaciſſimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuiſſet; qui cùm morborum Hiſtorias & clariùs intellexerit & deſcripſerit accuratiùs quàm Poſt-natorum quiſpiam, & hujus etiam deſcriptionem genuinam, atque ſimplicem pro ſuo more nobis reliquiſſet. Quocirca opinari mihi fas ſit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipſius terræ accidunt viſceribus, pro variâ ſc. ejuſdem ætate ac duratione: quodque, ſicuti alii morbi jam olim extitêre, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ætate ſaltem penè confecti exolevêre, & rariſſimè comparent (cujuſmodi ſunt *Lepra* atque alii fortaſſe nonnulli;) ita qui nunc regnant morbi aliquando demùm

demùm intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc se ita res habere potest, quicquid de eâ videatur nobis βεραχυβίοις, qui heri tantum nati sumus, cras fortè interituri: neque quas de morbis Authores, vel antiquissimi, congesserunt rationes, ævi multò productioris, si cum Antiquissima mundi Epocha eæ conferantur.

CAP. V.

Tusses Epidemicæ, cum Pleuritide, & Peripneumoniâ supervenientibus.

Cum tempestas placida ac tepens, immò verò æstatis simillima, præter solitum ad postremos usque *Octobris* dies perseveraret, Anno 1675, eam verò mox exciperet alia multùm diversa, frigida scilicet atque humida subitò ingruens, *Tusses* ubique numerosiores grassabantur quàm alio quovis, quod memini, tempore, nemini ferè parcentes cujuscunque is fuerit sive ætatis, sive temperamenti, integras verò simul familias pervadentes. Neque numero tantùm erant spectabiles (cùm quælibet hyems haud paucas nobis generet) sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cùm enim *Constitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapsum, in producenda Febre Epidemica supra descriptâ omnes nervos intenderet, cumque jam nullus existeret morbus alius Epidemicus, cujus contranisu hujus vires aliquantisper possint refringi, Tusses istæ Febri sternebant viam, atque in eam quàm libentissimè commigrabant. Interea, quemadmodum Tussis Constitutioni opitulabatur in Febre producendâ, ita etiam Febris occasionem ex

Tussi

Tussi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimanâ illâ quæ harum Tussium exortum fuerat prægressa; Quæ tàm improvisa symptomatum mutatio nonnullis, qui minùs diligenter adverterant animum, ansam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Essentiali*, aut *Essentiali Peripneumoniâ* habendi, licèt eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Constitutionem. Nunc enim, uti priùs semper, cum dolore Capitis, Dorsi, atque Artuum quoslibet aggrediebatur; quæ symptomata omni ubique hujusce Constitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cùm stimulante Tussi in Pleuram ac Pulmones uberiùs deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit observare, eadem prorsus cum illa fuit, quæ ad eum usque diem fuerat depopulata quo hæ Tusses primùm comparebant; quin & remedia quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat, ab illa verò quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quòd cùm Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere quod inter Ver atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantùm Febris, isti anno propria quæ fuit, ducendus est, atque accidentalis Tussi sobole.

CURATIO.

Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tussibus, (tum etiam istis quæ aliis annis con-

tin-

tingunt, modò ab iisdem causis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ à sanguinis massâ per insensilem transpirationem ablegari solent, à frigore cutis spiracula subitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tussim mox excitant. Cúmque hoc pacto detineantur calidæ istæ & recrementitiæ sanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in sanguinis massâ facilè accenditur; ubi scilicet vel tanta est halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio sive Remediorum, sive Regiminis justo calidiorum quasi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus satis erat proclivis in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiscunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris statim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licèt symptomata quædam adhuc retineat, à Tussi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde satis constat in Tussi quâlibet ex hac προφάσει natâ, non tantùm ipsi morbo, sed & Febri, quæ Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Hac innixus basi, iis qui meam implorabant opem hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum Febrim, atque alia symptomata, quæ ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus spirituosis quibuscunque arcere; hortabar item ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aurâ liberiore, Ptisanam Pectoralem refrigerantem subinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula hæc & ad Tussim perdomandam, & Febrim, aliaque symptomata quæ illam comitari solebant, prævenienda. Sicut enim abstinentiâ à carnibus, & liquoribus spirituosis, tum etiam Refrigerantium usu ita contemperabatur san-

guis, ut impressioni Febrili ineptior esset; ita etiam exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, introacta Tussim excitabant, viâ sibi naturali ac genuinâ exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri rebus difflabantur.

Tussim quod spectabat sedandam; haud vacabat periculo Narcoticis atque Anodinis illam aggredi; nec minùs periclitabatur, si quis liquoribus spirituosis calidisque medicamentis idem moliretur, cùm utroque modo inviscatâ atque induratâ Tussis materiâ, halitus isti, qui à sanguine placidè ac sensim discedentes tussiendo in auras evanescerent, jam exitu negato, in cruoris massa præclusi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc sæpenumerò non paucis è vulgo inconsultioribus pessimè cessit, qui, cùm spiritu vini ustulato aliisque calidis liquoribus Tussi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque insanâ hâc sapientiâ morbum suâ naturâ levissimum & facilè sanabilem, in periculosum ac sæpè lethalem transformabant: Nec minùs halucinabantur (licèt magis cum ratione insanire viderentur) qui provocatis sudoribus morbi causam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, sudores sponte prorumpentes haud raro præ cæteris quibuscunque præsidiis causam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incendere, & quem servare volumus ægrum, letho dare posse.

Quandoque verò, non tantùm ubi minus ritè tractaretur morbus (quo sc. supra descripsimus modo,) sed etiam nonnunquam suâ sponte (maximè in delicatioribus ac tenellulis,) nunc statim ab initio, nunc post diem unum aut alterum, Tussi superveniebat caloris ac frigoris vicissitudo quædam, capitis, dorsi, atque artuum dolor, ad sudores nonnunquam propensio,

ſio, noctu maximè (quæ omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Conſtitutionis* plerumque ſequebantur;) quibus ſæpe adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quaſi conſtrictio coarctatioque, unde difficulter ſpirabat æger, inhibebatur Tuſſis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & peſſimis ejus ſymptomatis rectiſſimè, (quantum accuratè factâ obſervatione mihi conſtitit) occurrebatur venæ-ſectione in brachio, & Epiſpaſtico Nuchæ applicato; Clyſtere item quotidiè injiciendo. Ægrum interim monebam, ut ſingulis diebus ad horas aliquot lecto abſiſteret, abſtineret à carnibus, nunc Cereviſiam tenuem, nunc Lac Aquæ permiſtum, nunc Ptiſanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem ſorberet. Elapſo jam biduo triduove, ſi nondum minueretur dolor lateris. ſed adhuc vehementer urgeret, ſanguinem ſecundò detraxi, & ut in uſu Enematum perſiſteret adhuc, ſuaſi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum eſt (tam in hâc quàm aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus & retuſâ acie, non diu & continuò repetenda eſſe, maximè in Fœminis Paſſioni Hyſtericæ obnoxiis, aut Viris Hypocondriacis; cùm talium ſanguis atque humores εὐμετάβλητοι ſint, ac nullo ferè negotio exagitentur atque æſtuent, unde perturbatur corporis œconomia, & ſymptomata Febrilia etiam ultra ſolitam periodum ægros diſcruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dùm hoc pacto ſpatium morbo concederemus, quo ſanguis calidas illas particulas quæ in Pleuram ac Pulmones impegerant, ſenſim excuteret, ſymptomata univerſa placide ſolebant evaneſcere; cùm, qui morbum ferociùs atque hoſtili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel ſuos Ægros amitterent, vel ſaltem Phlebotomiâ ſæpius repetitâ quàm vel poſtulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorun-

eorundem vitam redimere cogerentur. Cùm enim in verâ Pleuritide Venæ sectio repetita omnem numerum absolvat, solaque ad Curationem sufficiat, (modò non obstiterint medicamenta & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel, vel ut plurimum bis venam secasse, modò ægro concederetur ut è lecto exurgeret, & potu refrigerante uteretur. Nulla autem cogebat necessitas, si bene observaverim, sanguinem sæpiùs educere, nisi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma; neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitam, quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo equidem *Pleuresin* Veram atque *Essentialem*, quæ, ut posthac dicetur, omnibus annorum Constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis Venæ-sectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentinâ aliquâ manifestarum aëris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipsaque Febris nihilominùs eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi Venæ-sectio possit concedi ut huic symptomati, si multùm sæviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multò plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quàm Febris nomine debuerat educi, à quâ pendet istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis ut à repetitâ Venæ-sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide quæ ejusdem symptoma est; at verò si Febris repetitam Venæ-sectionem respuat, neque juvabit ista, imò & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre stabit cadetve. Hoc autem modo

ſe res habuit, me ſaltem judice, in *Pleuritide ſymptomaticâ* quæ Febrem comitabatur hoc in loco graſſantem quo tempore ſubingrediebantur *Tuſſes*, hâc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quòd exiſtimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet anni *Conſtitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, cæteriſque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus ſimilitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Franciſci Windham* Equitis filium natu maximum, hâc Febre laborantem tractabam. Quærebatur is de lateris dolore, aliiſque ſymptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus ſemel tundendam curavi, Epiſpaſticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptiſanas atque Emulſiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immiſtum, nunc Cereviſiam tenuem propinavi; ſuaſi ut lecto abſiſteret quotidiè ad horas pauculas; quâ methodo intra paucos dies reſtitutus eſt, & celebratâ Catharſi omnino convaluit.

At priuſquam his, quæ de Morbis Epidemicis diſſerui, ultimam imponam manum, Objectioni quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum mihi eſt; quod nempe non ſatis cum *malignitate* iſtâ pugnare videantur quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is ſum qui receptam à Viris Doctiſſimis, ſive hujus ſæculi, ſive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut poſſim, aut etiam velim, cùm iſta indiciis plus ſatis ſe prodat manifeſtis, in Epidemicis pleriſque. Liceat mihi tantùm quæ de ejus naturâ ſentio in medium proferre, quò hæc noſtra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipſe enim cum eruditiſſimo *Scaligero*,

Non

Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur
Milito; securus quid mordicùs hoc tenet, aut hic.

Censeo itaque ego *malignitatem* eam omnem quæ Epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plùs minúsve adversantibus, consistere ac terminari; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subitò alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas & spirituosas particulas assimilando maximè agere; cùm ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obsistunt ad propriam indolem inflectere atque accommodare: Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum sc. emissione, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, & in naturam suam perducunt trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur nihil esse priùs quàm ut dictæ particulæ sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur: At hîc reclamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsâ *Peste* particulæ pestilentiales, tum quòd admodum fuerint subtiles, tum etiam quòd sanguinis partibus maximè spirituosis insideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ assimilantes non in eam subtilitatem sunt evectæ, atque etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa maligna non tantùm sudoribus difflari non potest, sed sæpenumerò etiam augetur, quibus isti sollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis usu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac spirituosæ, tantò magis intenditur ea quam habent assimilandi facultas; quantóque etiam magis excale-

fiunt humores isti in quos agunt, tantò libentiùs in assimilantium castra migrant, earundem impressionibus cedentes. Cùm ex adverso ratio dictare videatur medicamenta illa quæ contrariæ sunt naturæ non tantùm particularum calidarum atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare obfirmareque, quò spirituum morbificorum fortiùs sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hîc mihi venit Experientia, quâ magistrâ edoctus sum & purpureas Febrium maculas, & Variolarum pustulas nigras, eò promptiùs sumpsisse incrementum, quò magis calefieret æger, easdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decrescere solere ac minui.

Jam si quis me roget, qui fiat ut, cùm *malignitas* in ejusmodi particulis calidis ac spirituosis consistat, haud raró ita parca Febris signa conspiciantur, etiam in morbis summè malignis; respondere percontanti, Primò in præcipuâ illâ, & maximè insigni malignitatis instantiâ ipsâ *Peste*, abunde constat particulas νοσηρὰς ita supra modum subtiles esse atque aculeatas, (præsertim ubi primùm incipit grassari) ut auræ ad instar sanguinem pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger sine Febre perit.

At verò in minori isto malignitatis gradu qui in aliis Epidemicis reperitur, symptomata Febrilia ita parum conspicua redduntur, nonnunquam à confusione in sanguine atque humoribus excitatâ à particulis inimicis eorum in gremio conclusis; unde natura quasi oppressa non potis est symptomata illa magis regularia exërcere quæ morbo competunt, at anomala sunt φαινόμενα ferè omnia ob οἰκονομίαν penitus eversam dirutamque; quo in casu deprimitur sæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ du-

ctu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt Febris indicia quàm pro morbi genio, ob metastasin mineræ malignæ vel in Genus Nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem possum quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda sit, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut sive Epidemicus de eorum numero sit, qui primò Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè dispositæ eliminationem per sudores sibi vendicant, vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam sibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præsidio viam sibi aperiendam præstolantur; in singulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipso morbo stabit cadetque, pari usa fortunâ, & pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit eadem & malignitati debetur; quantumlibet evacuationes istæ sibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque isti quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejusdem est indolis, medebitur Diaphoresis, quæ concoctionem subsequitur ceu ejus effectum. *Variolarum malignitati* subveniet tempestiva Abscessulorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* species istis præsertim modis ac methodo illâ optimè superatur, quibus libentissimè cedunt peculiares isti morbi ad quos illa spectat, sive hâc methodo procedendum fuerit, sive alterâ. Hoc mihi dictat ratio, nisi pro Junone nubes; atque huic etiam Experientia jugiter suffragatur.

CAP. VI.

Anacephalæosis.

ATque ita demùm animadvertimus, ſpatium illud annorum, quo finiuntur prægreſſæ obſervationes, genera *Conſtitutionum* omnino Quinque peperiſſe; Quinque nimirum peculiares aëris Diatheſes, totidem *Epidemicorum* ſpecies peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infeſtabat quibus *Intermittentes Autumnales* maximè graſſabantur, unica mihi videtur, (quantum obſervatione diligenti fidâque hactenus aſſequi potuero) in quâ Natura ita omnia ſymptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debitâ Coctione præparatam certo ſuo tempore ad exitum diſponeret, vel per juſtam διαφόρησιν, vel διαπνοὴν paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profectò facilè adducor ut credam, præcipuam hanc eſſe atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tùm ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovenda materia morbifica, eâdemque præfinito tempore digerendâ; tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuſlibet frequentior occurrit; cùm credibile ſit *Febres Intermittentes* Epidemicè ſæpiùs graſſari, quàm alios morbos quoſcunque, ſi illis nempe habenda ſit fides, qui de earum frequentia in ſæculis jam elapſis tot & tanta ſcripſerunt; quicquid demum in cauſa fuerit quòd ita raræ comparuerint, à quo *Peſtis* hanc urbem eſt depopulata: Enimverò *Febris* hæc *Peſtilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ pòſt invaſere, ſe ducem præbebat ac προέδρευον. *Febri* autem iſti *Primariæ*, de quâ ſupra, adaptantur, ni fallor, illuſtria illa,

illa, atque necessaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita illa est regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Crisin per sudores ritè faciendam: Neque enim satis video, qui possint accommodari dicti Aphorismi subsequentibus istis Febrium speciebus, quæ diversam longè habent indolem, & raro ejusmodi Methodo aliquâ solvi solent, quâ nos adjuti, si ad eam accedamus scilicet, eamque perficiamus, morbos hosce subjugare possimus. Ut ut verò hæc se res habeat, notatu dignum esse autumo, quòd cùm Febris hæc, quæ ab illâ *Constitutione* pendebat, quâ Intermittentes cæteris prædominabantur, (si vel diutiùs persisteret, vel æger nimiis evacuationibus fuerit exhaustus) subinde in Intermittentium castra de facili transiret; istæ Febres, quæ sequentes funestabant annos, etiamsi diutissimè cruciarent, rarissimè tamen Intermittentes fierent: indicio satis manifesto eam *Febrem Continuam* atque *Intermittentes* istas, vel naturâ quadantenus convenire, vel non multùm ab invicem abhorrere.

Jam si quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continuæ* speciem ex notis in Febrium descriptionibus à me traditis queat expiscari, cùm plerumque singulæ iis implicentur symptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, &c.) Huic ego responderem difficile id quidem esse, at non planè impossibile, modò quis seriò atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes quas in Historia præcedenti indigitavimus; maximè si in urbe aliquâ, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continuâ laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propriâ, vel aliis indicantibus facilè rescîscat, qui-

nam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quo cognito non ampliùs dubitabit cujus generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit ut Febris iis tantùm se prodat symptomatis quæ omnibus omnino Febribus sunt communia, (præsertim si in ἀταξίαν & confusionem agatur à Methodo quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres natura atque indoli suæ proprios ac peculiares apertissimè agnoscent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inspexerit, facile conjectabit, (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die quo primùm erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, &c. ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit quænam sit illa Variolarum species quæ eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sanè si morborum Historias ad unguem perdidicissem, (quam ego mihi laudem minimè sumo) sicuti Epidemico quovis conspecto non dubitarem de Febris tum regnantis genere pronunciare, licèt ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conspecta, quisnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me satis doceret, an *Variolæ* scilicet, vel *Morbilli*, vel *Dysenteria*, &c. Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comitetur.

Secundo autem, præter indicia illa quæ Epidemicorum unà invadentium consideratio nobis suggeret, & ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam, haud obscuram lucem fœnerantur. Quamlibet enim, ut supra innuimus, Febres in universum omnes quædam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen & certæ aliquæ Distin-

ſtinctionis notæ quas ſingulis ſpeciebus ſigillatim impreſſit Natura; quæ cùm ſubtiliores ſint ac magis reconditæ, non niſi à cautiſſimis, & minutiſſima quæque penſiculatim trutinantibus erui ſolent, aut investigari. Inter hæc ſigna diſtinguentia ſemper exiſtimavi ego, ægri ſive ſudationem, ſive ſiccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem præcipuè & præ cæteris demonſtrare, modò illa à ſtatu naturali ac ſuo, Methodo minùs congruâ non fuerit dejecta. Atque hoc ipſum liquidò mihi conſtabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot obſervationes hæ noſtræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus quæ vigebant durante *Intermittentium Autumnalium* prædominio, ægri externa areſcebant, nec vel minima ſudoris præſignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conſpectum ſe dabat. Neque etiam cieri hîc poterat ſudor ſine ingenti ægrorum diſcrimine, qui in Phreneſin, aliaque ſymptomata periculoſiſſima mox à coacto ſudore præcipitabantur. In *Febre Peſtilentiali*, quæ hanc quidem ſubſecuta eſt, (*Inflammatoriarum* autem omnium quæ ab illo tempore invaſêre, chorum duxit) nulli ſudores ſponte ſuâ prorumpebant, at à ſudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atque iis ſemel obortis æger nullo non ſymptomate levabatur. Febre proximè ſuccedente quæ *Variolas* iis annis comitabatur quibus illæ *Regulares* erant, æger ſuâ ſponte effuſiſſimis ſudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui iſtis indulgebat æger, intendebat illicò ſymptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus quæ duobus *Variolarum Anomalarum* ſpeciebus, atque *Dyſenteriis* ſe comites adjungebant, & ſudores Anomali etiam fuere; at plerumque ſolis primis diebus exeuntes. Licèt qui primam Febrem comitabatur ſudor, quàm qui poſteriorem, aliquantiſper eſſet copioſior;

 ſed

ſed in neutra emolumento fuit ægro, cùm non à prævia Concoctione, ſed à confuſo particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum vero id mihi imprimis videtur, Novæ Febris ſpeciem, vertente primùm anni *Conſtitutione*, indagare, cùm nec dum ſpecimen ejus aliquod quis oculis uſurpaverit, nec dum reſciverit, qualeſnam demum ſint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Moleſtum eſſet ſingula enumerare quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quo liqueret anſas haud obſcuras à natura nobis ſuggeri, quibus adjuti hoc præſtare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti atque accuratiſſimâ Circumſtantiarum omnium obſervatione neceſſariò pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò ſi & impoſſibile planè ſupponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, ſpeciem certò diſtinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Lædentibus* ſumenda, nobis ſaltem relinquitur; cujus ope viam paulatim præſentantes ægrum in tuto poſſimus collocare, modò ne plus ſatis properemus; quâ quidem feſtinatione nihil ego quicquam exitialius eſſe autumo, nec re ullâ aliâ Febricitantium plures vitâ ſpoliari. Neque pudet fateri, me non ſemel in curandis Febribus, ubi nondum conſtaret quid mihi agendum eſſet, nihil prorſus agendo & mihi ægro conſuluiſſe optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportuniùs confodere valerem, Febris vel ſponte ſua ſenſim evanuit, vel in eum ſe Typum redegit, ut jam mihi innoteſceret quibus armis eſſet debellanda. Sed, quod dolendum omnino eſt, ægrorum quamplurimi, haud ſatis gnari quòd perinde ſit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficaciſſima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum

ctum hunc capere nolunt, sed vel negligentiæ vel ignorantiæ id imputant; cùm Empiricorum insulsissimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac solet magis quàm Medicorum prudentissimus.

Hæc sunt ferè quæ hactenùs observavi, saltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo quo invasêre ab anno 1661. ad finem usque anni 1675. Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum Comites, quæ fermè à biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui pòst sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

SECT.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

OBservationes annorum, quos jam descripsi, satis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejusmodi Febres intelligo, quæ, cùm à particulari quadam, at nondum satis cognitâ hujus aut alterius anni *Constitutione* pendeant, singulæ suo ordine invalescunt, grassantur admodum, & quasi cæteris dominantur per continuam illam annorum seriem. An dentur etiam aliæ species præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac constanti ordine excipiant, an secus se res habeat nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ Febres Continuæ, quæ licèt jam parciùs, jam inclementiùs sæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas censeo. Quid tam de illarum ingenio, quàm de Methodo Medendi eisdem adhibendâ, hactenus observando didici, in sequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlativa. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatismus. Febris Erysipelatosa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cùm universos hosce morbos, vel adhuc comitetur Febris, vel saltem fuerit comitata, donec exoneratâ in partes sive has sive illas, pro morbi ratione,

tione, materiâ Febrili, sibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipsam pro morbo primario habendam, reliquosque affectus à quibus ut plurimum morbi isti nomen mutuantur, symptomata esse, quæ vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè spectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine designare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum est, quòd sicuti *Febres Stationariæ*, de quibus supra egimus, magis minúsve Epidemicè infestant, quòd jam diximus, prout annorum Constitutio in secreta atque inexplicabili aëris temperie fundata, eisdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquam, licèt non ita frequenter atque istæ, Epidemicè grassantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, quâ sanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent suam mediatè quidem causæ alicui Generali in aëre, manifestis qualitatibus hominum corpora ita disponente ut exinde tales talesve sanguinis atque humorum dyscrasiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejusmodi *Epidemicarum* causæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acrius diu perseveraverit, se in Veris usque pomœria longiùs extendens, dereperente autem calidior tempestas succedat, *Pleuritides*, *Anginæ* similesque morbi alii solent invadere, qualiscunque demùm fuerit *Constitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè grassantur perinde atque alii isti, idcirco ut hos ab illis Febribus dispescam, quæ ad certam annorum seriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à se invicem intervallo dissideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad causas ab

aëre

aëre ſubminiſtratas, quoad alias tamen cauſas externas, ac Procatarcticas ſpectat, ſæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus anſam exporrigit, & Crapulam taceamus, quâ matre proſeminantur tum iſtæ Febres, tum hæ etiam de quibus jam ago; cauſâ evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda eſt, quòd quis ſcilicet vel præmaturiùs veſtes abjecerit, vel ab exercitio incaleſcens ſe frigori incautiùs expoſuerit; unde Poris ſubitò occluſis, retentiſque iis halitibus quibus aliàs per cutis ſpiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris ſpecies in ſanguine ſuccenditur, prout vel Generalis Conſtitutio quæ tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyſcraſiæ in hanc vel illam Febris ſpeciem potentiùs determinaverint. Et ſanè exiſtimo plures modò jam deſignato, quàm Peſte, Gladio, atque Fame ſimul omnibus perire: Etenim ſi quis ægrum Medicus de prima morbi occaſione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum iſtorum numero ſit quos ſupra tractavimus) audiet quaſi ſemper, vel eum veſtem aliquam temerè depoſuiſſe cui pridem aſſueverat, vel corpus motu excalefactum ſubito frigori permiſiſſe, atque ex alterutra harum προφάσεων incidiſſe in morbum. Quam ob cauſam familiares meos ſemper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam veſtium, quibus aſſuevere, ſibi detrahant, niſi menſe uno ante *Solſtitium Æſtivum*, alioque idem proximè excipiente: Nec minori cum ſtudio eoſdem hortor, ut ab exercitio caleſcentes, frigus ſedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum eſt, quòd licèt morbi iſti, qui ſub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, ſi non omnes, *Eſſentiales* fuerint morbi, ſæpenumerò tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phænomena referentes,

tes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis Febribus superveniunt quas *Stationarias* appello, & sunt nuda earum symptomata: Quo in casu non jam illa Methodus adhibenda est, quæ iis debetur quoties Morbi sunt Essentiales, at ista potiùs quam sibi postulat Febris cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda est: In genere autem ad Anni Febrim seriò attendendum est, investigandumque quo illa pacto facillimè expugnari possit, Venæ-sectione, an sudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc si susque deque habeatur, cum ingenti ægrorum discrimine persæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipsos Affectus, quos ego Essentiales voco, & de quibus jam ago, reverâ symptomata tantùm esse; respondeo, symptomata ea fortè esse respectu Febris ad quam propriè spectant, at symptomata sunt saltem Febrium, quæ illa semper ac necessariò producunt. v.gr. in *Pleuritide* Essentiali Febris ejus est indolis, ut semper materiam morbificam in Pleuram deponat: in *Angina* Essentiali ejus indolis est, ut eandem ad fauces semper amandet, atque ita se res habet in cæteris: Cùm ubi Affectuum memoratorum utervis Febri superveniat, quæ ad hanc illamve annorum Constitutionem spectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantùm, neutiquam verò necessariò producitur. Quo nomine haud parum à se invicem disterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Essentiales* mihi dictos ab iis qui *Symptomatici* tantùm sunt, ritè distinguamus, multùm conferet nobiscum perpendisse, quòd qualia sint symptomata quæ invasionem Febris hujus alteriusve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt symptomata quæ insultum sive *Pleuritidis*, sive *Anginæ* sequuntur, quoties ejusmodi Febris Accidentia sunt tantum. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide symptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem

gras-

graſſanti, anno 1675. ſuperveniebat. Quotquot enim hâc laborabant Pleuritide, ubi primùm corripiebantur, Capitis, Dorſi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certiſſima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium ſymptomata quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Eſſentialis* eſt, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorſus habens commune cum Febre Stationariâ per id tempus regnante. Adhæc, ſymptomata omnia quæ pòſt emergunt magis perſpicua ſunt, cùm non obſcurentur ac confundantur ab aliorum φαινομένων, quæ naturæ ſunt diverſæ, & ad aliam ſpectant Febrem, admixtionem. Præter hæc, Anni tempus, quo eſſentiales Intercurrentes plærique, non tamen omnes, ſolent infeſtare, haud raro ſubinnuit ad quam claſſem hujuſmodi Affectus referendi ſint. At verò ad Morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnoſin, is demum inſtructiſſimus accedet, qui obſervatione aſſiduâ ac diligenti ita intimè eorum Phænomena rimando perſcrutatus fuerit, ut ubi eos inſpexerit, genus ſtatim nôrit diſtinguere; licèt Differentiarum Characteriſticarum aliæ ita ſint fortaſſè ſubtiles ac delicatæ, ut eaſdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium ſpecies, (quantum quidem aſſequi poſſum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipſos, tum medendi rationes attinet, ſedulò penſitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ ſanguinis inflammationi ortum debent ſuum; in eodem refrigerando contemperandoque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variatâ, & cui, Experientiâ jugiter ſuffragante, ea ſpecies libentiſſimè concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique ſatago.

Et

Et profectò in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, quâ portâ excludenda veniat materia Febrilis, qui certò nôrit; Venæ-sectione v. gr. Sudoribus, Catharsi, aut si qua est alia, magis apposita.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

SCarlatina Febris, licèt nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte æstivo se prodit, quo quidem, integras Familias, Infantes verò præ cæteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febribus, qui hâc afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certè & multo latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illæ quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos tresve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedenteque subjectâ cuticulâ, restant furfuraceæ quædam squammulæ ad instar farinæ corpori inspersæ, quæ ad secundam aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

CURATIO.

Cùm hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris sanguinis effervescentia à prægressæ Æstatis calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior quò minus sanguis sibi despumando vacet, & materiæ peccanti, quæ satis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ-sectione, & ab Enematum usu mihi temperans (quibus remediorum formis factâ revulsione particulas sanguini infestas cum eodem

intimiùs permiſceri, & motum Naturæ magis congruum ſufflaminari autumo;) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æſtu impetuoſiùs fortè exagitabitur ſanguis, quàm pro pacatâ & leni illâ ſeparatione in qua jam totus eſt; (Quid quod & vehementior Febris hoc fomite poſſit accendi?) ſatis habeo ut æger à carnibus in ſolidum abſtineat, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, tùm ut neque uſquam foràs prodeat, neque ſe perpetim lecto affigat. Cute jam penitùs deſquammatâ, & ceſſantibus ſymptomatis, è re fore exiſtimo ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atque viribus accommodo. Simplici hâc & naturali planè methodo, hoc morbi nomen, (vix enim altiùs aſſurgit,) ſine moleſtia, aut periculo quovis, facillimè abigitur. Cùm è contra ſi plus negotii ægris faceſſamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliiſque remediis ſupervacaneis nimis doctè & (ut vulgo videtur) ſecundum artem ſupra modum ingeſtis, morbus ſtatim intenditur, & æger non raro nulla alia de cauſa, quàm nimiâ Medici diligentiâ ad plures migrat.

CAP. III.

Pleuritis.

HIc morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infeſtat, potiſſimùm verò anno inter Ver & Æſtatem ambigente. Nam per id temporis ſanguis à nova ſolis vicinia excalefactus in efferveſcentias & inordinatos motus effrænatiùs ruit. Temperamento ſanguineo præditos præ reliquis aggreditur, ſæpè etiam ruſticos, & *duro jam fractos membra labore.* A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, ſitis, inquietudo, & cætera

tera Febrium ſymptomata plus ſatis nota. Elapſis pauculis horis, (licèt aliquando multò ſeriùs ingruat ſymptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque Punctorio, in laterum alterutro circa coſtas corripitur, qui nunc verſus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverſo verſus anteriora pectoris ſe propagat. Tuſſi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde ſpiritum ſubinde reprimit, ut prima tuſſiendi molimina coërceat. Quæ ſingulis vicibus *Anacatharſi* rejicitur materia, ſub initio morbi pauca & tenuis conſpicitur, & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta; ſed procedente morbo copioſior eſt & magis concocta, ſanguine etiamnum permixto. Febris interea pari paſſu incedit, quin & vires ſumit à ſymptomatis illis quæ ab ipſa naſcuntur. Atque dicta Febris cum funeſto comitatu omni, (Tuſſi ſcilicet, ſputo ſanguinis, dolore, *&c.*) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, ſenſim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non ſemper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit; fit enim non rarò ut materia paucula adhuc & tenuis, ſicut in principio morbi, tuſſiendo educatur, & conſequenter Febris cum reliquis ſymptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo eſt nimis adſtrictâ, nunc ſolutâ nimis dejectionibus crebris & liquidiſſimis. Eſt ubi morbo admodum invaleſcente, & Venæ-ſectione non celebratâ, æger ne tuſſire quidem valeat, ſed immani dyſpnœâ laborans, tantùm non ſuffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad ſpatium quidem reſpirationi debitum ſine exquiſitiſſimo dolore queat expandi. Eſt etiam ubi poſt ingentem inflammationem, & omiſſam Phlebotomiam, quæ naſcente morbo fuerat imperanda, mox ad Apoſtema res

redit, *pure* in thoracis cavitatem ſubinde depleto; quo in caſu, quamvis Primaria Febris vel omnino ceſſat, vel mitiùs ſaltem urget, attamen in vado non eſt æger, ſed *Empyemate*, atque *Febre Hecticâ* ſuccedentibus, miſer *Tabe* extinguitur.

Jam verò licèt *Pleuritis* propriæ illi atque ſpecificæ ſanguinis inflammationi, quæ eam, quando affectus primarius exiſtit, producere ſolet, originem ſuam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque ſupervenit, cujuſcunque demum generis eæ ſint; ex præcipitatione ſcilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel muſculos intercoſtales. Atque illud quidem in ipſo ferè Febris initio accidit, crudâ adhuc exiſtente materiâ Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem ſubactâ, adeóque nec ad ſeparationem debitam per loca magis conferentia præparatâ. Hoc autem incommodi ſæpiſſime ex intempeſtivo ac præpoſtero calidorum medicamentorum uſu infertur, qualia à nobilibus quibuſdam fœminis exhiberi ſolent; quarum interim benevolentia charitaſque multo meliùs in paſcendis pauperibus, quàm in iiſdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo conſilio (ſi tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo ſtatim Febris inſultu provocetur ſudor; parum cogitantes quàm inconſultò atque infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos exiſtentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* naſcitur; nunc ad membranam coſtas ſuccingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri ſolet; præſertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempeſtas inter Ver atque Æſtatem ambigens, ſua etiam ſymbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempeſtate illâ Febres in Pleuritidem tranſire proclives ſunt.

Pleu-

Pleuritidem autem, ejusmodi quam diximus præcipitationi ortum suum debere, evacuati per Venæsectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis (saltem ille qui post primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, sevi liquati præ se fert speciem ad crassitiem satis conspicuam, ac superficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longe diversam, utpote quæ fibris, instar reliqui sanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin à reliquo divulsa discolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & Fibris refertæ exhibet; & fortasse nihil aliud est quàm Fibræ sanguineæ, quæ rubicundo ac naturali suo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aëris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevêre. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum est, quòd si sanguis è secta venâ non recto flumine versùs Horizontem prosiliat, sed per cutim repens perpendiculariter dimanet, ut ut celeri se proripiat gradu, sæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor. Neque æger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur ac si modo primùm descripto fluat. Quinimo cùm hoc ipso modo extrahitur, si orificium angustius, sive quid aliud obstiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis Pleuriticorum sanguinem colore æmulatur, neqùe æger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quòd si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitetur, superficie rubenti ac floridâ, ut in aliis morbis quibuslibet, spectabitur.

Ut ut verò sanguis se habet, Morbus hic tametsi infamis, & plerisque aliis suapte naturâ periculosior, tamen si peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & constanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberan-

berandos, morbósque averruncandos, perduci ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quàm Febrem à propria & peculiari sanguinis inflammatione ortam, quâ natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in pulmones, unde *Peripneumonia* suboritur; quam à priore gradu tantùm, & pro majore ejusdem causæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

CURATIO.

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi scopum propono, ut scilicet sanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejusdem accensas, quæ in membranam costas succingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in Venæ-sectione spem ponens maximam, ut primùm accersor, sanguinem è brachio lateris affecti ad uncias decem aut circiter mittendum curo. Potionem deinde sequentem statim à Venæ-sectione primùm celebrata sumendam præscribo.

℞. *Aq. Papav. Rhæad.* ℥ iiij.
Sal. Prunell. ʒ j.
Syr. Violar. ℥ j.
M. F. Haustus.

Item ℞. *Amygd. dulc.* N. vij.
Sem. Melon. Pepon. an ℥ ß.
Sem. Papav. alb. ʒ ij.
Contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo.
Aq. Hord. ℔ j. ß.
Aq. Rosar. ʒ ij. *Sacchar. cand.* ℥ ß.
M. F. Emulsio; Cap. ℥ iiij. quartâ quâque horâ.

Pecto-

Pectoralia etiam impero frequenter uſurpanda, e. gr.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔ ij.
Syr. Violar. & Capillor. Ven. an. ℥ j. ß.
M. F. Apozema; *Cap.* ℔. ß. ter in die.

℞. Olei *Amygd. dulc.* ℥ ij.
Syr. Violar. Capill. Ven. an. ℥ j.
Sacch. cand. ʒ ß,
M. F. ſ. a. Eclegma, de quo lambat ſæpius in die.

Oleum etiam *Amygd. dulc.* per ſe, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno ſæpe cum fructu aſſumuntur.

Diætam quod ſpectat, carnibus omnino interdico, atque inſuper earundem decocto quamlibet limpidiſſimo. Conſulo ut juſculis veſcatur Hordeacis, Avenaceis, & Panatellâ, & pro Potu utatur Ptiſanâ ex decocto Hordei cum rad. Acetoſæ, Liquerit. *&c.* ac nonnunquam Cereviſiâ lupulatâ tenui. Porrò, ſequens Unguentum præſcribo.

℞. *Oleum Liliorum Amygd. dulc. & Unguent. Dialthææ an.* ℥ j.
M. F. Linimentum, quo inungatur latus affectum mane & ſerò, ſuperimponendo folium braſſicæ.

Jubeo item ut in dictorum remediorum uſu perſiſtat per omnem morbi decurſum. Eodem ipſo die, ſi dolor vehementer urgeat, ſanguinis eandem quantitatem rurſus detrahi præcipio, vel nihilominus, die ſequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam uſque vicem, continuis quatuor diebus, (niſi priùs æger convaluerit) Venæ-ſectionem repeto, ubi ſcilicet dolor, atque alia ſymptomata admodum ſæviunt: At verò, ſi vel morbus remiſſior & minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facilè ferant

Venæ-sectionem post tam brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto nisi interjecto die uno aut altero inter singulas vices. Quâ quidem in re normam mihi statuo Contraindicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus minusve sanguinis, pro rei ratione, demendum præcipiam, rarò tamen observavi *Pleuresin* confirmatam in Adultis minori quàm 40. circiter unciarum sanguinis impensâ sanatam: licèt in Pueris semel tantùm aut bis secuisse venam ut plurimum suffecerit. Neque, quæ nonnunquam supervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæ-sectionibus obicem ponit, quæ quidem ipsa hâc Methodo brevi sistetur, etiam non adhibitis medicamentis restringentibus. Enemata vel in solidum omitto, vel maximâ, quâ fieri potest, inter repetitas Venæ-sectiones intercapedine curo injicienda, eaque non nisi simplicissima illa è Saccharo in lacte soluto. Durante morbo id ago, ne æger nimis exæstuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires suaserint; quod quidem tanti est in hoc morbi genere, ut si æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tam larga sanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta symptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant. Mox ab ultima Venæ-sectione (nisi fortè prius id contingat) symptomata omnia mitescent, & æger (qui per aliquot adhuc dies, & à liquoribus spirituosis quibuscunque, & a crassioribus cibis arcendus est) pristinas vires non ita diu pòst resumet: quo quidem tempore non abs re erit ut alvus tenuiori aliquo Cathartico solicitetur.

Jam verò si quem moveat, quòd huic viæ insisten-

ſtentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora ſit promovenda, operoſiùs diſſeramus; ſciat ille, hæc non per incuriam nobis excidiſſe, ſed deditâ operâ diuque ſatis cogitata, neglecta tandem fuiſſe & præterita: Cùm ſemper exiſtimaverim in ſummo diſcrimine verſari illos qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus Methodi, quâ Natura materiæ morbificæ ejiciendæ ſatagit, omittamus, nimiùm periculoſæ inſuper res eſt aleæ; cùm non raro eveniat, parte aliquâ materiæ jam concoctâ, fortè etiam per ἀναχρέμψιν rejectâ, reliquam adhuc crudam manere, idque ſucceſſivè, præſtantiſſimis quibuſve remediis maturantibus expectorantibuſque incaſſum uſurpatis, cùm expectoratio nunc quidem ſatis auſpicatò procedat, nunc penitus ſupprimatur; ægro interim uſquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod ſanè nullum prorſus eſt) ſive vivis, ſive etiam mortuis adjudicando. Cùm è diverſo, mediante Venæ-ſectione, morbifica materia penes meum ſit arbitrium, & orificium à Phlebotomo inciſum tracheæ vices ſubire cogatur. Quinimò conſtanter aſſero, huncce morbum, qui, ſi juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter patentiſſimas orci januas meritò recenſetur, æque certò ac tutò, Methodo jam à me præſcriptâ (ut de breviſſimo quo profligatur tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tam largâ ſanguinis, (ut imperitis videri poteſt) detractione cuiquam fuiſſe illatum.

Sæpe quidem aggreſſus ſum in tractando hoc affectu, θεραπείας rationem aliquam ſtabilire, quæ citra ingentem hanc ſanguinis jacturam ſubſiſteret: nempe vel humorem reſolvendo, vel expectorationis pro-

motione illum evacuando. Sed nondum ea ſors mihi contigit, ut huic ipſi, ſupra memoratæ, praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus beneficio (non obſtante triſti illâ de *Pleuritide ſicca*, prognoſi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab inſultu morbi vindico; per ipſum ſectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans & ſanitati reditum.

CAPUT IV.

Peripneumonia Notha.

SUb hyemis exitum, Vereque adhuc naſcente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud paucis conſpicua. Paulò habitiores ac craſſos ea præ cæteris aggreditur; virilem ætatem vel aſſequutos, vel etiam (quod ſæpius accidit) prætergreſſos, liquoribus ſpirituoſis (vini maximè ſpiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujuſmodi hominibus ſanguis humoribus pituitoſis, brumæ tempore congeſtis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur, Tuſſis hanc nacta occaſionem, mox ſubingreditur, quâ miniſtrâ dicti humores pituitoſi in pulmones irruunt, quo tempore ſi fortè æger, nullo vivens conſilio, liquores ejuſmodi ſpirituoſos adhuc liberaliùs hauriat, craſſeſcente jam ferè quæ tuſſim excitabat materiâ, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem ſanguinis maſſam depaſcitur. Primo Febris inſultu nunc incaleſcit æger, nunc friget: Vertiginoſus eſt, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tuſſis importuniùs fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc ſine Tuſſi, nunc illâ vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intenſè. Sanguis detractus Pleuriticorum ſanguinem refert. Anhelus ſæpenumerò ſpiritum

ritum crebrò ac celeriter ducit. Si moneatur ut Tussim provocet, haud aliter dolet caput, ac si in partes mox dissiliret (qua loquendi formula ægri utplurimum utuntur;) dolet & Thorax omnis, vel saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur, quoties tussit æger, pulmone non se satis dilatante, præclusis adeò ab intumescentia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde intercepta circulatione, sanguineque quasi præfocato, nulla ferè, præsertim in habitioribus, Febris indicia sunt; licèt hoc accidere etiam possit ob materiæ Pituitosæ copiam, quâ horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

CURATIO.

In curanda hac Febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem & incendium facit, Phlebotomiâ revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam. Cùm verò *hinc* materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidiè subministrans, Venæ-sectionem sæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpe repetitam Febricitantium iis qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis,) pessimè cessisse, atque adeò ab ejusmodi repetitione haud minùs absterreret; *Catharsin* ego crebriorem Venæsectioni succenturiabam, quæ ei satis rectè substituitur, in illis qui à largiori & iterata sæpius Phlebotomiâ abhorrent. Ad hunc itaque modum processi, sanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec passus sum ut ex eo surgeret ad duas tresve horas; cùm omnis sanguinis eductio, quæ universam corporis compagem labefactat quadantenus

con-

concutitque, hoc pacto faciliùs tolleretur; ita ut mitiùs cum ægro agatur cùm in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quàm si sex septemve tantùm amiserit, postquam è cubili surrexerit. Die sequenti Potionem sequentem mane sumendam propino.

℞. *Cassiæ extract.* ℥ j.
Glycyrrhizæ ʒ ij.
Ficus pingues N. iiij.
Fol. Senn. ʒ ij. ß.
Agarici trochiscat. ʒ j.
Coq. s. q. aq. Colat. ℥ iiij. *dissolve Mannæ* ℥ j.
Syr. Ros. solut. ℥ ß.

Postridie sanguinem secundâ vice mittere soleo, atque interjecto die uno Potionem Catharticam modò præscriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omninò convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, Decocto Pectorali, *Oleo Amygd. dulc.* ac id genus aliis, ut utatur consulo. A Carnibus & earum jusculo, maximè verò à liquoribus spirituosis quibuscunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptisanam ex hordeo & liquiritia, (Cerevisiam item tenuem, si eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque istâ quidem methodo vincenda erat *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitosâ in sanguine aggestâ ob Hyemis analogiam, & in pulmones explosâ; in qua non tantum iterata Venæ-sectio, sed & Cartharsis etiam indicabatur; secus atque in *Vera Peripneumonia*; quam ego ejusdem planè indolis cum *Pleuritide* esse arbitror, atque ab illa in eo tantum differre, quòd *Peripneumonia* Pulmones universaliùs afficiat. Quin & utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ-sectione sc. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Nothæ

Notha hæc *Peripneumonia*, licèt ad *Asthma siccum* aliquantulum accedat, tum quoad spirandi difficultatem, tum etiam alia quædam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cùm in ista manifesta Febris atque Inflammationis signa se prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longè, at obscuriora illis quibus insignitur *Vera Peripneumonia*.

CAP. V.

Rheumatismus.

NUllo non tempore incessit hic morbus, maximè *Autumno* & præ cæteris annis florentes & οἷς γόνυ χλωρόν. Hâc ut plurimùm occasione nascitur; æger sc. sive exërcitio aliquo vehementiori, sive alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admisit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quos statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, & reliqua illa infœlix symptomatum caterva, quibus stipantur Febres. Elapso die uno alterove, (est & ubi citiùs) æger atroci dolore, nunc in hoc nunc in illo artu infestatur, in carpis, humeris, genubus præsertim; qui locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte quàm postremum affecit adhuc residuis. Primis aliquot diebus, Febris & symptomata jam memorata raro concidunt; Febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs sæviente, materiâ sc. Febrili in artus translatâ; quod satis arguit Febris ipsa sæpiùs recrudescens ob materiam morbificam ab intempestivo Externorum usu repercussam. Morbus hic quoties à Febre sejungitur, *Arthritis* sæpe audit; quamvis essentialiter ab illâ distinguatur, prout cui-

vis facilè conſtabit, cui uterque morbus intimiùs fuerit perſpectus: unde forſan petenda eſt ratio, cur tam ſicco illum pede tranſiverint ſcriptores Medici: Niſi forte arbitremur, hanc morbi ſpeciem ad reliquam malorum Iliada de novo acceſſiſſe. Ut ut ſe res habeat, jam plus ſatis graſſatur hic morbus; & licèt rariſſimè hominem è medio tollat, Febre ſemel depulſâ, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prorſus contemni non ſinunt. Etenim ſi minùs peritè tractetur, non ad menſes tantum, ſed annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miſerum haud infrequenter diſcruciat; quamvis in hoc caſu, non eodem ſemper vigore, ſed Paroxyſmis quibuſdam periodicè repetitis, ad inſtar Arthritidis, ſubinde laceſſit: imò verò poteſt fieri ut ubi diu multúmque vexaverint dicti dolores, tandem ſponte deſiſtant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem uſque privetur, digitorum articulis quaſi inverſis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodoſis in interna magis quàm externa digitorum parte ſe prodentibus: ſtomacho nihilominus valeat, & cætera ſanus vitam toleret.

Eſt & alia hujus morbi ſpecies, licèt non hujus eſſe proſapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptiſſimè dicetur: immanis dolor ſc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipſumque aliquando ad os ſacrum ſe demittens, *Paroxyſmum Nephriticum* mentitur; niſi quod æger non vomituriat: nam præter dolorem atrociſſimum & vix ferendum circa ipſos renes, aliquando & ureteres per omnem eorum ductum ad veſicam uſque, eodem, licèt mitiori, tentantur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam à materia aliqua ſabuloſa in iis partibus hærente penderet; cum reverâ materiæ *Rheumatiſmi* peccanti & inflammatæ ortum ſuum debeat, quæ quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor,

dolor, niſi abigatur eodem modo quo prior ſpecies, pariter etiam perdurat, pari ſævitiâ excrucians; adeò ut miſer nequeat procumbere, ſed vel è lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat, corpore interim perpetua agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

CURATIO.

Cùm utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis Venæ-ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tam eſt ſimilis quàm ovum ovo, neque quiſquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit: his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contemperato, ejuſque nimio fervore repreſſo, tum medicamentis refrigerantibus atque incraſſantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde, ut primum acceſſor, ſtatim ſanguinis ℥ x. brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incraſſanſque ad hanc ferè normam præſcribo.

℞. *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an.* ℥ iiij.
Syr. è ſucco citri ℥ j. ß.
Syr. Viol. ℥ j.

M. F. Julap. de quo bibat ad libitum; vel etiam Emulſionem in curatione morbi Lateralis jam deſcriptam. Ad dolorem ſedandum, Cataplaſma è mica Panis ſilignei & lacte croco tincto, parti affectæ applicandum, & ſæpe renovandum curo. Diætam quod ſpectat, carnibus prorſus interdico, quin & eorum juſculo quantumlibet tenui limpidoque, quibus ſubſtituo juſcula Hordacea, Avenacea, Panatellam, *&c.* ejuſmodi. Cerevifiam tenuem mitemque pro potu

potu tantum concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptiſanam ex hordeo, rad. Liquerit. Acetoſæ, &c. in aqua fontan. incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas ſingulis diebus lecto ſe abſtineat, cùm calor qui à jugi decubitu naſcitur, morbum promoveat intendatque.

Die ſequente ſanguinis tantundem detrahi præcipio; atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertio; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, conſtitutio, aliæque circumſtantiæ ſuadent monentque) quartò, atque ultimò ut plurimum, Venæ-ſectionem repeto: raro enim uſu venit ut ultra quartam vicem venam incidamus, niſi vel regimen juſto calidius præceſſerit, vel medicamina calidiora ægro præter neceſſitatem fuerint ingeſta. Quin & Anodyna ſive Paregorica dicta Remedia effuſiorem ſanguinis miſſionem poſtulant: Quamobrem, ut ut ſæviat dolor, per omnem hujus morbi decurſum religioſè mihi ab his temperandum exiſtimo, cùm illorum uſu figatur morbus, neque tàm facilè Venæ-ſectioni cedat; quæ ideo ob hæc ipſa medicamenta officioſè nimis exhibita, ſæpiùs quàm erat opus, celebranda eſt. Quid quòd & in morbi ſtatu, neque eam quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν, valeant præſtare.

Interim dum prædicta remedia, Diætaque ſedulò uſurpantur, Enema è Lacte Saccharato ſubinde injici curo, diebus ſcilicet à Phlebotomia vacuis. Porrò ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultima Venæ-ſectione diligenter obſerventur, ſeriò hortor moneoque; quibus elapſis, Potionem Catharticam è Lenitivis præſcribo mane hauriendam, & inſequenti veſperi, doſin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralyſ.* quo ſc. ſanguinis orgaſmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in priſtinum

num vitæ genus (quoad victum, exërcitia, atque aërem) pedetenim ſe recipiat, lubens patior, ita tamen ut neque vinum, neque liquorem ſpirituoſum quemlibet, neque etiam cibos, ſive ſale, ſive aromatis conditos ſive etiam δύσπεπτος quæcunque, niſi diu poſtea, deguſtare liceat.

Poſt venam, quoties ſupra innuimus, pertuſam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorſùs evaneſcent; at verò reſarcitâ, quam fecerat ſanguinis detractio, virium jacturâ (ſuperveniente maximè proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quàm id quo primùm decubuit æger) ſymptomata ad unum omnia certò certiùs ceſſabunt, atque æger pancraticè impoſterùm valebit.

Jam verò, tametſi prædictâ Methodo, aut aliâ huic ſimili, tempeſtivè atque ſub ipſo morbi ingreſſu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem, ut plurimum ſortiatur; non rarò tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miſerè diſcrucietur: qui quidem minùs cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* ſymptomatis vulgò habentur. Hîc enim obiter, ſed & liberè tamen dicam, quòd licèt nullus dubitem quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus revera inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quàm fert vulgi opinio, occurrere, perſuaſum mihi habeo; multos autem ex iis Affectibus (ne plurimos dicam) quorum nomine *Scorbutum* incuſamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta eſſe; vel etiam infœlices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus ſanguis cæterique humores contaminantur: Verbi gratiâ, quibus in corporibus materia aliqua

Arthritidi producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia ſe oſtendent ſymptomata, quæ *Scorbuti* ſuſpicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu ſe exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora ſymptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxyſmo liberatos infeſtare; dum ſcilicet vel intempeſtivus evacuantium uſus, vel ægri affecta ætas, vel alia aliqua cauſa, naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cùm τὸ ἀνεπιτήδειον exiſtat, totam ſanguinis maſſam inquinat, & confertiſſimo peſſimorum ſymptomatum agmine hominem laceſſit. Quod quidem non de *Arthritide* tantum, ſed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licèt vulgò jactetur, *Ubi deſinit Scorbutus ibi incipit Hydrops*; hæc tamen regula ſæpe ſæpiùs non aliter eſt accipienda, quàm quòd, ubi primum ſe *Hydrops* manifeſtis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio ſtatim collabaſcit. Poteſt & idem hoc affirmari de quàm plurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano naſcentibus, quique proinde nondum certum aliquem ſibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licèt partim fugati ſunt; nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et ſanè niſi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immenſum creſcet, & omnem ferè morborum numerum abſolvet. Cùm, ſi id ſedulò agamus ut abdita cujuſque morbi penetralia perſcrutemur, eumque poſt irregularium ſymptomatum vela latentem eruamus, ſuâ ſe mox ſpecie ſit proditurus, & ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus quâ hujuſcemodi morbi ſunt abigendi, non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, qualiſnam is demum

mum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu exiſtenti accommodanda.

Sed hîc notandum, non adeò conſultum eſſe, quando *Rheumatiſmus* aliquot annorum Diurnitate altas radices egit, ſanguinem tam brevibus ac ſub ejuſdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præſtare, ſeptimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-ſectiones diſterminare; quæ tandem vel penitùs materiam morbificam averruncabunt, vel ſaltem eò conducent, ut Fontanella in crurum alterutro excitatâ, & Spiritu Volatili Domini Doctoris *Goddard*, in vino Canarino mane & ſerò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

CAP. VI.

Febris Eryſipelatoſa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Faciès ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubito exorſus cum dolore ruboreque ſummis denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latiùs ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;) neque multùm profectò abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo *Eryſipelatis* notiſſima ſpecies ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor

atque horror, nisi præcesserint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius solet contingere,) huic se inflammationi ut plurimum adjungunt, sitis insuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit symptomata, (quæ indies ingravescentia nonnunquam in *Gangræna* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque restinguantur.

Est & alia hujusce morbi species, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hâc ut plurimum προφάσει, quòd scilicet æger vinorum subtilium magis magisque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulserit, aut liquoris similis spirituosi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit pustularum per universum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in vesiculas attolluntur, mox recedentes, tuberculorum more sub cute se condunt cum pruritu mordacissimo & vix tolerando.

CURATIO.

Hîc ego materiam peccantem sanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus sufflaminandam censeo; eam denique, quæ jam partibus impacta est, materiam evocandam discutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, satis largam sanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum sanguinem ferè semper æmulatur. Die sequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ somni (si paulò frequentiùs dejecerit æger) haustum aliquem Paregoricum e. gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralys.* vel alium ejusmodi. Per-

actâ Catharsi, partem affectam sequenti Decocto foveri jubeo.

℞. *Rad. Alth. & Lil. an.* ℥ ij.
Fol. Malv. Sambuc. Verbas. an. M. ij.
Flor. Melilot. summit. Hyper. & Centaur. min. an. M. j.
Sem. Lini & Fenugr. an. ℥ ß.
Coq. in s. q. aq. ad ℔ iij.

Coletur liquor & tempore usûs adde singulis libris Decocti, *Spir. Vin.* ℥ ij.

Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immersæ ac expressæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ post fotum quotidie illinatur seq. mixturâ,

℞. *Spir. Vin.* ℔ ß.
Theriac. Androm. ℥ ij.
Pulv. Piperis longi, Caryophyll. an. ʒ ij. *M.*

Charta Emphoretica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger insuper ut jusculis tantùm hordeaceis atque avenaceis, cum pomis assatis vescatur, volo; tum etiam cerevisiâ utatur tenuissimâ, & per horas aliquot singulis diebus à lecto sibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia symptomata citissimè ut plurimum fugantur. Sin aliter, rursus venam seco; quod & tertiùm nonnunquam fieri debet, interposito semper die uno, si prava nempe adsit sanguinis diathesis, & Febris intensior. Diebus à Venæ-sectione liberis Enema è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap refrigerantia ex Aq. Nymph, *&c.* in *Rheumatismi* curatione jam dictis, qualibet horâ diei usurpanda præscribo. Ut plurimum verò unica Venæ-sectio & subsequens Catharsis, si tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum punctùras, cum pruritu, refert ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

C A P. VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo quod Ver atque Æſtatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos; Rufos etiam, quòd non ſemel obſervavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi inſultu, ſequitur Febris, & paulò poſt dolor, & Faucium inflammatio; cui niſi maturè ſuccurratur, æger ſtatim nec deglutire valet amplius, nec ſpiritum per nares ducere, ſed cum ſenſu quodam ſtrangulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonſillarum, laryngis, ita ut tantum non ſuffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties ſcilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque ſatis tempeſtivè convenientium remediorum uſu, ingruenti occurritur procellæ.

C U R A T I O.

Opem laturus, ſanguinem cum primis è brachio copioſè detraho, mox ex ranula utraque; dein, ut partes inflammatæ *melle Roſaceo ſpiritu Sulphuris* ad ſummum acorem permixto, tangantur, author ſum: mox Gargariſma ſequens præſcribo, non vulgari modo uſurpandum, ſed ita ut in ore ſine ulla agitatione contineatur, donec incaleſcat, dein expuatur & repetatur ſubinde.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Plantag. Ros. rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥ iiij.
Album. ovorum in aquam agitando redact. N. iij.
Sacch. cand. Alb. ℥ iij.

F. Gagarisma. Jubeo etiam ut de Emulsione in cura *Morbi lateralis* præscriptâ vel simili, indies sumat.

Sequenti mane, nisi Febris & dolor inter deglutiendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursum ferio, Catharsi in diem posterum rejectâ. At si utraque hæc minuantur, *Catharticum* Lenitivum statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem præ omnibus aliis perutile, ac apprime necessarium esse multiplici experientiâ comperii. Si fortean, quod quidem oppidò rarum est, Febris, aliaque symptomata, etiam post Catharsin, bellum minentur, iteratâ, ut priùs, Venæ-sectione perdomanda sunt. Per integrum hujusce morbi decursum, Enema Refrigerans Emolliensque omni mane, dempto illo quo Catharsi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juscula ex iis parata, sacra sunto, jusculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis vescitor, ptisanâ ex hordeo, vel cerevisiâ tenuissimâ utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat; cùm hujus tepor tum Febri, tum reliquis symptomatis, quæ hâc methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quòd istiusmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *Stationariæ* dictæ, symptoma tantùm est, illâ ipsâ methodo curari amat, quam Febris ea sibi vendicat, ac proinde vel per Δια-φόρησιν, & cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri Primariæ, cui inhæret, debetur.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam aliquo modo immediatè abitum sibi parant, & in hoc vel illo symptomate desinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm sit *symptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impræsentiarum duas tantùm, *Hæmorrhagiam* scilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perstrigam.

HÆMORRHAGIA NARIUM.

Hæmorrhagia Narium quâvis anni tempestate infestat, præcipuè sanguine perfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingravescente, quàm adolescente. Primo ut plurimum appulsu Febris præ se fert indicia, quâ derepente sibi per nares, quâ data porta, faciente viam, dolor & calor sinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu sistitur, mox denuò erumpit, atque hæc vicissim: donec tandem vel remediorum usu, vel sponte sua ob imminutam copiam deperditam cohibitus, omnino cessat; ita tamen ut ægro singulis annis à recidiva metuendum sit, si vel à liquoribus spirituosis, vel aliâ occasione quâlibet æstuare contingat.

Eum hîc mihi scopum propono, ut sanguinis fervor nimius atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravasatio, frænis omnibus compescatur, ejusque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & sanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* sanguini colore semper respondentem. Victûs rationem refrigerantem atque incrassantem injungo. Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam simul coctas, & frigidè hauriendas, poma cocta, juscula hordacea, & similia à carnibus abhorrentia. Julapia insuper refrigerantia atque incrassantia, unà cum Emulsionibus, in morbis Inflammato-

matoriis supra descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium cottidie, moneo; tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens refrigeransque, nec vel semel quidem omittatur: Haustu quinetiam horâ somni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, constrictus sanguinis furor coërceatur. At verò, quando hujusmodi Hæmorrhagias non rarò comitetur lympha acrior, quæ sanguini permista ejus motum adjuvat, venarum orificia reserando, præter revulsionem & refrigerationem, solenne mihi est Catharticum blandius vel in ipsius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter solitum viribus auctum, & ubi symptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

HÆMOPTOE.

Hæmoptoe etiam, quæ in æstatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minùs robusti adoritur, & quorum pulmones minus rectè valent, præ senibus item juniores, ejusdem ferè indolis cùm Hæmorrhagia jam tractatâ mihi est; cùm & hæc quoque Febris sit, quæ tam nomen, quam essentiam exuit suam illâ quâ soluta est Crisi; hoc ferè tantùm discrimine, quòd in morbo *priori* sanguis nimiùm agitatus in narium venulas, in *hoc* verò in pulmones impetum fecit; utque in illo, durante fluxu dolor & calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cùm debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi sibi vendicat, nisi quòd Catharsin minùs ferat, à quâ, præsertim repetitâ, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidiè injectum, Diacodium horâ somni propinatum, Diæta insuper, & medicamenta, tam incrassantia, quàm refrigerantia, opus pro voto absolvent.

Atque hæc sunt quæ hactenus observavi de nu-

merosa ista Morborum Tribu in varias familias dispertitâ, qui *Febrium* sub nomine censentur, atque de iis symptomatis quæ ab illa pendent; in quibus id seriò egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò sincero candidoque, nullique adeò Hypothesi adstricto, eorum Historiam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide & cautelâ pari subnecterem. Quòd si vehemens desiderium Methodum certiorem minúsque lubricam in utilissimo tuendæ mortalium vitæ negotio expiscandi constabiliendique, me in semitas nullo anteà pede calcatas pertraxerit; nemo Eruditorum ,uti spero, mihi imputabit, quòd vel spretis aliorum judiciis meo nimiùm fidam, vel rebus studeam novis; cùm & non spernendus rerum eventus mihi hæc investiganti ingentes hucusque animos addiderit, & posterorum experimenta sine dubio meam fidem sint liberatura. Et profectò haud oscitanter impugnandum est hoc morborum tam pestiferum agmen, quod nullo non die cum genere Humano bellum gerit internecinum atque ἄσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, si eos demas qui violentâ morte pereunt, confossi quotannis occumbunt. Indesinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robustissimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obstantibus suppetiis iis omnibus, quas nobis hactenus attulere speciosæ istæ Methodi in speculativorum libris satis fidenter descriptæ) animo meo hæc primùm agitanti minùs satisfaciebant; cùm reâpse cernerem, ludicra ista Cerebrosorum commenta ita parùm ad redintegrandam ægrorum sanitatem conferre, ut qui ad Asyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thrasones Dogmatici, haud meliori in loco essent, quàm qui neglectâ Arte se totos naturæ permiserant. Si quid

ego

ego hîc egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis persanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, (quod, salvâ Verecundiâ, me mihi polliceri posse saltem spero) scopum quadantenus assequutus sum, & dulcissimum improbi laboris in bono Proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè sunt quæ jam habeo comperta, (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere,) circa *Febres*, & *symptomata* quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30 *Decembris* diem An. 1675. quo hæc conscribo.

FINIS.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

INDEX
ACCURATISSIMUS.

A.

B.

C.

Coma

D.

Vomi-

E.

F.

Fe-

Cur-

In

G.

H.

I.

L.

Luem

N.

T.

Symp-

V.

Vario-

Mu-

FINIS INDICIS.

TH.

TH. SYDENHAM

EPISTOLÆ RESPONSORIÆ DUÆ.

PRIMA

De Morbis Epidemicis ab anno 1675. ad annum 1680. ad D. *Robertum Brady*, M. D. &c.

SECUNDA

De Luis Venereæ Hiſtoria & Curatione, ad D. *Henricum Paman*, M. D. &c.

EPISTOLA I.

ROB. BRADY. M. D.

Clarissimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

NEmo uspiam Medicorum, *Vir eruditissime*, adhuc vim aeris & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita nostra perennanda quas agit partes eorum quispiam consideravit satis, viresque quas exerit in fermentando, alterando, & circumducendo sanguinem, aut in motibus animalibus quibuscunque peragendis cujus sit energiæ, & efficaciæ horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices, & mutationes, quas Constitutiones *haud perperàm indigitas*, ne leviter quidem, vel Medici, vel Historiæ Naturalis Scriptores attigerunt, multo minus perscrutari sategerunt. Fieri sanè nequit, cùm in omnes corporis partes, etiam reconditissimas, aer sese insinuet, quin quas subit alterationes & mutationes à rebus quibus impregnatur easdem sanguini & succis communicet, & imprimat; unde utplurimùm ab hac vel illa prava aeris constitutione oritur hujus vel illius indolis prava sanguinis Diathesis. Optimo itaque consilio Observationes Medicas circa morborum acutorum historiam & curationem juxta varias annorum & eorundem partium constitutiones instituisti, cùm in iisdem, aeris actiones in sanguinem, succos, & spiritus præsertim (si ipse non sit spirituum materia) conspiciantur. Et nullus dubito quin Febrium indoles ab annorum temperie in quibus grassabantur observata utilissimam, si non unicam, methodum con-

constituit ad praxim stabiliendam. Perge itaque, & si quæ adhuc restant Observationes Febrium annorum nuperrimè elapsorum, fac ut palàm fiant, quâ in re quàm maximè humani generis saluti prospicies.

In Sectione prima, Cap. quinto, *libri tui, paucis egisti de usu Corticis Indici, & ejusdem exhibendi methodo. Equidem scio quosdam haud infimi subsellii Medicos, qui in magnâ quantitate & dosi sæpius repetitâ eum exhibent; alios item qui ex eodem extracta, infusiones, & ex infusionibus julapia, & emulsiones conficiunt, quibus modis se non tantum Intermittentes, sed & continuas quasdam certò curare affirmant: Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium. Ego quidem per 20 plus minus annos dictum Corticem variâ forma & multiplici præparatione maximo cum successu exhibendum curavi. Si verò peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus, id ne graveris precor in lucem proferre.*

In curatione Rheumatismi *frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam necessariam proposuisti. Quærerem Ego annon rejectâ tam severâ & crudeli methodo, alia non humani sanguinis adeò prodiga, nec minus certa inveniri possit. Dum hæc agis, Dignissime Vir, malevolorum jurgia, & invidorum stigmata atque calumnias sat superque persenties; neque nunc minùs quàm olim nomini tuo aut famæ parcent, licèt ingenuis ferè omnibus displiceant, & candidioribus, apud quos solenne est istiusmodi detractores despicere. Isti verò, si Febrium historiam longo usu comprobatam, vel earundem essentias, causas, & differentias, vel veram tandem Medendi Methodum expiscari volunt, Te Ducem & viam præmonstrantem sequi necesse habent; cùm vix, aut ne vix quidem, alia, vel earum naturam investigandi, vel curandi ratio possit assignari. Macte itaque esto, & sperne sciolorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita; tu methodum monstrasti; & si tua non placet, qui carpunt*

punt dent politiorem & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce peragendis totam medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,

Tibi jure meritoque amicissimum,

Cantabrigiæ, Decemb. 30. 1679.

R. BRADY.

RESPONSIO.

Amplissimo Doctissimoque Viro

ROBERTO BRADY, M. D.

Collegii Cajo-Gonevillensis Custodi, nec non Regio in Medicinâ apud Cantabrigienses Professori longè celeberrimo.

ME certè, Vir Humanissime, si quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitanti impertiendum præ cæteris qui nunc sunt homines facillimum esse omnino par est: si enim ea tantùm mihi innotescant quæ & reliquis mortalibus, (quod mihi plus satis constat) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista & è triviis desumpta evulgare; sin autem assecutus sim aliquid quod è re Medica sit, & ad certiorem morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quàm aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam ab annis plus minus triginta, & Calculo diu malè multatus, facilè mecum reputo quàm seriò gauderem si quod meis malis levamen aliorum indicio possit afferri. Cùm autem paucissimis ingens illud privilegium à Deo Opt. Max. concedatur ut publico commodo hâc

hâc in re inservire queant, iisque tantùm quibus *è meliore luto* quàm mihi *finxit præcordia Titan*, votis agendum est, quod reapse effectum dare non satis est virium: Semper enim existimavi, neque id sine ratione, majoris esse felicitatis certam vel levissimi alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus prodidisse, quàm vel *Tantali*, quod ajunt, vel *Crœsi* thesauros accumulasse. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, sapientioremque: quod enim uberius & sapientiæ & bonitatis suæ specimen quis potest edere, quàm cùm se è communi generis humani naturâ decisum animadvertat, ea quæ molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quàm ad suam ipsius, qui tam exilis totius particula & contemta res est, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi sentiendique magistro Cicerone meo, sui sæculi, ne dicam universæ hominum naturæ Genio) *leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic Vir bonus & sapiens & legibus parens & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujùs, aut suæ consulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimo satis liquet quòd cùm facinorosi sit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conservare, vel alios iis instruere præsidiis quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vitâ jam functo. Et vox illa planè inhumana & scelerata audit eorum qui negant se recusare quò minus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur.

His autem impræsentiarum missis factis, fatendum est debere me ea quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi planè aperire, Tibi inquam Eximio Viro, & Sparta quam ornas dignissimo; cujus ego & eruditioni & probitati, animique candori ea tribuo encomia quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam quantum tibi debeo gratiarum, quòd te tam malè habeant immerita illa quibus à non nullis proscindor

convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quòd ſi vita innocua hominis, qui neminem neque facto neque dicto læſerat, me ab illis ſartum tectum reddere valuiſſet, nunquam in me detonuerant. Cùm autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut ſpero, eveniet unquam, ſtat ſententia non me ideò plectere quòd alii deliquerint; id tantùm ratus ad me attinere ut viri probi ſcilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas noſtra.

Morem itaque geram in tradendis obſervationibus quæ mihi in morbis, de quibus ſciſcitabaris, occurrebant. Primùm autem agam de *Febribus Intermittentibus* nunc apud noſtros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror annos iſtos ordine ſed breviter percurrere, qui illum excipiebant quo claudebatur *Hiſtoria Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapſos annos 15 graſſabantur, & quædam obiter perſtringere in eorundem curatione à me pridem notata. Quo facto melius innoteſcet quo tempore & quibus gradibus quæ jam obtinet Febrium *conſtitutio* nobis obrepſerit.

Annus 1676.

Annus 1676. eoſdem peperit morbos quos genuerat Conſtitutio poſtremo loco commemorata. in dictis Obſervationibus, *viz*. Annor. 1673. (in cujus Autumno ea ſe primùm exeruit) 1674. & 1675. At verò exoleſcente fermè hâc craſi, mitiores erant quàm pro ſuo genio qui ſubpullulabant morbi, & minùs inſuper Epidemici; non obſtante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifeſtas aeris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat; cùm & æſtatis fervor, & frigus hyemis omnes fermè annos quorum memoriam habemus longo intervallo ſuperaverint. Et cùm tam ingens tempeſtatum diſcrepantia ſimiles tamen morbos produceret, ſatis hinc liquet non tam manifeſtam quàm occultam aeris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum eſt morbos

qos eosdem quoad symptomata quædam aliquando à manifestâ aeris diathesi pendere, quod & *Morbilli* & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt; de quibus breviter agam.

Morbilli enim nascenti anno coorti, licèt non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant quòd solito longiùs procurrerent: nam cùm pro more suo mense primùm Januario comparentes, ad Æquinoxium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio æstivo ferè expirarent, hoc anno ad Æquinoxium fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor, aucti viribus quò diutius obsisterent. Neque tamen Methodum Medendi ab usitatâ illâ diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemicè jam sæviebat, & insueto tempestatis calore evectus, atrociora Convulsionum symptomata eaque diuturniora secum trahebat quàm mihi priùs unquam videre contigerat. Neque enim solum abdomen, uti aliàs in hoc malo, sed universi jam corporis musculi, brachiorum crurumque præ reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut æger è lecto subindè exiliret, si forte extenso quaquaversum corpore eorum vim posset eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam receptâ medendi rationem sibi vendicabat, Anodyna tamen fortiora, eaque sæpius ingerenda quàm alias solebam, omnino indicabantur. Ex. gr. Ad quendam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modò descripsi, symptomate tantùm non enectum (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M.D. cujus animi Candor, Probitas illibata, summus in me amor, labor improbus in morbis dignoscendis curandisque unà cum nomine mihi semper occurrunt) & enormi vomitione, spasmorumque violentiâ, animum agentem, cum sudore frigido, & pulsu vix micante, 30. guttas *Laudani Liquidi*, à me jam olim publicati,

cati,

cati, in cochl. 1. *Aq. Cinamomi* fortis exhibendas curavi, veritus ſc. ne vehiculum paulò copioſius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenſo conamine perſæpè fit) anſam daret? dein lecto aſſidens quaſi ad ſemihoram, & expertus Remedii vires nec Vomituritioni compeſcendæ, nec ſedandis Convulſionibus adhuc pares eſſe, toties illud ipſum repetere, & doſin in tantum augere cogebar (interpoſito tamen ſpatio, ut quid à jam ingeſto mihi foret ſperandum priùs ediſcerem, quàm novas adferrem ſuppetias) donec tandem pervicaciſſima illa ſymptomata ſub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuò excutere ſatagebant. Seriò itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, ſed in minori doſi, ſubinde aſſumeret, etiam poſtquam convaluerit, ad εὐεξίαν ſc. confirmandam; quod nobis ex animo ceſſit.

Neque eſt cur me quiſpiam juſto audaciorem pronunciet, eo ſc. nomine quòd tantam Laudani Liquidi vim ægro infundere non dubitaverim; cùm judice experientiâ certò conſtabit, quod in quibus affectibus ex Opio parata indicantur (ſunt autem tres *Vehemens Dolor*, *Vomitus vel Dejectio enormior*, *& inſigniores ſpirituum animalium ἀταξίαι*) in iis & Remedii Doſis & repetendi vices cum ſymptomatis magnitudine omnino ſunt conferendæ. Quæ enim doſis remiſſiori ſymptomati coercendo par eſt, ea ab alio fortiore ſuperabitur; & quæ aliàs ægrum in manifeſtum vitæ diſcrimen conjiciet, eundem impræſentiarum ab orci faucibus liberabit.

Annus 1677.

Atque hi ſunt morbi iſti qui hoc anno populabantur, iidem ſc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint qui annum ſequentem *viz.* 1677. funeſtaverint, non habeo dicere.

cere. Cùm enim molestissimo sanguinis mictu, à motu vel levissimo, sub anni initio malè multarer, neque ità diu posteà Podagrâ etiam, quæ non jam tam artus quàm viscera sævissimo dolore excruciabat, accedentibus insuper virium & appetitûs prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minùs periculosis (quem, si tùm fuerim extinctus, mors certè non tam à bonis quàm à malis abstraxisset, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menses tres continere, deindè redintegrandæ sanitatis causâ per idem ferè spatium rusticari cogebar: Autumno reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaserat) ab amicis didici; cùm autem mihi per valetudinem non liceret ægros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

ANNUS 1678.

Proximi anni (*viz.* 1678.) *Constitutio* prorsus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim sc. annos, urbe ferè exulaverant, nisi quod nonnullos sporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) usque adeò favebat, ut Epidemicæ rursus audirent; neque eum tantum gradum hodiè tuentur, quin & fines latiùs proferent, donec hæc, à quâ pendent, aeris διάθεσις suam ἀκμὴν attigerit. Quantumlibet autem dictæ Intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ, eo usque tamen exeunte Æstate & Autumno subeunte præ cæteris sæviebant, ut nulli ampliùs morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululum fatiscentes *Variolis* locum cedebant atque aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas in orbem rediret.

Sed ut jam edisseram quæ de harum Febrium & naturâ & causis sedulâ observatione assecutus sum: imprimis notandum est, quòd licèt olim *Quartanæ* frequen-

frequentiùs occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant aut *Quotidianæ* (nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quòd licèt Tertianæ Quotidianæque aliquando cum rigore atque horrore invadentes, subsequente primùm calore, mox etiam sudore, tandem in omnimoda ἀπυρεξίᾳ desinerent, atque post statam periodum ægros de novo lacesserent; ne hunc quidem jam morem servabant ultra tertium quartumve Paroxysmum; maximè si æger lecto addiceretur, & assumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod ajunt, addiderit. Postea verò Febris hæc eò usque etiam præter indolem suam incrudescebat ut *Intermissionis* loco *Remissionem* tantùm ægro concederet; & magis indies ad *Continuarum* speciem accedens, tacto Cerebro, tandem haud paucos extingueret.

Hic autem loci affirmare libet, me ne unicam quidem Febrem per hos dies verè Continuam vidisse unquam, nisi fortè re malè gestâ in earum classem fuerit evecta; vel una esset *Intercurrentium* mihi dictarum, quòd sc. omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Constitutio hujusmodi Intermittentibus favebat; cujus certè acies priùs est retundenda quàm Continuæ epidemicè grassari fuerit integrum. Etenim in hâc Febrium specie Natura plùs satis festinare videtur, & agendi vehementiâ justo citiùs tempora materiæ morbificæ subigendæ, mox etiam despumandæ decurrere: Quod in *Depuratoria* secus accidit, in quâ non nisi post dies 13. vel 14. apparent signa Materiæ Febrilis tandem concoctæ, per sudores subinde, vel potius per διαπνοὴν paulò pleniorem eliminandæ.

Curationem quod spectat, jam à multis annis mihi innotuit quàm sit periculosum eam in Tertianis & Quotidianis (quæ cùm recentes sint nullumque typum indutæ in continuitatis vicinia adhuc hærent) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit simul

cum

cum sudore prorumpente inquietudinem atque alia symptomata statim evanescere, & ἀπυρεξίαν succedere, & ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obsistendum Paroxysmo fatiscente, tamen est compertissimum quòd si justo copiosius eliciatur sudor, quæ intermittebat Febris jam fit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ casu in vitæ discrimine versatur, hic servatur, perit ille. Ratio est hæc, nisi mea me fallit conjectura, quòd sc. istiusmodi profusus sudor, cùm materiæ febrilis, paroxysmi calore eo usque evectæ ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminatâ eâ parte quæ unico Paroxysmo respondet, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationum, Venæ sectionis v. gr. & Catharseôs, incommoda (quarum utræque relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certissimam mihi spem fecit; de quo verè affirmare possim, non obstante tam vulgi quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me nihil mali ægris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse. Et profectò si tam effectorum durationem quàm ipsius innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia quotquot sunt remedia deferre nullus dubitarem; cùm non tantùm in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur, sed & in Uteri & Ventriculi etiam affectibus: Tantum abest ut de ejus insalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potissimùm de causis, nisi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò quia plurima illa horrendáque symptomata quæ Febres Intermittentes jam diutiùs ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis degustaverit, Cortici, vel semel assumpto, imputantur. Secundò quia cùm occultâ vi & non per sensibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, statuunt plerique materiam

mor-

morbum committentem quæ propelli debuerat, tanquam hostem intra mœnia vi Corticis astringente inclusam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evasisse cùm adhuc catenam trahat. Ast hi non satis attendunt Sudores paroxysmum finientes id omne quod in lucido sanitatis intervallo accumulabatur prorsus eliminasse, manere tantùm morbi seminium tempore maturandum; quodque Cortex fugientem paroxysmum à tergo urgens, & intercepto qui debuerat subministrari morbi commeatu sive fomite, non potest in sanguine retinere quod jam in illo non nisi tanquam in embryo reperitur; ac proinde neque strangulationum neque obstructionum quæ vulgò objiciuntur, reus est peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi suâ astrictoriâ Febres fugare? Qui id probare velit necesse erit ut priùs alia Astringentia pari virtute prædita in medium afferat; mihi certè vel eorum fortissima adhibenti in experimentum nondum è voto cessit. Quid quod illos etiam sanat qui ab ejus usu tanquam à Cathartico assumpto (quod nonnullis accidit) frequenter alvum deponunt? Id verò demum est rectè sapere suo se quemque pede ac modulo metiri. At si quis fucum sibi faciens, aliis se præditum esse facultatibus existimaverit, quàm quæ inserviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ*, (ut Deo sc. rerum omnium Architecto & Moderatori debita veneratio cum profundissimâ animi prostratione jure merito exhibeatur) vel *Philosophiæ Morali* (ut virtutem exerceat, & mores tàm ad privatum quàm publicum Societatis Humanæ bonum accommodet) vel denique *Arti Medicæ*, *Mathematicæ*, vel *Mechanicæ*, (quibus vita communis adjuvatur.) Hic primùm Hypothesin aliquam è schola *Naturalis Philosophiæ* depromat, quâ vel unicam differentiam specificam rerum in naturâ possit enodare; ex. gr. rationem reddat quare *Gramen* omne viridi ubicunque colore, nusquam alio

alio cernitur infectum, &c. Hoc si effecerit in ejus castra haud invitus transeam; sin aliter, non verebor dicere quòd Medici cura omnis atque industria in expiscandâ Morborum Historiâ, iisque remediis adhibendis, quæ, Experientiâ Indice ac Magistrâ, eosdem valent depellere, debent collocari, observatâ tamen istâ Medendi Methodo quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit. Dicam itaque paucis quod usu didici de Methodo quâ Cortex nobis usurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine insignitur, annis abhinc quinque & viginti (si benè memini) apud Londinenses nostros in exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cœpit inclarescere. Idque optimo sanè jure, cùm hujuscemodi morbi rarissimè ab ullo alio sive Remedio sive Methodo Medendi antea expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant & audiebant. At verò non ita multo tempore elapso, duabus de causis, non quidem levibus, damnatus in desuetudinem prorsus abiit. Primò quia paucis horis ante adventum Paroxysmi, pro recepto id temporis more, exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret; quod & civi cuidam Londinensi eidemque Senatori Urbano, *Underwood* nomine, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgò dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ meminì accidisse. Funestior hic pulveris exitus, quamvis oppidò rarus, medicos tamen paulò cordatiores ab ejus usu meritò retraxit. Secundò quia æger ope pulveris à Paroxysmo alias invasuro liberatus, quod plerumque eveniebat, tamen intra dies 14. recidivam ut plurimum pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu suoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æstimabant Paroxysmum

ad paucos dies protelare, ut ſe eo nomine in vitæ diſcrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim ſeriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis quàm hoc Herculeo medicamento Febres Intermittentes debellatas iri confidebam, ſi qua par erat cura accederet, & diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris uſu impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies ſubſecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) poſſem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ ſanitatis gradum promovere.

Primò *Periculum* quòd minitabatur non tam ex ipſo Cortice natum arbitrabar, quam ex eo quòd minùs opportunè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materiæ febrilis diebus à Paroxyſmo vacuis in corpore fuerit aggeſta, pulvis prædictus, ſi immediatè ante Paroxyſmum deglutiatur, facit quo minùs materia morbifica ipsâ naturæ methodo, Paroxyſmi ſcilicet impetu, poſſit eliminari, quæ proinde præter fas incluſa ægrum in vitæ diſcrimen ſolet conjicere. Hoc ego me malum propulſare poſſe exiſtimabam, materiæque pariter febrili de novo generandæ obicem ponere, ſi ubi primùm Paroxyſmorum unus affligere deſierit confeſtim pulverem exhiberem quo inſecuturus ſufflaminaretur, & diebus Intermiſſionis ſtatis ſubinde vicibus eundem repeterem uſque dum novus invaderet Paroxyſmus, atque ita paulatim tutóque proindè ſanguinis maſſam ſalutiferâ Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidiva*, (quæ intra dies 14. plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur naſci, quod ſanguis non ſatis exaturaretur virtute Febrifugi, quod utut efficax, unâ tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam nihil ad eam præcavendam æquè poſſe conducere atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad præſens morbo,

bo, justis semper intervallis, antequam scilicet vires præcedentis dosis prorsus elanguescerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, quâ jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartanâ* Febre laborantem accersitus (die Lunæ v. gr.) si Paroxysmus eodem die sit invasurus, nihil prorsus moveo, sed id tantum ago ut spem faciam eum à proximè venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermissionis (Martis sc. & Mercurii) exhibeo mane, & serò Corticis subtilissimè triti ℥ ii. vel in Vino hauriendas, vel in formâ Electuarii cum Syr. e Rosis siccis q. s. superbibendo Vini haustum. Die Jovis, quo metuitur Paroxysmus, nihil impero, cùm ut plurimum nullus accedat, reliquiis materiæ febrilis per solitos sudores præcedentem paroxysmum absolventes despumatis, ejectisque è sanguine, atque intercisâ novæ mineræ vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu diebus Paroxysmos disterminantibus adhibiti.

Verum enimverò ne morbus denuò recrudescat (quod è prædictis incommodis erat alterum) die Septimo à quo postremam dosin æger assumpsit eandem præfati pulveris quantitatem (℥i sc. in partes quatuor divisam) eâdem quâ priùs methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo semel Medicatio persæpè morbum conficit, non tamen prorsus in tuto collocatur æger, nisi Medico tertiò quartóve eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maximè ubi sanguis à prægressa aliqua evacuatione fuerit debilitatus, aut se æger incautiùs auræ frigidiori feriendum exposuerit.

Verùm etsi hoc remedium nullâ purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idiosyncrasiam quandoque accidit, ut ab ejus usu tanquam à Cathartico fortiori assumpto æger violenter expurgetur: In hoc casu omnino opor-

oportet ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam suæ naturæ quàm morbo planè contrariam ciere valeat.

Dicta Methodus usu mihi venit in cæteris Intermittentibus sive *Tertianis*, sive *Quotidianis*; utrasque enim statim à finito Paroxysmo aggredior, & repetito per jam commemorata Paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles) urgeo atque à tergo premo; hoc tamen discrimine quod cùm Quartana rarissimè nisi Unciâ unâ in doses dispertita, reliquæ sex Drachmis possint ita expugnari, ut inducias saltem concedant.

At verò Tertianæ Quotidianæque, etsi post unum alterumve Paroxysmum omnino videantur intermittere, tamen non ita raro (quod & à me antè est notatum) postea ad Continuarum fere speciem vergunt, & ad Remissionem tantùm, etiam diebus quæ Intermissionem pollicebantur, accedunt: præsertim ubi æger lecto defixus regimine justo calidiore, aut medicamentis Febri per sudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in casu à remissione quantumlibet exiguâ (id enim mihi unum superest) ansam arripiens, pulverem quam proximè à Paroxysmo (quantum conjecturâ valeo) ingerendum propino, sesqui drachmam sc. exhibens sextâ quâque horâ ad vices quatuor; ne quidem ipsum morans Paroxysmum, cùm aliter in spatio interjecto plus satis brevi alexeteria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

Cùm autem Febres quæ jam apud nos grassantur, etsi post secundum tertiumve paroxysmum reponere se in classem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri, nulla mihi est religio Corticem vel in maximè Continuis hujus speciei sumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò ægrum perducet, modò assiduus Lectuli calor, & intempestivus Cardiacorum usus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in casu Peruvia-

num corticem nihil quicquam profeciſſe plus ſemel obſervavi. Neque mihi unquam contigit ut viderem Vinum in quo propinatur Cortex (quod jure quis poſſit ſuſpicari) febricitanti obfuiſſe; è contrà verò calor, ſitis, cæteraque Febris Symptomata poſt aſſumptas Drachmas ſex, vel quod earum exæquat virtutem in aliâ quâlibet formâ, mox evaneſcent, vino haud obſtanti.

Cùm verò ſint aliqui qui Corticem hunc nec in Pulveris formâ, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejuſdem infuſum in frigido factum propino; ℥ij ſc. Corticis groſsè pulverati in Vini Rhenani ℔ ij aliquandiù macero. Liquor hic perſmanicam Hippocratis ſæpiuſculè trajectus, colore limpidus adeò non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat, ℥ iiij dictæ Infuſionis ad dies aliquot factæ virtutem ʒ i Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cùm nec ingrata ſit, nec ventriculum premat, duplo frequentiùs uſurpari poterit, quàm reliquæ ejuſdem remedii formulæ, nempe donec Paroxyſmi terga dederint.

Pro Infantibus quorum ætas tenella vel à Pulveris, vel Infuſi in frigido facti eâ quantitate quâ devincatur morbus, periclitari poſſit, ʒ ij vel iij Corticis in vini Gallici Rubri ℔ j decoquendas præcipio ad caſum tertiæ partis, ac colaturæ cochleare unum altetumve bis terve de die pro ratione ætatis exhibendum curo, donec Paroxyſmi non ampliùs diſcrucient.

Obſervandum eſt inſuper, quod cùm breviora Paroxyſmorum interſtitia in Tertianis & Quotidianis Intermittentibus non ſatis temporis concedant ad ſanguinem febrifugâ Corticis virtute plenè exaturandum, fieri non poteſt ut æger proximum à prima medicatione Proxyſmum, uti in Quartana ſolet evenire, certò effugere valeat, ſed in his medicamentum ſæpe non niſi poſt biduum promiſſam curationem abſolvet.

Animadvertendum autem quòd ſi æger, non obſtante

te abundanti cautelâ superius tradita, nihilominus recidivam patiatur (quæ in Quartana ipsâ rariùs accidit, quàm in Tertianis vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit non nimiùm pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo judicio aliis modis curationem aggredi; cui præ cæteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere conducere vulgô creditur.

Diætam quod spectat cæterumque regimen, nec à cibo nec à potu arcendus est æger, qualis qualis is demum fuerit qui ad stomachum facit; Fructibus tamen horariis, & Liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ sanguinis massæ & Febri postliminiò reducendæ admodum conferentibus) semper exceptis. Vescatur itaque carnibus eupeptis & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; quâ re solâ ægros nonnunquam restitui, etiam eos quorum corpora frequenti febris recursu communita salutiferam aliis corticis vim eludebant. Neque verò se temerè auræ frigidiori committere debet æger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit. Vitandæ autem ante omnia Evacuationes qualescunque, cùm vel blandissima Catharsis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi discrimen certissimè, fortè in morbum ipsum denuò ægrum conjiciet. Hæc habui de Peruviani Corticis usu summatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cùm sanè qui aliquid Cortici adjiciunt præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex ignorantiâ peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir Probus ex animo abhorrebit; qui cùm pars sit ejusdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat nullo unquam privato suo commodo poterit adduci.

Quod superest, si ætati placuisset ad ea animum advertere quæ annis abhinc quatuor in Historia Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuisse omninò est credibile) quo pacto sc.

Cortex in interjectis paroxyſmorum ſpatiis debuerit miniſtrari, tum poſtea repeti ægro jam convaleſcente, viverent fortaſſis haud pauci eorum quos jam terra tegit; ut ut homines vilipendant tenues ſanè illos conatus noſtros communi omnium bono dicatos, & monita ſpreverint ibidem dictata verbis inſequentibus, quibus ea breviter continentur quæ hîc fuſiùs explicare viſum eſt, *viz.*

Curandum eſt ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante ſc. quàm morbus ſuo ſe Marte aliquantiſper protriverit (niſi collabeſcentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs ſumendum eſſe dictaverint) neque enim illud ſolum eſt metuendum ne à præpopero ejus uſu inefficax iſte reddatur & ſpem ægri fallat, ſed etiam ne de ægri vita agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti derepente injiciamus remoram. Proximo Loco, neque Catharſi, *multò minùs Venæſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex ſuo fungatur munere: cùm enim ab utraque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptiùs certiuſque recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim longioreque à Paroxyſmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo ſuum opus pleniùs abſolvat, & evitatur quicquid id eſt periculi quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atque intempeſtivo nimis ſufflamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem atque omni ſe ope exerentem conamur opprimere. Poſtremò brevibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt Pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris doſis virtus antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione iſtâ* εὐεξία *tandem recuperabitur, profligato in ſolidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono, Peruviani corticis ℥i. cum ſyrup. Roſar. rub. ℥ij. miſceatur; æger verò quantitatem*

Nucis moschatæ majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acu. Histor. Sect. 1. Cap. V.

Annus 1679.

Sequenti anno (nempè 1679.) sub initio Julii eædem Febres de novo vires redintegrabant; & quotidiè increbrescentes mense Augusto quàm immanissime debacchabantur, ac magnam stragem edebant. Cùm autem de his jam fusiùs egi, nihil ampliùs adjiciam, nisi quòd *Novo Epidemico* à manifestâ aeris crasi pendenti sub mense Novembris prorsus locum cedebant.

Etenim unà cum *Novembri* subingrediebantur *Tusses* cæteris quos mihi contigit observare annis ἐπιδημικώτεραι, cùm in singulis ferè familiis universi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnoperè desiderabant; aliæ verò pulmones ità vehementer agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus, à nisu violentiori & laborioso. Primis ferè diebus Tussis, siccam æmulans, nullam materiam spectabilem exantlavit, mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo quòd parciùs expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxysmorum duratione ad *Tussim puerorum Convulsivam* mihi propiùs accedere videbatur, nisi quod mitiùs aliquantùm sæviret. In hoc saltem Convulsivam superabat, quòd & Febre, & solitis ejus symptomatis stipata ægrum invaderet, quæ in Tussi puerorum nondum me vidisse memini.

Solenne sit licèt Tusses sub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes eas hoc anno ita præter solitum increbrescere: quod quidem hâc præcipuè de causâ arbitror contigisse. Quùm mensis *Octobris* crebrioribus quàm solebat, & fermè continuis permaduisset imbribus, & sanguis hominum tempestati consentiens particulas crudas atque aquosas affatim im-

bibisset, transpiratione per cutis spiracula à primo frigoris insultu prohibitâ, Natura colluviem hanc serosam vel per ramos Venæ Arteriosæ, vel, quod alii volunt, Asperæ Arteriæ glandulas eliminare fategit, & tussis ope explodere.

Curatio ritè ut institueretur, quoties sc. Medico fuit opus, tam per Venæsectionem, quàm Catharsin evacuandum esse nullus dubitavi: Neque enim aliâ aliquâ methodo æquè commodè ejiciuntur redundantes seri particulæ ac per Phlebotomiam & Cathartica, quæ tam insigniter vasa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet, (præterquam quòd eorum usu gratificamur ægris) non intelligo quo pacto amoliendæ Tussis causæ queant conferre; cùm omnis eorum actio vel in incrassandá materia, quoties justo tenuior vim expultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda, quoties ob viscidіtatem ægriùs expuitur, poni videatur. Id certò scio inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam sanguinis massam eò usque debilitari à retentis particulis seri naturæ inimicis, pulmonesque insuper Tussi irritatos ita conquassari motu violento ac ferè continuo, ut non rarò via sternatur ad Tabem; à cujus insidiis celeritate Curationis æger vindicari debuerat. Neque multo tutiùs adhibentur Sudorifica, à quorum usu æger nonnunquam in Febrem incidit; nonnunqnam etiam particulæ sanguinis facilè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur ut accendatur Pleuresis, quod per decursum dictæ Tussis Epidemicæ ingenti vi hominum cum suo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; Epispasticum satis amplum ac forte posteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari possit. Posthæc Catharticum è Lenoribus, Infusionem sc. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syrup. Ros. Sol.* quotidie exhibui, donec vel prorsus convalesceret æger, vel admodum im-

imminuerentur Symptomata. Vel, ſi Potio minùs ægro arrideret, *Pil. Coch. major* ℈ ij. quotidiè devorandos imperavi, horâ ſcilicet quintâ matutinâ ſuperdormiendo.

Hâc etiam Methodo, Phlebotomiâ ſcilicet & repetitâ Catharſi, eâque ſolâ expugnatur *Tuſſis Puerorum Convulſiva*; malum aliâs pertinaciſſimum & penè inſuperabile. Alii quid valeant hîc præſtare planè neſcio, me in variis atque omnis ferè generis remediis operam non ſemel perdidiſſe ſatis ſcio. Sed leniora tantùm Cathartica hîc conveniunt, eaque cochleatim ſunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem κατ' ἐπίκρασιν evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tuſſi medetur, quòd ſcilicet, licèt non multum humoris ſeroſi in Pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen & ſpirituoſi Halitus è maſſa ſanguinis in pulmones ſtatis temporibus tranſmiſſi atrociores illos tuſſiendi Paroxyſmos in tenellis excitent. Horum autem in pulmones impetus haud aliâ methodo æquè ſiſti poſſe videtur & præcaveri, atque hâc quâ motus priori contrarius (per viſcera ſcilicet) morbi cauſæ conciliatur.

Verùm in Morbis *Epidemicis* cujuſcunque demùm generis ſint, (ſi modò recens adhuc ægrum corripuerint) ſummopere cavendum ne alvus ei ducatur niſi miſſo priùs ſanguine. Qui enim Morbi à Conſtitutione aeris Epidemicâ pendent, aut jam Febres ſunt, aut in earum claſſem leviſſimâ de causâ tranſeunt; cum ex tumultu in ſanguine & humoribus à Catharſi vel leniſſimâ excitato, & ſubſequente calore facilè accendatur Febris, quam aliàs Natura propulſaſſet conſuetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tuſſi* in hoc de quo jam agimus Epidemico; aut *Diarrhœâ* quoties Febris cum illa faciens epidemicè graſſatur. Idem poteſt dici de quacunque alia aeris Conſtitutione quâ corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non

 ſem-

ſemper actu invadit, ſed benignioris naturæ ductu, morbi fomes è ſanguine, mediante evacuatione aliquâ ejus Genio accommodâ, exturbatur. Hoc constanter aſſero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ-ſectionem, vel quod adhuc eſt periculoſius, eâ penitùs omiſſâ. Licèt enim objiciatur fæculentias in primis viis ſtabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur ſanguis, alvo non prius ſubductâ, certiſſimum tamen eſt evacuationem quam iſti præmitti volunt nullo modo reſarcire poſſe injuriam ſanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmiſſo. Atque negari non poteſt Catharticum mox à dempto ſanguine aſſumptum longè mitiùs vim ſuam exerere, neque perinde ſanguinem vel calefacere vel exagitare, atque idem ſolet ſi Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periiſſe exiſtimo.

Atque hoc mihi ſuffragante experientiâ multiplici compertiſſimum eſt. Experientiâ inquam, optimâ duce & magiſtrâ: ad cujus leges & normam niſi exerceatur Medicina, eam prorſus exulare ſatiùs eſſet. Luditur enim, quod ajunt, de corio Humano plus ſatis, cùm hinc Empirici, neque Morborum hiſtoriam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantùm freti; iſthinc Sciolorum vaniſſimi ſpem omnem in affectato Artis ambitu, & ſpeculationibus utrinque pari ferè momento diſceptatis ponentes, quaſi junctis viribus majorem edunt ſtragem, quàm ederent morbi eorum deſtituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque ſola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipſis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientia: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum aſcendit. Et ſi dictâ Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licèt morbi unius aut alterius Curatio cuilibet è vulgo poſſit innoteſcere, integra tamen Ars quaqua patet homines pru-

dentes & peritos etiam magis exquireret quàm in statu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cùm enim ſubtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum obſervatione verâ Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliquâ, Hypotheſibus etiam luculentiſſimis ſuffultâ, inveniatur, medendi Ars quam præcipit Natura rude Vulgi ingenium longiori intervallo ſuperabit, quàm iſta quæ à Philoſopia docetur. Fidem hìc mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicina facienda partes occupant, & quemvis mihi arbitrum conſtituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere ſolitum, vera dicam necne. Quis enim vel ex inſulſiſſimis Empiricis eſt qui ſe huic morbo curando imparem fatebitur, ſi id tantum agendum eſt ut duabus iſtis Indicationibus Curativis quæ vulgò obtinent fiat ſatis? Nempè ut Sudorificorum ope exterminetur materia morbum committens, & ſymptomatis eatur obviam quæ ejuſmodi evacuationibus ſuperveniunt. Certiſſimus enim eſt, *Theriacâ Andromachi*, *Pulv. è chelis Cancr. comp. Aq. Epidem.* &c. intrò aſſumptis, unâ cum regimine calidiori ſudores poſſe propelli; quem ſibi ſcopum unicè propoſuit in hujus morbi curatione, maximè ſi fortè *Malignitatis* nomen auribus uſurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet ſymptomata, *Diacodium* in promptu eſt quo ſomnus invitetur, quoties urgeant Vigiliæ; *Enema* quoties alvus non reſpondeat, & ſic de cæteris. At nec ipſus valet comprehendere ſuo Marte, nec è Medicorum præſcriptis ediſcere, quæ demum illa ſit Febris ſpecies quam debellare ſatagit; ſi modò credamus (credent ſaltem fortè Poſteri) varias dari Febrium ſpecies, quarum ſingulæ ſuam ſibi methodum medendi à reliquis diverſam ferè poſtulant; Unam inſuper eandemque Febrem, cujuſcunque ſit generis, uno modo ubi primùm aggreditur, atque alio paululùm diverſo per ſingulos gradus quouſque graſſabitur tractandam eſſe.

Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc vel illo Phænomeno minùs insigni mutabitur naturalem morbi Historiam ignorans (quæ sola veram medendi rationem indigitare poterit) cùm nequeat dijudicare an hoc vel aliud Phænomenon à Curandi quam adhibet Methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia & subtiliora illa minutioraque quæ in hoc atque in aliis morbis curandis observanda occurrunt: quæ cùm tot sint & tanti momenti ad liberandos à morte homines, semper licebit Posteris & seris Nepotibus aliquid adjicere iis Observationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vilescet Ars si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potiùs illustrabitur, & difficilior reddita non nisi sapientes & subacti judicii viros in filiorum numerum cooptari sinet. Sed hæc obiter.

Tusses modò dictæ, si imperitè tractarentur, *Febrem* accendere solebant ei haud absimilem quæ Hyeme Anni 1675. adeò epidemicè grassabatur, & cujus historiam tradidi Sect. quintâ Cap. quinto libri nostri de *Morbis Acutis*. Sed cùm Febris hæc soboles tantùm esset ac effectus Tussis Epidemicæ, eâdem ipsâ methodo Febrem, felici semper cum successu, aggressus sum quam in Tussis curatione suprà descripsi; nempè Venæ-sectione, Epispastico cervici apposito, & Cathartico deindè tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in Tussi sine Febre nullum præfiniebatur tempus quamdiu æger purgandus esset (utpote quæ continuari deberet, ut suprà notavi, donec vel prorsus convalesceret, vel admodum imminuerentur symptomata) in Febre tamen quæ à Tussi pendebat, purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandæ par erat; quod in Constitutione de quâ jam agimus sæpiusculè observavi.

Hic autem notatu occurrit, licèt hanc Febrem, quan-

quando se primùm exerebat, comitarentur defluxiones in Pulmones molestissimæ, post mensem tamen unum vel alterum, cùm colluvies ista seri sensum è sanguine eliminaretur, Febris ejusdem planè indolis hinc indè sine Tussi aliquâ infestabat (non penitus deletâ, sed manente adhuc in sanguine malæ Crasis impressione) ac proinde haud diversam Curationem ab ea quam Tussis comitabatur sibi vendicabat. Verùm eodem quem dixi modo hæc Febris se extendebat usque ad initium Anni 1680. quo hæc conscribo; quo tempore etiam cum anno surgente Febres Intermittentes modò dictæ apparere incipiunt.

Atque hæc fere sunt omnia, Vir plurimùm Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapsorum observavi. In *Rheumatismi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) sæpenumero mihi subiit tecum dolere, quòd non nisi ingenti sanguinis vi repetitis venæ-sectionibus eductâ, ea possit perfici; unde non tantùm ægri vires pro tempore franguntur, sed si paulò fuerit naturâ debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior ferè redditur; cùm post illos elapsos materia Rheumatismum priùs committens jam in Pulmones depluat, ægro scilicet frigore perculso, vel aliâ aliquâ προφάσει leviori diathesis latens in sanguine jam foràs in actum protruditur. His de causis experiri statui an ulla alia methodus daretur à reiteratâ toties Phlebotomiâ diversa, quâ hic morbus possit debellari. Seriò itaque perpendens quòd affectus iste (uti jam pridem in *Acutorum Historia* subinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum præsertim sanguinis è pertusâ venâ color, utpote qui Pleuriticorum sanguini per omnia similis est, tandem vero simile esse judicabam morbum hunc Diætâ simplici, admodum refrigerante, & mediocriter nutriente ægro imperatâ, æquè feliciter atque repetitis Venæsectionibus profligari posse; etiam evitatis quæ alteri metho-

do

do adjungebantur incommodis : neque me fefellit Diæta è fero lactis Phlebotomiæ loco fubftituta.

Prægrefsâ æftate Pharmacopola mihi in viciniâ nomine *Malthus* (Vir probus & ingenio non vulgari) me accerfebat. Rheumatifmo autem miferè cruciabatur his fymptomatis ftipato. Coxendice, primò ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyfpnœa, quæ poft aliud fermè biduum evanefcebat : dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium prima laborabat; pofteaque, pro morbi indole, omnes ferè tam brachiorum quàm crurum articuli per vices moleftabantur. Cùm debiliori effet & ficco corporis habitu, veritus ne minùs firmas jamdiu vires & labafcentes dempto copiofiùs fanguine prorfus exolverem (maximè cum Æftas eo ufque adoleverit ut jam metus effet ne fuperveniens Hyems redintegrandis viribus frequenti venæfectione attritis intercederet) imperavi ut folo lactis fero ad dies quatuor vefceretur æger, quibus elapfis præter ferum lactis pro victu ordinario panem fimilagineum conceffi loco prandii, femel nempè in die donec penitus convalefceret. Tenui hâc Diætâ contentus, ad dies octodecim perfeverabat, nifi quod poftremis eorum alium infuper panem pro cœnâ indulgerem. Serum autem è Lactis libris octo domi paratum quotidiè infumebat, quo fatis bene nutriebatur. Poft hos dies cùm non ampliùs urgerent fymptomata, & jam fub dio verfaretur, carnes etiam permifi, Pullorum fcilicet elixorum, cæteraque εὐπεπτα. Tertiò autem quoque die folo lactis fero victitabat, donec tandem pancraticè valeret; incommodis quæ fupra memoravi hac methodo elufis, quibus decimo abhinc anno peffimè excipiebatur, Venæfectione ex meo præfcripto in curationis fubfidium tunc adhibitâ, ac fæpe repetitâ.

Siquis hanc Methodum tanquam rudiorem & Artis laude

laude carentem contempserit, sciat is velim, primò leviora tantùm ingenia res quaslibet vilipendere quòd simplices fuerint & apertæ; dein me, vel imminutæ existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico quòd nisi obstarent præjudicia vulgi nullus dubitarem methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræsentiarum nomen reticere libet accommodare. Quod sanè magis ægris prodesset, quàm solennior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam Bestiis ut mox immolentur coronatis, malè collocatur.

Quod verò etiam ista quæ pro vilissimis habentur & nullius sunt pretii, accedente eâ quæ in Medico quæritur solertia & ἀγχίνοια, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo: quod licet ad morbum de quo jam agimus nihil pertineat, non tamen prorsus est ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo quem mihi proposui scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat ut servum inviserem qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corrosivi* quantitatem deglutiverat, sive ignorans, sive, ut postea audivi, ex amore μελαγχολῶν. Hora ferè elapsa erat à qua venenum hauserat cùm ad eum accederem, jamque os & labia valde intumescebant, vehementer ægrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantùm non confectus. Ego tres Aquæ tepidæ Congios repetitis haustibus summâ quâ potuit celeritate & diligentiâ ebibendos imperavi, atque ut toties nova ingeretur copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum ejecerat; volui etiam ut eluerentur intestina aquâ tepidâ sine ullo additamento copiosè per sedem injectâ, ubi primùm ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miser, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras quàm præscripseram absorpsit. Amici qui ægro, utpote in casu insolito, assiderent ab eo didice-

didicerunt, quas primùm evomuit aquas gustu perquam acres fuisse, sale scilicet venenato pleniùs exaturatas; singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorsus saperent. Quæ mox urgebant tormina, solâ aquâ injectâ ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, Benedicente Numine, intra paucas horas convaluit æger, nisi quòd labia non statim detumescerent; ore etiam à veneni particulis quæ aquam quam evomuerat penitiùs infecerant, adhuc exulcerato. Quæ symptomata Diætâ è lacte solo ad quatriduum adhibitâ mox evanuere. Aquam Oleo (quod hîc unà cum opere ignari solent perdere) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quòd cùm ea magis esuriret, exindè magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quàm alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatismum* revertar. Utut è sero lactis Diæta conveniat Juvenibus, atque iis qui temperatè & cùm consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit virilem ætatem prætergressos, vel vino ac aliis liquoribus spirituosis jam à longo tempore plus æquo addictos hâc methodo tractare; utpote quæ in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inusitato frigore sanguini inducto viam sternat ad Hydropem. In hoc igitur casu omnino par est ut eo ferè modo quem Libri nostri *De morb. Acut.* Sect. vi. Cap. v tradidi, curetur æger: Tametsi ex quo eum scripsi, experientiâ didicerim satius esse post secundam vel ad plurimum post tertiam Venæsectionem Cathartica sæpè sæpiùs exhibere atque repetere, donec symptomata omnia penitus cessaverint, quàm Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharsin suppetias ad everruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturam subsistere fas erit: atque porrò lo-

locus relinquetur *Paragoricis*, à quibus aliàs, ut ut ſæviret dolor, ægro temperandum eſſet, cùm illorum uſu figatur morbus, neque tam facilè Venæſectioni cedat. Purgativa verò iſta è *Lenitivis* ſolùm conſtent, ut *Thamarindis*, *Sennâ*, *Rheo*, *Mannâ* & *Syr. Roſ. Sol.* cùm alia quæ ex *Scammonio*, *Zalapio*, &c. parantur tumultum cieant & dolorem exaſperent. At ſingulis veſpertinis poſt peractam Catharſin *Syr. de meconio* ℥ j aliquantulum temporiùs quàm id fieri ſolet, propinetur.

Hìc autem commemorare libet, me per conſtitutionem inſtantem obſervaſſe affectum quendam modò *Rheumatiſmum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore*, quoad ſæviſſimum lumborum cruciatum, non multùm abludentem, qui cùm Febres Intermittentes excipere ſoleret, tranſlationi materiæ febrilis in muſculoſas corporis partes originem ſuam debebat. Hoc ſymptoma haud diverſam medendi methodum poſtulabat ab illa quam morbus ipſe cui adhæreret, Febris nempè Intermittens, ſibi vendicabat; cùm à frequenti Phlebotomia & quibuſcunque aliis evacuationibus exaſperaretur illud, atque æger in vitæ diſcrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc ſunt, Spectatiſſime Vir, quæ in his Affectibus de quibus ſciſcitari libuit, ſedulâ obſervatione habeo comperta: quæ ſi aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi ſententiâ; me ſaltem pro tenuitate meâ debitum tuæ Claritati obſervantiæ ſpecimen exhibere conatum mihi ſeriò gratuabor.

Tibi ſemper Addictiſſimus,

Tho. Sydenham.

Londini, Febr.
7. $16\frac{79}{80}$.

EPISTOLA II.
HENRICI PAMAN.

Doctissimo Amicissimoque Viro

THOMÆ SYDENHAM, M.D.

M*Agnum rei medicæ exortum est & lumen, & commodum, Vir Clarissime, ex consummatâ tuâ de* Morbis *Acutis historiâ, eâque sedulâ observatione, & fidâ experientiâ stabilitâ, non lucri aut famæ aucupio scriptâ, sed sincerâ fide, & mente honestâ; Cùm tibi amplum satis theatrum sit officium fecisse, & præsenti seculo quovis modo profuisse. Ipse hactenus celavi penitus quod volui, at fortassè quid jam parem tibi è longinquo subolet. Qui laudet quod facis, urget ut facias quòd adhuc laudetur. De morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quos tam rapida volvit rota, ut nisi opportuno sistatur sufflamine, in præceps ruat vita, nullis inposterum auxiliis, nullis suppetiis redimenda: Tu singula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum, & absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promisseras,* De Morbis *scilicet* Chronicis. *Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.*

Sæpe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominiosam originem Gentes Europeæ à se invicem sedulò satagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur vestigia ad ipsos Indos *remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosæ, & indomitæ libidini aptissimè respondens pœna, eo fortassè fine tardiùs remota, ut tanti cònstet pœnitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui*

palam optavit impurissimam hanc luem semel tantùm curari posse. Cùm jam autem ad agyrtas, tonsores, & infimos quosque sciolos ejus sæpè devoluta sit curatio, illi aut fraude, aut imperitiâ magno eam sumptu, majori etiam molestiâ tam diu differunt, & protollunt, ut vitæ planè tædeat inter carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius sit ægrotasse, quàm sanari. Jus igitur promissi, amicè tamen, exigo; præmittas oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hâc in re confectum. Humaniter, & sincerè explices quâ methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat quàm queat minimo. Satis est ut æger sub Deo, non etiam pejus sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictissimus,

H. PAMAN.

Ex Ædib. Lambeth.
Febr. 12. 16$\frac{79}{80}$.

EPISTOLA RESP. II.

Ornatissimo Eruditissimoque Viro

HENRICO PAMAN M. D.

Divi Johannis Cantabrigiensis Socio, Academiæ Oratori Publico, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Professori.

QUanquam eum quem de Acutis Morbis, Vir Spectatissime, nuper edidi tractatum, quæ est tua tàm humanitas, quàm animi in me propensio, ceu opus undique consummatum de-

prædicare digneris; uſque adeò tamen tenuitatis tùm meæ, tùm iſtius opellæ mihi ſum conſcius, ut me nihil aliud egiſſe exiſtimem, quàm viam præmonſtraſſe, quâ qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Hiſtoriam & Curationem queant inveſtigare.

——— *Fungor vice Cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, eſt natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non ſit hominis, ut ut vivacis, varia eorum φαίνομενα & curationes iisdem accommodatas graphicè depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot ſæcula ſibi invicem ſuccenturiati, atque iidem tum maximâ ingenii vi, tum indefeſsâ induſtriâ præditi, tum etiam in Praxi, quæ numeroſas obſervationes ſuppeditaret verſatiſſimi, perpulchre hîc operam ſuam collocare poſſint! Tantum abeſt ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipſe, vel me putem perveniſſe.

Mecum habito, & novi quàm ſit mihi curta ſupellex.

Morbos iſtos *Chronicos* quod attinet, quorum Hiſtoriæ perſcribendæ ſpem tibi feceram, ita penitus animo meo inſedit ejus rei ſtudium, ut non tam aliâ de causâ, ſi bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut iſtiuſmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inſerviam: At verò ſinguli me dies docent quàm ſit arduum cœptum id, & quàm periculoſæ plenum aleæ (mihi præ cæteris qui iſto ingenii acumine atque ſolertia, quibus hîc eſt opus, non ſatis valeo) cùm apud Scriptores rei Medicæ (Divinum *Hippocratem* ſi demas, atque alios pauciſſimos numero) vix ulla deprehendi queant veſtigia, quibus adjutus per rerum avia ſpinis & ſentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt ſubſidia Authores & lumina oſtentant, magis Ignes Fatui ſint, quàm veræ faces, & in ſalebras potiùs ac præcipitia ſequentem agant, quàm mentem fideliter & rectâ dirigant in genuinâ

nuinâ naturæ Methodo indagandâ atque inveniendâ: utpote quorum ſcripta ferè omnia Hypotheſibus innituntur, quas peperit laſcivientis ingenii & Phantaſiæ luxuria; ipſaque adeò Morborum Phænomena (in quibus eorundem Hiſtoria vertitur) prout ab iis diſcribuntur, ex eâdem Hypotheſeων officinâ prodeunt; quin & ipſa Praxis quâ Morbos aggrediuntur (quod humani generis Peſtis eſt certiſſima & pernicies) ad hujuſmodi Poſtulata componitur, non ad rei veritatem. Uſque adeò graſſantur, & regnant ferè in ſingulis paginis Cerebroſorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obſtantibus, ſi vitam Deus atque otium conceſſerit, experiar fortaſſis aliquando quid valeant humeri. Impræſentiarum, ut animum agnoſcas in tui obſequia paratiſſimum, en tibi offero, ceu ejus quod molior operis ſpecimen, diſſertationem hanc, brevem illam quidem de Lue Venereâ, & quam ſolam adhuc prælo adornavi.

Primùm autem id attingere volo, me haud paucos conveniſſe, qui ſive præ ſtudio, honeſto quidem eo, incontinentiores à peccato coercendi metu inſecuturæ pœnæ, ſive ut Caſtimoniæ laudem ſibi arrogarent, non dubitabant aſſerere *Luis Venereæ* Curationem docendam non eſſe. His ego non aſſentior; utpote qui exiſtimem nullum ferè locum Charitati atque operæ mutuæ relictum iri, niſi ea quæ ſibi ſuâ ipſorum culpâ improvidi accerſunt mala, humaniorum officiis ſarciantur. Omnipotentis Dei eſt ſontes caſtigare, noſtrum verò miſeris pro virili ſuccurrere, atque ægris opem ferre; non autem curioſâ cauſarum indagatione illos acriùs urgere, aut cenſorio vexare faſtu. Tradam itaque quæ in hoc morbo obſervavi atque expertus ſum; non quò hominum animos deteriores efficiam, ſed ut corpora (quod mihi negotii datum eſt) reddam ſaniora.

Luis Venereæ Historia.

Lues Venerea ex *India* primùm *Occidentali* An. Dom.

 1493.

1493. *Europam* appulit; cùm ante id tempus ne quidem nomine tenus, quantum ſcire licet, noſtro orbi innotuerit: Undè etiam Morbus vulgò cenſetur iis tractibus *Americæ* Endemius in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potiùs è regione aliquâ *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxiſſe videtur; cùm à plurimis noſtratium, iiſque fide dignis, qui *Inſulas Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recèns à *Guineâ* allata, etiam antequam in terram deſcenderint, tum alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nullâ copulâ impurâ prægreſsâ; ita ut non rarò univerſam aliquam eorum familiam, viros ſcilicet, mulieres, liberoſque malè mulctet. Neque iſta Lues quæ afflictiſſimos hoſce ſæpe ſæpius invadit, vel hilum à Venereâ nobis dictâ, quantum ego quidem intelligo, quoad ſymptomata, Dolores ſcilicet, Ulcera, *&c.* habitâ nempè diverſorum Climatum ratione, videtur diſcrepare, licèt nomine prorſus abludat, cùm *The Yaws* ab illis dicatur. At nec medendi methodus quâ utuntur illi, à noſtrâ abhorret, utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam: non obſtante eo quod hîc apud nos dicitur de eximiâ *Guajaci* & *Sarſaparillæ* vi quam in natali ſolo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantùm non exhauſta putatur. Probabile itaque mihi videtur *Hiſpanos* qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuiſſe ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim ſunt populi *Guineæ* confines apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europæis mercibus permutandi) *Endemius* eſſe poteſt. Ut ut ſit, contagioſa iſta Lues paulatim ſerpens, has orbis terrarum partes eo uſque inquinavit, ut ſi eâ celeritate graſſaretur adhuc quâ primùm invaſit, intra ſæcula aliquot actum eſſet de genere humano, vel ſaltem Noſocomiis de cætero addictum, prorſus impar eſſet iis rebus gerendis quibus continetur hominum ſocietas]: niſi quòd, Vegetabilium

lium inſtar, in alienum à patrio ſolum quaſi tranſplantata, Europæo noſtro non perinde lætatur, ſed languet indies, & mitioribus Phænomenis fatiſcit. Novus apud nos hoſpes cùm eſſet, ſi quem arripuerat, mox omnem ſanguinis maſſam contaminabat, & diris capitis atque artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis in partibus ſe prodebat. At verò Centum retrò annis *Gonorrhææ Virulentæ* ſpecie ſe primùm oſtendebat, oſtenditque adhuc, hâc ſibi portâ exitum quærens; nullo alio manifeſto ſymptomate, niſi quòd in perpaucis ulcuſculum in pudendo (vulgò à *Shanker*) primum morbi eſt indicium; cujus virus cùm per Gonorrhæam non ejiciatur, ſanguinis maſſam dicto citius pervadit inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, undè miſellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit ſtamina vitæ, vel per *contractum mollioris alicujus partis*, quo virulentia atque inflammatio corpori inſinuantur ex occaſionibus hoc in loco dicendis. Primò in lactatione v. gr. vel Infans Nutricem per rariores mamillarum poros, vel Nutrix Infantem per os tenerum inficere poteſt. Secundò Infantes ſi nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licèt enim Adulti quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix niſi intercedente impuro coitu, quamvis ſimul dormiant, poſſint infici, Infantium tamen laxior caro & texturæ rarioris venenum facilè excipit, quod non ſemel obſervavi Infantibus à genitoribus, quibuſcum dormiebant, infectis contigiſſe. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ cæteris modo ſerpit Lues: cùm ſcilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo ſive ulcere, ſive etiam puſtulâ in uteri vagina ſtabulante noxam de facili haurit; quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus ſana videri poteſt; veneno nempe vel iſtarum partium illuvie ita detento ut ſegniùs invadat ſanguinem, vel per

menſtruas purgationes diluto ſæpius, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnoſam virgæ ſubſtantiam, quantum ego judico, primum adoritur, quam quidem corrumpens, eidemque primò inflammationem, mox ulceroſam διάθεσιν ſenſim inducens, efficit ut ſanies, qualem in Gonorrhæâ cernimus, in urethram lentè extillet: quod ut credam hâc ratione promoveor; ipſe ſcilicet vidi virulentam hujuſmodi materiam per ſubſtantiam glandis poroſam exudare, non per urethram ejectam, nulloque ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem verò altiùs penetrans, glandulas *Proſtratas* efferato ulcere ſolet depaſcere; quod haud rarò cernitur in eorum cadaveribus quos hic morbus è medio ſuſtulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger, (ocyùs aut ſeriùs, prout mulier quacum conſuevit magis minùſve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturæ μιάσματι excipiendo magis minùſve idoneæ) primùm dolore genitalium inſolito cruciatur cum quâdam rotatione quaſi teſticulorum; poſteà, ſi recutitus non ſit, macula primò Morbillum jam erumpentem magnitudine & colore æmulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lentè extillat, ſeminis inſtar, qui quotidie à ſeminis tàm colore, quàm conſiſtentiâ recedens, flaveſcit tandem aliquanto dilutiùs ovi vitello; & in Lue Virulentiore intenſioreque non modò vireſcit, ſed & aqueo humori permiſcetur ſanguine affatim tincto. Puſtula jam dicta ulcus tandem fit, primò haud abſimile Apthis Infantium ora obſidentibus, quod indies latiùs & profundiùs depaſcitur, ſupervenientibus orificii callo & duritie. Animadvertendum eſt autem quod memorata puſtula rarò Gonorrhæam comitem habet in iis qui aut jam pridem Gonorrhæa laborarunt, aut recutiti ſunt; utpote quorum Glans tum ab aere cui expoſita eſt, tum à frequenti linteorum attritu indureſcens, noxam

non

non ita facilè ſuſcipit. Hujuſmodi verpi igitur glandis ulcere ferè non tentantur, ſola Gonorrhæa dicto modo naſcitur atque augetur. Hanc alia mox ſymptomata excipiunt, ut primò magnus doloris ſenſus in pene quoties erigitur, perinde ac ſi validâ manu tranſverſus fortiter conſtringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incaleſcere: quam quidem conſtrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc ſtatu exiſtentis ſignum παθογνωμονικώτατον exiſtimo. Incurvatur etiam veretrum à fræno jam contractiore, quod cùm in erectione extenditur pro natura ſua, acutiſſimum dolorem adfert. Accedit etiam ardor urinæ, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam à mictu ceſſans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maxime quâ in glandem deſinit. Nonnunquam etiam eroſâ atque excoriatâ urethrâ jugi puris acrioris fluxu, natura in carne novâ vice jam deperditæ juſto occupatior laxam quandam & ſpongioſam ſubſtituit, quæ mole quotidie aucta & ſenſim indurata, *Caruncularum* excreſcentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem carunculæ nihilominus ex ulceribus ſibi adnatis ichorem quendam evomunt, & tum Medico crucem figunt inter curandum, tum ægro magis ipsâ morte timendum malum. Quinimò ſæpe accedit ut ſanies quæ per Gonorrhæam deplenda erat, vel à motu violentiori, vel Aſtringentium uſu in ſcrotum depoſita, atrociſſimum dolorem & Scroti inflammationem accerſat, nunc alterutro, nunc utroque ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhæa interim progreditur tardiùs, at verò urinæ ardor non mitiùs urget. Atque hæc ſunt communiora morbi hujus ſymptomata, manente hoc ejus ſtatu.

At verò quoties ſive Morbi diuturnitate & in dictis partibus morâ contagio ſurſum fertur & ſenſim ſanguini labem imprimit, aut materiâ virulentâ indebito

bito Adstringentium usu in corpore retentâ humores putrescunt, *vera Lues* exoritur, in quâ Tumores sive *Bubones* sæpe in inguine comparentes primum ejus gradum constituunt. Dolores tum caput, tum artus in articulorum interstitiis, humeros scilicet, brachia, & talos crudeliter laniunt, nullo ordine invadentes, & per intervalla, licèt noctu ægrum lectuli calore perfusum rarissimè destituant, nec nisi sub auroram libenter evanescant. Crustulæ etiam & porrigines varias corporis partes deturpant. Flavescunt hæ fermè ad instar favi, quo signo à cæteris omnibus queant internosci. Quandoque superficie latiore varia occupant corporis spatia ad eum modum quo *Lepra* in Medicorum scriptis depingitur. Quanto autem magis scabies hæc diffunditur, tanto minùs æger discruciatur. Universa symptomata pedetentim incrudescunt, dolor præ reliquis, qui tandem eo usque exacerbatur ut se nequeat miser diutiùs in lecto continere, sed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo cursitet irrequietus fermè donec illucescat. Adde quod præ doloris vehementiâ Cranium atque ossa tibiarum brachiorumque hinc inde attolluntur in perdura tubera, *Exostoses* dicta, excrescentiæ osseæ in equorum tibiis (vulgo à *Spavin*) haud absimilia: quæ quidem ossa tuberculis obsessa jugi dolore ac imflammatione tandem cariosa redduntur & putrescunt. Ulcera etiam Phagedænica varias corporis partes depopulantur, quæ fauces ut plurimum primò aggredientia, sensim per palatum in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absumunt, ita ut is jam fulcro destitutus planè concidat. Crescentibus indies ulceribus & dolore aucto, æger partim indesinenti carnificinâ enectus, partim ulceribus confectus & putredine, vitam trahit cruciatu, fætore, carie, opprobrio molestissimam, & quavis morte longo intervallo miseriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, & jam superis grave, humo condatur.

In-

Intrinſecam hujus morbi naturam, Eſſentialem quam vocant, niſi quatenus ea ex iſtis quæ jam depinximus ſymptomatis eluceſcit, non mihi magis perſpectam eſſe arbitror, quàm eſt Eſſentia ſive Plantæ cujuſlibet, ſive Animalis: Quicquid verò de eâ ſit, certò mihi conſtat humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem eſſe, undè hæc tot malorum Ilias: conſtat etiam dictum humorem evacuandum eſſe, idque iis mediis quorum efficaciæ Experientia, medicorum Magiſtra, ſuffragatur. Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum* cujus ope ſine evacuatione prægreſsâ Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exſiccantia* dicta, Specificorum titulo ſunt donanda, niſi exemplis in medium allatis probare quis poſſit, vel Mercurium abſque Salivatione, vel Lignorum Decoctum nullo ſubſequente ſudore Luis Venereæ curationem quandoque abſolviſſe. Utque experientiâ didici ſudorifica vulgaria haud minùs profeciſſe in hoc morbo quàm Lignorum decoctum, ita nullus dubito quin ſi reperiri poſſit aliud quid, ſive in Regno Vegetabili, ſive Animali, quod in excitandâ ſalivatione pares cum Mercurio vires haberet, pariter etiam ad ſanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra Gonorrhææ limites ſubſiſtens longè ab eodem diſtat cùm jam omnem ſanguinis maſſam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur, ita etiam Evacuatio quâ Gonorrhææ materia ejicitur, alia prorſus eſt atque illa, quâ Lues jam formata eliminanda eſt.

GONORRHÆÆ VIRULENTÆ CURATIO.

Gonorrhœam itaque quod attinet, de quâ primò agemus, in remediis Catharticis, quantum huc uſque uſu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diverſio ſuccorum corporis naturalium qui aliter hoſti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio,

 tio,

tio, tum experientia mihi dictant hunc morbum à quolibet demum Cathartico sæpe diuque exhibito sanatum iri, ea tamen cæteris δραστικώτερα mihi videntur quæ bilem, maximè verò quæ ichorem serosum fortiter è sanguine expurgant & subducunt. Ac proinde solâ *Jalapii radice* pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati & rebus domi angustis consulendum erat. Cùm verò & morbus conspicuam secum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia quibus expugnandus is est, calida etiam sint, Diæta refrigerans omnino est imperanda à carceribus, quod dicitur, ad metas. Sic itaque soleo præscribere.

℞. *Mass. Pilul. cochiar. maj.* ℨiii
Extract. Rudii ℨi
Resin. Jalap. diagryd. an. ℨß
Cum s. q. Opobalsami f. Pil. è singulis Drachm. vi.

Quatuor ex his singulis auroris deglutiendæ sunt horâ quartâ vel quintâ (ita ut æger superdormiat) ad dies 12. vel 14. vel etiam plures, donec sc. urinæ ardor & materiæ seminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cùm pro voto successerint, satis esse autumo, si æger interjecto semper die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit ut bis in septimana sumantur Pilulæ, donec humor ex urethrâ stillare solitus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor, qui ardore urinæ & flavo materiæ extillantis colore disparentibus manè præsertim in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, à debilitate tantùm & à laxitate partium ob diutinam virosi fomitis in eis moram oriatur, miseri tamen experiuntur magno suo malo reliquias has esse contagii non penitus deleti; quod licèt quadantenus subactum, ex levissimâ quâque occasione (à potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori, aut simili aliâ)

novas

novas excitat tragœdias, Gonorrhæâ postliminiò recrudescente, si nempè æger catharseôs molestiam desugerit, nondum extirpato radicitùs morbo.

Si post hujusmodi purgationem Gonorrhæa nondum cedat, ex usu erit loco Pilularum, maxime in iis qui difficiliùs purgantur, potentius aliquod medicamentum subinde intercalare, cujusmodi est Potio sequens, quæ semel tantùm hausta magis aliquando fecit ad sistendam Gonorrhæam, quàm leniora Cathartica sæpenumerò ingesta.

℞. *Thamarind.* ℥ ß.
Fol. sen. ʒ ij.
Rhei ʒ i ß *Coq. s. q. aq.*
Colatura ℥ iij *dissolv. Mannæ, syr. Rosar. solut. an.* ℥ i.
Syr. de spinâ cervin. & *Electuar. è succo Rosar. an.* ʒ ij.

Vel detur *Turbith minerale ad gr.* viij. tantum bis vel ter, (idque interposito debito temporis spatio, ne fortè oboriatur Ptyalismus) quod quidem remedium in eradicandâ Gonorrhæâ pervicaciori facile primas fert.

Est autem ubi æger à Catharsi dicto modo repetitâ usque adeò abhorret, ut ne conspectum quidem, vel odorem solum remediorum ferre queat; est etiam ubi corpus ex ἰδιοσυγκρασίᾳ quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi, atque ita dum impensiùs in hoc laboratur nullo cum fructu, Lues tandem obrepit, quæ eos sæpissimè ægros adoritur, quorum corpora catharticis fortiùs obsistunt; cùm ita se res habeat, *Enematis* agendum est, quibus injectis utrique indicationi, humoris scilicet tum expurgandi, tum ab affectâ parte derivandi satisfieri potest. Quinetiam hæc Methodus expeditior est nonnunquam præmemoratâ istâ, at non æque tuta, me judice; cùm prior illa licèt diuturnitate molestior, minùs tamen habeat periculi ne qua contagiosi fomitis

tis particula in visceribus hæreat novos datura tumultus; Hoc verò incommodum facillimè evitatur, si Cathartica per os assumpta diebus ab usu Clysterum liberis, mutuam iis operam commodent.

Hâc itaque viâ incedo, Pilulas jam prædictas, aut alias ejusmodi duabus tribusve auroris continuis exhibendas curo; posteà Enema sequens manè, & horâ quintâ pomeridianâ quotidiè injiciendum, donec penitùs cessaverint symptomata; nisi quod semel aut bis in hebdomade Catharticum impero, misso die isto Clystere.

℞. *Electuar. è succo Rosar.* ℥ vi.
Terebint. Venet. vitello ovi solut. ℥ ß.
Dissolvantur in aq. Hordei ℔ i.
Colaturæ adde Syr. Violac. ℥ ij
m. f. Enema:

Singulis etiam noctibus *Opobalsami* vel *Balsami è Mechagut* xxv. sacchari frustulo exceptas concedo, sub lecti ingressu; quod quidem medicamentum, cùm *Terebinthinæ* quoddam genus sit liquidum ac purum, iisdem quibus illa facultatibus pollet, & ulcerosæ genitalium diathesi apprimè succurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda substitui possit.

Procedente Curatione, quâcunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus sale conditis, vel aliàs dyspeptis (quales sunt carnes Bovinæ, Porcinæ, Pisces, Caseus, Radices, Olera) & fructibus horariis quibuscunque interdico; quibus substituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cætera εὔπεπτα. Volo etiam ut vel his parcissimè utatur, tantùm ut ægri vires non labascant. Potus, vino in genere abdicato, ut & liquore omni sive spirituoso, sive acescente, *Hydrogala* esto, ex tribus aquæ coctæ partibus & lactis unâ: nisi quòd in prandio & cœnâ Cerevisia tenuis in parva quantitate possit indulgeri. Ad contemperandam insuper inflamma-

mationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulsionem* ad sequentis normam compono, in Purgationum interstitio frequenter potandam.

℞. *Sem. Melon. Pepon. an.* ℥ß.
Sem. Papav. albi ʒij.
Amygdal. dulc. excorticat. n. viij.
Contund. simul in mortario marmoreo, sensim affundendo aq. Horá. ℔i ß.
Colaturæ adde sacchari Crystallini q. s.
m. f. s. a. Emulsio.

In temperamento admodum sanguineo, & affectu pertinaciore, post mensem catharsi datum, aut circiter, ut plurimùm sanguinis Uncias octo vel novem è brachio dextro detrahendas suadeo; ut maturiùs celebretur venæsectio author non sum, ne hâc περιφάσι contagium penitiùs inseratur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ sive acrimoniâ suâ mordaci, sive stipticitate non rarò magis officere soleant, quàm prodesse: veruntamen sub morbi exitu *Aqua Rosacea* in pauca quantitate potest injici.

Hâc methodo, quæ mihi semper pro voto cessit in Gonorrhæâ sanandâ, meliorem nondum comperi; maximè in iis qui facilè purgantur. In iis enim qui purgantur ægriùs, curatio, licèt nunquam fallax, tamen non nisi post longum temporis spatium perficitur. In his itaque acuenda sunt Cathartica, tum etiam repetenda sæpiùs, atque in eorum usu diutiùs est perseverandum, aut Clysteres modo jam signato usurpandi. Etenim Catharsis hîc ad instar omnium est. Atque in hoc affectu, si in alio quopiam, verè asseritur, quòd qui mundificat bene, bene sanat: modò ab *Aquis Mineralibus* sibi temperet, quas certò mihi constat morbi reliquias è corpore eliminandas vi astringente & plus satis sanativâ arctiùs constringere, & quasi clavo figere trabali; unde quòd sæpius observavi, Scroti tumores enascebantur quoties in morbi

bi principio, vel ſtatu, pejoraque adhuc ſymptomata ut Carunculæ, *&c.* ſi quando ſub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter aſſero, quantumlibet ex more hodiè recepto Aquæ Minerales in dicto caſu haud raro præſcribantur.

Neque ſum neſcius quantum ſe venditent Practicorum nonnulli in hujus ſymptomatis curatione, quà breviore temporis ſpatio, quà remediis magni nominis & tituli abſolvendâ; interim obſervatione plus ſatis frequenti certò deprehendi, materiam, quæ eliminanda fuit, aſtringentium vi in corpore detentam maximum ægris dediſſe malum: ex quo perſæpe ſanguinis maſſam de novo ſubiens, ipſam demum Luem parit. Nec majore cum fructu, licèt periculo minore, decoctum *Lignorum exiccantium* uſurpatum comperi; quo ſcilicet ſub prætextu *Specificorum*, tum univerſum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incaleſcentia, ulteriùs adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam Gonorrhæa quæ paulò antè evanuerat, quod me obſervaſſe memini, denuò in conſpectum prodiit.

Animadvertendum eſt autem quòd ſi ægri glans Præputio undiquaque contegatur, atque ejuſdem ora præ inflammatione uſque adeò tumida, dura, ac calloſa reddantur ut nullo modo queat reduci, laterem lavat quiſquis Gonorrhæam remediis purgantibus, fortiſſimis licèt, & quotidiè ad nauſeam repetitis, aggreditur, niſi eodem tempore id agatur ut pars ita affecta ad ſtatum ſibi naturalem redeat, ſublatis & duritie & tumore, undè Gonorrhææ novus utique fomes ſubminiſtratur. Quod quidem ego admolior *Fotu* ſequente.

℞. *Rad. Althææ, & liliorum an.* ℥ i ß.
fol. Malv. *Verbaſc. Sambuc. & Hyoſcyam.*
flor. Chamæmel. & Melilot. an. M. i.
Sem. lini, & Fœnugræci an. ℥ ß.
Coq. ſ. q. aq. font. ut. f. Fotus parti affectæ admovendus

dus per horæ unius ſpatium bis vel ter in die. Peractâ fomentatione partem affectam *Oleo è ſemine lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplaſtrum è Mucilaginibus* alutæ agninæ inductum labiis præputii tumidis circumponendum. Quòd ſi Ulcus vel in ipſius præputii labiis, vel in ſubjectâ glande hærens ſuâ calloſitate facit ut illud non niſi ægrè poſſit retrahi, præter fotum jam dictum ſequens etiam *Linimentum* præſcribo.

℞ *Unguent. Baſilici* ℥ vi.
Unguent. è Nicotianâ ℥ ii.
Præcipitat. aq. Roſ. lot. & optimè lævigat. ℥ ß.
m. f. Linimentum, quo lintei raſura imbuatur, & ulcuſculo admoveatur ſemper poſt Fotûs præſcripti uſum.

Ubi verò ſive quòd juſtò maturiùs Gonorrhæa ſiſtatur, ſive ab exercitio vehementiori, aut aliâ quacunque de causâ, Scrotum jam morbi ſedes ab eadem in tumorem inſigniorem attollitur, prædictum Fotum bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor & tumor *Cataplaſmate* vulgò noto *ex Oxycrato & farinâ Fabarum*. Hæc dum foràs peraguntur, non deſino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus introſumptis, tum etiam Diætâ ſupradictâ hoſtem urgere; neque mihi religio eſt quovis morbi tempore ſanguinis ℥ ix vel x è brachio iſto detrahere quod teſticulo tumefacto reſpondet, ſi tumoris magnitudo & vehementia doloris id mihi ſuadeant. Atque hæc hactenus de *Gonorrhæâ*.

LUIS CONFIRMATÆ CURATIO.

Cùm verò eouſque invaluerit morbus, ut jam *Venerea Lues*, vel *Lues confirmata* præciſè dici mereatur, alia omnino porta quærenda eſt, & duriori huic nodo cuneus itidem durior eſt adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod ſciam, adferri poſſit extirpati hujuſce morbi, niſi per *Salivationem ab Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quàm indoctorum de aliis ſanandi

nandi modis satis temerè & audacter effutiverint. Cùm itaque *Salivatio* omnem hîc numerum absolvat, id tantum mihi incumbit ut quæ in eâ tum excitandâ, tum etiam regendâ, & ratio (qualis qualis ea demum fuerit) & observatio rationi suffragata mihi dictaverint, edisseram.

In principio autem ne conjecturâ quidem assequi possum quid sibi velint crebra ista monita quibus de corpore remediis Catharticis, & Digerentibus, Balneo puta & cæteris id genus, ritè præparando, ita seriò cavetur: Ut de Venæsectione jam taceam, cui nonnulli hîc loci primas deferunt. Quum enim si veritati sit litandum, eo res redigatur ut *Veneno* Salivatio procuranda sit (neque enim adhuc innotescit salubre aliquod medicamentum quo possit excitari, neque æger sine ejus ope in tuto collocari potest) quæritur utrùm corpori constantibus adhuc viribus vegeto & valenti, ac proindè frangendis inimici conatibus haud impari; an eidem missione sanguinis & tenui diætâ jam debilitato rectiùs committatur Venenum. Haud dubiè satius esse duxerit æquus rerum æstimator nihil agere, quàm ita importunè satagendo nocere. Quid quod experientia testatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos salivationis impetum multò melius sustinere, quàm eos quorum quasi ante prælium incisi sunt nervi?

Misso itaque damnoso omni hujusmodi præludio, statim atque accersor *Unguentum* præscribo *ex Axungiæ Porcinæ* ℥ij, *& Mercurii crudi* ℥i. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admisceo; cum deterius fiat Unguentum, si quod adjecta ista frænum injiciant, & nihilo efficacius, si nihil prorsus agant: Et fortasse additamenta ejusmodi sub nomine *Correctivorum*, idem hîc præstant, si quid tamen præstant, quod Catharticis adjuncta, judice experientiâ, solent præstare; tormina nempe excitant, & catharsin reddunt laboriosiorem, à luctâ scilicet inter Antidotum

dotum & Catharticum, cujus vis omnis purgans in eo posita est quòd naturæ hominis inimicetur. Verùm ut tertiâ parte dicti Unguenti brachia crura & tibias ad tres noctes continuas (primam quâ accersor includendo) manibus suis æger perungat injungo; ita tamen ut neque axillas, neque inguina attingat uspiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumposito & posteriùs consuto, à linimenti contactu diligenter muniat. Aurorâ illâ quæ postremam inunctionem proximè insequitur exhibeo gr. viij. *Turbith. mineralis in conservâ Rosarum rubrarum.* Post tertiam inunctionem, vel saltem post assumptum Turbith Minerale, gingivæ ut plurimùm intumescunt, & Ptyalismus suboritur: id jam medico negotii tantùm est ut gradum salivationis scrupulosè expendat, ne invocatis temerè suppetiis, salivationem eo usque evehat ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyalismus statum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimùm libræ quatuor spatio Nycthemeri) vel symptomata, etiamsi parciùs expuat æger, evanuerint (quod plerumque contingit post quartam diem à statu salivationis) & indusium & tori lintea aliis, quæ à quo ultimo lavabantur usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda: cùm priora ista unguento infecta salivationem & magis quàm erat opus intendere, & longiùs protrahere quàm ægro expediat, apta nata sint. Quod si fortè priùs elanguescat salivatio quàm symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est *Mercurio dulci ad* ℈i pro dosi exhibito.

Nonnunquam accidit, præsertim in corporibus εὐμεταβλήτοις, quòd post unam vel alteram inunctionem (nempè simul ac Hydrargyro sanguis affici inceperit) natura illicò per intestina hunc hostem expellere satagat, undè non solùm dejectiones mucosæ & tormina ventris, ut in iis qui dysenteriâ laborant, eveniunt, verùm etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodò cedere soleat. In hoc

caſu à Mercurio ſive extrà applicito, ſive intrà aſſumpto, prorſus abſiſtendum, donec hæc Symptomata penitùs evanuerint; quæ ut faciliùs amoveantur utile erit ut *Diaſcordii* ſeſqui-drachmam æger aliquoties devoret, atque porrò ut *Corroborantium* ex *Cephalicis* & id genus aliis, vino Hiſpanico coctorum vaporem recipiat in ſellâ perforatâ.

Convaleſcente de cæteris ægro, niſi quod os adhuc exulceretur (qui genuinus eſt ptyaliſmi fructus) ſalivatio quæ jam indies imminuitur, nec purgatione, nec alio modo quocunque ſiſtenda eſt: fieri enim poteſt ut etiam poſt conſopitum dolorem, atque exiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore deliteſcat, bella denùo moturum, niſi ſibi permittatur ſputatio illa moderata, quæ poſtquam redintegratâ ſanitate homo ſe auræ liberiori aliquandiu expoſuerit, deſitura eſt. Periculoſum itaque eſſe arbitror Ptyaliſmi jam abiturientis & mox evanituri reliquias vel *Catharſi* deducere, vel *Lignorum decocto* exiccare velle; à quâ Praxi, quæ vulgò obtinet ſpecie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, naſcuntur ſine dubio frequentes iſtæ *Recidivæ* quæ miſeris accidunt, ſanitatem tandem aliquando poſt tantum impenſarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus; ad quam etiam certò perveniſſent, ſi ſalivatio non niſi ſuo tempore determinaretur. Longiùs itaque conſultius eſſet, ptyaliſmum promovere *Mercurio dulci* ſemel in hebdomade exhibito, etiam poſtquam omninò convaluerit & jam ſub dio verſetur, quàm eundem præmaturiùs inhibere.

Quantumlibet autem à catharſi in ſalivationis declinatione ob jam dictas cauſas abhorream, fieri tamen poteſt ut in ejuſdem ſtatu ea nec prætermitti poſſit, nec debeat, quoties ſcilicet re malè geſtâ, eouſque fuerit evecta ſalivatio ut jam ægri vitæ metuatur: quo in caſu non tutummodò eſt, ſed & neceſ-

ſarium etiam Cathartico ingeſto ptyaliſmum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri εὐφορία procedat, qui deindè ſuo juri relinquendus.

Si quis jam quærat an nudâ Salivatione contenti eſſe debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis ſolennibus in uſum, poſt eam peractam, revocatis? Reſpondeo, præter jam dict a, quibus & ratio aſtipulatur, & experientia, me velle doceri quam ob cauſam magis ſit neceſſarium purgare poſt Salivationem, quàm Salivationem excitare poſt Catharſin, cùm remedia purgantia (*Scammoniata* maximè & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem ſubjugatur iſtud quicquid eſt veneni, eo ſcilicet qui purgatus fuit ad regimen conſuetum, exercitium, & liberiorem aeris uſum ſe recipiente. Atque id porro libenter ſcire velim, quâ demum arte freti Mercurii reliquias per Catharſin expellere conamur, cùm genuinam illam ac propè unicam methodum (per ſalivationem ſcilicet) quâ natura id efficere ſolet ac debet, non ſolùm negligamus, ſed etiam impediamus? Hujuſmodi autem hallucinationes minimis iſtis rationis ſcintillulis imputandæ ſunt, quibus nos miſeri mortales tantùm præditi, ad veritatem in profundo demerſam non penetrantes, quamlibet ejus umbram & ſpeciem amplectimur, pro Junone, quod ajunt, captantes nubem; mox colloquia miſcentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantaſmata noſtra & delirantium inſomnia pro principiis Apodicticis haberi velimus; cujus ſpecimen, ni fallor, præ manibus nobis eſt.

Quamvis autem in pleriſque Curatio modo jam dicto abſolvatur, *viz. Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith Minerali* aurorâ iſtâ quæ poſtremam excipit, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, Ptyaliſmo fatiſcente; seriò tamen animadvertendum eſt in quibuſdam reperiri idioſyncraſiam

ſive temperamentum quoddam peculiare tam ſalivationis reſpectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iiſdem, ut qui ægre purgantur, ægrè etiam ad ptyaliſmum perducuntur) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minùs ſalivationem eam procurare quæ malo eradicando par ſit. In hujuſmodi ægris Medico ſummopere cavendum eſt ne animo nimiùm obſtinato ſalivationem importuniùs urgeat, recalcitrante naturâ, atque ab iſto evacuationis genere prorſus abhorrente; quod qui minùs intellexere ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotieſcunque medicamenta ſive externa illa fuerint, ſive interna pertinaciter ingeminaveris, loco ſalivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dyſentericas obtinebis, naturâ per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi & ægritudines, ſudores frigidos, horrendaque alia ſymptomata accerſes, ita ut æger tantùm non agat animam, fortè etiam mox eam evomat. In his licèt medico concedi poſſit, ut poſtquam ad dies quatuor vel quinque à poſtremâ inunctione ſalivationem fruſtrà præſtolatus fuerit, inunctionem jam ſæpè dictam, & Turbith Minerale denuò repetat (interjectis inter ſingulas inunctionum vices diebus aliquot) religiosè tamen cavere debet, nè cùm tanto conamine ſalivationem incaſſum ſollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus eſt, ut ubi primùm vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina ſuccedant, ſtatim ſibi temperet à remediis adhibendis donec ea penitus evanuerint ſymptomata; pluribus enim & fortioribus remediis ad cogendam φύσεως ἀνεκπραττούσης ſalivationem accumulatis, Dyſenteria certò certiùs tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet. Cùm ex adverſo ſi lentè feſtinet, & moras trahat, *Mercurii dulcis* ℈ i ſemel aut bis in ſepti-

timanâ exhibendo, vel per ſe, vel cum ℥ i *Diaſcordii*, ſi æger in Diarrhœam propenſior ſit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optatâ potietur arenâ. Quantumvis enim ptyaliſmus ad plenum nunquam aſſurget, æger tamen copioſiùs quàm pro more ſolito expuet, & fœtor juſtæ ſalivationis comes neque imminutiorem hanc deſtituet: unde evincitur ſanguinem & humores eam ſive putrefactionem, ſive alterationem, quæcunque ea demum ſit, attigiſſe, quæ vel parit ſalivationem, vel cum ea naſcitur. Atque hâc Methodo univerſa hujus morbi ſymptomata tandem expugnabis, conceſſo utique debito temporis ſpatio.

Obſervandum eſt autem, quod licèt ſalivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint, in extirpandâ *Lue confirmatâ* longè exuperet, *Gonorrhæam* tamen cum Lue concurrentem neutiquam valet ſanare; nec ſiſtetur illa, hâc jam penitus devictâ: unde rectè colligitur nullam vim ſpecificam Mercurio ineſſe quâ Venerea Lues immediatè debellari poſſit: quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyaliſmo morbum expellat: pari fermè κατὰ χεῖρα (quod alias ſubinnui) atque Scalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam. Quoties Lues & Gonorrhæa unà ſtabulantur, vel ante Salivationem, vel eâ jam peractâ, Gonorrhææ curatio tentanda eſt; quod & tutiùs fit, me judice, & faciliùs etiam poſt finitam ſalivationem, cùm Luem habens comitem Gonorrhæa ægriùs dometur; quæ verò à prægreſsâ ſalivatione quadantenus ſubacta fuit, minori negotio expugnari ſoleat. At verò Catharticis religiosè abſtinendum eſt quouſque vel minimæ ſalivationis reliquiæ ſuperſint; Quamobrem *Turbith Minerali* ſemel aut bis in hebdomade exhibito ſecuriùs rem committemus, quàm aliis Purgantibus quibuſlibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyaliſmus, dum interim materia Gonorrhæam committens paulatim excernatur.

Os exulceratum, Salivationem passis ita familiare, si vel æger dolori ferendo par non sit, vel eo usque illud excorietur, quod sæpe fit, ut sanguine diffluat, nocte dieque vel *aquâ Rosarum Damascenarum* vel *lacte aquæ permisto*, vel *hordei*, *radic. Althææ*, & *semin. Cydoniorum decocto* sæpissimè proluendum est. Unicum hoc symptoma memorabile, quod scio, salivationi accidit, saltem quoties ea more debito administratur; & sanè si dolor & oris exulceratio arte aliquâ protelari potuerint, haud multo esset molestior morbi hujus curatio, quàm est aliorum aliquot longè minùs famigeratorum.

Diætam quod spectat & reliquum ægri regimen, eadem prorsus in *Salivatione*, saltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharsi* imperanda censeo: Cùmque ei qui medicamentum aliquod purgans assumpsit, id tantum incumbat ut se in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis εὐπέπτοις moderatè vescatur, nondum mihi constat quo nomine vel lecto semper addicatur qui Ptyalismum subit, vel à victu modico arceatur, qui scilicet naturæ cum veneno conflictanti vires animumque addat: unde etiam naturâ tanto oneri succumbente, haud pauci, spiritibus atque omni vitæ robore diaphoresi, purgationibus, & jejuniis supervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem penitus exhaustis, miserè confecti sunt: Persæpè etiam morbo jam pulso, æger eâ spirituum copiâ quâ erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, præ imbecillitate concidit: aut si fortè *Libitinam* valeat effugere, tot tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere. De quibus Poeta è Neotericis haud ineleganter.

Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti est, vivere ut possis, mori.

Hîc autem in promptu est istam objectionem diluere, quî fit ut nonnulli hoc morbo, (scilicet in statu ejus modò dicto) malè multati in *Galliam* commigrare

grare cogantur ut ab eo liberentur? Cujus rei hanc esse rationem, quantum judicare possum, existimo; Hujusmodi ægris, œconomiâ illorum corporum eversâ ac viribus prostratis, apud nos aër crassus ac humidus resarciendis minùs idoneus est, cùm iste Galliæ, utpotè qui salubrior ac magis serenus, spiritus corporis & vires deperditas instaurare aptus sit: Non quòd Practici ibidem degentes, ut ut docti quidem, methodum quâ hic morbus devinci possit, meliùs callent, quàm nos hîc in *Angliâ*. Sed ut ad Diætam evertar.

Existimo itaque (& experientia mecum facit) quòd præter jusculum Avenaceum, Panatellam, Lac cerevisiatum, & Cerevisiam tenuem tepefactam, *&c.* juscula insuper è carne Vitulinâ, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate ægro & possint concedi, & debeant; atque ut, ubi primùm eo usque subsederit gingivarum tumor, ut dentes conserere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parcâ manu, sint indulgendæ; ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc vel illud magis allubescat animo: Cùm enim Ptyalismo expugnetur hîc morbus, non Diaphoresi, hariolando non sum quorsum æger, nullâ urgente necessitate, nimio calore mactetur.

Dicta Methodus uti expeditior est, cùm neque tot dies corpori ante salivationem præparando inutiliter insumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem, ægris imponat; ita certissimus sum eandem longe faciliorem esse, minùs itidem periculosam, & minùs recidivæ obnoxiam: quod experimento suo discet quisquis in alterâ praxi versatus, ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententiâ successit in quàmplurimis ægris; quorum nonnulli salivationis tædium & laborem plus semel irrito conatu exantlaverant, recidivam sempor denuò passi, ex occasionibus, & propter causas quas supra memoravimus. Non est autem, Vir Can-

didiſſime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxiè ſollicitem, qui jamdudum de probitate meâ perſuaſiſſimus, exiſtimationi etiam noſtræ favere dignaris.

Plura de hoc morbo non addo, cùm mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus & ſermonibus ἀπροσδιονύσοις nucleum involvere, quo rei caput, ſeu *Nili* fons, ægriùs innoteſcat. Quantulicunque autem ſit hoc opuſculum ſive pretii, ſive molis, id ut boni conſulas rogo: Cùm illud eo præcipuè fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te eſſem animo palàm teſtarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis quibus ſumma illa tua eruditio, morum ſuavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude digniſſimæ ita clarè eluceſcunt. Haud equidem tibi aſſentor, quoties profiteor me tuam amicitiam, ex quo me primùm eâ condecorabas, inter illa quæ mihi comparavi pretioſiſſima luculentiſſimaque ſemper habuiſſe. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à me obſervata eximium eſt iſtud, (quod etiam filio meo commendatiſſimum eſſe volo) hominum ſc. probitate cæteriſque virtutibus præcellentium conſuetudinem ſemper mihi commodo vertiſſe atque emolumento; atque ex adverſo pravorum amicitiam (niſi ea potiùs, combinatio, ſive etiam conjuratio dicenda ſit, quæ in virtute non fundatur) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læſerint unquam, tamen neſcio quo pacto, tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricaſſe. Vale, Vir Humaniſſime, & amare perge

Tui ſemper Obſervantiſſimum

Tho. Sydenham.

Londini, Mart.
10. 16$\frac{79}{80}$.

THOMÆ SYDENHAM

DISSERTATIO EPISTOLARIS

AD

Spectatissimum Doctissimumque Virum

GULIELMUM COLE, M. D.

De

Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium,

Nec non de

AFFECTIONE HYSTERICA.

Humanissimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

Miraberis fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, eâ potissimùm de causâ hanc tibi molestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis, circa Morbos acutos, commentariis, agnosco me accepisse fructus, ut ad grates authori persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accurratè singulas annorum, aerisque quas tractandas suscepisti, Constitutiones, cœpto antehàc inaudito, observasti; tam genuinas, faciléque obvias, pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut meritò tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde & ægrotos, & medicos tibi æternùm devincis.

Quanquam verò cuncta, quæ pertractas, accuratè adeò absolvisti, ut pronum sit de singulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare possum, quin impensè tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillimè curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum accesserit) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam rarò non inimicissimam hominum saluti) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adeò pessum dant, totque ubivis in sepulchrum ante tempus præcipitant, ut meritò Tu, Doctissime Vir, humani generis Vindex audire merearis, qui ægrotis, miserè, cumque extremo vitæ discrimine palantibus, te ducem fidissimum præbes, ut in salutis viam, si ductum tuum sequi

qui volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus, omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium naturæ committendum, si cuncta rectè procedant; id quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus justo priùs exagitatus fuerit sanguis. Postquam verò, perlecto aureo tuo libro, senseram tandem panicos esse, qui me aliosque tam diu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licèt quandoquè non solùm vulgo, sed etiam medicis) ægros regere, tantum inde emolumenti iis, ubi in obtemperantes incidi, obvenisse comperi, ut, quicquid alii senserint, me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porrò & ubi ad variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum sæpè contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus authoritate, confugere; idque successu haud pœnitendo, imò verò stupendo. Tam multum equidem hâc in parte præstitisse mihi videris, ut nil superesse, quod vel aliorum, vel etiam Tui, industriam exerceat, facilè crederem, nisi nuperrimè à doctissimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrickio (qui humanitatem tuam plurimùm celebrat) audivissem, te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin ritè exercendam perutiles fore non possum non augurari, utpote à Te factas) circa idem subjectum tibi occurrisse Observationes; quas nisi publico impertias, & in Tui famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde (si quid apud te ignoti valeant preces) haud graveris, obsecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.

Sed nec hîc subsistam: Nempe ab eodem acepi, rariora quædam tibi observata fuisse circa Affectus, Hystericos dictos; qui sanè sicut doctissimorum medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò lassarunt ingenia, sic (proh nimis sæpe!) & medicandi traditas methodos eludunt;

do-

documentaque dant, quàm parùm tutum ſit, in Philoſophicis, noſtræ rationi nimium fidere, niſi iis in rebus quarum certitudinem à ſenſuum teſtimonio petere valemus. Plurimum, Digniſſime Vir, ulteriùs & à præſenti ſæculo, & à poſteris, haud dubiè mereberis, ſi & quæ circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc ſaltem à te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique conſulas, quòd, non mei ſolum, ſed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi ſe quam maximè devotos profitentur,

Devotiſſimum

GULIELMUM COLE.

Vigorniæ. Novemb. 17. 1681.

Spectatiſſimo Doctiſſimoque Viro

GULIELMO COLE, M. D.

SI uſque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatiſſime Vir, ut eas quæ ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, ægrè admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato Viro, qui eruditiſſimis ſuis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de facie, quod ſciam, innoteſcit. At verò quòd me tanto, licèt immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cùm maximos quoſque & præſtantiſſimos viros ita natura comparaverit, ut non tantùm leviter errantibus, ut fit, æquiores ſint, ſed etiam in mediocrium ſtudiis deprædicandis, datâ vel quâlibet anſâ, ingenuo ſuo candori morem lubentes gerant.

Cu-

Cujus quòd & in ipſo me, & meis iſtis conatibus, ut ut tenuibus, publico tamen commodo deſtinatis, præclarum edideris ſpecimen, gratus agnoſco.

Ea quod ſpectat quæ à me præſtolaris, ſive jam editis de Variolis obſervationibus addenda; ſive etiam de Paſſione Hyſterica de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggreſſus ſum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis quæ experientia jam annoſior mihi ſuggeſſerat poſſim ſarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam Affectus Hyſtericos omnium poſt Febres morborum frequentiſſimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid è levidenſibus meis obſervationibus capi poſſe exiſtimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicum juvandi ſpem, mihi cauſam ſubfuiſſe, ut otium ſcilicet bene locarem, & tædium brumalium noctium honeſtiùs fallerem; cùm jam ingraveſcente ætate non ampliùs Congerrones foràs quæram. At quicquid id fuerit quod me primùm inſtigaverit, me non ita atque ſperaveram incœptis ac votis meis parem eſſe ſentio, cùm continua illa cogitationum ſeries, quâ mens obſtinatiùs defigenda eſt, mihi jam à multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente Senecta. Cùm itaque tam opportunæ appulerint humaniſſimæ tuæ literæ, brevi Reſponſionis limite expediam eorum ſummam quæ priùs fuſiùs deducenda meditabar.

Sumpto itaque à Variolis exordio, illud prælibandum cenſeo, quòd ſcilicet ea Febrium Intermittentium ſpecies quæ primùm Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet, quo hæc conſcribo, 1681, hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempeſtatibus graſſabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos iſtos omnes quibus vigebant; alienâ autem tempeſtate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat.

vat. Exempli gratiâ, ingruente Hyeme, nunquam non Tussi, & Febribus Peripneumonicis ab illa pendentibus locum dabant, ut & Variolis. Redeunte autem Vere dicta Febris postliminiò reversa est. Ita Anno 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, Variolæ brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 sc. Febres intermittentes denuò recrudescebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus; unde etiam Variolæ, hîc illic sparsæ, unà cum illis subpullulabant. Æstate verò jam ingressâ Variolæ increbrescere quotidie, tandemque ἐπιδημικώτεραι factæ stragem haud vulgarem edebant.

Anno 1681.

Hoc anno, luce meridianâ, quod aiunt, clarius mihi constabat quod jam olim Ratio suadere videbatur, ægrum sc. lectulo noctes atque dies continuos non priùs addicendum esse, quàm Variolarum examen omne in conspectum se dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æstatis temperie ficciore diutiùs quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adeò ut omnis fermè ubique locorum herba exaruerit) sanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aer aliàs solebat suppeditare, destituebat; ex quo Variolas jam grassantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraque exinde nata symptomata præter modum sæviebant. Atque hanc ob causam, si quid ego judico, Maculæ purpureæ plenam Exanthematum eruptionem haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans atque disperdens, etiam ante justam materiæ morbificæ expulsionem, præmaturam mortem accersebat. Id verò maximè fatorum sævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob suprà dictam causam ita facillimè confluerent, vel ipsâ aeris intemperie id mali

sponte

ſponte ſuâ procurante, quod aliàs ferè ſolent Scioli & Medicaſtri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipſo morbi limine inauſpicatò imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum eſt) poſt omnium vel exquiſitiſſimas obſervationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Varioloſis ſalutis ſpes omnis in Exanthematum paucitate reponatur; diſcrimen in eorundem multitudine: & prout plura ſunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum eſt, & ſanguinis mictum, & maculas purpureas, quæ ita certò mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam pauciſſimis puſtulis erumpentibus; hæc verò ut Variolas denſo agmine confluentes ut plurimùm comitantur, ita aliquando tam præproperè invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, ſicut jam præmonuimus.

In proclivi eſt autem, ut mihi videtur, rationem reddere quare æger plus minuſve periclitetur pro majore minoreve exanthematum numero; cùm enim quælibet Puſtula Phlegmone primò ſit, licèt ſub exiguâ mole, mox in Apoſtema evadat, fieri non poteſt quin Febris ſecundaria à Pure jam in fieri pendens, magìs minúſve exacerbetur, pro Puris excoquendi quantitate jam in morbi ſtatu; quod in mitiſſimo confluentium genere, die à primo morbi inſultu undecimo, in mediocri, decimo quarto, in crudiſſimâ verò & ægriùs domabili ſpecie, decimo ſeptimo fieri conſuevit. Quemadmodum enim (quod eſt notandum) Confluentium Variolarum genus, Diſtinctum quod dicitur, ratione periculi imminentis, in tantum ſuperat, quantum ab ipsâ Peſte ſuperatur, ita etiam ſupradictæ tres Confluentium ſpecies aliæ aliis præſentius diſcrimen adferunt. Quod inſuper tam in ætate quàm ſexu locum habet; cum nemini non ſit notiſſimum, Adole-

ſcentem in ipſo juventutis flore multo magis pericli. tari ab hoc morbo, quàm vel fœminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque ſanè mirabitur tam ingens diſcrimen à majori puſtularum numero pendere, qui ſecum reputaverit, quòd ſi cujuſlibet ſive humeros ſive brachia, ſive aliam quamlibet partem Phlegmone (vulgò a Boyle) fortè invaſerit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus fit, febricitabit; cùm ſcilicet ſanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus maſſam reſorptis incitatus, Febriculæ fomitem ſubminiſtret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum inviſens, faciem ad inſtar pulveris è limaturâ acicularum undique reſperſam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involaturam; idque præ indomitâ vi Febris ſuccedaneæ, quam, pro ratione quantitatis puris ex innumeris iſtis apoſtematis in ſanguinem rejecti, deſævire neceſſe eſt. Quæ quidem hominis funeſta ruina aliquot diebus antequam ingruat facilè prævideri poteſt, utut bellè ſe habere æger, & ſibi videatur, & aſtantibus etiam in hujus morbi Hiſtoria minùs exercitatis.

Quocirca ſi non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis & ſanguinis mictu jam ſepoſitis) quàm èx puſtularum frequentiâ, ſeriò mihi perpendendum eſt, quibus potiſſimùm de cauſis ita denſæ protruduntur, & ſi tutò fieri poteſt, iiſdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput eſt, & in quo præcipuè ægro ſuppetias ferre queam, cùm periculoſæ plenum ſit aleæ quicquid moliamur, jam conſtituto in hac ſpecie morbo; nec ſi tandem mortem æger evaſerit, id tam meæ debetur ſolertiæ, quàm vel inſigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui quæ morbo accidebat mutationi. Profuſiſſima autem illa crebrarum puſtularum eruptio, ſi quid ego conjicere poſſum, à præcipiti nimis

materiæ Variolosæ assimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maximè videtur contingere, vel quòd ægri natura, medicamenti ad instar Cardiaci, calore & spiritu plùs satis turgeat, vel quòd ipse æger, sive præmaturè se lectulo includendo, sive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas & intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque Natura, ceu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Variolosæ copiâ & plenitudine, omnem ferè succorum & carnium molem in exanthemata evomere satagit.

Nullâ verò magis προφάσει promovetur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quàm si æger intempestivè se lecto addicat, viz. ante diem sextum à primâ invasione, vel quartum inclusivè ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandæ.

Et licèt moderatus lecti calor etiam post elapsos dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cùm ingens illud vitæ periculum quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat & aspernetur.

Hic itaque seriò monendum est, ægrum nullo pacto se lectulo interdiu debere comittere, si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimum usque refocillari sentiet: à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum συνδρομὴ, tum ob acriorem jam pustularum molestiam, tum quòd ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cùm sæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipsam quasi digito mihi mon-

monſtraſſe, quo primùm morbi tempore æger lectulo continuò adjudicandus eſt.

Sed ut non ſolùm dicti Problematis veritatem adſtruam, quod tanti eſt momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iiſdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem noſtram quaſi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quaſi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere quæ ſit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo ſenſu hominum, fidiſſimis obſervationibus utentium, non ex opinione incerto Phantaſiæ fundo innixâ, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaque, ejus eſſentia, (quantum nos rerum eſſentias conjecturâ aſſequi valemus) in peculiari quâdam ſanguinis inflammatione comprehendi videtur, in quâ, Natura primis aliquot diebus id negotii habet ut particulas inflammatas præparet ſubigatque, quo faciliùs in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, motâ ſeditione, & perturbato jam ſanguinis ſtatu, Febris ut accedat omnino neceſſe eſt: quinimo incenſæ ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis ſanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulſionem, neceſſariò excitant, prout has vel illas partes motu agitatæ appellunt. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulſaverit, ut priùs in ſanguine, ita deinceps in carneâ mole id quod ſupereſt Tragœdiæ peragitur. Et ſicuti Natura non aliâ quidem methodo quàm accensâ Febre materiam in ſanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non niſi facto Apoſtemate maſſam carneam à re qualibet extraneâ liberat: ut ſi fortè ſentis aut quippiam ejuſmodi carni inhæſerit, partes circumjacentes mox Apoſtemate obſidentur, niſi id quicquid eſt moleſti protinus extrahatur. Hæ itaque

particulæ in carnibus demum ſtabulantes, primùm Phlegmonas haud ita ſpectabiles excitant, in quibus latitant; quæ quidem augeſcentes in horas, atque efferatiores & inflammatiores redditæ tandem in pus & vomicas deſinunt; quo quidem tempore fieri non poteſt quin aliquid ex illâ Apoſtematum colluvie, in maſſam ſanguinis, per venas circulari motu reducti, reſorbeatur; quòd ſi ſanies iſta nimiâ copiâ ſanguini ingeratur, non tantùm febrem acccerſit, cui ægri vires planè ſunt impares, ſed etiam omnem ejus maſſam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput eſt: quinetiam ab intenſiore Febris calore, poſtremis hiſce diebus à nimiâ puris vi excitato, Ptyaliſmus, qui Variolis confluentibus comes indiviſus eſſe debet, præproperè ſiſtitur, unde ægro ſpiritus continuò intercluditur. Quod ſi dicta materia purulenta parciùs ſanguini infundatur, inſurgens Naturæ robur ſecundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimit, & abſceſſulis indies magis magiſque exareſcentibus æger brevi convaleſcit.

Si vera ſit hæc & juſta hujus morbi Hiſtoria, cæcus ſit oportet qui non videat, omnem ejuſdem in utramque partem eventum, à Curationis fundamento rectè aut ſecùs primis in diebus jacto, pendere. Nam ſi calidorum, & præcipuè jugi lectuli uſu, calentes hæ ac ſpirituoſæ particulæ acuentur, neceſſe eſt ut aſſimilandi facultas (quâ jamdiu plus ſatis pollent) adhuc intendatur & augeſcat.

Adde quòd ſanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impreſſioni promptiùs cedunt, undè plures quàm res poſtulabat, emergunt puſtulæ, & æger nullâ neceſſitate cogente in vitæ diſcrimen conjicitur. Quando oppoſitum huic regimen, & modicè frigidiuſculum, atque aeris uſus liberior, non tantùm fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, ſed etiam condenſat obfirmatque humores, quo ſe validiùs ſpiritibus

bus morbificis opponant, atque eorundem ſuſtineant impetum, unde non major materiæ Varioloſæ copia conflatur, quàm pro genuinâ morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quòd ſcilicet nimia materiæ morbificæ quantitas aſſimiletur, & ſuperexaltetur fermentum morbi, multatur is qui juſto citiùs ad lectum damnatur: at ex eodem fonte ſæpiſſimè profluunt tum mictus ſanguineus, tum etiam maculæ purpureæ, æſtivo maximè tempore, atque in juventâ adhuc florentibus. Utraque hæc ſymptomata, niſi fallor ego, ortum ducunt ab æſtu & furore in quem agitur ſanguis à ferventibus & ſpirituoſis particulis, à quibus exagitatus atque inſigniter attenuatus, vaſorum clauſtra diffringit, nunc in mictu ſanguineo, quoties in renes irruit; nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in muſculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quaſi ſphaceli oboriuntur iis in partibus, in quibus extravaſatus ſanguis coagulatur. Atque ut præcaveri facilè poterant duo hæc ſymptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & diætâ in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet qui iiſdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in ollâ ebullitionem, igni fomitem ſubminiſtrando, ſufflaminare ſatagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari ac proinde iniqui judices, non ſolùm malè tutum fuerit ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero eſt ubi æger libero aeri omnino eſt exponendus, ſi æſtas ſcilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergreſſus, aut liquoribus ſpirituoſis aſſuetus, præſertim ſi morbus nimiæ compotationi originem debeat: His inquam in caſibus, præcipitem nimis puſtularum eruptionem haud equidem arbitror ſatis coerceri poſſe, tum à

lectulo abstinendo tum etiam à Cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio, spirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu ut explodatur quasi, necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata facesset, ut præ nimiâ puris copiâ in sanguinem regurgitantis sub fine morbi, æger quasi obrutus, fato omnino succumbat.

Quamvis haud raro fermentum immodicè exaltatum tantam colluviei Variolosæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cùm scilicet materia morbum committens, tum præ nimiâ sui copiâ, tum præ motu inordinato ac confuso in sanguinis massâ excitato, se nequit extricare & foras educere, cujus loco mictus sanguineus & purpureæ maculæ tragœdiæ catastrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatinâ dicta, sæpiuscule occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementiùs sollicitandis infeliciter collocatur.

Neque sanguinis missio, quantum mihi videtur, licèt maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Variolosæ assimilationem cohibere valet, ac sanguinis contemperatio ab aere intromisso, maximè si statim ab emisso sanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis, sanguis propensior redditur excipiendis adventitii caloris impressionibus, quàm ante venæ sectionem fuerat. Et sanctè assero, insignissimum ferè omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo die jugulavit, juvenculæ supervenisse, ubi primùm à Rheumatismo usitatâ illâ methodo copiosæ & iteratæ venæsectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primùm innotuit, Phlebotomiam non perinde atque ego priùs arbitrabar Variolis intra justos limites coercendis conducere: Tametsi sæpenumerò obser-

vave-

vaverim, reiteratam catharſin ſanguine nondum inquinato, ſubſequentes Variolas laudabiles & diſtinctas ut plurimùm reddidiſſe.

Neque verò me fallit permulta eſſe quæ contra ſententiam hanc noſtram, quâ ægrum interdiu lecto eximimus, poſſint objici; eaque haud exigui, tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minùs hâc in paleſtrâ exercitatos: quos Judices appellare ſolet vulgus medicorum, ut eorum authoritate malè fundata theoremata ſtatuminent, utpote quæ magis, & quaſi ad amuſſim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè ſunt excogitata: unde ſequitur ut cùm pars hominum longè maxima exteriori tantum rerum cortici contemplando apta natu ſit, pauciſſimi autem veritati in profundo latitanti indè extrahendæ pares ſint, Scioli iſti τῶν πολλῶν ſuffragio adjuti primas facilè ferant, hi autem perſpicaciores calumniantium maledicentiâ excipiantur, Πολλοὶ γὰρ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & ſaniorum, paucorum licèt, conſenſu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abeſſe primis morbi diebus puſtularum eruptioni officiet, & ex conſequenti ægritudinem, aliaque ſymptomata ab impeditâ eruptione pendentia, in longum ducet. Hoc verum eſſe minimè nego cùm experientia fere quotidiana ei ſuffragetur, Quærendum eſt autem, ubi gravius periculum, vel in ſufflaminandâ pauliſper materiâ Variolosâ, atque eâ de causâ ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantiſper protrahendo; vel ex alterâ parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam inſignem materiæ Varioloſæ quantitatem aſſimilando, ut æger ad Orci fauces ſiſtatur à Febre ſecundâ, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor, pauciſſimos ideo fato defunctos, quòd exanthemata ſeriùs ocyûs non effloreſcerent, niſi fortè ex iis aliquot, quorum ſanguis præ nimia excalefactione, motu inor-

dinato, quaſi œſtro quodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimeſcendum eſt, quin, ſi nihil prorſus agamus, materia Varioloſa (utut primis hiſce diebus hinc illinc tranſvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, undè vehementiora illa ſymptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enaſcuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præſertim cùm ægri alvus hucuſque ut plurimum adſtricta, puſtularum eruptionem, ſeram licèt, certam tamen fore ſpondeat. Aſt è contrario quot quantique letho patent aditus quoties puſtulæ intempeſtivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi. 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex æquo reſpondet Febris ultimis diebus ſuccedentis majus minuſve diſcrimen. 2. Mictus ſanguineus & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravaſato ſanguine oritur, qui plus juſto attenuatus & quaſi præ æſtu ferociens, diſruptis vaſorum repagulis, qua data porta ruit. 3. Ut ſuprà dictum eſt, debitæ eruptionis ſuppreſſio totalis, à nimis ſedulo in præcipitandâ eruptione conamine; quo non magis ſcopus medico propoſitus attingitur, quàm ſi quis id agens ut denſa hominum turba ſpatioſis ædibus incluſa, ſeriatim & ſervato ordine indè exiret, machinâ chartaceâ pyrio pulvere refertâ ac in medio diſploſâ uſque adeò omnes percelleret, ut ſingulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque conſtipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus univerſis, quaſi cuneo facto, præcluderetur.

Jam ſi quis roget, quorſum debita materiæ Varioloſæ ſeparatio non perinde primis hiſce diebus promoveri poſſit, ſi æger moderato lectuli calore foveatur, ac ſi ab eodem arceatur; ſciſcitabor ego ex ad-

adverſo, an non teſtetur experientia quemlibet lecto incluſum tempore brumali, ſtragulis modicè contectum, foco non accenſo, magis percaleſcere, quàm ſi idem probè veſtitus in eodem cubiculo extra lectum verſetur. Quod ſi de differentiâ notabili ſatis conſtet, tunc erit quærendum quænam ex his methodis magis apta ſit ad reprimendam exuberantem fermenti Varioloſi agitationem; ad quam metam, ſi quid noſtra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum eſt; & prout ab eâdem plus minuſve is aberraverit, ita cum malis boniſve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id verò præſertim hac in re impoſuit, quòd ſc. animadverterint ægrum ſuâpte ſponte in ſudores proclivem, qui cùm jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æſtus febriles haud parum minuebant, ſecus ac in iis qui non ſudabant. Primùm autem perpendamus quam ob cauſam Febri coercendæ ita impenſam navemus operam, quùm ſit illa ſolennis naturæ machina, quâ, tum in præparandâ, tum in eliminandâ materiâ quâvis inimicâ in ſanguine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt quòd dum ita ſedulò ſudorem provocamus ad mitigandam Febrem, eadem operâ, ceu fructum præcocem, humorem crudum & inconcoctum extrudimus, atque, iis ipſis ſudoribus immaniori poſtmodum Febri anſam præbeamus? cùm hoc modo ſerum ſanguinis (quo tum ipſe ſanguis, tum etiam recèns natæ fervidæ iſtæ & Varioloſæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his interim particulis vires ſumentibus & ferociam, eo quòd jam liberæ ſint à colluvie ſeroſâ, quam ſudores exhauſerant. Verbo dicam, Febris aliorumque ſymptomatum alleviatio à provocato ſudore, & puſtulis exinde præmaturè exactis, quam plurimis malè ceſſit, qui eam ob cauſam, vitam cum morte undecimo die commutarunt.

Obſervandum eſt autem, me ægro primis morbi

diebus lecto interdicere ex hypothesi tantùm Variolarum è Confluentium genere subsecutarum: Namque Distinctum genus quod attinet, modò certò prævideri possit, ut nulla ægro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematum paucitas, sive hanc, sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeò mihi assentor, ut ea quæ jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod scio quàm sit exiguum) credenda autumem. Et profectò, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant: quod & hîc etiam mihi usu veniret, nisi Phænomena practica quasi uno ore rationis judicio suffragarentur. Seclusis enim practicis Observationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortasse erit aliud quàm rationis umbra aut phantasma, hoc est mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior indè redeo, quàm sit periculosum, vel acutissimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet sive Arte sive Scientiâ indagandâ agitari perpetim & quasi concalefieri, nisi factum ipsum veri ac falsi judicem ac sequestrum constituant; quòdque istiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controversiis purè speculativis, gradibus vel spatiis infinitis, quantum cuiquam possit innotescere, à veritatis scopo aberrent. Cùm qui ad illa tantùm applicuerit animum quæ Praxis certò determinare queat, si quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc nostro negotio, an non mihi licet observare à quo maximè regimine adhibito, mitius aut sævius Variolarum genus producatur, atque adeò conformem rei evidentiæ sen-

sententiam animo procudere? Quod si alii idem facti-
taverint, satis habeo. Iniquissimum est autem, cùm
ne semel quidem per omnem vitam fuerint experti
quantum ægro prosit noceatve jam sæpè memorata
à lecto interdiu immunitas, me tanquam falsarium
conviciis proscindere. Quòd si jam olim vera, li-
cèt inopinabilia, sentientes calumniandi libido ob-
tinuisset, nemo quicquam tentasset quo invento
homines juvari possint. Et sanè quorsum ego has
mihi facesserem molestias, nisi repetita sæpè & ferè
quotidiana experientia, hanc methodum vulgari istâ
longè tutiorem esse, inclamaret? Non sum usque
adeò delirus atque inops mentis, ut famam mihi
quæram ab exagitatâ atque explosâ eorum opinione,
qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambien-
di erant; neque malitiæ tam deploratæ cuiquam vi-
deri possim, ut hominibus etiam seculis aliquam mul-
tis post mea fata nascituris, ex meâ, si quæ erit illa,
authoritate insidias struam, & vel mortuus, quod
horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam.
Utut sit, hâc ego methodo meos ipsius liberos, san-
guine & propinquitate conjunctissimos quosque, &
quotquot se mihi liberè permiserunt omnino curavi.
Si quid deliquerim, in eo à me erratum est, quòd
obstinatæ contrà sentientium pertinaciæ, ne durus
ac præfractus haberer, aliquoties cessi, atque hâc
de re eorum fidem appello quibus maximè familiari-
bus usus sum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum
accessit, quòd aliquoties, etiam ubi astantes, ea quæ
suaseram omnia, per integrum morbi cursum fue-
rant aspernati, ægri tamen fatum (etiamsi à calore
quem promovebant amici & curatrices, me ad ra-
vim usque reclamante, extincti) mihi crimini da-
batur. Quâ de causâ, accedente insuperabili τῶν πολλῶν
præjudicio, benè mecum agi putarem, si nunquam
deinceps ad Variolis laborantes accerserer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque
de-

demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo; quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero (quod mihi satis esset debet) diuturnâ atque iteratâ sæpè sæpiùs experientiâ innixus, eum in longè minori discrimine versari, qui à primo morbi insultu lecto interdiu, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulsit, quàm qui statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, quod suprà etiam innuimus, ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariæ effervescentiam, quæ non solùm suo Marte perimit, sed etiam salivam (de quâ in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrassando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri possint; quæ duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque persæpe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre, atque Acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium quo se æger perfundi animadvertit ab aeris appulsu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi, vitâ & spiritu receptis, hâc aurâ postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quàm sensus iste certissimo nobis cognitus; quòdque in morborum curatione, plus dandum est ægrorum appetitionibus & desideriis impensioribus (modò perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipso facto extinguant) quàm magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratia. Febre ardente

labo-

laborans, tenuioris potûs refrigerium liberaliori manu concessum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypothesi alicui innixa, quæ sibi alium scopum proponit, quocum pugnant liquoris frigentis indulgentia, Appetitui adversantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fastidit; hic Ars, maximè illa quam profitentur Curatices & Amici adstantes, omnino comedendum esse acriter contendit. Alter post diuturnum ab eâdem causâ languorem, absurdi aliquid, & quod fortè nocere posse videatur, obnixè petit; Ars iterum molesta se opponit, & mortem intentat morem non gerenti; nisi fortè ipsus Artifex sanum illum prudentissimi Hippocratis Aphorismum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulo deterior, suavior tamen, melioribus quidem, sed insuavioribus* (hoc est minus gratis) *est anteponendus.* In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medicâ vel mediocriter versatus, modò animum diligenter adverterit, facilè concedet ægros haud paucos, ubi primùm spreto Medici dictamine, Genio suo obsecundaverint, se meliùs habuisse. Neque hoc sanè mirabitur, qui secum reputaverit, sapientissimum rerum omnium Conditorem Statoremque universa tàm exquisito ordine absolvisse, ut sicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conspirent, ita eorum singula divino quodam artificio, propriæ essentiæ quasi intertexto, donantur, quo subjectum eadem mala à se amoliatur; quod in morborum quàm plurium Acutorum exitu naturali satis cernitur, (Acutos dico, qui ut plurimùm Deum habent Authorem, sicut Chronici ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ pernicie liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam malè habuisset,

isset, tum cùm Ars medica intra breves Hellados cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc Britanniam. Et quid vel impræsentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis Asia, Africa omnis, atque omnis etiam America (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populosis) atque insuper magna Europæ pars, Arte medicâ prorsus destituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instar brutorum ἀλόγων actâ conspurcant, distinguens, Ὡς χαρίεν, inquit, ἔστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ. ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solùm nomine tenus, maximum est donorum omnium quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illâ gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratiâ, Infans de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmo corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi Convulsionem istam fortassis à naturæ conatu quo Variolas, Scarlatinam Febrem, aut Morbillos in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licèt hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam, Emplastro Epispastico nuchæ mox applicito, lecto quamprimùm committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo Cardiaco, cui etiam Paregorici pauxillum est admiscendum, quo & potentiùs morbi causam eliminet, atque etiam tumultum à quo oritur Paroxysmus consopiat: Verbi gratia, puero trienni, guttæ v. Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno (aut quid simile) sunt propinandæ.

nandæ.

nandæ. Et profectò suspicor admodum, ne dicam certus sum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quòd non satis animadverterint Medici hujuscemodi Convulsiones nihil aliud fuisse quàm morborum jam dictorum prænuncios: cùm enim Practici paulò incautiores, poroxysmos hosce revera symptomaticos pro affectibus Essentialibus habeant, Enematis sæpe repetitis & aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxysmos istos, quos tanto molimine opprimere student, quique aliàs, ubi primùm pustulæ eruperint, suâ sponte certo certius evanescerent. Hîc autem, fausto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum spasmo teneriores pueros invadunt, raro insigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto concreditur primis hisce diebus. Licèt observaverim Variolas, quoties affectus Comatosos à tergo insequuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet Vesicatorium, & Paregoricum, quale suprà descripsi, potiùs adhiberem, quàm ut ægro jugem lecti usum ante eruptionem permitterem. Quinimò animadverti ejusmodi Convulsiones quandoque (oppidò tamen raro) Intermittentium Febrium paroxysmos præcedere; Affectus verò Comatosos cum dictis paroxysmis unà invadentes & non nisi cum iisdem terminantes, tàm in infantibus quàm adultis persæpè vidi, quorum similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola autem Febris, utpote morbus primarius & essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim Comatosis hisce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipuè incumberem, ac proinde Venæsectione, Catharsi, atque Enematis repetitis, sopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex consequenti eò usque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternùm consopiretur; quando si in Febre debel-

bellanda totis viribus contendam, ſymptomata omnia ab eâdem pendentia nullo negotio unà faceſſent. Quod seriò notari velim, cùm in hâc re tam crebrò tamque fataliter errari ſoleat.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat ut lecto interdiu abſiſtat, nihilominus non poteſt id ſolatii eidem indulgeri, ægritudine ſc. vehementiori, intenſiori Febre, Vomitu enormi, Vertigine & ſimilibus contraindicantibus: quæ quidem ſymptomata omnia ſæviora ſi fuerint, maxime in ſanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Varioloſæ copiam intus natam, & diſcrimen haud vulgare, à puſtulis exitum certatim quærentibus, præſagiunt. Cùm itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum ſit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum, ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abſtinere nequeat ægrotans, niſi ſuppetias afferamus; has ob cauſas omnino neceſſe erit, rebus ſic ſtantibus, ſanguinem primùm è brachii venis educere, & poſt aliquot horas Emeticum eradicativum ex Infuſione Croci Metallorum exhibere, quod non ſolùm materiam, à qua oritur ægritudo iſta inſolentior, foras propellit, ſed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quaſi ſanus lectulo abeſſe queat. Neque huic ſoli methodo innitendum eſt ad infringendas fermenti vires, ſed quo magis æger in tuto collocari poſſit, præter evacuationes jam memoratas, percommodum erit Vitrioli Spiritum potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiſcere, etiam uſque ad plenam puſtularum eruptionem. Non obſtantibus tamen hiſce evacuationibus, tùm etiam uſu potûs refrigerantis, æger nihilominus non niſi nocturno tempore lectulo permittendus eſt, ſi quidem fieri poteſt, quoniam hæc univerſa longè minùs ad inhibendam præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem faciunt, quàm una ſanguinis contemperatio æ novo aere per pulmones ſubinde reciprocato

quæ

quæ quidem ſola mirum in modum ægritudinem ſymptomaticam, de quâ ſuprâ, ſublevat confeſtim, quod à me non uno experimento comprobatum eſt. Hæc autem methodus paulo inſolentior non niſi in ætate florentibus, quorum quidem ſanguis ſive à Venere, ſive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes ſemper excipio) quos unà cum Variolis vehementiora atque enormia iſta ſymptomata jam dicta adoriuntur, neceſſariò requiritur. Ubi ſanguis non uſque adeò accenditur, neque ita urget ſymptomatum violentia, uti materiæ Varioloſæ præmaturè aſſimilandæ longè minor eſt ſuſpicio ita ex conſequenti & Evacuationes præmemoratæ, & Vitrioli Spiritus omitti poſſunt.

Longior in his fui, quia ſat ſcio Curationis exitum ſive lætum, ſive funeſtum, ab eâ potiſſimùm, ſi non in ſolidum, ratione pendere, quâ æger primis morbi diebus tractatur. Jam verò omni puſtularum acie quaſi in campum eductâ (quod die ab invaſione ſexto, quarto autem incluſivè ab eruptione primâ, fieri jam diximus) haud ampliùs interrumpendus eſt ægro lecti uſus per reliquum morbi decurſum: qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutiùs differatur, vix patitur ægri ſtatus, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem eſt genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & diſtincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti ſive in hanc, ſive in alteram partem, ſi vel mediocriter in arte valeat is qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utut ſuopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod ſeriò dolendum eſt) Libitinæ ceſſerint, quoties ſc. malo ſuo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore ſpem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inſcii, conſpirabant.

Tempore ab hoc Puſtulæ augeſcere & corpo-

ris superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror; prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirent pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi quo tumultuatur dictus sanguis, pustulæ marcescent, intercepto ulteriori progressu, unde non solùm peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonum œconomia & genuina crasis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius nonnaturalis, & à genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta Paregorica æquè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hîc quasi Specifica sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliquâ præcisè specificâ operari, sed isti solùm Indicationi respondendo, quâ sanguini & spiritibus consopiendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis & spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ cæteris deposcit; necdum ei satis innotescit hujusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantùm deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dormiens, benè compositis ac sedatis fruatur spiritibus, (quod ab assumpto Laudano persæpè accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementiùs agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multùm dormiat.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametsi

ego

ego à multis annis Laudanum liquidum ſatis auſpicatò exhibuerim, quoties huic Indicationi ſatisfaciendum erat, nihilominus Syrupum de Meconio ipſi præferendum cenſeo; licèt enim utrumque ad eundem ſcopum dirigatur, tamen Laudanum paulo magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Doſin quod ſpectat Syrupi, ea non ſolùm ægri ætati eſt adaptanda, ſed & ſymptomatum gradui, & quæ homini, qui ſedatos habet ſpiritus & probè compoſitos, nimia fortè erit, alteri cujus ſpiritus ferociunt magis, vix ſufficiet. Exempli gratiâ, ponamus in genere ſex Drachmas pleriſque convenire; jam in Varioloſis, quoties id remedii indicatur, vix intra Unciam, ſi quid præſtare velimus, eſt ſubſiſtendum; quæ quidem quantitas ſingulis vicibus morbo decurrente imperanda eſt. De adultis agimus impræſentiarum; etenim ſi infantibus propinetur, doſis pro ratione ætatis erit minuenda. Et ſane Paregorica non perinde indicantur in infantibus Varioloſis, ac in adultioribus, cùm illi in ſomnos perdurante morbo proniores ſint. Quamvis & in his, quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abſtinere multùm extimeſcerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile eſt admodum Paregoricorum doſin, quocunque in caſu iſta indicantur, certò determinare. Etenim ſive in quocunque Spirituum motu inordinatiori, ſive in vomitu enormi & alvi fluxu, ſive etiam in dolore atrociore (in quibus affectibus tribus præſertim uſum Paregoricorum indicari alibi docui) eâ methodo ſunt exhibenda, ut ſi prima doſis metam non attingat, alia atque alia debito tempore aſſumatur, donec tandem medicamentum Medici votis reſponderit, non tam ad ingeſtam Anodyni quantitatem, quàm ad effectum quod in ægro producendum erat, reſpectu habito, quod ubi primùm ſucceſſerit, nec citiùs, à Paregorici uſu ita copioſo ac frequenti ceſſandum eſt: interpoſito tamen ſemper inter ſingulas doſes ſpatio ali-

quo, ut pernoſcere valeamus utrum doſis ultima, id quod quærimus præſtiterit, antequam nova ingeratur. At ubi ſemel finem propoſitum obtinuerimus, doſis Anodyni in morbi progreſſu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi ſunt, quibus eis quæ hactenus tradidi fidem adſtruam, at unicum impræſentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. Quædam è noſtrâ viciniâ, nomine *Croſſe*, ad me accedens atque flens obnixè, petiit ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipſa metuebat, jam laborabat. Ego à podagrâ, quæ me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti ſoleo, rogavi ut ægrum inviſeret, ac mihi de ejus ſtatu referret: rediens ille mihi narravit pueri matrem è neſcio cujus mulierculæ conſilio, pulverem Comitiſſæ & alia calidiora remedia filio propinaſſe; quin & ſtragula adjecerat matris indulgentia, ſub quibus quaſi defoſſus latebat æger, ut horum pondere ſudores (ad quos ceu ad ſacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam Poſſeti calentis vim, floribus Calendulæ & cornu Cervi incoctis, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam ſpiritibus confuſionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adſtantium viribus vix lectulo affixus ac incondita quædam, furentium ad inſtar, ſubmurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel ſaltem obſcurè, ſed denſo agmine cutim impetebant; inhibitâ planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam ſollicitandam deſtinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quanto ocyùs, neque eundem niſi noctu ingrediatur ante elapſum ſextum diem: dein ut ſyrupi de Meconio unciam dimidiam ſtatim ſumat, quo ne hilum proficiente, poſt horæ ſpatium, eandem doſin repeto, at nullo cum fructu; quippe quod ſanguis tam immani furebat orgaſmo,

gaſmo, ut non niſi unciis duabus cum dimidia (ſpatio tamen inter ſingulas ſemiuncias interjecto, quo liqueret quid poſtrema doſis præſtiterat) intro aſſumptis frænari poſſet; quo facto, unciam dimidiam tantùm ſingulis noctibus hauriendam præſcripſi uſque ad finem morbi: quæ quidem illam ſpirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Uude etiam convaluit æger.

Hîc minimè reticendum eſt, quòd in quantâcunque demùm doſi & quantumlibet repetitâ exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò ſanguinis æſtus atque enormis ſpirituum agitatio magnopere ferociant, vix ſcopum attingere poterit id, niſi æger è lectulo eximatur. Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augeſcit atque incendit; proindeque vim ita magnam Narcotici exhibere neceſſe erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam uſu venit, etſi haud tanto vitæ diſcrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus uſum in lecto ſe continente. Et hoc, ni fallor, in causâ fuit quòd curatio hujuſce Febris nonnunquam protelata fuerit quæ aliàs citiùs abſoluta eſſet, & quandoque etiam, ſi Febris Remittens tantummodo, & non interſtincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipſam æger haud effugerit.

Miſſis autem caſibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari poteſt hoc remedium, ego iſtâ primùm nocte exhibendum ſuaſerim, quâ lecto jam in totum addicitur: à quo tempore uſque ad diem decimum ſeptimum omni veſperi eſt propinandum, vel ſaltem donec æger ἔξω βέλων quod ajunt, fuerit conſtitutus. Sexto enim die caro Phlogoſi quaſi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit & vacillare.

Curandum eſt autem ſedulò, ut Anodynum temporiùs ſumatur hic, quam in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quaſi paroxyſmus Va-

riolosos sub vesperam semper affligit, & quandoque accidit quòd, nisi maturiùs exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger derepente paulò hebetior factus, mox incalescat, post de ægritudinè queratur, quæ brevi in ipsâ morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo antè magnam de ægro, ceu convalituro, spem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, undecimo verò præ cæteris, Paregoricum temporiùs propinandum impero, etiam horâ quintâ sextâve pomeridianâ, utque in promptu sit, si quando fortè ægritudo ex improviso invaserit. Quinimo persuasissimus sum nonullos ex mihi notis ideò fato functos, quòd dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent. Atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, *Occasio præceps est*.

Quapropter cùm tam ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat citò non fuerit propinatum, vel si è diverso ita præmaturè, ut ejusdem vis paregorica & spirituum sedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cùm res in lubrico sit, tutissimum omnino est Anodynum statis horis tam manè quàm serò exhibere, ultimis sc. & periculosissimis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cùm ea quantitas nihil magis præstet in intensiori sanguinis inflammatione & spirituum animalium exorbitantiâ insigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, Sesquiunciam in juvenibus & sanguineo temperamento præditis pro singulâ dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantùm esse; quòdque hæc ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus, manè & serò, non tutò tantùm, sed cum magno etiam ægrorum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

Objicient, ſat ſcio, illi quibus hæc minùs placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tam largâ doſi repetito, fixam iri, & Ptyaliſmum retundi. Quibus reſpondeo, omnino fatendum eſſe Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitùs ceſſare, ut non, longiſſimis ab aſſumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiſcente, nonnihil recrudeſcat, imò verò gemino hoc commodo ſtipetur. Primò quòd æger, viribus à Narcotico inſtauratis, pituitam validiùs expectorare valeat. Dein quòd Saliva quæ excreatur, licèt parcior ſit, rectiùs tamen excocta eſt, quàm ſi Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyaliſmi defectus hic partialis pluſquam compenſatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici uſu & certior eſt & major in iis diebus quibus hæ partes ſolent intumeſcere: facies ſc. ab octavo die uſque ad undecimum, (quo tempore ferè incipit ſubſidere) manus verò ab undecimo, uſque dum puſtulæ eas obſidentes maturuerint. Atque fidenter aſſero, neminem in hoc morbo probè verſatum poſſe negare, utriuſlibet horum tumorum abſentiam, quo tempore ſe debent oſtendere, pejoris eſſe ominis, quàm Ptyaliſmum interceptum. Me quod attinet, longè tutius eſſe autumo, Ptyaliſmi compeſcendi diſcrimen ſubire, quàm à Narcotico abſtinere: quod ita impensè morbus hic efflagitat, ut in eo rudis ſit oportet & parum obſervationi deditus, qui ægros ſuos ſubſidio tanto defraudat.

Non verò ita capienda ſunt quæ hactenus diſſerui, ac ſi ego quotidianum Diacodii uſum, vel eâ quæ convenit doſi, in tenellulis Infantibus qui Variolis Confluentibus laborant, ſuaderem, niſi morbus periculum grave intentat: idque duabus de cauſis; primò quia uſque adeò non calent Infantes, atque illi quorum vitæ fax pleniùs accenſa jam luculentiùs ardet; dein quòd Narcoticorum jugiter aſſumptorum vim non ita bene ferat ætas mollior, & magis infir-

ma. Adde quòd ſponte ſuâ ſomno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phreneſi illi corripiuntur, vel puſtulæ mali moris ſunt, Anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque ſanguinis atque ſpirituum animalium motum interturbatum plus ſatis evincit.

Duo hæc quæ adèo prolixè tractavimus, nempe iſta methodus quâ inhiberi debet præpropera materiæ Varioloſæ primis in diebus aſſimilatio, tum & altera, quâ motus ſpirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, eſt præcavendus, duo ſunt quaſi Cardines in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur. Quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala quòd utrique huic diſcrimini non ſatis occurreretur, funeſta illa ſymptomata invitant, quibus Variolarum tragœdia abſolvitur. Quocirca cum præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero ſatis, nihil ampliùs mihi reſtat agendum; in quantum ſc. Medicus ſum, non verò formularum medicarum Præſcriptor: Quas ego duas, ſive Artes, ſive Dotes, ſive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à ſe invicem diſtare arbitror.

Unum adjicio, ſi Epiſpaſtico opus fuerit, id peramplum & ſatis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appoſitum vim epiſpaſticam ante diem Undecimum, in quo de ſummâ rerum agitur, amiſerit; neque in eum ipſum diem rejiciatur, quo jam tardiùs adveniens, illo temporis articulo obeſſe poſſit, præ calore & æſtu quem ſanguini imprimit cum Febre Secundariâ vix pari Marte tunc decertanti. Opportuniſſimè itaque applicabitur Epiſpaſticum nocte illâ quæ magnam morbi criſin præcedit; mox ab aſſumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Appoſito per id temporis Veſicatorio, dolor quem ejuſdem morſus adferet prorſus deſinet ante diem illum

quo

quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore dabitur exitus quò eo est opus ad vincenda mala ista quæ illum diem præstolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Historiâ fusè deduxi, facies quæ hactenus inturgescebat, jam detumescere incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ægrè excreto, qui eum excitabat, humore. Ut verò mittamus Epispasticum illud tum faciei detumescentiæ, tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus substitui, Febri insuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit: quæ nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto & penitus infecto puris copiâ à totidem abscessulis resorptâ; adeò ut in omnibus ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim, pulsum in carpo salientem ægrè percipi posse hoc tempore, utut facilè se & pridie hujus diei & postridie etiam, digito exploratori se proderet.

Sed inter ea quæ à capite sive derivant sive revellunt, nihil æquè mihi videtur operari ac Allium pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifestum est à vesiculis quas sæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licèt rarò, affert, etiam non excitatis vesiculis, humores sc. in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim: In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium incisum & linteo involutum plantis pedum admovere soleo, à die octavo quo primùm facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet; singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi prætereundum est, ægrum sc. à carnibus, durante morbo arcendum omnino esse, & cerevisiam lupulatam eamque tenuissimam tantùm pro potu concedendam. Jusculis Avenaceis,

ceis, pomis coctis, & jam dictâ Cerevisiâ commodissimè interea vitam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi particulæ purulentæ in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, singulis auroris & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices quibus æger in lecto est contegendus, neque plura sint illa, neque pauciora quàm quibus sanus utebatur. Quin & liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hâc in illam lecti partem transferre, quo præpediri possint sudores isti symptomatici, quos ægro nocere, satis, opinor, evici. Eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogosis excita à nimio calore quem carnes contrahunt, quoties æger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixiùs disserui.

Casum nuperrimum, ceu specimen integræ hujus Praxeos, subnectam. Hâc ipsâ hyeme me accersebat fœmina Nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam suum nepotem Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sanguineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimùm dolebat. His malis solatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cùm tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licèt modicus, omnem sudorificorum vim eluderent: Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multùm increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quòd sanguinem multùm excalefecerat irrito sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò æstate ægrotaverat, & mictum sanguineum & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè,

mè, quòd ſemper obſervaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter ſolitum vexatis, Variolas inſequentes ultra modum confluxiſſe. Meum itaque eſſe ratus ut nullum non lapidem moverem quo præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem obſtruerem, à lecto illum arcebam, niſi ſtatis priùs horis ſomni. Die ſequenti, (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, ſanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam: optimus erat ille floriduſque, cùm adhuc ſpirituoſum tantùm μίασμα exceperat, nondum verò putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, & in eorum ſanguine ut plurimùm conſpicitur qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Horâ quintâ poſt meridiem diei ejuſdem, Infuſionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex quâ ſatis commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè meliùs habere viſus eſt, jam haud invitus à lecto abſtinens, à quo prius ægerrimè ſe divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. Die quarto, manè accedens, exanthemata quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conſpexi, ut ab inſigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum eſt. Diligenter itaque cavebam ne lecto interdiu committeretur, conſulebam etiam ut Cereviſiam tenuem Spiritu Vitrioli inſtillato acidulatam potaret. In his ad ſextum uſque diem perſeverabat; quibus diebus licèt non ægrotaret, ſed aurâ liberiùs veſcens multùm reficeretur, tamen alvo ſubindè laxiore fuit. Jam ſub meridie non valebat ulteriùs, quòd hìc fieri aſſolet, ſe à lecto abſtinere; decubuit itaque uſque ad finem morbi, me non reluctante, cùm nunc erupiſſent puſtulæ omnes, quæ, non obſtante meo omni conamine, plus ſatis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis quæ in nonnullis obſervavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen quàm pleriſque eorum qui ſanantur ſolent prodire. Hâc

primum

primum nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. Paralyſ. propinabam, ſingulis deinceps noctibus repetendam; ſuadebam etiam ut non aliis ſtragulis, quàm quibus ſanus aſſueverat, tegeretur; ut Juſculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto veſceretur; Cereviſiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium inciſum & panno lineo incluſum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidiè donec extra aleam conſiſteret. Poſt hæc pro augeſcentium puſtularum genio omnia cedebant, uſque ad decimum diem; quo tempore manè eum inviſens, licèt mediocriter ſe haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quaſi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum ſuprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eadem nocte Syrupi de Meconio Seſquiunciam præſcripſi. Sequente aurorâ, diei ſc. undecimi, cùm poſt exoleſcentem vim Anodyni quod heſternâ nocte ſumpſerat, jam de novo eſſet irrequietior, Diacodii iterum Seſquiunciam extemplò ingeſſi, veſperi item tantundem, atque eandem doſin mane & ſerò ut aſſumeret quotidie conſulebam, donec omnino convaleſceret. Paruit æger; neque aliquod nos deinde ſymptoma exterruit, niſi quòd urina ei quandoque ſupprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyaliſmum quod ſpectat, quantumvis ſalivæ copia frequenti Anodynorum in tam largâ doſi repetitione aliquantulùm interciperetur, tamen longiore ab eorum uſu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manuſque debito tempore pro votis intumeſcebant. Die decimo octavo è lecto ſurgebat, & tunc primùm juſculum è pullorum carnibus indulgebam; à quo per gradus indies ad victum conſuetum redibat. Die viceſimo primo ſanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui

Pleuriticorum ſanguinem æmulabatur, & puris ferè inſtar erat. Denique ad quatuor vices, ſpatio interpoſito, purgatus fuit.

Hic ſubinnuam, quòd quoties in his pagellis dies ab Invaſione v. gr. ſextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quaſi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cùm ſatis ſciam quandoque ita accidere, etiam in iis qui vel maximè confluunt (uti etiam aliàs obſervavi) ut puſtulæ non niſi poſt aliquod à die tertio temporis ſpatium ſe exerant. Eruptio autem ut plurimùm in diem tertium ab Invaſione incidit, & ut plurimùm, qui (ex. gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii ſequenti puſtularum primitias in cute ſummâ deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ ſecundus, undecimus ille erit, periculi pleniſſimus, niſi interpoſuerit ſe Medicus.

Atque hic iterum repeto Theoremata hæc omnia ad Confluentes tantùm Variolas referri debere, quæ in genere diſtincto nullum prorſus uſum habent, nec ab illo expoſcuntur. Et tam ſibi quàm aliis imponunt, qui attollunt criſtas quoties eos ſanaverint quibus Exanthemata numero pauca, eaque interſtincta effloreſcebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florentes ætate, vel eos qui immodicâ vini ingurgitatione nimiùm incaluerint, hic morbus invaſerit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrent, ut ſe eos ſervaſſe exiſtiment, quos ipſi Adſtantes non occiderint.

Verùm diſſertatiunculam hancce non priùs finiam quàm ubi retulero quæ mihi, dum hæc ſcriberem, ſuo ore narravit Amiciſſimus Dominus *Carolus Goodall*, M.D. Collegii Medicorum Socius, atque impræſentiarum Cenſor: quod mihi ideò faciendum duxi quo meliùs iis fidem conciliem, quæ tum hic, tum alibi & de Petechiis & de mictu ſanguineo affirmavi: utrum-

trumque nempe hoc ſymptoma quoties Acutis morbis accedit, atrociori ſanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Caſus ita ſe habuit.

Juvenis annorum quaſi 27. *habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus eſt menſe Junio,* Anno 1681. *Lingua erat ſicca & ſcabra, ſitis vehemens, pulſus celer, dolor regionem cordis ſcrobiculo vicinam diſcruciabat, dorſum verò imprimis, (in quo jugiter deſæviebat,) ſanguinem ſubinde mejebat, tum & Petechiæ coloris ſubfuſci collum, pectus, & carpos denſè inſidebant. Die ſexto accerſitus Medicus & ægrum de vitâ periclitari à nimiâ urinæ ſanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad ſanguinem refrigerandum incraſſandumque, tum etiam ad vaſorum oſcula, quæ in Renibus relaxata dehiſcebant, obturanda dirigendas cenſebat.*

Præmiſſis itaque tum Venæſectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto quantum fieri potuit, ſe abſtineret, ſeriò monuit, cùm à continuo lectuli calore mictum ſanguinis promoveri non dubitaret: ſuadebat etiam ut in culcitrâ corio tectâ æger potiùs dormiret, ſupinus non niſi rariſſimè jaceret, lac aquæ permiſtum ut potaret, Panatellâ, oryzâ lacti incoctâ, pomis coctis, ſive ſolis, ſive aquæ fontanæ intritis, & ſaccharo edulcoratis veſceretur. Medicamenta ordinabat ſequentia.

℞. *Fl. Roſ. rub.* ℥ vj.
Cort. inter. Querc. ℥ ß.
Sem. Plantag. parum contuſ. ℥ iij.
Aq. Font. ℔ ij.
Sp. Vitriol. q. ſ. ad gratam aciditatem:
Infundantur in vaſe clauſo calore leni per quatuor vel ſex horas.

Colat. add. aq. Cinnam. hord. ℥ iij. *Sacch. albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata, de qua ſæpiuſculè bibat die noctuque.*

Enema è lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur hora à meri-

meridie secunda: & hora somni sequens Haustus propinabatur.

℞. *Aq. fl.* Paralys. Plantag. *Cinam. hord. an.* ℥ ß.
Aceti stillat. ʒ ij.
Syr. de meconio ʒ vj. M.

Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat Medicus, tum etiam Emulsionem, Haustumque ad hunc modum præscribebat.

℞. *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc.* Portulac. *an.* ʒ ij.
Sem. cydon. Papav. alb. an. ʒ i ß.
Amygd. dulc. excort. n. iiij.

contundantur simul in Mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Hord. ℔ i ß. *colat. add. sacchar. Chrystall. q. s. f. Emulsio, de qua bibat cochl.* xij. *quarta quaque hora.*

℞. *Aq. fl.* Paralys. *Nymph. germin. Querc.* Plantag. *an* ℥ ß.
Aceti stillat. Aq. Cinam. hord. an. ʒ iij.
Confect. de Hyacinth. ʒ ß.
Syr. de meconio ℥ i.
M. f. Haustus hora somni sumendus.

Die *octavo, cùm adhuc instaret* Febris, *sanguis* U*rinæ immistus copiosiùs exiret, &* Petechiæ *in præmemoratis partibus numerosæ comparerent, omnia hæc symptomata à sanguinis calore, tenuitate & acrimonia, oriri conjectans, sanguinem secundâ vice detraxit, liberaliorem cerevisiæ tenuis usum, cui Vitrioli Spiritus ad gratum acorem priùs instillabatur, concessit: quam cùm fastidiret æger, Possetum è succo limonum & lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam & sacchare involutam. Addebat & sequentia.*

℞. Cons. *Lujul.* Cynorrhod. *an.* ℥ ß.
Confect. *de* Hyacinth. ʒ iii.
Diascord. ℥ i ß.
Corall. *rub. præparat. sang.* Dracon. *Bol. Armen. an.* ℈ i.

Syr.

Syr. è Symphyt. & Pilosell. an. q. s. ut f. Opiata, de qua capiat quantit. Avellanæ sexta quaque hora, superbibendo haustulum seri lactis succo limonum facti & sacch. alb. edulcorat. Vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.

Haustus hesterna nocte præscriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ℥ x.

Nono die Petechiæ paulatim evanescebant, Urina minùs sanguine scatebat, quique inerat sanguis faciliùs separabatur, & matulæ fundum libentiùs petebat: hortabatur itaque ægrum ut in Remediorum horum usu perseveraret, & diebus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia.

℞. *Cons. Ros. rub. per setaceum traject. & Vitriolat.* ℥ iv.
Balsam. Lucatel. ℥ ij.
Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Electuar. Diacorall. an. ℨ i.

Syr. è Corall. q. s. ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moschat. bis de Die, superbibendo haustum Emulsionis sequentis.

℞. *Sem. Lactuc. Portulac. an.* iij.
Cydon, ℨ i ß.
Papav. alb. ℥ ß.

Amyg. dulc. exort. n. v *contund. in mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Plantag.* ℔ ij. *Aq. Cynam. Hord.* ℥ ij. *Colat. add. Sacch. q. s.*

His remediis, favente numine, æger intra septimanas tres à Febre & horrendis illis quæ memoravimus symptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem & vires pristinas rediit.

Quamvis autem symptomata ista jam dicta Febri continuæ accrescerent, non verò illi morbo de quo nos suprà egimus; cùm tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione & sanguinis nimiâ attenuatione, unde sanguis per oscula vasorum quasi

vi exigitur, ſemper ortum ducant; nullus dubito quin par Methodus in tantâ cauſarum paritate omnino ſit adhibenda, quantùm ſc. fert utriuſque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hîc ſubnectere. Quam quidem ſi quis vel mihi infenſiſſimus, (cùm tamen alienos mores è propriis æſtimans, nullum inimicum habere ſperem) præſtiterat, tamen veritate victus, præclariſſimam eam fuiſſe omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: quum jamdiu compertum habeam quàm ſit fatale Febricitantibus ſanguinem cum Urina excernere. Cùm verò idem amicitiâ mihi ſit conjunctiſſimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantiſſimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille eſt qui cùm pauci admodum me vel minimum quid in re medicâ ſive indagandâ ſive etiam excolendâ profeciſſe aſſerere auderent, maledicorum torrenti ſe medium objicere ſuſtinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam inſigni devinctus, nunquam tamen niſi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cùm perinde ferè ſit improbum ſive opprobrio ſive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate diſcedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, ſi Virum hunc ego nemini, inter eos qui mihi hactenus innotuere, probitate ſecundum fidenter affirmaverim, cùm in tot annorum ſpacio quibus eo familiariter uſus ſim, nec dicto quemquam lædere, quanto minùs facto, ſibi permiſerit. Quantum verò in eâ quam profitetur Arte præcellat, modò Deus vitam ei concesserit, brevi ſatis eluceſcet; cùm Eruditioni haud vulgari qua omnes Medicinæ tam Antiquæ quam Modernæ tractus perluſtraverit, exquiſitiſſimam in ſubtilioribus Praxeos minutiis indagandis ſolertiam (ſine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet) cautus attulerit: Unde etiam Ægrorum ſuorum votis, Bonus Fèlixque cum primis reſpondet.

 Hæc

Hæc demum ſuut quæ ipſe de hoc morbo ſentio, quæ non mihi ſuggeſſit phantaſiæ imaginatricis temeritas, ſed Phænomena Practica edocuere. Neque ſanè capio quî fiere poſſit ut fallatur is qui cogitationes ſuas omnes merâ ac nudâ ejus ſive Artis ſive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam ſibi perdiſcendam & cum laude excercendam propoſuit: aut è contrà qui poſſit fieri ut non tam in ipſo ſe quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam diſperdit, quæ cum Praxi nihil prorſus habent commune. Et ſicuti haudquaquam fauſtus probuſve navis ad Clavum Gubernator fuerit ille, qui non tam ad brevia & ſaxa ſubmarina agnoſcenda evitandaque, quàm ad cauſas Fluxûs Refluxûſque maris ſpeculandas animum adverterit (quod quidem cùm Philoſopho ſit digniſſimum, ab eo tamen perquam eſt alienum, cui id tantùm negotii datum eſt ut navis non ſubmergatur) ita neque Medicus, cui non alia quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæteriſque animi dotibus valeat, in Arte verè Medicâ proficiet, qui non tam in occultâ & tortuosâ illâ Methodo, quâ Natura morbos parit alitque (à quâ etiam eorundem Hiſtoria pendet) indagandâ, atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curioſis & παρέργοις ſpeculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod ſpondet Medicina) ne hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non ſolùm in causâ eſt quòd genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuiſſet, ſed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potiùs ſit Ars, quàm Medendi. Atque eo tandem deventum eſt, ægris vivendum moriendumve ſit, prout Philoſophus vel conjectando ſcopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico ſemper eſt atque ancipiti, cùm primi iſti ſpeculationum repertores

tores, non minùs quàm eorum mancipia, & servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quamvis enim, si mentem seriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione suâ utatur organis deprehendere valeamus; modus tamen quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, semper latebit. Neque hoc mirum est, cùm longè (imò supra omnem humanum captum longè) credibilius sit nos misellos homunciones, ab illustri vitæ lucisque regione exulantes, methodum quâ in fabricandâ machinâ usus est sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorsus & imperitum, nescire quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus ftuctura & motus exquisitissimam artis elegantiam præ se ferunt. Sicuti de facto constat Cerebrum omnis tam sensûs quàm Motûs fontem esse, tum etiam & cogitationum & Memoriæ officinam, & tamen non est possibile à diligentissimâ ejus inspectione contemplationeve mentem usque adeò illuminari, ut intelligere possit quo pacto substantia ita crassa & quasi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, usque adeò affabrè elaborati, usui ita nobili & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere, neque exinde assignare quis potis est, quâ ratione ex naturæ ejus vi & structurâ partium, sive hæc sive altera ista facultas necessariò fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si addantur quæ in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habes eorum quæ mihi hactenus innotuere, eaque omnia diligentissimè, quod à me fieri potuit, trutinata atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime) ad ea exponenda quæ de Affectionibus Hystericis hactenus observatione comperi. Quas quidem, perobscuram & difficilem, præ cæteris qui homines vexant, morbis, diagnosin habere, tum etiam

iam ægriùs curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, eâ, quæ Epiſtolæ convenit, brevitate; quam ſane à me exigit valetudo infirmior & quaſi vacillans, hâc præſertim anni tempeſtate, quà mihi verendum eſt, ne ſi pertinaciùs cogitationibus indulſero, Podagræ mox paroxyſmum accerſam. Paucis itaque expediam quæ hîc habeo dicenda, methodo, quâ uti ſoleo, inſiſtens; brevem ſc. morbi Hiſtoriam tradens ſecundum vera Naturæ Phænomena; tum etiam medendi rationem ſubnectens quæ mihi optimè ceſſit, quamque non tam librorum lectio, quàm experientia propria Magiſtra haudquaquam infida, jam olim ſuggeſſit.

Hic morbus, ſi rectè calculum pono, Chronicorum omnium frequentiſſimè occurrit; & ſicuti Febres cum Appendicibus ſuis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos ſimul ſumptos ſi comparentur, complent, ita Affectus Hyſterici (vel iſti ſaltem qui eo nomine inſigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium aſſurgunt, hoc eſt, Chronicorum pars media ſunt: Fœminarum enim pauciſſimæ (qui ſexus Adultorum dimidia eſt pars) ab omni horum affectuum ſpecie prorſus liberæ ſunt, ſi iſtas excipias quæ laboribus aſſuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris qui vitam degentes ſedentariam chartis ſolent impalleſcere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas ſymptomata illa Affectibus Hyſtericis adnaſcentia Utero ſemper vitio verterit, ſi tamen Affectiones Hypochondriacas vulgò dictas, quas Splenis aut Viſcerum neſcio quorum obſtructioni imputamus, cum mulierum Hyſtericarum ſymptomatis conferamus, vix ovum ovo ſimilius, quàm ſunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum eſt Fœminas multo crebriùs hoc morbi genere corripi quàm ſolent Mares, non quòd ſe Uterus magis malè habeat quàm alia quævis corporis regio, ſed ob cauſas infrà explicandas.

Sed nec ſpectabilior eſt hujus morbi frequentia, quàm

quàm varietas illa multiformis quâ se ostendit, & nullos ferè non æmulatur ex iis affectibus quibus atteruntur miseri Mortales. Quamcunque enim corporis partem insederit, symptomata, qualia ei competunt parti, statim producit: Et nisi Medicus tam sagaci quadam solertiâ & Δεινότητι, quàm in Arte peritiâ valeat, fraus ei fiet, atque ista symptomata à morbo aliquo essentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hystericâ, pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. Capitis arcem occupans, Apoplexiam facit, quæ similiter Hemiplegiâ solvitur, eam omnino referens Apoplexiam, quâ tum ætate, tum mole corporis grandiores siderantur, & quæ ex eo nascitur quòd, Cerebri cortice pituitæ copiâ referto ac scatente, Spirituum Animalium meatus ac semitæ intercludantur: à qua quidem causa quæ fœminis Hystericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cùm easdem haud infrequens adoriatur confestim à partu, magnâ sanguinis vi simul ejectâ, & vel partui laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque Spasmos horrendos gignit, Epilepsiæ persimiles, Ventre & præcordiis guttur versus intumescentibus, & nixus ità fortes edente ægra, ut licèt aliàs mediocrium tantùm fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ uteri strangulatus vulgò audit, familiarior est, temperamento sunt ut plurimùm plus quàm solet sanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam exteriorem Capitis partem occupat, Pericranium inter Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantùm particulâ quæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species Clavus Hystericus mihi est, istas præ cæteris fatigans, quæ Chlorosi laborant.

Nonnunquam in partes incidens Vitales, ita vehementem Cordis Palpitationem excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maximè infestat quæ extenuato sunt corpore, & crasi minùs firmâ, quæque Extabescentium penè formam præ se ferunt; tum etiam Juvenculas Febre albâ pallescentes.

Nonnunquam Pulmones obsidet, unde æger creberrimè tussit & ferè sine intermissione, nihil prorsus expectorans: & quantumlibet hæc Tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat atque illa quæ Convulsiva dicitur, Explosiones tamen longè frequentiores sunt, æger præterea non ita sensu valet. Hæc autem Tussis Hystericæ species oppidò rara est, & fæminas pituitâ scatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in Colon, & regionem Scrobiculo Cordis subtensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, Iliacæ Passioni haud absimilem; ubi ægra immodicè vomit, colluviem quandam Viridem, Bili, quam Porraceam appellant, ferè parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris, rejiciens. Sæpè etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantùm non fuerit enecta, tandem Ictero intensiore omnem corporis superficiem ad instar croci tingente, solvitur Paroxysmus. Ægra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandæ Sanitatis spem prorsus abjicit: quæ quidem animi dejectio & quasi desperatio quædam, non magis, quantum ego observavi, ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur, quàm sive Dolor sive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in istis præcipuè locum habet quæ corporis habitu laxiore crudoque sunt, tum & in iis quæ Infantes grandiusculos, cum ingenti sui & naturalium vitæ staminum dispendio, sunt enixæ.

Quan-

Quandoque hoc malum in alterutrum ex Renibus incurſans, atrociſſimo quem iſtic parit dolore, Paroxyſmum Nephriticum omnino mentitur, idque non ſolùm doloris genere locoque quo ſævit, ſed & adſcitis Vomitionibus immanioribus, tùm etiam nonnunquam ex eo quòd dolor per Ureterum ductus propagetur. Ita ut ægrè admodum dignoſci queat, utrùm hæc ſymptomata ab incluſo Calculo, an verò ab affectu aliquo Hyſterico enaſcantur, niſi fortè Caſus aliquis acerbior ægræ animum paulo antequam corriperetur diſcrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, ſymptomata iſta Affectioni potiùs Hyſtericæ quàm Calculoſæ tribuenda eſſe docuerint. Sed neque Veſica ab hoc Pſeudo-ſymptomate atque ementito Affectu immunis eſt, cùm non tantùm ipſa ab eo doleat, ſed & Urina ſupprimatur, perinde ac ſi Calculus eam obſtrueret, qui tamen nullus eſt. Rariſſimè autem cernitur poſtrema hæc ſpecies Veſicam attingens; quæ verò Renum calculum imitatur, non ita raò. Utraque eas ſolet invadere fœminas, quarum vires repetitis ſæpe paroxyſmis Hyſtericis jam fractæ ſunt, & ſanitas corporis detrita.

Nunc in Ventriculum decumbens, continuas Vomitiones excitat; nunc etiam Diarrhœam, quoties ſc. in Inteſtina effunditur: at neutrum horum ſymptomatum ſequitur dolor, licèt in utroque perſæpè compareat dictus ille ſuccus viridis. Utraque hæc ſpecies iis familiaris eſt, quas frequentiores paroxyſmi Hyſterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes fermè partes internas infeſtat, ita etiam nonnunquam & Exteriores, carnemque muſculoſam occupat, maxillas ſc. humeros, manus, crura, tibias, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui tibias diſtendit tumor præ reliquis conſpicuus eſt. Cùm enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc ſemper obſervari poſſint, ut tumor ſc. ſub veſperam ſe majorem exhibeat, tum

etiam ut pastæ instar madentis, vestigium digiti fortiùs impressi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior est; nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantùm inflat: de cætero sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, Hydropicorum tumores ita ad amussim æmulatur, ut ægræ se haud facilè ab ea quæ insedit sententiâ, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi Dentes (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licèt neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui percipi queat, dolori sive ansam præbuerit, sive vehiculum, qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatu facilior. Isti verò tum dolores, tum tumores quibus afficiuntur partes exteriores, quas supra memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ, longâ paroxysmorum Hystericorum serie ac impetu violento tantùm non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta, nullum se tam crebrò ingerit quàm dolor in Dorso; quem certo certiùs persentiscunt quotquot vel levissimè hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa cui inhæserant regio, etiam post eorum discessum, tenera sit, & quasi fustibus probè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit.

Hoc interim observatu dignissimum est, quòd non raro notabilis quædam externarum partium refrigeratio symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumque non nisi paroxysmo finito dispellitur: quam quidem refrigerationem haud semel, isti ferè, quâ rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus rectè se habente.

Addo, quòd Hystericæ ferè omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de spirituum dejectione sive subsiden-

ſidentiâ (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo hæc ſpirituum contractio ſeu ſubſidentia ſentitur, volunt deſignare.

Demum mulieres Affectione Hyſtericâ laborantes, nunc in riſum effundi, nunc in lacrymas pariter immodicas ſolvi, nullâ προφάσει manifeſtâ ſive illum, ſive has extorquente, nemini non eſt notum.

Inter omnia verò quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maximè proprium eſt atque ab eo ferè inſeparabile, quòd ſc. ægræ urinam ſubinde reddant planè limpidam ad inſtar aquæ è rupibus ſcaturientis, idque ſatis copioſæ; quod quidem ego ſigillatim percontando, in omnibus ferè didici ſignum eſſe Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis Hyſtericos, in Maribus Hypochondriacos appellandos cenſemus. Atque in Maſculis nonnunquam obſervavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepentè perculſi, ſtatim urinam, Cryſtallum claritate æmulantem, magnâ copiâ & impetu diu continuato ejecerint; eo uſque ſe malè habentes donec urina priſtinum colorem induerit, & paroxyſmus ſimul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hyſtericis, quàm Hypochondriacis, quibus ſcilicet jam malum inolevit, id accidit, ut flatus quandoque nidoroſos è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licèt moderatè tantùm & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando acidum eructent, acetum ſapore referens, quoties in os aſcenderit; læsâ nempè utrobique concoctione, & ſuccis proinde à naturali ſtatu interverſis.

Neque hoc tantùm nomine infelices ſunt, quòd corpus ita malè affectum & quaſi conquaſſatum, ad inſtar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantùm non corruat & fatiſcat, cùm magis adhuc animo ægrotent quàm corpore: Cùm enim deſperatio planè inſanabilis de hujuſce morbi naturâ ſit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de

ſanitate recuperandâ ſpem injecerit ; facilè interim credentes omnia ſe, quæcunque in homines cadere poſſunt incommoda, quæque adeò fert rerum natura, perpeſſuros; triſtiſſima quæque ſibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, ſuſpiciones, & ſiquæ atrociora ſunt animi pathemata, vel ex leviſſimâ, vel etiam nullâ prorſus datâ ansâ, arripientes, & ſinu foventes irrequieto anxioque; ab omni interim gaudio, ſpe, lætitiâ abhorrentes: quæ ſi fortè occurrant, quando hæ raræ aves ſunt, velociſſimè avolant, animum interim haud minùs vehementer exagitantia, quàm ſolent mœſtiora illa πάθη; ita ut nullibi mediocritatem ſervent, in unâ levitate conſtantes; nunc amant præter modum, mox odio eoſdem ſine causâ proſequuntur; nunc hoc illudve ſibi agendum proponunt, mox à propoſito reſiliunt, & quod cum eo pugnat aggrediuntur, ſed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat quietâ mente conſiſtere. Quodque in Superſtitioſis aſſerit Orator Romanus, noſtris hiſce Melancholicis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium laborum & ſollicitudinum eſſe ſomnus, at ex eo ipſo plurimæ curæ, metuſque naſcuntur*; dum funera tantùm in ſomniis, & denatorum Amicorum umbræ repræſentantur. Ita tam animo quàm corpore excarnificantur, quaſi hæc vita omnis Ignis eſſet Expurgatorius, in quo ſcelera alio in ſtatu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantùm Maniacis accidit & furioſis, quos dicimus, ſed etiam illis, qui, ſi hos animi impetus excipias, prudentiâ ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & ſapientiâ orationis longè eos ſuperant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non ſine ratione obſervaverit Ariſtoteles, Melancholicos cæteris ingenio præſtare.

At verò tam horrendus animi ſtatus, qualem ſuprà delineavimus, non aliis competit, quàm iis qui diu

mul-

multùmqne cum hoc morbo conflictati, tandemque subjugati, quasi victas manus dant: maximè si res adversæ, animi mœrores, sollicitudinesve, nimia in litterarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum pravâ corporis diathesi conspirantes, oleum caminoadjecerint.

Dies me deficeret, si omnia quæ Affectus Hystericos gravant symptomata enumerare velim; tam diversâ atque ad invicem contrariâ specie variantia, quàm nec Proteus lusit unquam, nec Coloratus spectatur Chamæleon. Proinde rectè mihi videtur rationem subduxisse Democritus (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur) ubi in Epistola ad Hippocratem missâ, disertè asserit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem esse Uterum.* Neque tantùm multifaria sunt ista, sed nec regulâ aliquâ aut Typo uniformi se contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen usu venit, sed quasi farrago sunt quædam φαινομένων incomposita atque inordinata, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

Causæ autem hujus morbi Procatarcticæ seu externæ, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo sæpiùs, violenta quædam animi commotio à repentino aliquo, sive iræ, sive doloris, sive etiam timoris, & similium Pathematum, insultu. Quoties itaque me consulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo de quo conqueruntur malo, tùm præcipuè fatigentur, cùm tristitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu censendum; præsertim verò si diagnosin id clariùs illustret, quòd sc certis aliquot temporibus urinam limpidam & Crystalli æmulam, eamque copiosam simul excernant. His verò animi motibus, qui usitatiores

tiores sunt hujus morbi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, sive à sanguine intemperanter effuso, sive ab Emetico, aut Cathartico cui impares erant ægræ vires.

Jam verò ab hâc totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus φαινόμενα depictam, proximo loco ejus Causæ Efficientes internæ sive προηγούμεναι mihi veniunt pensitandæ, quantum eas, ex omnibus quas descripsimus Circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in fœminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire libet, quantum ego judico, à spirituum Animalium ἀταξία, unde facto impetu in hanc illamve partem plus quàm pro ratâ densi nimiique feruntur, spasmos uti & dolorem excitantes ubi in partes sensu exquisito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod se ingerunt, tum istius à quo abscedunt, functiones pervertentes; cùm utrumque ab hac tam iniqua partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo atque causa Antecedens, est debilior dictorum Spirituum Crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia, unde quâvis προφάσει dissipatu faciles sunt & eorundem systema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim Homo quidam Exterior conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus, ita procul dubio & Interior est quidam Homo è debitâ spirituum serie & quasi fabricâ constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimiùs conjunctus & quasi unitus, tanto ægriùs faciliusve de statu suo dejicitur, quanto major est minòrve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures quàm Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ

molliori,

molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colendâ, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque similibus, apti nati sint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus morbi caussam esse, phænomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notissimo illo Affectu Hysterico, qui Uteri Strangulatus vulgò dicitur, initium faciens. Hîc jam Spiritus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitant per omnem quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud est quàm partium spasmo tentatarum convolutio & quasi conglobatio quædam, quæ non nisi magnâ vi reprimi potest & coerceri. Partes interim externæ massaque carnea à spiritibus, jam aliò raptis, magnâ ex parte destitutæ, eò usque frigescunt persæpè, non in hâc solâ Affectûs Hysterici specie, sed in aliis omnibus (quod priùs adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec ægra ab hoc frigore de vitâ periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliquâ enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu Hysterico, qui externâ facie Colicam Biliosam, vel etiam Passionem Iliacam æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumpositâ, unà cum immani materiæ herbam colore referentis, evomitione, discruciatur. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quàm à vehementi spirituum densè conglomeratorum in dictas partes impulsu, undè & spasmus, & dolor, & earum totalis facultatum subversio.

Neque ex eo quòd ista quæ in hoc Affectu sive per os, sive per sedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, statim conficitur, morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolo-

rem

rem, ab humoris alicujus acrimonia partem cui inhæret dilaniantis, produci; quem idcirco pro minerâ morbi habeamus, ac proinde Remdiis tam ἄνω quàm κάτω Catharticis radicitùs extirpandum censeamus. Etenìm de facto constat ægritudinem illam quâ laborant Navigantes (à spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs sunt provecti, quibus tamen ante semihoram ultimò elapsam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. An non & Infantes in Paroxysmis Convulsivis, in quibus spirituum Animalium maximè res agitur, tam per superiora, quàm per inferiora materiam ejusdem planè coloris ejiciunt? Quibus addendum est id quod experientia fermè quotidiana docet, sc. quantumlibet ejusmodi sive fœminas, sive infantes iteratâ Catharsi exhauserimus, attamen color jam dictus in eis quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tàm Emeticis, quàm Catharticis frequentiùs propinaris uberior materiæ viridis nascitur seges, cùm ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel nescio quomodo istarum partium fermentum destruit ac pervertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. Chymiæ Sectatores, licèt nondum ita bene cum illis sit, ut quæ in Organis suis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præstent, quàm quæ contunduntur in Mortario, vel in ollâ decoquuntur, tamen curiosorum περιεργίᾳ eo usque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò ita lubrica est & evanida Colorum speculatio, ut nihil certi ex illis,

de corporum in quibus apparent naturâ, queat deprehendi. Neque magis sequitur ea quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quàm omnia quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensâ, satis liquet dolorem immanissimum qui hâc Colicâ Hystericâ laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incursantibus, atque easdem spasmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud quod superiùs Clavi Hysterici nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm si Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accersentes, unà cum insigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio non multùm abludit ab istâ radiorum Solis collectione quæ fit ope Vitri Incensorii: utque hi vi unitâ exurunt, ita & isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi discerpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hac inordinata Spirituum agitatione sanguinem perturbante, exoritur Symptoma illud, tam Hystericis, quàm Hypochondriacis haud insolens, ut suprà notavimus, quòd nempe sæpenumerò urinam reddant claram limpidamque simul & copiosam: cùm enim sanguinis œconomia subinde interpellatur, quod importatur serum satis diu retinere nequit æger, sed illud priùs dimittit, quàm istis particulis salinis quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, inprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis qui, cùm plus satis liquoris, maximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea seri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, planè devictus. illud omnino limpidum amittit,

mittit, necdum à corporis ſuccis infectum, ob moram juſto breviorem.

Tertius jam agitur annus à quo Nobilis quidam me ſibi Medicum volebat, qui Colicam Hypochondriacam pati mihi videbatur, ad Paſſionem Iliacam ferè accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multùmque fuerat vexatus, & tantùm non fractus. Per omnem morbi decurſum ſedulus animadverti, quòd ubi peſſimè ſe habuerit, urina limpida & exors coloris ſemper fuerit, quando verò paulo meliùs, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conſpexi quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reſervatam, Citrino colore præditam: lætus ipſe hilariſque cibum ex ἀπέπτοις aliquem jam aſſumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo ſuperveniens quidam eoùſque bilem commovebat ut extemplò ægrotans, Matulam depoſceret, quam urinâ limpidiſſimâ cryſtallum colore æmulante, ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus ſanguinem ita moleſtantibus pendet Ptyaliſmus ille Hyſtericis familiaris, cùm ad multas Septimanas ſalivam expuant tenuem, perinde ac ſi Unguento ex Mercurio fuerint delibutæ; durante enim hoc turbido ſanguinis ſtatu in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is eſt, ſerum motum hunc inverſum fortè ſibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, ſed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per Ductus Salivales ſalivæ formâ prodit. Idem dici poteſt de nocturnis iſtis ſudoribus quibus fœminæ Hyſtericæ nonnunquam perfunduntur, qui non ab aliâ causâ fluunt, quàm à ſeri ſanguinis diatheſi, quâ in corporis habitum geſtit effundi, ob modò memoratam ſanguinis ἀταξίαν.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hyſtericis, luce clarius eſt, illud ex eo accidere, quòd Spiritus ſuam in illis ſtationem de-

ſe-

ferentes, se nimio opere in hanc illamve partem inse-rant: Nec est dubitandum quin tàm Fletus, quàm Cachinnus, quem tollunt haud rarò Hystericæ, etiam nullâ datâ ansâ, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inserviunt, magnâ vi pulsantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rarius id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoq; obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad Virum tam ingenio, quàm genere nobilem, qui non nisi paucis diebus à Febre convaluerat, alterius Medici consilio usus, qui & sanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vestitum conspexerim, & de rebus quibuslibet cum judicio disserentem audierim, rogabam quorsum me conveniret; respondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem paulisper, res ipsa loqueretur; considens itaque & sermones cum ægro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebra (uti solent Infantes morosiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas solvi Lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac suspiriis tantum non Convulsivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò post detumuit prorsus. Hanc ego Affectionem à spirituum ἀταξίᾳ, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas θεραπεία necessariò exigebat, orta) pendere existimabam: partem etiam ab exinanitione, & abstinentia à carnibus, quam etiam ad dies aliquot posteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidiva præstaret securiorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam constitutum; symptomaque prædictum, inanitioni tantum deberi: ac proinde suadebam ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modicè hauriret; quo facto, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Ut tandem finiam (cætera enim quæ in hoc morbo ſpectantur Phænomena jam miſſa facio) ab hac ipſa Spirituum inordinatione naſcitur perturbatio illa, & varians ſubinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hyſtericis, tum Hypochondriacis dominatur: cùm enim utriſque deſit ea ſpirituum firmitas, quæ in robuſtioribus, atque iis quorum facultates jugi ſpirituum vegetorum ſubſidio actuantur, ſemper invenitur, impreſſiones rerum minùs gratarum nequeunt perferre, ſed vel irâ vel dolore ſubitò perciti, perinde ſunt irritabiles atque illi quorum ἡγεμονικὸν mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum ſive ſeries, ſive mora tandem reddidit. Etenim Animi robur & conſtantia, quamdiu hoc corporis luto is incruſtatur, à firmitudine Spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem ſupremum in Scalâ materiæ gradum conſtituunt, in ipſo Entis Immaterialis confinio poſiti: Cùmque Animi compages, ſi fas eſt ita dicere, longè magis affabra ſit & delicata quàm eſt corporis ſtructura, utpote quæ in harmoniâ facultatum præſtantiſſimarum & penè divinarum conſiſtat, ſi hujus σύστασις quoquo modo fuerit interrupta conturbataque, major inde ſequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquiſitum opificium, dum integrum perſtaret. Et hic quidem Miſerorum quos depinximus, animoque fractorum ſtatus eſt; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel inſolentiſſimi Stoici Decretum, quàm ὀδονταλγίαν præcaverit is, qui firmiter ſtatuerit, ſe nullo modo permiſſurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam conſtat opinor, omnem hunc morbum ad Spiritus Animales non ritè diſpoſitos referri debere; nec à ſemine aut ſanguine menſtruo corruptis (quod aſſerunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à ſuccorum neſcio quâ perverſa depravatione, ſive etiam humorum acrium congeſtione, ut alii volunt, ſed ab

ab iis quas modò assignavimus causis. Quod enim morbi fomes in materiâ non delitescat, unicâ hac instantiâ satis elucescet. Fœmina v. gr. quæ rectissima semper valetudine uti solet, modò delicatula sit illa & teneriore corporis habitu, si fortè errore aliquo, sive Emetico, sive Cathartico quovis fortiore nimiùm fuerit debilitata exhaustaque, certo certius symptomate aliquo, ex iis quibus hic morbus stipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitio vel Catharsis amoliretur magis quàm invitaret, si morbi minera in humore continetur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, sive phlebotomiâ is fuerit extractus, sive in puerperio debito copiosiùs manaverit, uti & de exaninitione, & justo longiore à carnibus abstinentia; quæ omnia ad Affectus Hystericos præcavendos potiùs facerent, quàm ad eosdem accersendos, si illorum fomes in materiâ aliquâ involveretur: cùm è diverso, non alia causa ita constanter pariat hujusmodi Affectus, ac solent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem satis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est) spiritum ἀταξίαν illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quàm earum quæ illis privantur, omnino pervertatur. Cùmque harum pleræque Organa sint quasi Separatoria, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo læduntur, fieri non potest quin ingens fæculentiæ colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuerat, totaque proinde sanguinis massa depuratior, si singula Organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico Cachexias insigniores, ἀνορεξίαν, sive Appetitûs prostrationem, aliamque omnem malorum Lernam in quâ immerguntur Misellæ

quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à ſuccis putreſcentibus in ſanguine congeſtis, atque exinde in organa varia depluentibus, ſuccreſcunt. Hujus farinæ eſt Hydrops Teſtium in fœminis quæ jam diutiùs affectu Hyſterico laboraverint, natus à ſuccis depravatis è ſanguinis maſſâ in Organa rejectis; undè perverſis eorundem facultatibus, primò ſteriles fiunt mulieres, & deſtruitur prorſus œconomia partium, indeque ſerum & ſanies gignuntur, quæ non tantùm Nodulos ovaque Teſtium inferciunt, ſed etiam in Tunicarum interſtitia ſe inſinuantia, Teſtes in molem ingentem elevant, quod in earum diſſectionibus cernitur quæ hoc morbo pereunt. Diatheſis interim Hyſterica horum aliorumque humorum ſimilium cauſa eſt primaria, quamlibet ejuſdem cum illâ proſapiæ non fuerint.

Quemadmodum in Febre Quartana quâ vel pancraticè valens quiſpiam corripietur, ſi modò duos treſve dies in locis paludoſis ac lacuſtribus egerit; primò, ſpirituoſum quoddam μίασμα morbi hujus ſanguini imprimitur, quod diuturniùs inhærens, læsâ tandem naturæ œconomiâ, omnes corporis ſuccos inquinat, alienâ prorſus indole eos imbuens; undè æger (maximè ſi ætate grandior fuerit ac in ſenium jam vergeat) Cachexiis aliiſque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus ſuperveniunt. Quæ tamen Febres non ſunt profligandæ remediis quibus rectiſſimè expurgantur hujuſmodi humores, ſed Specificis iis quæ abigendis iſtis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus quæ nos hactenus congeſſimus abundè mihi conſtare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam eſſe, quæ ſanguinis (qui ſpirituum fons & origo eſt) corroborationem indigitat; quo facto ſpiritus invigorati eum ſervare poſſint tenorem, qui & totius corporis, & ſingularum partium œconomiæ competit. Cùm verò hæc ſpirituum ἀταξία (quod

(quod suprà fieri posse concessimus) morâ longiore humores vitiaverit, è re fuerit eosdem jam corruptos & Phlebotomiâ & Catharsi priùs imminuere, quàm ad sanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem scopum vix assequi poterimus, quamdiu fæculenta humorum colluvies se mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem Dolores atrociores, Vomitiones, & Diarrhœæ enormes ita nonnunquam efferescant, ut inducias non ferant usquequò primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopiendis (missâ aliquantisper causâ) Curationis tela necessariò ordienda est; Exhibito sc. Medicamine Anodyno: dein spiritibus, quorum crasis infirmior morbi causa est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cùmque experientia doceat permulta esse quæ fœtoris exhalatione repellendis spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint (quæ idcirco Hysterica audiunt) neque illa sunt negligenda quoties dictis Intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus Venæsectio & Catharsis celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere, sibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tumultu concitato ἀταξίαν promoveant; quâ de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi antequam primariæ Intentioni percommodè satisfacere queamus. Post has Evacuationes, ad sanguinem confortandum & proinde etiam spiritus ex eo prognatos, Remedium aliquod Martiale seu Chalybeatum ad dies triginta præscribo assumendum, quo non aliud certius hîc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ, jam effœtæ & languescenti, volatile quoddam Fermentum, ceu calcaria, subdit, à

quo excitantur & quaſi eriguntur Spiritus anteà jacentes & ſuo pondere preſſi. Cujus rei indicium eſt vel apertiſſimum, quòd quoties Chalybs in Chloroſi propinatur, pulſus derepentè major fit & celerior, exteriora corporis incaleſcere, facies non ampliùs pallida & mortuis concolor, ſed vivida cerni & ſanguine purpurata.

Commodiſſimè verò, aut ego fallor, in ſubſtantiâ exhibetur; atque ut nec obſervavi unquam ipſe, nec fando accepi, eum ita ſumptum cuivis nocuiſſe, ita certiorem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis ſubſtantiam & feliciùs & breviore temporis ſpatio curationem abſolvere, quàm ſi is quovis, ex iis qui vulgò feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tam in hoc quàm in aliis melioris notæ Remediis, id quandoque præſtiterit Chymicorum officioſa ſedulitas, non tantùm ut δραστικώτερα non ſint, ſed etiam à perversâ eorundem diligentiâ & operâ pluſquam otioſâ, magis evileſcant. Audivi etiam (quod ſi modò verum ſit aſſertionem hanc noſtram fortiter ſuſtinebit) ipſam Mineram, prout à terræ viſceribus effoditur, crudam efficaciùs in morbis ſubjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam paſſum & fuſione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem ſit, me nondum experto, ſiccine ſe res habeat, an verò aliter. Id certò ſcio nullum Remedium præclarum atque ἐξαίρετον uſpiam gentium fuiſſe procuſum, quod non à naturâ præcipuas vires acceperit: unde Θεῶν Χεῖρας, non verò Hominum, præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativâ quidpiam bonitate præſtans & efficaciâ, mirandos edat effectus, quâcunque demum formâ ingeratur teſtes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam ſive Opium, & Corticem Peruvianum. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis ſeligendis appropriandiſque, quæ Natura, ſuo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum

dum reſtat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, quâ vel eorundem ſubſtantia, vel ſaltem vis & efficacia meliùs corporibus noſtris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti ſumus plus quàm pares. Poſt Chalybis ſubſtantiam, ejuſdem Syrupo lubentiùs & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limaturâ, in Vino Rhenano in frigido infuſâ, uſque dum vinum ſatis imprægnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum ſacchari quantitate ſufficienti in Syrupi conſiſtentiam excoquendus eſt.

Nec mihi ſolenne eſt toto illo ſpatio quo ægra Chalybeata ſumit, Catharticum aliquod ſtatis intervallis exhibere. Cùm tam in genere Hyſterico, quàm Hypochondriaco, Chalybis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium ſit, ut ſpiritus in ordinem redigam, atque eorum ſyſtema redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo reſarciveram Chalybis ope, Cathartico vel leniſſimo exhibito die unica rurſus demolior; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa ſubruendo, & ægros & operam ludo, vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in uſu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ ſunt participes, haud mihi dubium eſt eaſdem exinde minùs efficaces reddi. Non ſum neſcius quoſdam fuiſſe ſanatos, Catharticis non tantùm intercalatis, ſed etiam quotidiè cum Chalybe propinatis; quod tamen non tam Medici prudentiam, quàm Chalybis virtutem ἐνεργητικὴν mihi comprobat, cùm, ſi ea omittantur, breviori temporis ſpatio Curatio ſuccedat.

Neque ſanè video, in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, ſive potiùs quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum eſt, quin Inteſtina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è maſſâ ſanguinea humores noxios in ea ſtabulantes aliquantulum extrahant; è contra tamen haud

minus certum eſt, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillis (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimum officiant; cum ex hâc ϖεφάσει ingens humorum colluvies in viſcera eliciatur, atque iis in partibus depoſita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus deinceps Tumores in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augeſcentes, quanto ſæpiùs æger purgetur. Atque id demum accidit, ut iſtæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam ſub humorum onere quaſi obruti) defectu, tabe facilè afficiantur ac putreſcant. Quandoque etiam, œconomiâ viſcerum ob cauſas jam dictas penitus eversâ, Glandulæ præternaturales, Strumæ ſoboles, & id genus ſimilia Meſenterio accreſcunt, & ad mortem viam ſternunt. His rationibus adductus tutiſſimum eſſe judico in Infantibus poſt evacuationes univerſales, eaſque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur ſanguis & viſcera. Quod Vinum Hiſpanicum vel ſolum, vel Herbis corroborantibus alteratum efficere potis eſt, modò manè & ſerò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) ſatis diu exhibeantur. Atque hoc quod innui diligenter advertendum volo, cum non paucos infantes atque pueros à Catharticis ſæpe repetitis (quæ fortè ventris tumor invitaverat) interemptos fuiſſe ſatis ſciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, limaturam Chalybis, niſi æger ſubindè fuerit expurgatus, in viſceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere poſſe; reſpondeo primum me nihil unquam tale in quoquam deprehendiſſe: deindè longè veriſimilius eſſe eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam unà cum iſtis tandem omnem elabi, quàm medicamentis purgantibus exagitatam, quæ aſtrictiones inſolitas, & Viſcerum torſiones contractioneſque afferunt; quâ quidem compreſſione, Chalybis particulæ viſcerum tunicis impactæ in iiſdem penitius defigi poſſunt.

Inte-

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum sc. sanguinem & spiritus Animales) Remedia vulgò dicta Hysterica in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo atque eâ formâ quæ maximè conveniunt ægris; quæ quidem si in formâ solidâ fuerint deglutita à minùs fastidiosis, potentiùs longè spiritus in officio & loco suo retinebunt, quàm si in liquida hauriantur, hoc est, sive Decocta, sive Infusa. Ipsa enim substantia ventriculum diutiùs sapore suo afficit, & corpus inficit penitiùs.

In summa, Indicationibus, quas suprà attigi, universis satisfacturus, paucula hæc & vulgaria præscribere soleo; quæ licèt nihil magnifici præ se ferant, ut plurimùm tamen id præstant quod volo.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad ℥ viij.

℞ *Galban. in tinctura Castor. solut. & colat.* ʒ iij.
Tacamahac. ʒ ij.
f. Emplast. Umbilico admovendum.

Sequenti manè aggrediatur usum sequentium Pilularum.

℞. *Pilul. Coch. maj.* ℈ ij.
Castor. pulv. gr. ij.
Balsam. Peruv. gutt. iv.
f. Pilulæ n. iv. *Cap. hora quinta matutina superdormiendo. Repetantur per tres alios dies.*

℞. *Aq. Ceruſ. nigr. Rutæ, & Bryon. comp. an.* ℥ iij.
Castor. in nodulo ligat. & in vitro suspens. ʒ ß.
Sacchar. Cryſtall. q. s. f. Julapium, de quo capiat cochlearia iv. *vel* v. *in omni languore.*

Post Pilulas Purgantes modo suprà descripto sumptos, utatur & sequentibus.

℞. *Limatur. Chalyb. gr.* viii. *cum s. q. ſucci Absynth. inſpiſſati; f. Pilulæ n.* ij. *ſumat ſummo mane, repetanturque hora quinta pomeridiana, per dies* xxx. *superbibendo hauſtum Vini Abſynthitis.*

℞. *Myrrh. elect. & Galban. an* ʒ i ß.
Castor. gr. xv.
Assæ fœtid. ℈ ß. *cum s. q. Balſami Peruv.*

 f. Pilulæ,

f. Pilulæ, è singulis Drachmis xii. *sumat* iii. *singulis noctibus, superbibendo Aq. Bryon. comp. Cochlear* iii. *vel* iv. *per totum decursum hujus processûs.*

Sin autem Pilulæ ultimò præscriptæ ventrem moverint, quod in corporibus quæ facillimè purgantur præ Gummi quæ insunt quandoque fit, tum sequentes substituantur.

℞. *Castor.* ʒi.
Sal. succin. volatil. ʒ ß. *cum s. q. extract. Rutæ.*
f. Pilulæ exiguæ numero xxiv. *cap.* iii. *singulis noctibus.*

At ubi symptomata mitiora sunt, & res sine Ferro introsumpto transigi posse videatur, (in minore sc. morbo) satis habeo sanguinem mittere, atque alvum solvere ad dies tres quatuorve, ut suprâ diximus: Dein Pilulas Hystericas alterantes præmemoratas manè & serò per x dies capiendas imperare. Quæ quidem methodus in morbo leviore raro à scopo aberrat.

Seriò interim animadvertendum est, nonnullas fœminas Idiosyncrasia quadam, ab Hystericis illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi symptomatis levamen afferunt & solatium) ita penitus abhorrere, ut non solum non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu lædantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista: Φύσεως γὰρ ἀντιπραττούσης, ut divinus Senex, κενεὰ πάντα. Invitâ Minervâ nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem Idiosyncrasia adeò insignis ac frequens est, quòd respectu ad eam non habito ægræ in discrimen vitæ conjici possint; idque non solùm quoad Hysterica, sed quoad multa Remedia alia: Cujus impræsentiarum instantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ Variolis laborantes Syrupi è Meconio usum ferre non possunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus symptomata ad affectus Hystericos pertinentia, accersantur, quibus tamen Laudanum Liquidum apprimè conveniat. Quod &

dum

dum hæc ſcriberem in Adoleſcentulâ Nobili obſervavi, cui Variolis laboranti cùm ſextâ ac ſeptimâ nocte ſyrupum dictum exhibuiſſem, ſymptomata priùs memorata ſingulâ exhibitione ei ingruebant, neque puſtularum inflammatio debito modo procedebat; ſed cùm inpoſterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorſus immunis erat, faciei tumore ac puſtulis indies augeſcentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, anxietas iſta, cum inquietudine quâdam tam mentis quàm corporis, (quæ quaſi paroxyſmus Variolarum ſolet eſſe) prorſus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægrâ mox vires atque animum exinde recipiente.

Quòd ſi ſanguis uſque adeò effœtus fuerit, tantaque proindè ſpirituum ἀταξία ut Chalybs præſcripta methodo uſurpatus malo vincendo par non ſit, adeundæ Aquæ Minerales aliquæ Ferri minerâ ſaturæ, quales ſunt noſtræ Tunbrigienſes, aut aliæ nuper repertæ. His enim Ferrum ineſſe videtur in principiis ſolutis, unde illarum virtus Chalybeata intimiùs ſanguini permiſcetur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Ciniflones imprudentiores.

Theriaca Andromachi vel ſola, ſi crebrò diuque uſurpetur, magnum eſt in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc ſolo, ſed in aliis quamplurimis à caloris & Concoctionis ſive Digeſtionis defectu ortis, omnium fortè potentiſſimum, quæ hactenus nobis innotuere, utut à pleriſque faſtidiatur, quòd & pervulgata ſit, & à tot jam ſæculis cognita.

Vina Hiſpanica Gentianâ, Angelicâ, Abſynthio, Centaurio, Corticum Aurantiorum flavedine, aliiſque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu. Profectò vel Vini Hiſpanici ſimplicis liberalior hauſtus, hora ſomni quot noctibus, meo

ſuaſu

ſuaſu propinatus Hyſtericis nonnullis perquàm ſalutaris fuit, cùm ex eo robuſtior univerſi corporis habitus redderetur, ipſæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ ſimul ac vegetæ fierent.

Adhæc Peruvianus Cortex eximias mirandaſque vires in ſanguine & ſpiritibus confortandis invigorandiſque habere nonnunquam deprehenditur, cujus Drachmam dimidiam manè & ſerò ad ſeptimanas aliquot deglutitam, ſanam firmamque corporis craſin (tam Viris Hypochondriacis, quàm Hyſtericis Fœminis diu multumque ægrotantibus, dejectâque jam quaſi corporis œconomiâ) reſtituiſſe, ipſe obſervavi. In nullo autem Hyſtericorum Affectuum genere feliciùs ſuccedit, quàm in illo quo Spaſmis afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortiſſimos & pluſquam muliebres, pectora ſimul ferientes. Interim tamen confitendum eſt, quòd hoc medicamentum non ita certò crebròque huic malo ſuccurrat, ac Febribus Intermittentibus. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præſtet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipſi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberiſque uſurpandum imperemus, quoties res poſtulet; ſunt tamen quibus haud minùs jam diſplicet, quòd tàm certò ſubitòque morbos expugnet, quàm olim diſplicebat, quòd non niſi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiam præſtantiſſima quæque ac δραστικώτατα Remedia ſemper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, ſeu Lydium Lapidem, indolem noſtram licèt adductam experiri, atque exindè dignoſcere, Homineſne boni ſimus, an verò probroſi; pro gradu ſc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur, quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore, augetur.

Si quæ verò ex remediis ſuprà recenſitis minùs conveniant, quod temperamento silioſo ac tenui præditis

ditis

ditis ſæpè accidit, tunc Diæta Lactea poſſit uſurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ ſtatim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hyſtericis diu conflictatæ, etiam iis qui omnes Medicorum conatus ſpreverant eluſerantque, tandem Lacte ſolo aliquandiu veſcentes convaluere. Atque illæ quidem maximè quæ eâ ſpecie laborabant, quam ego Colicam Hyſtericam appello, quæ non niſi à Narcoticis potuit deliniri, quibus itaque per intervalla repetendis multùm aſſueverant hæ Fœminæ, dolore recrudeſcente ut primùm emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hâc Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cùm Lac frigidum tantùm crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus uſu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui ſecum reputaverint, Lac cùm ſimplex omnino nutrimentum ſuppeditet, naturæ minus in coquendo negotium faceſſere, ſecùs ac ſolent cibi ac liquores magis compoſiti; quòdque perfectiſſimam illam Concoctionem æqualis ſanguinis ſpirituumque craſis neceſſariò ſequatur. Illud etiam eſt animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas per ſe conſiderata, ſed eorundem debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum, ἀταξίας, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cùm ex jugi Lactis uſu & Diætâ, quantumvis illa ſit cruda atque invalida, ſanguis mollior & tenerior evadet, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguini pares tantùm ſint, ſatis bene ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandiſque minùs ſufficiat.

At

At verò nihil ex omnibus quæ mihi hactenus innotuere, adeò impensè ſanguinem ſpirituſque fovet firmatque, ac diu multùmque ſingulis ferè diebus equo vehi. Cùm enim in hâc Gymnaſticæ ſpecie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa Excretoria (quotquot fæculentiis, in ſanguinis maſsâ ſtabulantibus, educendis à natura inſtituuntur) ſita ſint; Quæ tanta functionum perverſio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi poteſt, cui tot ſuccuſſationum millia eodem die ingeminata idque ſub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum uſque adeò deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò effervescat? Quæ verò ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo harum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio, vel in ſtatum naturæ conſentaneum perducatur, vel quaquaverſùm diſſipetur eliminareturque? Quid quòd ſanguis perpetuo hoc motu indeſinenter exagitatus ac permiſtus quaſi renovatur ac vigeſcit. Quæ quidem methodus licèt Fœminis vitæ deſidi atque imbelli aſſuetus, minus accommoda ſit, utpote quæ à motu, maximè in principio, poſſint lædi, Viris tamen eſt aptiſſima, & ſanitatem præ cæteris conciliat.

Noſtrorum quidam in Sacris Antiſtes, Vir prudentia atque eruditione celeberrimus, poſtquam diu ſtudiis intemperantius incubuerat omneſque animi, qui permagnus ei eſt atque excelſus, nervos ſeriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in Affectum Hypochondriacum incidit; quo diutius laceſſente, omnia Corporis Fermenta erant vitiata, Concoctioneſque penitus ſubverſæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus ſemel [illegible] raverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharſi ſæpe repetita, fuerat expertus: Uti etiam Antiſcorbutica omnium generum, pulvereſque Teſtaceos quamplurimos, ſanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot

tot annos continuata, tantùm non fractus, Diarrhœâ Colliquativâ (quæ in Tabe, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omnino Digestiones sunt prostratæ, mortem anteire solet) demùm corripiebatur. Ubi me tandem consuleret, statim mecum reputavi Pharmacis nullum ampliùs locum relinqui, cùm tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas suprà memoratas ut statim se Equo vehendum curandumque traderet; modico primùm itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut, nisi judicio valuisset rerum interiora altius penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuerat adduci. Rogabam autem ut quotidiè in eo persisteret donec ex animi sententia convalesceret; majora indies spatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores qui iter longiusculum negotii alicujus gratiâ susceperunt: Nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aeris temperiem respectu habito, sed ad instar Itinerantis omnia prout fors dederit exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imò ad tricesimum usque lapidem quotidie vectaretur: cumque se longè melius habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu penè mirabili animatus in eodem cursu ad menses aliquam multos perseverabat; quo temporis spatio plura Milliarium millia, quod ipse mihi narrabat, emensus est, donec tandem non convaluerit modò, sed satis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus. Nec [illegible] Hypochondriacis prodest hoc exercitii genus, quàm Tabidis Phthisicisque, quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes, ex meo consilio, sanitati sunt restituti; cum certò sciam me vel Medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil

magis

magis iisdem proficere potuisse, quàm si multis verbis hortatus fueram ut rectè valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebrâ tussi & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in Tabe tantùm non deploratâ, ubi nocturnis sudoribus jam etiam accesserat Diarrhœa ista superiùs dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea.

Atque hæc est Generalis, hujusce morbi curandi ratio, qua causæ originariæ, quæ est debilior sanguinis cralis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantùm locum habet. Quoties verò Paroxysmus invaserit adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale aut tantum sit malum ut inducias ferre nolit, donec, sanguine & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia Hysterica ista confugiendum est quæ odore viroso ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac desertores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur adoranda, sive exterius applicentur; cujusmodi sunt Asa fœtida, Galbanum Castoreum, Spiritus salis Armoniaci, & quicquid est denique quod odorem tetrum admodum ingratumque spirat.

Hîc enim quod res est dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia Intentioni huic apprimè inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, Spiritus C. C. Sanguinis humani, Urinæ, Ossium ac similium, inde præcipuas suas vires acquirunt, quòd, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac malè olens, quasi essentiæ eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cum exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune singulæ Animalium substantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui si importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condensatus is in li-

quores

quores istos abit ac convertitur, qui Spirituum Volatilium nomine insigniuntur, quique facultates eas facilè reportant quæ subjectis suis haud primitùs inerant; utpote qui Ignis solummodò Creaturæ existunt, & singuli eorum eandem planè Virtutem cum cæteris nanciscuntur, ex quâcunque demum substantiâ (modò Animalis ea sit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum est; quòd si paroxysmum comitetur Dolor aliquis intolerabilis in quâcunque demum parte, aut Vomitio enormior, aut etiam Diarrhœa, tunc præter Hysterica jam laudata, Laudanum in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

At verò in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulò, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non præmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam fere humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam sanguinis & humorum copia est aggesta (maximè in Fœminis sanguineo, & Masculis propriore habitu præditis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sæpius repetiti, operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis è brachii venis necessariò est extrahendus, & Catharticum eis propinandum est, antequam ad Laudani usum accedamus; his enim ritè peractis, quod priùs, vel in maximâ dosi exhibitum, nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget. Deinde quia multiplici experientiâ edocti sumus, quòd quoties ægra paulatim Laudano assueverit, non præmissâ evacuatione debitâ, necesse habuit, ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rursus ingerere, idque quotidiè ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus auctâ; ita ut nullo modo jam à Laudano abstinere queat, licèt omnes ab illo digestiones vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Ce-

rebro, five Nervis, five Facultatibus Animalibus immediatè nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v. gr. Viraginibus & fœminis in quibus fanguis prædominatur, Vena fecanda eft, & alvus fubducenda, præfertim fi non jam à longo tempore paroxyfmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ temperamenti à prioribus illis planè diverfi funt, hujufmodi paroxyfmo & dolore affligantur, atque eodem fubinde haud ita pridem laboraverint, fufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minùs, lactis Cerevifiati haufto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dofin imperare five Theriacæ Andromachi, five Electuarii Orvietani, & cochlearia aliquot liquoris alicujus fpirituofi & guftui non ingrati cùm paucis Laudani liquidi guttulis fuperbibenda.

Quod fi ægra jam pridem vomuerit, antequam accerferetur Medicus, & metus fit ne fi Emeticis ulteriùs follicitetur, in furorem agantur fpiritus & ægræ vires nimium dejiciantur, hoc in cafu Laudanum fine morâ propinari debet, eo dofis modo numeroque quæ fymptomatis magnitudinem ac durationem non tantùm exæquare poffit, fed & vincere.

Duo autem hîc præ cæteris diligenter funt notanda. Primò, quòd cùm femel poft evacuationes juftas & neceffarias, Laudano uti cœperimus, eâ dofi, atque illâ toties repetitâ fumendum eft iftud Pharmacum, donec fymptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantùm fpatiolo inter fingulas dofes, ut quid prior præftiterit antè nofcamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fufiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorfus movendum eft, nihil evacuandum, cum vel mitiffimum illud Enema è lacte Saccharato poffit deftruere quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quàm vomitionem poftliminio revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, fuprà memorati

morati importuni ſint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & doſin ejuſdem longè maximam & ſæpiſſimè repetitam indicant, cum ab inverſo motu ventriculi periſtaltico (quo in eo contenta verſus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per œſophagum, quàm opis aliquid afferre queat, niſi poſt ſingulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in formâ potiſſimum ſolidâ; aut ſi in liquidâ detur, vehiculum ita parcum eſſe debet, ut ventriculum imbuat tantùm, & præ materiæ inopiâ ab illo ſurſum evehi nequeat. v. gr. Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinamomi fortioris, aut ſimilis. Monenda interim eſt ægra ut ſtatim ab aſſumpto Laudano conquieſcat, ac caput præſertim quantum fieri poteſt immotum teneat; quando vel leviſſimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam ceſſante & quaſi perdomitâ Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane & ſerò exhibito, ceu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem poſt dolorem Hyſtericum Narcotico ſedatum, aut Diarrhœam, omnino obſervari debet.

Atque ita demum methodo jam traditâ & Dolori & Vomitioni ſymptomaticis mederi in promptu eſt; à quibus, cum aliorum perſæpe morborum ſpeciem præ ſe ferant, Medicis faciliùs imponitur, quàm ab aliis quibuſlibet ſymptomatis, quotquot manum medicam depoſcunt, de quo pauca ſubjungam. V. gr. in iſtâ Hyſtericæ Affectionis ſpecie jam deſcriptâ quæ Paroxyſmum Nephriticum imitatur, quis non videt quanta ſit paritas morbi utriuſque & ſimilitudo, tum quòd pars eadem utrobique doleat, tum quòd in utroque affectu vomituriant ægræ, cum tamen à cauſis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant ſanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contrà? Si enim ſive Calculus,

ſive Arenulæ Renum ſubſtantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium conſenſu Vomitionem, nihil æquè conducet ac prælarga & frequens Cauſæ Antecedentis per Phlebotomiam revulſio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus eſt, Enematis Emollientibus ſæpenumerò repetitis, aliiſque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda ſunt. Jam ſi dicta ſymptomata à Calculo nullatenus oriantur, ſed à ſpiritibus Animalibus nimiâ copiâ Renes impetentibus (quo in caſu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitioribus, poſt primas Evacuationes, ſine periculo injicitur) in quanto vitæ diſcrimine verſetur infelix iſta de cujus jam corio luditur, non opus eſt dicere. Idem poteſt affirmari de Affectu illo Hyſterico qui Colicam Bilioſam, vel IliacamPaſſionem ſimulat. Hìc ubi pro conceſſo habeatur Affectum iſtum (licèt indolis omnino ſit diverſæ, imò contrariæ) Colicam Bilioſam eſſe, & ab humore acri in viſcera per Arteriarum Meſentericarum oſcula excreto naſci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color qui in materiâ cernitur tam per os quàm per ſedem expulsâ, Medicum incautiorem & cogitationibus minùs aſſuetum haud ægrè perducant) quæ methodus tam commoda, quàm ut in contemperandâ, remediorum Refrigerantium atque Incraſſantium ope, humorum acrimoniâ operam locemus? Atque, quo humores è viſceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus; inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiæ morbificæ eradicationem? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo inſiſtamus, ſi Affectus qui Colica Bilioſa cenſetur, re ipsâ Hyſtericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cùm clamet experientia, quod poſt

primas evacuationes univerſales (quæ humorum putreſcentium, quos peperit ἀταξία jam ſæpe dicta, quique Anodynis obſtaculo eſſe poſſint, ſaburræ amoliendæ dicantur) nihil jam reſtat niſi ut tumultuantes ſpiritus conſopiamus, donec tandem ſymptomata evanuerint, atque iis ceſſantibus opportunè Chalybeata imperemus, vel ſi quod aliud eſt remedium quod ſanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitùs extirpet. Meum non eſt plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigiſſe ipſe novi, ubi Colica hæc Hyſterica à Bile ortum ducere exiſtimaretur. Veruntamen affirmo Evacuationes ſæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Bilioſâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non ſolùm non compeſcere, ſed irritare magis, ſpirituum ſc. perturbationem, quæ vera horum ſymptomatum cauſa eſt, promovendo. Tandemque malum ad menſes aliquot prolongatum, metatheſi derepentè in cerebrum factâ, deſinit in Spaſmos, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè, ubi poſt alias evacuationes diutiùs repetitas, ſuadente colore viridi eorum quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego obſervando didici, imprimis cavendum eſt ne Symptomata Fœminis Hyſtericis familiaria ab aliis quos ſæpe æmulantur morbis, Diagnoſi errante putentur oriri.

Hic non eſt reticendum, quòd præter errores jam recenſitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hyſtericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ inſuper errore non minùs funeſto dictis Affectibus multantur eâ tempeſtate, quâ hic morbus, licèt ſuâ naturâ non ſit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων ac ſubſequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia fœliciter & ſecundum naturam cedunt: Obſtetrix, ſive rudis & imperita, ſive ja-

ctabunda, & quàm præclarè suo illa munere functa sit palam ostentans, suadet ut Puerpera paucis à partu diebus surgat, & se à lecto aliquandiu abstineat; hæc morem gerens, statim à primo corporis motu Affectione Hystericâ corripitur, & pro ratione quâ morbus inaugescit, Lochia primum imminuuntur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem præmaturam longa symptomatum series excipit: quæ, nisi permagna tam diligentia quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim Phrenesi laborant ex hac occasione, quæ indies efferatior reddita spasmos primum, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam post Lochiorum suppressionem in Febrem incidunt, quæ vel in earum, quæ tum grassantur, Epidemicarum castra transit, vel ab eâ solâ pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hysterici, quibus Lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis sæviunt, tanquam ex se denuò nati. Diu est à quo mihi subiit in mentem, quòd ex eis quæ moriuntur Puerperis, vix Decima quæque, ut modestè computemus, vel ex eo perit quòd vires partui necessariæ eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiorem comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxysmis Hystericis, à quibus cum sistantur Lochia, mox ingens ineluctabilium symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis quæ me audiunt ubique Author sum, ut ad diem saltem Decimum usque in lecto se contineant, si modò naturâ paulo debiliores sint, præcipuè si Vaporibus, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd ista, quâ in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos fra-

ctosque;

ctosque; quinimò & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas gestationis tempore mulier congesserat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, si ab admisso hoc errore quodvis è dictis symptomatis supervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ sunt, ut spiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi sedentur, & ut Lochia rursus fluant, quandoquidem eorundem suppressio horum symptomatum causa sit proxima atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinaciùs insistendum, sed exhibitis aliquandiu remediis quæ in hoc casu cum successu usurpari solent, si votis ea non respondeant, religiosè ab iisdem temperandum est; cùm neque fortiora hîc locum habeant, neque in mitiorum usu perseverare debeamus, propter attritas & ferè prostratas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primùm Lochia jam supprimi constat, è re fuerit fœminam è vestigio lecto addicere, mox Emplastrum Hystericum umbilico admovere, atque quamprimùm Paregoricum propinandum imperare. Hîc Laudanum, quantumlibet suapte indole astringat, cùm tamen spirituum perturbationem, à quâ solennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compescat, quandoque plurimùm juvare, &, Emmenagogis nihil proficientibus, Lochiorum fluxum postliminiò revocare possit. Atque hoc solum, si statim à primo suppressionis indicio exhibeatur, malo par fortè erit. Commodissimè verò Narcotica unà cum Hystericis & Emmenagogis propinantur; v. gr. Laudani Liquidi guttæ xiv. in Aquâ Byroniæ compositâ, vel Laudani in formâ solidâ granum unum semis cum scrupulo dimidio Assæ fœtidæ in Pilulas duas redactum. Sedulò interim adimadvertendum est, quòd si telo hoc semel misso scopum non attingamus, nec sequantur Lochia, Opium nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet ac debet: Etenim si reiteretur hîc Paregoricum, Lochia

ita potenter fiſtet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Hæc ſi minùs ſuccedant (interjecto horarum aliquot ſpatio, quo certiores ſimus quid iſta præſtiterint) ad medicamenta Ἐμμηναγωγὰ Hyſtericis permixta deveniendum eſt, & dein ad Enematis ex Lacte ſaccharato injectionem. Verùm quod de Opio ſupra, hic de Enematis dicendum eſt; niſi enim primò injectum Lochia educat, nihil prorſus à pluribus eſt ſperandum: cùm unum humores leniter ſollicitando; ut fluant Lochia efficere poſſit, plura verò eadem aliò divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda ſunt) tutiſſimum eſt, & Prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν præſtolari; cùm ſingulo quoque die curationis negotium magis magiſque extra aleam ponatur, & ſi ægra Viceſimum diem ſuperaverit, jam ferè in vado eſt. Etenim cum à morbo, quiſquis is fuerit, jam diuturniori fœmina aliquantiſper reſpiraverit, vireſque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quæ aptiſſima videbitur iſto malo averruncando quod à Lochiorum ſuppreſſione accreverat: quando remedia obſtinatius ingeſta, primis ne hilum promoventibus, tum ipſum morbum, tum etiam ſpirituum perturbationem, à quâ morbus oritur, augere poſſint.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honeſtis ac probis, me ſibi Medicum volebat: huic ex modò dictâ occaſione ſtatim à partu paroxyſmis Hyſtericis affectæ, Lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis ſuprà memoratis eadem proritare; at fruſtrà: Affectione Hyſtericâ vehementiore omnem opem medicam reſpuente. Unde, cum ita demum eam ſalvam fore præviderem ſi nihil prorſus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi ac Coriphæo, committendam cenſui. Hoc meum conſilium ad diem uſque Decimum quartum optimè illi ceſſit, quotidie enim illam inviſens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridiè fuerat, depre-

deprehendi: Post hunc mulierculæ adstantes, quas hactenus à noxa illi sub officii specie inferendâ ægrè arcueram, Maritum impellebant, ut sine morâ sanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxysmi Hysterici adeò invalescebant, ut intra paucas horas Spasmi accederent, & non ita diu posteà, ærumnarum requies, Mors.

Et si fas mihi sit liberè quæ sentio effari; jamdiu in eâ Hæresi fui ut arbitrarer me, non tantùm in dictis Puerperarum morbis, sed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hâc illâve, quâ uti placet, methodo certò insecuturam polliceri nequeam, & Viri & Medici Boni Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum invisens, illum non se pejùs habere hoc die quàm heri habuit comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjecturâ assequi possim. Cùm si in ægro curando eâ methodo incedam, de cujus efficaciâ nondum mihi certò constet, tam ab experimento quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum Morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre ut quis eo semper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex quâ opportuniùs ac certiùs morbum feriat confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt. Sed de his plus satis.

Habes tandem, Humanissime Vir, eorum summam quæ à me in hujusce morbi sive Historiâ, sive

Curatione hactenus fuerint obſervata. Reſtat ut ſi quid fortè peccavero, iſta minùs quàm oportuit accuratè deſcribens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias tibi referrem quòd alia noſtra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique conſulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita raro obvenit, ut vel nihil prorſus ab hominibus ſim promeritus, vel candidi ingenuique iſti, quos eâ mentis præſtantiâ natura effinxit ut grati eſſe norint, perpauci ſunt; Vix totidem quot *Thebarum portæ vel divitis oſtia Nili.* Quo non obſtante pergo adhuc, imò & pergam, in ediſcendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minùs in Praxi valent (ſi qui ſunt ejuſmodi) inſtruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios ſit. Æquâ enim lance & ſcrupulosè expendens, Homineſne juvare præſtet, aut ab iiſdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi ſanè momenti eſſe ad Animi Tranquillitatem; Famam verò populique halitum plumâ leviorem aut bullâ, atque umbrâ inſomnii magis evanidum. Quod ſi opes ejuſmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraſerint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel ſordidiſſimas exercentium, uberiorem quotidiè quæſtum facere,& majorem Auri Argentique vim poſteris legare;neque tamen in hoc Brutis Animalibus ſuperiores evadere, qui ſibi ſuiſque pro ſua indole proſpiciunt; &, ſi recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiamus, (quorum non eſt capax Brutorum natura) hos planè exæquant Belluæ, imò & alios omnes qui non eum ſibi vitæ ſcopum proponunt ut proſint quamplurimis. Commendatum me habeas, rogo, Viro ſagaci & eruditiſſimo Domino D. *Kendrick*, tibi mihique amiciſſimo; ut pote cui debeam quòd tuum in me ita propenſum animum reſciverim,

rim,

rim, eamque quâ me complecteris amicitiam, eo internuntio, didicerim. Conabor quantum in me eſt, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui ſim jure meritoque, Vir Digniſſime,

Tibi Devinctiſſimus, Tuique ſemper Studioſiſſimus

Londini,
Jan. 20. $168\frac{1}{2}$.

THO. SYDENHAM.

FINIS.